

ویژه
کنکوری های
۱۴۰۳

۱۴۰۲/۱۰/۰۱

آزمون
هفتم
حضور

دترچه شماره ۱

سال تحصیلی
۱۴۰۲ - ۱۴۰۳

روانشناسی	جامعه‌شناسی	علوم و فنون ادبی	ریاضی و آمار
درس ۳ و ۴ (از ابتدای درس «احساس، توجه، ادراک» تا پایان درس «حافظه و علل فراموشی») صفحه ۶۶ تا ۱۱۱	جامعه‌شناسی دوازدهم درس ۴ (کنش اجتماعی) صفحه ۳۲ تا ۴۱ جامعه‌شناسی دهم درس ۱۳ تا ۱۶ (از ابتدای درس «هویت ایرانی (۱)» تا پایان درس «هویت ایرانی (۴)») صفحه ۱۰۳ تا ۱۳۵	علوم و فنون ادبی دوازدهم درس ۵ (اختیارات شاعری (۱): زبانی) صفحه ۴۸ تا ۵۶ علوم و فنون ادبی دهم درس ۶ (سجع و انواع آن) + درس ۱۰ (زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن) صفحه ۵۲ تا ۵۵ و ۸۰ تا ۸۷ علوم و فنون ادبی یازدهم درس ۹ (استعاره) صفحه ۷۱ تا ۷۶	ریاضی و آمار دوازدهم فصل اول، درس ۳ + فصل دوم، بخشی از درس ۱ (از ابتدای درس «چرخه آمار در حل مسائل» تا ابتدای مبحث رسم نمودار دنباله) صفحه ۲۸ تا ۵۴ ریاضی و آمار دهم فصل چهارم (نمایش داده‌ها) صفحه ۹۹ تا ۱۱۷

آزمون آزمایشی خیلی سبز

گروه آزمایشی علوم انسانی

نام و نام خانوادگی: شماره داوطلبی:

عنوان مواد امتحانی آزمون، تعداد، شماره سؤالات و مدت پاسخ‌گویی

ردیف	مواد امتحانی	تعداد سؤال	از شماره	تا شماره	مدت پاسخ‌گویی	ملاحظات
۱	ریاضی	۲۰ سؤال	۱	۲۰	۳۰ دقیقه	۸۰ سؤال ۹۰ دقیقه
۲	زبان و ادبیات فارسی	۳۰ سؤال	۲۱	۵۰	۳۰ دقیقه	
۳	علوم اجتماعی	۱۵ سؤال	۵۱	۶۵	۱۵ دقیقه	
۴	روانشناسی	۱۵ سؤال	۶۶	۸۰	۱۵ دقیقه	

اساتید، مشاوران و دانش‌آموزان گرامی:

نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می‌توانید
از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام‌رسان‌ها با ما به اشتراک بگذارید.

Azmoon.kheilisabz.com

ریاضی و آمار دهم: صفحه‌های ۹۹ تا ۱۱۷، ریاضی و آمار دوازدهم: صفحه‌های ۲۸ تا ۵۴

۱- کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) زمانی که درصد را گزارش می‌کنیم، بهتر است از نمودار دایره‌ای استفاده کنیم تا بهتر بتوانیم مقایسه انجام دهیم؛ البته به شرطی که بیشتر از ۶ مقدار نداشته باشیم.
- (۲) متغیر سوم در نمودارهای حبابی نباید دارای مقادیر منفی یا صفر باشد.
- (۳) نمودار میله‌ای عمودی نسبت به نمودار میله‌ای افقی مرسوم‌تر است.
- (۴) برای نمایش هم‌زمان سه متغیر «رنگ ماشین، برند ماشین و سال ساخت ماشین» می‌توانیم از نمودار حبابی استفاده کنیم.
- ۲- در نمودار دایره‌ای مربوط به داده‌های جدول زیر، اگر زاویه مربوط به گروه A برابر با ۴۲ درجه باشد، زاویه مربوط به گروه C چند درجه است؟

گروه	A	B	C	D	E
فراوانی	۵۱	m	۶۸	۲۹	n

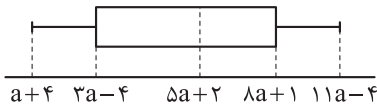
۵۴° (۲)

۵۲° (۱)

۶۰° (۴)

۵۶° (۳)

۳- شکل زیر مربوط به نمودار جعبه‌ای ۶۰ داده آماری است. اگر دامنه تغییرات داده‌ها، ۷۲ باشد، میانه داده‌ها کدام است؟

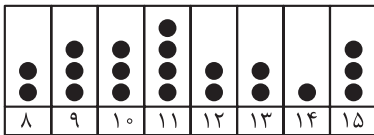
۴۲ (۲)

۳۷ (۱)

۵۲ (۴)

۴۷ (۳)

۴- از داده‌های نمودار نقطه‌ای زیر، ۴ داده را حذف می‌کنیم، به طوری که مد اولیه، هم‌چنان مد باشد. کم‌ترین تغییر

میانگین نسبت به میانگین قبلی چه قدر است؟

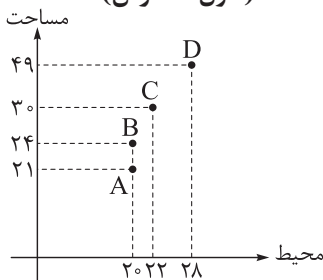
۰/۰۲۵ (۲)

۰/۰۱۲۵ (۱)

۰/۰۵ (۴)

۰/۰۳۷۵ (۳)

۵- با توجه به نمودار پراکنش نگاشت مقابل، نسبت طول به عرض کدام مستطیل بیشتر است؟ (طول ≤ عرض)

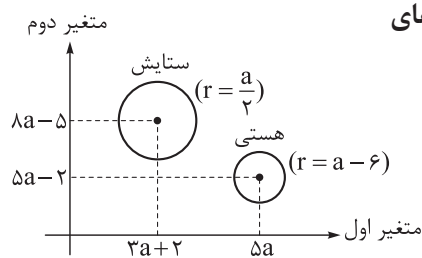

A (۱)

B (۲)

C (۳)

D (۴)

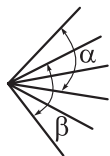

۶- با توجه به نمودار حبابی مقابل، اگر نسبت متغیرهای اول، معکوس نسبت متغیرهای دوم باشد، نسبت متغیر سوم ستایش به متغیر سوم هستی کدام است؟

- (۱) ۱
 (۲) $\frac{49}{64}$
 (۳) ۴
 (۴) $\frac{25}{16}$

۷- در نمودار راداری مربوط به n متغیر، زاویه بین دو شعاع متوالی $\frac{22}{5}$ درجه است. اگر $n + 4$ متغیر داشته باشیم، زاویه بین دو شعاع متوالی چند درجه است؟

- (۱) 20°
 (۲) 18°
 (۳) 16°
 (۴) 15°

۸- شکل مقابل، بخشی از یک نمودار راداری است. اگر مجموع زوایای α و β برابر با 105 درجه باشد، تعداد متغیرهای این نمودار کدام است؟

- (۱) ۱۸
 (۲) ۲۰
 (۳) ۲۴
 (۴) ۳۰

۹- اطلاعات مربوط به جدول زیر را روی یک نمودار راداری نشان داده‌ایم. اگر شکل حاصل یک مربع باشد، مقدار $a + b + c$ کدام است؟

متغیر	A	B	C	D
مقدار متغیر	a	۲۱	b	۵۷
بیشینه متغیر	۸۰	۵۶	a + ۱۰	c

- (۱) ۱۹۱
 (۲) ۱۹۳
 (۳) ۱۹۵
 (۴) ۱۹۷

۱۰- برای داده‌های ۶, ۸, ۱۸, ۱۴, ۸, ۱۲, ۲۶, ۲۴, ۲۰, ۱۰, ۲۲, ۴۰, ۳۲, ۲۴ قبل و بعد از جعبه برابر a، میانه و واریانس داده‌های داخل و روی جعبه به ترتیب b و c باشند، مجموع معکوس ریشه‌های معادله $cx^2 + bx - a = 0$ کدام است؟

- (۱) $\frac{19}{20}$
 (۲) $\frac{20}{19}$
 (۳) $\frac{18}{19}$
 (۴) $\frac{19}{18}$

۱۱- کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) طرح یک پرسش دقیق و شفاف، مهم‌ترین گام رسیدن به پاسخ است.
- (۲) برای توصیف متغیرهایی با مقیاس اسمی، گزارش درصد باید با گزارش تعداد همراه باشد.
- (۳) برای متغیرهایی با مقیاس نسبتی، مطمئن‌ترین نمودار، نمودار جعبه‌ای است.
- (۴) اگر در انتخاب معیار گرایش به مرکز و معیار پراکندگی اشتباه کنیم، گام ۳ چرخه آمار دچار مشکل می‌شود.

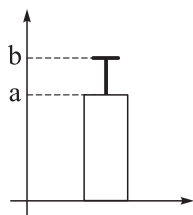
۱۲- در کدام گزینه، نمونه انتخاب شده مناسب است؟

(۱) موضوع: میانگین درآمد کارمندان دولت	(۲) موضوع: میانگین بارندگی شهرهای کشور
نمونه: کارمندهایی که تولدشان ماه مرداد است.	نمونه: شهرهای استان مازندران
(۳) موضوع: میانگین سنی پزشکان شاغل	(۴) موضوع: تأثیر پروتئین در رشد عضلات
نمونه: جراح‌هایی که سن‌شان بین ۳۰ تا ۴۰ است.	نمونه: ورزشکاران یک باشگاه

۱۳- برای داده‌های گروه A تا D، نمودار «میانگین - انحراف معیار» را مطابق شکل زیر رسم کرده‌ایم. در کدام گروه،

مقدار $b - a$ کم‌تر است؟

۱۰, ۱۲, ۱۴, ۱۶	A
۴, ۴, ۸, ۸	B
۱۱, ۱۵, ۱۹, ۲۳	C
۳۰, ۴۰, ۵۰, ۶۰	D

(۱) A

(۲) B

(۳) C

(۴) D

۱۴- اگر $a_n = \frac{\sqrt{n^2 + 6n^2}}{n^2 + 21n}$ باشد، جمله نوزدهم این دنباله کدام است؟

(۴) $\frac{1}{20}$

(۳) $\frac{1}{16}$

(۲) $\frac{1}{10}$

(۱) $\frac{1}{8}$

۱۵- اگر $a_{n+2} = n^2 + n$ باشد، جمله چندم این دنباله برابر با ۹۰ است؟

(۲) دهم

(۱) نهم

(۴) دوازدهم

(۳) یازدهم

۱۶- اگر جمله صدم دنباله $a_n = k\left[\frac{n}{9}\right] + 2k\left[\frac{-n}{9}\right]$ برابر با 80 باشد، جمله پنجاهم آن چه قدر است؟ ([ ]، علامت جزء صحیح است.)

- (۱) ۴۲   (۲) ۴۰   (۳) ۳۸   (۴) ۴۴

۱۷- نسبت دو جمله متوالی دنباله $a_n = (n+1)! - n!$ برابر با $12/1$ است. جمله بعدی آن‌ها کدام است؟

- (۱) $10 \times 10!$ (۲) $11 \times 11!$ (۳) $12 \times 12!$ (۴) $13 \times 13!$

۱۸- در دنباله با رابطه بازگشتی $a_{n+1} = 2a_n + (-1)^n n^2$ ، اگر $a_1 = 10$ باشد، جمله پنجم چه قدر است؟

- (۱) ۱۵۶   (۲) ۱۶۶   (۳) ۱۷۶   (۴) ۱۸۶

۱۹- در رابطه بازگشتی $a_{n+1} = 6 - a_n$ ، مجموع جملات یازدهم تا شانزدهم کدام است؟

- (۱) ۹   (۲) ۱۲   (۳) ۱۶   (۴) ۱۸

۲۰- در دنباله با رابطه بازگشتی $a_{n+2} = \frac{4(a_{n+1})^2 - (a_n)^2}{2a_{n+1} - a_n}$ ، اگر $a_1 = 12$ ، $a_2 = 3$ ، $2a_3 = a_4 - 3$ باشد، جمله یازدهم دنباله کدام است؟

- (۱) ۲۱۰   (۲) ۲۲۰   (۳) ۲۳۰   (۴) ۲۴۰

علوم و فنون ادبی دهم: صفحه‌های ۵۲ تا ۵۵ و ۸۰ تا ۸۷، علوم و فنون ادبی یازدهم: صفحه‌های ۷۱ تا ۷۶، علوم و فنون ادبی دوازدهم:

صفحه‌های ۴۸ تا ۵۶

۲۱- کدام گزینه در مورد شعر فارسی در سده‌های پنجم و ششم درست است؟

- (۱) شعر پارسی هم‌چنان تحت تأثیر سبک دوره غزنوی و سلجوقی است و سخن شاعرانی چون ناصر خسرو قبادیانی یادآور سروده‌های سخنوران قرن چهارم است.
  - (۲) تحوّل‌ی که سنایی و عطار در غزل ایجاد کردند، باعث شد که در قرن هفتم شاعران بزرگی در غزل ظهور کنند.
  - (۳) در شمال غرب ایران، شاعران معروف آذربایجان (خاقانی و نظامی) سبک شعر فارسی را از دیگر نواحی ایران متمایز ساختند.
  - (۴) در حوزه ادبی فارس و نواحی غربی (عراق عجم)، شاعران و نویسندگان مشهوری در اصفهان، همدان، ری و ... ظهور کردند.
- ۲۲- تمام موارد زیر، به غیر از ..... را می‌توان از عوامل مهم پیشرفت و گسترش زبان و ادبیات فارسی از قرن سوم تا میانه قرن پنجم به حساب آورد.

- (۱) گرایش شاهان در جلب عالمان و ادیبان به دربار
- (۲) پالایش زبان فارسی از لغات زبان عربی
- (۳) توسعه مدارس و مراکز تعلیم
- (۴) لشکرکشی‌ها و فتوحات غزنویان

۲۳- از دیدگاه تاریخ ادبیات، کدام گزینه کاملاً درست نیست؟

- (۱) در نیمه دوم قرن ششم و اوایل قرن هفتم مقدمه ظهور سبک عراقی فراهم گردید.
- (۲) بسیاری از شاعران از جمله عطار و مولوی با پیروی از سنایی به تصوّف و عرفان روی آوردند.
- (۳) با خروج شعر از دربارها و ورود آن به خانقاه، دامنه موضوعات شعر گسترش یافت.
- (۴) نیمه قرن چهارم دوره بلوغ نثر پارسی است و در قرن پنجم و اوایل قرن ششم به پختگی و کمال می‌رسد.

۲۴- کدام گزینه، به ترتیب برای تکمیل متن زیر مناسب است؟

«مؤلف کتاب «کشف‌الأسرار و عدّه‌الابرار» ..... است. این کتاب نمونه‌ای از نثر ..... به حساب می‌آید و تحت تأثیر ..... نوشته شده است.»

- (۱) ابوالفضل میبیدی - فتی - خواجه عبدالله انصاری
- (۲) خواجه عبدالله انصاری - موزون - ابوالفضل میبیدی
- (۳) خواجه عبدالله انصاری - ساده - ابوالفضل میبیدی
- (۴) ابوالفضل میبیدی - موزون - خواجه عبدالله انصاری

۲۵- کدام گزینه از ویژگی‌های فکری نثر سده‌های پنجم و ششم نیست؟

- (۱) رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی
- (۲) رواج حس دینی
- (۳) فراوانی ترکیبات نو
- (۴) ورود اصطلاحات عرفانی

۲۶- کدام گروه آثار، همگی از نمونه‌های نثر سده‌های پنجم و ششم هستند؟

- (۱) قابوس‌نامه، تاریخ بیهقی، چهارمقاله نظامی عروضی
- (۲) قابوس‌نامه، تاریخ بیهقی، تاریخ بلعمی
- (۳) تاریخ بلعمی، مقامات حمیدی، کلیله و دمنه
- (۴) سیاست‌نامه، ترجمه تفسیر طبری، چهارمقاله نظامی عروضی

۲۷- متن زیر شامل کدام یک از ویژگی‌های نثر قرن‌های پنجم و ششم نیست؟

«آن کس که در سایه علما آرام گیرد تا به آفتاب کشف نزدیک افتد به مجرّد معرفت آن شکوه و مهابت در ضمیر او پیدا آید که اوهام نهایت آن را در نتواند یافت و خواطر به کنه آن نتواند رسید. قوله تعالی: «إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ.» به حکم این مقدمات روشن می‌گردد که دین بی‌ملک ضایع است و ملک بی‌دین باطل.»

- (۱) کاربرد آیه قرآن در متن
- (۲) استفاده از آرایه‌های ادبی چون سجع، تشبیه و ...
- (۳) حذف فعل به قرینه
- (۴) به کارگیری لغات زبان ترکی و مغولی

۲۸- با تغییر دادن چند کلمه، متن زیر به متنی درست از منظر تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی تبدیل می‌شود؟
 «در سده‌های پنجم و ششم، از دید سبک نثر پارسی به شیوه دیگری از نثر می‌رسیم که می‌توان آن را نثر موزون نامید. ویژگی اصلی نثر موزون به‌کارگیری موازنه است که در نثر مانند قافیه در شعر است؛ بنابراین نثر موزون یا آهنگین با بهره‌گیری از جمله‌های کوتاه، خود را به شعر نزدیک می‌کند. سعدی این شیوه نثر را به کمال رساند؛ آن چنان که می‌توان آثار وی را سرآمد همه نثرهای موزون فارسی شمرد.»

(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۲۹- در همه ابیات زیر، دو نوع استعاره مصرّحه و مکنیه دیده می‌شود؛ به جز:

(۱) ای گل تازه که بویی ز وفا نیست تو را
 (۲) عقل دیوانه شد آن سلسله مشکین کو
 (۳) در وصل هم ز عشق تو ای گل در آتشم
 (۴) گدایی می‌کنم از وقت خوش را از در دل‌ها
 خبر از سرزنش خار جفا نیست تو را
 دل ز ما گوشه گرفت ابروی دلدار کجاست
 عاشق نمی‌شوی که بینی چه می‌کشم
 که آن گنج روان در خانه ویران من بودی

۳۰- ترتیب ابیات زیر با توجه به داشتن آرایه‌های «تشبیه، استعاره، تلمیح، تضمین و سجع» کدام است؟

(الف) گفتی «به روزگاران مهری نشسته» گفتم
 (ب) او می‌رود دامن‌کشان من زهر تنهایی چشان
 (ج) در این بهار دلنشین که گشته خاک عنبرین
 (د) این صوت ناله است یا صور رستخیز
 (ه) گفت به مجنون صنمی در دمشق
 «بیرون نمی‌توان کرد حتی به روزگاران»
 دیگر می‌رس از من نشان کز دل نشانم می‌رود
 ز من ر بوده عقل و دین، نگاری از نگارها
 این شور محشر است یا جوش ماتم است
 کای شده مستغرق دریای عشق

(۱) ه - ج - د - ب - الف (۲) ب - ه - د - الف - ج (۳) ب - ه - ج - الف - ب (۴) ه - ج - الف - د - ب

۳۱- کدام بیت، فاقد «استعاره مصرّحه» است؟

(۱) دیشب درآمد آن بت مه‌روی شب‌نقاب
 (۲) رخسارش آتش و دل بیچارگان سپند
 (۳) بر مشتری کشیده ز مشک سیه کمان
 (۴) بنهاده دام بر مه تابان ز عود خام
 بر مه کشید چنبر و در شب فکند تاب
 لعل لبش می و جگر خستگان کباب
 بر آفتاب بسته ز ریحان تر طناب
 و افکنده دانه بر گل سوری ز مشک ناب

۳۲- در همه ابیات هر دو آرایه «تشبیه» و «استعاره مصرّحه» وجود دارد؛ به جز: .....

(۱) رشته‌ای بر قمر انداخته کاین مار سیاه است
 (۲) مشک بر برگ سمن بیخته یعنی شب قدر است
 (۳) لؤلؤ از پسته خود ریخته کاین چیست حدیث است
 (۴) سر مویی به صبا داده که این نافه چین است
 نقطه‌ای بر شکر افکنده که این مهره مار است
 زلف شبرنگ به هم بر زده یعنی شب تار است
 لاله در مشک نهان کرده که این چیست عذار است
 بویی از طره فرستاده که این باد بهار است

۳۳- آرایه‌های «تلمیح، تشبیه، مجاز، استعاره» به ترتیب در کدام ابیات یافت می‌شوند؟

(الف) مردم چشمم فرومانده‌ست در دریای اشک
 (ب) چون توانم شد از این جا که غمش موی کشان
 (ج) هدهد ما دگر امروز نه بر جای خود است
 (د) دل‌م گرد لب لعلت سکندروار می‌گردد
 مور را پای رهایی از دل گرداب نیست
 دل‌م آورد و به زنجیر فرو بست این جا
 باز گویی مگر آهنگ سبا کرد و برفت
 نگویی کآخر ای مسکین فراز آب حیوان آی

(۱) د - ب - الف - ج (۲) ج - د - الف - ب (۳) د - ج - ب - الف (۴) الف - د - ج - ب

۳۴- در کدام ابیات به ترتیب آرایه‌های «مجاز، تشبیه، تلمیح، تکرار و استعاره» دیده می‌شود؟

الف) کوس بدنامی ما بر سر بازار زدند	گرچه بی‌روی تو ما را سر بازار نبود
ب) هر که با صورت خوب تو نیامد در کار	چون بدیدیم به جز صورت دیوار نبود
ج) خواجه‌انفاس تو این نکهت مشکین ز چه یافت	که چنین غالیه در طبله عطار نبود
د) هیچ خسرو نشنیدیم که همچون فرهاد	بسته پسته شیرین شکر بار نبود
ه) از سر دار میندیش که در لشکر عشق	علم نصرت منصور به جز دار نبود
- ۱) الف - د - ه - ج - ب
۲) الف - ج - ه - ب - د
۳) ه - ب - د - ج - الف
۴) الف - ه - د - ج - ب

۳۵- در کدام گزینه هر سه آرایه «تلمیح، تشبیه و تشخیص» دیده می‌شود؟

۱) آتش ابراهیم را نبود زیان	هر که نمردی است گو می‌ترس از آن
۲) چشمش بود چو جام به دست سبو مدام	صائب کسی که مست شراب الست نیست
۳) اسم اعظم ثبت لعل توست پاکش وارهان	این نگین روزی نصیب اهرمن خواهد شدن
۴) نباید همچو مجنون سر نهادن جانب صحرا	که شد محمل نشین لیلی‌وش آن خورشید محفل‌ها

۳۶- در کدام گزینه «مجاز و تشبیه» دیده می‌شود. ولی «تکرار و استعاره» وجود ندارد؟

۱) گل جامه چاک کرده و نرگس فتاده مست	وز عندلیب در چمن افتاده غلغله
۲) دامنم دجله بغداد شد از حسرت آن	که نسیمی رسد از جانب بغداد مرا
۳) هر که در آتش سودای تو امروز بسوخت	ظاهر آن است که فردا بود ایمن ز عذاب
۴) داروی درد محبت ترک درمان کردن است	دردی دردی بنوش از زانکه درمان بایدت

۳۷- در کدام گزینه اختیار تغییر مصوّت کوتاه به بلند دیده نمی‌شود؟

۱) چون گل ز ساده لوحی، در خواب ناز بودیم	اشک وداع شبنم، بیدار کرد ما را
۲) نشاط دهر به زخم ندامت آغشته است	شراب خوردن ما شیشه خوردن است این جا
۳) از می پرستی گل بود پیوسته صائب سرخ‌رو	پیمانه را از کف مده گلرنگ شو گلرنگ شو
۴) همین است پیغام گل‌های رعنا	که یک کاسه کن نوبهار و خزان را

۳۸- در کدام گزینه اختیار «تغییر کمیّت مصوّت بلند به کوتاه» دیده می‌شود؟

۱) باده زنگ از دل مینا نتوانست زدود	تیرگی لازمه پای چراغ افتاده است
۲) مستی ما از می شبانه نباشد	مطرب ما از برون خانه نباشد
۳) در آن ریاض که باد بهار عدل بجنبد	چو گل شکفته شود هر کسی که غنچه شد این جا
۴) سیل نتواند غبار ما ز کوی یار برد	کز نظربندان آن مژگان گیراییم ما

۳۹- کدام بیت فاقد اختیار زبانی «حذف همزه» است؟

۱) در بیابان طلب سرگشته ماندم سال‌ها	تا در این ره، نقش پای کاروانی یافتم
۲) روشنی‌بخش گلستانم چو ابر نوبهار	وین صفای خاطر از اشک روانی یافتم
۳) شبنم صبحم که در لبخند خورشید سحر	خویش را گم کرده و از او نشانی یافتم
۴) ساحل آسایشی نبود که من مانند موج	رفتم از خود تا در این دریا کرانی یافتم

۴۰- شاعر در کدام بیت سه بار از اختیار زبانی «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» بهره برده است؟

- ۱) قد عاشقان خم نگردهد چو سنبل
  - ۲) چرا سنبل لاله‌پوش تو یک دم
  - ۳) اگر بیدل مهربان خاک گردد
  - ۴) دل نازکم تاب فکرت نیارد
- گر او سنبل از ارغوان برنگیرد
سر از پای سرو روان برنگیرد
دل از یار نامهربان برنگیرد
تن لاغرم بار جان برنگیرد

۴۱- در کدام بیت، «تغییر کمیت مصوت‌های کوتاه و بلند» هر دو یافت می‌شود؟

- ۱) چه جوی خون که براند ز دیده دلشدگان را
  - ۲) به ماه من که رساند پیام من که ز هجران
  - ۳) چه نالی ای دل خونین که آن شکوفه خندان
  - ۴) به هر چمن که رسیدی بگو به ابر بهاری
- چو ماه نوسفر من سمنند ناز براند
به لب رسیده مرا جان خودی به من برساند
زبان مرغ حزین شکسته‌بال نداند
که پیش پای تو اشکی به یاد من بفشاند

۴۲- در کدام گزینه هر سه نوع اختیار زبانی دیده می‌شود؟

- ۱) با روی چون گلنارش از برگ سمن باز آمدم
  - ۲) تا آن نگار سیمبر شد شمع ایوانی دگر
  - ۳) آن کاولبش گاه سخن هم طوطی و هم شگراست
  - ۴) فتنه و جور است و آفت کارزار حسن تو
- با زلف عنبربارش از مشک ختن باز آمدم
مردم چو شمع انجمن وز انجمن باز آمدم
طوطی خطش از چه رو پر بر شکر می‌گسترد
حسن را آری بود این‌گونه دست‌افزارها

۴۳- اختیار شاعری «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» در کدام مصراع دیده می‌شود؟

- ۱) دور نباشد که خلق روز تصور کنند
- ۲) اگر قبول کنی سر نهیم بر قدمت
- ۳) دردی از حسرت دیدار تو دارم که طبیب
- ۴) تا کند لذت وصل تو فراموش مرا

۴۴- در کدام بیت واژه «سو» مشمول اختیار شاعری «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» شده است؟

- ۱) دگر رغبت کجا ماند کسی را سوی هشیاری
  - ۲) یک زمان دیده من ره به سوی خواب برد
  - ۳) خلاف سرو را روزی خرامان سوی بستان آی
  - ۴) زان سوی بحر آتش اگر خوانیم به لطف
- چو بیند دست در آغوش مستان سحرخیزت
ای خیال ار شبی از رهگذرم برخیزی
دهان چون غنچه‌بگشای و چو گلبن در گلستان آی
رفتن به روی آتشم از آب خوش‌ترست

۴۵- در کدام ابیات، اختیار شاعری «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» وجود دارد؟

- الف) دوش در حلقه ما قصه گیسوی تو بود
  - ب) خواجه من نگاه دار آبروی گدای خویش
  - ج) هندوی زلف سرکشت با تو نشسته روبه‌رو
  - د) آخر نگاهی به سوی ما کن
  - ه) خلاف سرو را روزی خرامان سوی بستان آی
- تا دل شب سخن از سلسله موی تو بود
آن که ز جوی دیگران پر نکند پیاله را
حال مشوش مرا با تو گشود موبه‌مو
دردی به ارادت می دوا کن
دهان چون غنچه‌بگشای و چو گلبن در گلستان آی
- الف - ب (۲) الف - ج
ب - ج (۳) د - ه (۴)

۴۶- کدام بیت با بیت «به صد جان ارزد آن رغبت که جانان / نخواهم گوید و خواهد به صد جان» قرابت مفهومی ندارد؟

- ۱) سنان در غمزه کامد نوبت جنگ
  - ۲) چه خوش نازیست ناز خوبرویان
  - ۳) بگوید دوستم و خود نباشد
  - ۴) به چشمی خیرگی کردن که برخیز
- به هر جنگی درش صد آشتی رنگ
ز دیده رانده را در دیده جویان
مرا نیک افتد او را بد نباشد
به دیگر چشم دل‌دادن که مگریز

۴۷- مفهوم کدام گزینه با مفهوم بیت زیر تناسب بیشتری دارد؟

- «تا تو را جای شد ای سرو روان در دل من
در دل ماست نهران یار و جهان روشن از اوست
در حریم سینۀ من با خیال یار، دل
خیال در همه عالم برفت و باز آمد
من آن نیم که دهم نقد دل به هر شوخی»
- هیچ کس می‌نپسندم که به جای تو بود
ماه جای دگر و جای دگر مهتاب است
حالتی دارد که دنیا را فراموش کرده است
که از حضور تو خوش‌تر ندید جایی را
در خزانه به مهر تو و نشانه‌ی توست

۴۸- مفهوم بیت زیر از کدام گزینه دریافت می‌شود؟

- «عمری است که چون خاک، جگر تشنه‌ی عشقم
دوران بقا گر به سر آید کند آغاز
هزار جتت دیدم هزار کوثر بیش
گر راست گفتت آن که تو را این امید کرد
مانند آب چشمه ز کاوش فزون شود»
- و ایام به من، جرعه‌ی جامت نرسانید
جان خضر از جرعه‌ی جام تو گدایی
ولی چه سود که لب تشنه باز خواهم گشت
درویش تشنه ماند و تو رستی که منعمی
چندان که می‌خوری غم ایام بیشتر

۴۹- مفهوم کدام گزینه با سایر ابیات «متفاوت» است؟

- ۱) از این کوه کز فعل تو پر نداست
۲) نیکی کن ای پسر تو که نیکی به روزگار
۳) به قدر حاصل از دنیا بود غم قسمت هر کس
۴) دهقان سالخورده چه خوش گفت با پسر
- صدا جز به وفق ندا برنخواست
سوی تو بازگردد اگر در چه افکنی
به خرمن صاحب خرمن فزون از خوشه چین لرزد
کای نور چشم من به جز از کشته ندروی

۵۰- مفهوم کدام بیت «متفاوت» است؟

- ۱) سعدی نظر از رویت کوتاه نکند هرگز
۲) قیامتم که به دیوان حشر باز آرند
۳) نظر از تو برنگیرم همه عمر تا بمیرم
۴) ندانمت که چه گویم تو هر دو چشم منی
- ور روی بگردانی، در دامن آویزد
میان آن همه تشویش در تو می‌نگرم
که تو در دلم نشستی و سر مقام داری
که بی وجود عزیزت جهان نمی‌بینم

جامعه‌شناسی دهم: صفحه‌های ۱۰۳ تا ۱۳۵، جامعه‌شناسی دوازدهم: صفحه‌های ۳۲ تا ۴۱

۵۱- در ارتباط با مفهوم «هویت ایرانی»، کدام گزینه اطلاعات درستی ارائه می‌دهد؟

- (۱) جامعه ایرانی با بازگشت به هویت اسلامی خود، به صورت قلب تپنده بیداری اسلامی درآمد - تجمل‌گرایی و غلبه فرهنگ مصرفی، از معضلات اقتصاد ایران امروزی است - انقلاب اسلامی ایران، حاصل مقاومت در برابر هجوم سیاسی و اقتصادی غرب بود.
- (۲) عقل و وحی دو وسیله شناخت ارزش‌های الهی و احکام اجتماعی در نظام اسلامی هستند. - در ایران از سال ۱۳۹۰ تجدید نظر در سیاست‌های کاهش جمعیت شروع شد - هویت اقتصادی امروز جامعه ما، بیش از هر چیز به دارایی و توان اقتصادی وابسته است.
- (۳) ایرانیان پس از آشنایی با اسلام، عناصر مشترکانه هویت خود را کنار گذاشتند - جمهوری اسلامی نوعی نظام سیاسی است که مدعی است فقط با خواست و اراده اکثریت مردم سازمان می‌یابد - ایران اسلامی، از طریق اقتصاد مقاومتی می‌خواهد اقتصاد خود را بازسازی کند.
- (۴) در نظام اسلامی، احکام و مقررات با خواست مردم و ذیل اراده و مشیت خداوند شکل می‌گیرد - هجوم اقتصادی به ایران، در دوره قاجار از طریق تخریب بنیان‌های تولید ملی انجام می‌گرفت - هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام، هویتی توحیدی و در مواردی اساطیری بود.

۵۲- به ترتیب، علت پدیدآیی هر یک از وضعیت‌های زیر کدام است؟

- ملحق شدن ایران به جهان اسلام
  - خودباختگی بخش‌هایی از ذهنیت مسلمانان
  - بازگشت جامعه ایرانی به هویت اسلامی خود
- (۱) آشنایی ایرانیان با اسلام - رواج تصاویر القایی شرق‌شناسان از هویت جهان اسلام - ظهور اسلام به عنوان قطب فرهنگی جدید
  - (۲) عقاید و ارزش‌های توحیدی اسلام - قدرت سیاسی و نظامی غرب در نخستین رویارویی با جهان اسلام - استفاده از آموزه‌های قرآن و اهل بیت
  - (۳) پذیرش عقاید اسلامی - رواج تصاویر القایی شرق‌شناسان از هویت جهان اسلام - مقاومت هویت اسلامی در برابر هجوم غرب
  - (۴) مشارکت فعال ایرانیان در حیات فکری اسلام - قدرت سیاسی و فرهنگی غرب در نخستین رویارویی با جهان اسلام - رهبری امام خمینی در انقلاب

۵۳- هرگاه یک فرد بتواند کار ارادی دیگران را به خدمت بگیرد، دیگران با میل درونی مطابق اراده او عمل کنند، قدرت مقبول او رسمیت پیدا کند و در نهایت براساس یک ایدئولوژی بشری اعمال قدرت کند، به ترتیب از کدام مفاهیم بهره برده است؟

- (۱) قدرت فردی - مقبولیت - اقتدار - مشروعیت دروغین
- (۲) قدرت اجتماعی - تبعیت - اقتدار مقبول - تبعیت با کراهت
- (۳) قدرت اجتماعی - تبعیت با رضایت - اقتدار - مشروعیت دروغین
- (۴) قدرت - مقبولیت - اقتدار مقبول و مشروع - تبعیت با کراهت

۵۴- در ارتباط با مقایسه انواع نظام‌های سیاسی از نظر ارسطو و فارابی، موارد خواسته‌شده در کدام گزینه آمده است؟

- معادل حکومت موناشرشی در دیدگاه فارابی
  - اشتراک حکومت دموکراسی و جماعیه
  - عامل تعیین حقیقت از دیدگاه فارابی
  - تفاوت جامعه قناعت‌گرایی با جامعه خوش‌گذرانی
- (۱) جامعه سرفرازی - روش تصمیم‌گیری - عقل و وحی - روش حکومت و تصمیم‌گیری
  - (۲) ضروریه - تعداد حاکمان - عقل و وحی - تصمیم براساس فضیلت یا خواست حاکم
  - (۳) کرامیه - تعداد افراد تصمیم‌گیر و تأثیرگذار - اراده الهی - روش حکومت
  - (۴) جامعه قناعت‌گرایی - شیوه حکومت - اراده الهی - تعداد حاکمان و افراد تأثیرگذار

۵۵- پاسخ پرسش‌های زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- اشتراکی شدن مزارع در روسیه پس از انقلاب کمونیستی ۱۹۱۷ میلادی، مصداق چیست؟
- اعمال قدرت سازمان‌یافته برای رسیدن به هدفی معین، چه نام دارد؟
- بازگشت ایران به عقاید و ارزش‌های حقیقی اسلام، دارای چه خصوصیتی بود؟
- (۱) تأثیر نظام فرهنگی بر نظام اقتصادی - نظام سیاسی - بازگشت به خویشتن الهی
- (۲) تأثیر نظام سیاسی بر نظام اقتصادی - سیاست - بازگشت به خویشتن الهی
- (۳) تأثیر نظام سیاسی بر نظام اقتصادی - عمل سیاسی - بازگشت به خویشتن تاریخی
- (۴) تأثیر نظام سیاسی بر نظام فرهنگی - سیاست - بازگشت به خویشتن تاریخی

۵۶- چرا تأمین جمعیت مناسب برای جهان اجتماعی مسئله‌ای هویتی است و در دیدگاه اسلام، افزایش جمعیت در چه صورت ضروری است؟

- (۱) کاهش جمعیت می‌تواند زمینه‌ساز بسط و تسلط بر جهان‌های اجتماعی دیگر باشد. - در مواقعی که هدف، تأسیس جهان اجتماعی توحیدی و گسترش آن باشد، افزایش جمعیت ضروری است.
- (۲) افزایش جمعیت یک جهان اجتماعی به منزله گسترش فرهنگ و معانی آن است. - در مواقعی که فرهنگی که در جهان اجتماعی با افزایش جمعیت بسط پیدا می‌کند، حق باشد و اعضای آن فرهنگ، حاملان و عاملان معانی حق باشند، افزایش جمعیت ضروری است.
- (۳) کاهش جمعیت می‌تواند زمینه‌ساز بسط و تسلط جهان‌های اجتماعی دیگر باشد. - در مواقعی که حاملان و عاملان یک فرهنگ و معانی آن افزایش یابند، آن فرهنگ گسترش بیشتر پیدا می‌کند و تنها راه گسترش آن فرهنگ، اندیشیدن و پذیرش فرهنگ است.
- (۴) جهان اجتماعی با آگاهی‌ها و معانی مشترکی که بین اعضای آن است، تشکیل می‌شود. - در مواقعی که فرهنگی که در جهان اجتماعی با افزایش جمعیت بسط پیدا می‌کند، حق باشد و اعضای آن فرهنگ، حاملان و عاملان معانی حق باشند، افزایش جمعیت ضروری است.

۵۷- چه تعداد از موارد زیر، نشان‌دهنده پیامدهای مخرب اقتصاد وابسته به نفت است؟

- «ایجاد تولید ملی ضعیف و شکننده وابسته به نفت - ایجاد رفاه اقتصادی به مدد رواج کسب و کار - به ارمغان آوردن احساس رفاه در بلندمدت - فراهم آوردن درآمدی هنگفت و بدون زحمت - فراهم شدن زمینه سوء استفاده طمع‌ورزان بین‌المللی - تأمین هزینه‌های آموزش و بهداشت از طریق مالیات»
- (۱) دو
(۲) سه
(۳) چهار
(۴) پنج

۵۸- عبارات مرتبط با هر یک از موارد زیر، در کدام گزینه آمده است؟

- دیدگاه مستشرقان نسبت به هویت فرهنگی جوامع اسلامی
- بسط و توسعه فرهنگ توسط نظام سیاسی
- شکل‌گیری جامعه براساس عقاید و ارزش‌های باطل
- واکنش جهان اسلام نسبت به دشمن در جنگ‌های صلیبی
- (۱) توحیدی و اساطیری - تعیین عقاید و ارزش‌های حاکم بر نظام فرهنگی - جامعه فاسق - جذب
- (۲) محدود به ابعاد تاریخی - وفادار بودن نظام سیاسی به ارزش‌های فرهنگی جامعه - جامعه مشرک - دفع
- (۳) در قالب عنوان قوم‌گرایانه و ناسیونالیستی - استفاده از مدیریت سیاسی - جامعه فاسق - دفع
- (۴) سکولار و دنیوی - عملکرد نظام سیاسی در جهت عقاید فرهنگی جامعه - جامعه مشرک - جذب

۵۹- در ارتباط با جنگ‌های نامنظم، کدام مورد نادرست است؟

- ۱) مبتنی بر آگاهی فرهنگی و جغرافیایی سربازان محلی یک منطقه است. - سربازان جنگ‌های نامنظم با آرمان‌های معنوی‌شان، توانی فراتر از نظم موجود به دست می‌آورند.
- ۲) سربازان جنگ‌های نامنظم قادرند در هر موقعیتی با امکانات لازم در برابر تهاجم یک ارتش بزرگ مقاومت کنند. - مقاومت مردم مسلمان امرلی در مقابل داعش، نمونه‌ای بارز از جنگ‌های نامنظم است.
- ۳) سربازان جنگ‌های نامنظم معمولاً نقشه‌های از پیش برنامه‌ریزی شده را اجرا نمی‌کنند. - اصطلاح جنگ‌های نامنظم را اولین بار شهید چمران به کار برد و روش‌های ویژه‌ای برای آن ابداع کرد.
- ۴) در جنگ‌های نامنظم، افراد از نظم موجود پیروی نمی‌کنند؛ بلکه از آن فراتر می‌روند و با ارزش‌ها و معانی پیوند می‌خورند. - سربازان جنگ‌های نامنظم، متناسب با موقعیت خاص جغرافیایی و فرهنگی خود عمل می‌کنند.

۶۰- به ترتیب، عبارت درست در ارتباط با مفاهیم «سقوط ارزش‌ها» و «رکود اراده‌ها» در کدام گزینه آمده است؟

- ۱) در جامعه‌شناسی تبیینی، ارزش‌بودن مهربانی و ضدارزش‌بودن کینه‌توزی قابل مشاهده و فهم نیست. - بیشتر مطالعات تبیینی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده ما محدود می‌شود.
- ۲) نادیده‌گرفتن آگاهانه‌بودن کنش، منجر به انکار ارزش‌ها و ارزش‌زدایی می‌شود. - جامعه‌شناسی تبیینی با تأکید افراطی بر نظم اجتماعی، اراده و خلاقیت انسان را نادیده می‌گیرد.
- ۳) کسانی که فقط روش‌های تجربی را معتبر می‌دانند، با انکار ارزش‌های اخلاقی و عاطفی، دچار اخلاق‌گریزی می‌شوند. - با استفاده از روش‌های تجربی، نمی‌توان ارزش یا ضدارزش بودن پدیده‌ها را شناخت.
- ۴) اندازه‌گیری اجزای بدن برای تعیین نژاد برتر، یکی از مصادیق سقوط ارزش‌هاست. - ماکس وبر از سلطه نظمی که گویا هدفی جدا از انسان‌ها دارد، به قفس آهنین تعبیر می‌کند.

۶۱- کدام گزینه، روند عبور از جامعه‌شناسی تبیینی و روی آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری را به درستی نشان می‌دهد؟

- ۱) تأکید رویکرد تبیینی بر نظم و ساختارهای اجتماعی ← سلب شور زندگی از انسان‌ها ← افول معانی ← ضرورت همدلی همراهانه با کنشگران برای فهم معانی مورد نظر آن‌ها ← روی آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری
- ۲) توجه جامعه‌شناسان به کنش اجتماعی ← اخلاق‌گریزی و رکود اراده‌ها ← سلب شور از زندگی انسان‌ها ← حذف اراده و خلاقیت از زندگی انسان ← روی آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری
- ۳) تأکید رویکرد تبیینی بر نظم و ساختارهای اجتماعی ← حذف اراده و خلاقیت از زندگی اجتماعی ← توجه به آگاهی و معناداری کنش ← مطالعه زندگی با تأکید بر آگاهی و معنا ← عبور از جامعه‌شناسی تبیینی
- ۴) توجه جامعه‌شناسان به کنش اجتماعی ← محدودشدن مطالعات تبیینی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده انسان ← تأکید بر آگاهی و معناداری کنش ← رکود اراده‌ها ← عبور از جامعه‌شناسی تبیینی

۶۲- علت پدیدآمدن هر یک از موارد زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- ناتوانی روش تجربی در فهم معانی کنش‌های انسان
  - پدیدآمدن زمینه تعارضات، تزلزل و بحران‌های فرهنگی
  - کاهش جمعیت در جوامع غربی
  - نادیده‌گرفتن اراده و خلاقیت انسان‌ها
- ۱) آگاهانه عمل کردن انسان‌ها - دورشدن نظام سیاسی از ارزش‌های نظام فرهنگی - بالارفتن سن ازدواج - یکسان‌دانستن نظم اجتماعی و نظم طبیعی
  - ۲) رفتارهای متفاوت آدمیان در شرایط مختلف - عدم تأمین اقتدار نظام اقتصادی - فروپاشی خانواده‌ها - تأکید افراطی بر نظم و قواعد اجتماعی در زندگی انسان
  - ۳) تمرکز روش تبیینی بر مشاهدات - عدول نظام سیاسی از ارزش‌های فرهنگی جامعه - رفاه‌طلبی - اخلاق‌گریزی و انکار ارزش‌های اخلاقی و عاطفی
  - ۴) تأکید رویکرد تبیینی بر نظام اجتماعی - مستقل‌بودن نظام سیاسی از نظام فرهنگی - مصرف‌گرایی - غلبه رویکرد تبیینی در جامعه‌شناسی و رکود اراده‌ها

۶۳- پاسخ سؤالات زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- انسان به مثابه شیء و انسان به مثابه آگاهی و معنا، به ترتیب مربوط به کدام رویکرد جامعه‌شناسی است؟
- لازمه تحقق هدف اسلام که گسترش و تحقق جهان اجتماعی توحیدی است، چیست؟
- هویت فرهنگی جهان اجتماعی، تا چه زمانی دوام می‌آورد و استمرار می‌یابد؟
- (۱) تبیینی، تفسیری - گسترش فرهنگ اسلامی - هرگاه هویت فرهنگی از نسلی به نسل دیگر منتقل شود.
- (۲) تفسیری، تبیینی - تأمین رفاه عمومی - تا زمانی که هویت بر مدار عقاید و ارزش‌های کلان شکل بگیرد.
- (۳) تبیینی، تفسیری - داشتن جمعیتی مناسب - تا زمانی که عقاید و ارزش‌های هویت فرهنگی مورد پذیرش باشند.
- (۴) تفسیری، تبیینی - تأمین سعادت آدمیان - هرگاه افراد جامعه نوعی از ارزش‌ها را به رسمیت بشناسند.

۶۴- عبارات کدام گزینه، به ترتیب نشان‌دهنده نظریات «ارسطو»، «نظریه پردازان کنش اجتماعی»، «پاول کله» و «متفکران ایرانی منتقد غرب» است؟

- (۱) از ملاک‌های روش تصمیم‌گیری و دینی یا دنیوی بودن برای دسته‌بندی نظام‌های سیاسی بهره می‌برد. - آگاهی و معناداری را مهم‌ترین ویژگی کنش می‌دانند. - شکل‌ها و رنگ‌ها به واقعیتی مشخص و بیرون از ذهن اشاره ندارند. - از دهه سی به بعد به وجود آمدند.
- (۲) حاکمیت اکثریت مردم را اگر بر مدار خواسته‌های آن‌ها باشد، دموکراسی می‌خواند. - زندگی اجتماعی را با تأکید بر آگاهی و معنا مطالعه می‌کنند. - در ورای ابهام، رمز و رازی نهفته است که با هنر می‌توان به آن راه یافت. - آثاری مثل غرب‌زدگی را تألیف کردند.
- (۳) جامعه‌ای را آرمانی می‌داند که براساس سنت و قانون الهی شکل بگیرد. - سایر ویژگی‌های کنش را برخاسته از آگاهی و تابع آن می‌دانند. - نادیده‌گرفتن معنای کنش، سبب افول معانی شده است. - در نهایت در مقابل فرهنگ غرب گرفتار خودباختگی فرهنگی شدند.
- (۴) بین جمهوری و دموکراسی تفاوت قائل می‌شود. - یکی از عوامل روی آوردن اندیشمندان به جامعه‌شناسی تفسیری بودند. - برای فهم انگیزه افراد نمی‌توان از روش‌های تجربی استفاده کرد. - هویت فرهنگی جوامع اسلامی را توحیدی یا اساطیری نمی‌دانند.

۶۵- درستی یا نادرستی عبارات‌های زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- نظریه پردازان غربی طی قرن بیستم، سکولاریسم و دنیوی شدن را سرنوشت مشترک و حتمی بشریت می‌دانستند.
- کلمه جمهوری در ترکیب جمهوری اسلامی، به معنای به رسمیت شناختن حضور مؤثر مردم در نظام سیاسی است.
- در شیوه اقتصادی سرمایه‌داری، هدف کنشگران و بنگاه‌های اقتصادی به دست آوردن حداکثر رفاه است.
- نادیده‌گرفتن هدف‌دار بودن کنش، موجب سرکوب روحیه خلاق انسان‌ها در بسیاری از عرصه‌ها مانند هنر، ارتباط و اندیشه می‌شود.

(۴) د - د - د - د - ن

(۳) د - د - ن - ن

(۲) ن - ن - ن - د

(۱) ن - د - د - ن

روان‌شناسی: صفحه‌های ۶۶ تا ۱۱۱

۶۶- امیر، مهدی و عرفان بعد از تنها گذاشتن کودکانشان در فضای بازی پارک، روی نیمکت کنار محوطه نشستند. چند دقیقه‌ای نگذشته بود که صدای زمین خوردن کودکی شنیده و به دنبال آن صدای گریه‌ای بلند شد. مهدی و عرفان به سمت صدا چرخیدند و عرفان از مهدی و امیر خواست که چند لحظه ساکت باشند تا بفهمند صدای گریه کدام کودک است. با توجه به این روایت کدام گزینه درست است؟

(۱) تنها مهدی و عرفان، صدای گریه را احساس کرده‌اند.

(۲) امیر بر روی صدای گریه تمرکز کرده است.

(۳) مهدی و عرفان هر دو صاحب صدای گریه را ادراک کرده‌اند.

(۴) تنها عرفان صدای گریه کودک را ادراک کرده است.

۶۷- در کدام گزینه به ترتیب، «محرک‌های بیرونی» و «سبک پردازش و نوع انتظارات» منبع توجه بوده‌اند؟

(۱) با شنیدن صدای صاعقه، نگاهمان به سمت پنجره می‌رود. - هنگام رانندگی توجه‌مان به صدای سوت مأمور راهنمایی و رانندگی جلب می‌شود.

(۲) قبل از بیرون رفتن از منزل به دنبال چتر آبی‌رنگ خود می‌گردیم. - باغبان به برگ‌های زرد گل‌دان توجه می‌کند.

(۳) به دلیل صدای بلند و پرهیجان مجری خبر به اخبار هواشناسی توجه می‌کنیم. - مأمور راهنمایی و رانندگی هنگام افزایش آلودگی هوا به کارت معاینه فنی خودروها بیشتر توجه می‌کند.

(۴) با افتادن یک قطره آب بر روی صورتمان به آسمان نگاه می‌کنیم. - با دیدن ابرهای باران‌زا به سمت ایستگاه تاکسی رفته و برای ماشین‌های زردرنگ دست تکان می‌دهیم.

۶۸- در کدام مثال پدیده «آماده‌سازی» تأثیر کم‌تری دارد؟

(۱) به تماشای فیلمی می‌رویم که تبلیغاتش در سطح شهر فراوان است.

(۲) وقتی درون تاکسی مشغول جواب‌دادن به پیامک دوستان هستیم و متوجه تبلیغات در سطح شهر نمی‌شویم.

(۳) وقتی پدرتان بعد از چندین بار اصرار شما، بالاخره به ثبت نام شما در کلاس شنا راضی می‌شود.

(۴) وقتی کودکان دفترهایی را خریداری می‌کنند که عکس شخصیت کارتونی در حال پخش در تلویزیون روی آن است.

۶۹- هر یک از موارد زیر، به ترتیب، به کدام عامل مؤثر بر تمرکز مربوط است؟

• گزارشگر فوتبال با بالابردن صدای خود هنگام موقعیت‌های خطرناک، توجه بینندگان را به مسابقه جلب می‌کند.

• پس از مطالعه چندباره کتاب درسی توسط دانش‌آموزان کنکوری، از میزان بازدهی مطالعه آن‌ها کاسته می‌شود.

• انیمیشن‌های موسیقی‌محور باعث توجه بیشتر کودکان به شخصیت‌ها و گفت‌وگوی بین آن‌ها می‌شود.

• خلبان سعی می‌کند شرایط جوی نامساعد را هم از زاویه داخل کابین و هم از زاویه مأمور برج مراقبت در نظر بگیرد.

(۱) یکنواختی و ثبات نسبی - آشنایی نسبی با محرک‌ها - تغییرات درونی محرک‌ها - آشنایی نسبی با محرک

(۲) درگیری و انگیزتگی ذهنی - تغییرات درونی محرک‌ها - درگیری و انگیزتگی ذهنی - آشنایی نسبی با محرک

(۳) یکنواختی و ثبات نسبی - آشنایی نسبی با محرک‌ها - درگیری و انگیزتگی ذهنی - یکنواختی و ثبات نسبی

(۴) درگیری و انگیزتگی ذهنی - تغییرات درونی محرک‌ها - تغییرات درونی محرک‌ها - یکنواختی و ثبات نسبی

۷۰- بین مفاهیم بیان‌شده در کدام گزینه، رابطه مستقیم وجود ندارد؟

(۱) منحصربه‌فرد بودن محرک هدف و ساده بودن فرایند جست‌وجو

(۲) میزان خستگی و میزان دقت در گوش‌به‌زنگی

(۳) تعداد عوامل انحرافی و مدت‌زمان یافتن محرک در یک محدوده مکانی

(۴) مهم بودن تکلیف و بروز هشدار کاذب

۷۱- انجام هم‌زمان کدام‌یک از تکالیف زیر آسیب بیشتری به کارایی توجه می‌زند؟

- ۱) انجام تکلیف درس اقتصاد - دیدن مستند علمی در مورد بورس
- ۲) انجام تکلیف درس روان‌شناسی - دیدن مستند علمی در مورد حافظه
- ۳) پاسخ به مسائل درس اقتصاد - گوش دادن به سخنرانی یک روان‌شناس
- ۴) دیدن انیمیشن آموزشی در مورد حسابداری - محاسبه حساب‌های سه روز یک شرکت به عنوان تمرین

۷۲- در همه فضاها، آموزشی، مرسوم است که بین دو کلاس آموزشی، برای دانش‌آموزان، زنگ تفریح در نظر گرفته شود. این قاعده به کدام موضوع ارتباط داشته و کدام عبارت در ارتباط با آن موضوع درست است؟

- ۱) گوش‌به‌زنگی - خستگی، مهم‌ترین عامل تأثیرگذار بر توانایی فرد در یافتن محرک هدف در یک دوره زمانی طولانی است.
- ۲) تداخل - مدت‌زمان مفید تمرکز در دانش‌آموزان دوره‌های مختلف آموزشی و سنین مختلف، متفاوت است.
- ۳) گوش‌به‌زنگی - اگرچه مدت‌زمان مفید در گوش‌به‌زنگی، در افراد مختلف، متفاوت است، ولی میزان انگیزتگی ذهنی افراد در سنین یکسان، به یک اندازه است.
- ۴) تداخل - اگرچه وجود زنگ تفریح، اثر تداخل را کاهش می‌دهد، ولی مرور مطالب درس همان جلسه در هنگام زنگ تفریح اثر منفی گذشت زمان را افزایش می‌دهد.

۷۳- دو دایره نارجی وسط دایره‌های متعدد با اندازه‌های مختلف، علی‌رغم اندازه یکسان به صورت متفاوت ادراک می‌شود. در کدام گزینه روابط بین اجزا، از اصل مشابه با این موضوع تبعیت می‌کند؟

- ۱) سه سطر از اشکال مثلث و دایره که یکی درمیان به صورت متوالی قرار گرفته‌اند را به صورت ستون‌هایی از مثلث و دایره ادراک می‌کنیم.
- ۲) دایره توپیر ● را در بین صفحه‌ای از دایره‌های توخالی ○ راحت‌تر از حرف O در بین حروف L پیدا می‌کنیم.
- ۳) حرف B بدون توجه به A و C را عدد 13 می‌خوانیم، اگر در بین دو عدد متوالی قبل و بعد آن قرار گرفته باشد.
- ۴) خطوط شکسته پشت سر هم را به صورت یک خط متصل و پیوسته ادراک می‌کنیم.

۷۴- درستی و نادرستی هر یک از عبارات زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- حافظه‌های رویدادی و معنایی، ظرفیت اندوزش مشابهی دارند.
  - به‌کارگیری اطلاعات موجود در حافظه کوتاه‌مدت، راهکار مناسب برای در دسترس بودن آنها است.
  - ظرفیت و گنجایش اندوزش حافظه کاری در صورت استفاده 2 ± 7 است.
  - شنیدن و دیدن، ابزارهای ورود اطلاعات به حافظه حسی و حافظه کوتاه‌مدت هستند.
- ۱) نادرست - درست - نادرست
۲) نادرست - درست - نادرست
۳) درست - درست - نادرست
۴) نادرست - نادرست - درست

۷۵- هر یک از فعالیت‌های زیر به ترتیب به کدام نوع حافظه مربوط است؟

- برداشتن اقلام مورد نیاز منزل از بین قفسه‌های فروشگاه به ترتیب لیست خرید
  - درست کردن قرمه‌سبزی طبق دستوری که نیم‌ساعت قبل، تلفنی از مادر پرسیده‌ایم.
  - جمع‌زدن نمرات برگه امتحانی دانش‌آموزان، توسط معلم
  - بیان خاطرات مربوط به اردوی تابستانی مدرسه
- ۱) کوتاه‌مدت - بلندمدت - کاری
۲) حسی - معنایی - کوتاه‌مدت - رویدادی
۳) بلندمدت - رویدادی - کاری - معنایی
۴) کاری - بلندمدت - کوتاه‌مدت - رویدادی

۷۶- چند مورد از موارد زیر با حافظه «کاذب» در ارتباط است؟

- خبری را که در مورد یکی از مجریان مسابقات تلویزیونی شنیده‌اید برای دیگران بازگو می‌کنید، ولی نام فرد مورد نظر را به خاطر نمی‌آورید.
- فکر می‌کنید کلیدتان را از روی میز محل کارتان برداشته و درون جیبتان گذاشته‌اید، ولی هر چه می‌گردید آن را نمی‌یابید و همکاران زنگ می‌زند و می‌گوید: «کلیدتان را روی میزتان جا گذاشته‌اید».
- قاتل هنگام بیان جزئیات صحنه قتل می‌گوید: «او، اول به من حمله کرد و محکم به سینه‌ام کوبید.» ولی هیچ اثری از ضربات مقتول به چشم نمی‌خورد.
- هنگام خروج از منزل زیر غذا را خاموش کرده‌اید، ولی ناگهان هنگام خرید به همسرتان می‌گویید: «باید زودتر به خانه برگردیم، زیر غذا روشن است.»

• بعد از دزدی از شرکت، نگهبان به پلیس می‌گوید: «چند نفر وارد ساختمان شدند و یکی از آن‌ها مرا با زدن ضربه‌ای بیهوش کرد.» در حالی که دوربین‌ها فقط ورود یک نفر را نشان می‌دهد.

(۱) یک مورد	(۲) دو مورد
(۳) سه مورد	(۴) چهار مورد

۷۷- معلم عربی برای مرور مطالب سال‌های قبل، سوآلی را از دانش‌آموزان می‌پرسد. مهتاب از معلم اجازه می‌خواهد که به سوآلش پاسخ دهد، اما با وجود تسلط و آگاهی قبلی نسبت به موضوع، توانایی به یاد آوردن مطلب را ندارد. به ترتیب: الف) مهتاب در کدام یک از مراحل حافظه دچار مشکل شده است؟

ب) معلم برای رفع این مشکل، چه کاری می‌تواند انجام دهد؟

- (۱) ذخیره‌سازی - تلاش برای کم کردن اضطراب مهتاب به عنوان عامل عاطفی مؤثر بر فراموشی
- (۲) یادآوری - استفاده از عکس و فیلم به منظور بهره‌بردن از اثر چندحسی
- (۳) اندوزش - رفع اثر پدیده نوک زبانی با بیان اولین کلمات مربوط به موضوع
- (۴) بازیابی - ارائه نشانه‌هایی مرتبط با اطلاعات مورد نظر

۷۸- در هر یک از روایات زیر از جلسات دفاع از پایان‌نامه، به ترتیب کدام عامل، موجب فراموشی شده است؟

- فائزه به دلیل جا گذاشتن یادداشت‌های مورد نیاز برای ارائه مطالبش بسیاری از بخش‌های مهم و لازم را جا انداخت.
- حسین فراموش کرد اسم استادی که از او خوشش نمی‌آمد را در بین اسامی استادانی که در بخش تشکر نام برده بود، بنویسد.

• امین به خاطر شیوع کرونا و به تعویق افتادن ارائه‌ها به بعد از شرایط قرنطینه، نتوانست به خوبی از پایان‌نامه خود دفاع کند.

• پروین روز پیش از دفاع، درگیر جلسات متعدد کاری بود که نمی‌توانست هیچ کدام از آن‌ها را لغو کند، لذا بسیاری از قسمت‌های محوری پایان‌نامه‌اش را فراموش کرد.

- (۱) عدم رمزگردانی - عوامل عاطفی - تداخل اطلاعات - عدم رمزگردانی
- (۲) مشکلات نشانه‌های بازیابی - عوامل عاطفی - گذشت زمان - تداخل اطلاعات
- (۳) عدم رمزگردانی - تداخل اطلاعات - گذشت زمان - تداخل اطلاعات
- (۴) مشکلات نشانه‌های بازیابی - عوامل عاطفی - تداخل اطلاعات - عدم رمزگردانی

۷۹- محمد در حال مطالعه کتاب روان‌شناسی است و از روش پس‌خبا استفاده می‌کند. به ترتیب هدف از مراحل «پیش‌خوانی» و «خواندن» کدام است؟

- ۱) خواندن دقیق متن - طرح چند سؤال کلیدی از متن
- ۲) داشتن استنباط کلی از هر فصل - پاسخ‌دادن به پرسش‌ها
- ۳) طرح چند سؤال کلیدی از متن - پاسخ‌دادن به پرسش‌ها
- ۴) داشتن برداشت کلی از کل کتاب - طرح چند سؤال کلیدی از متن

۸۰- در کدام گزینه، فنون بهسازی حافظه آورده شده، عامل فراموشی مشابهی را هدف گرفته‌اند؟

- ۱) مرور کارآمد - پرهیز از هم‌زمانی چند فعالیت
- ۲) آزمون مکرر - کاهش فاصله زمانی بین یادگیری و یادآوری
- ۳) یادگیری با استراحت - مطالعه چندحسی
- ۴) بیان اهمیت مطلب - یادگیری عمیق

دوستان عزیز خیلی سبز، سلام؛
فایل پاسخنامه این آزمون را که شامل درسنامه، نکات کنکوری، پاسخ تشریحی و ... است، ساعت ۱۴ امروز از
صفحه شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.
همچنین شما می توانید همین امشب کارنامه اولیه آزمونتان را در صفحه شخصی خود مشاهده بفرمایید.
برای دسترسی به صفحه شخصی خود وارد سایت آزمون خیلی سبز به آدرس: azmoon.kheilisabz.com شوید
و کدی را که توسط مدرسه و یا نمایندگی های آزمون های خیلی سبز به شما داده شده، در محل مشخص شده در
سایت ثبت بفرمایید.

ویژه
کنکوری های
۱۴۰۳

۱۴۰۲/۱۰/۰۱

آزمون
هفتم
حضوری

دترچه شماره ۲

خیلی سبز!
آزمون
تجربہ | راشی | انسانی

سال تحصیلی
۱۴۰۲ - ۱۴۰۳

عربی	تاریخ	جغرافیا	فلسفه و منطق	اقتصاد
عربی، زبان قرآن دوازدهم درس ۲ (متن و قواعد) صفحه ۱۹ تا ۲۷ عربی، زبان قرآن دهم درس ۷ + درس ۸ صفحه ۷۱ تا ۹۸	تاریخ دوازدهم درس ۵ (نهضت مشروطه ایران) صفحه ۶۱ تا ۷۷ تاریخ دهم درس ۱۳ تا ۱۶ (از ابتدای درس «اقتصاد و معیشت» تا پایان درس «هنر و معماری») صفحه ۱۱۸ تا ۱۵۲	جغرافیای دوازدهم بخشی از درس ۳ (تا ابتدای مبحث حمل و نقل هوایی) صفحه ۴۱ تا ۵۵ جغرافیای دهم درس ۸ تا ۱۰ (از ابتدای درس «تقسیمات کشوری ایران» تا پایان درس «توانهای اقتصادی ایران») صفحه ۷۲ تا ۱۰۰	فلسفه دوازدهم درس ۵ (خدا در فلسفه _ قسمت اول) صفحه ۲۹ تا ۴۰ منطق درس ۷ (احکام قضایا) صفحه ۶۲ تا ۷۱ فلسفه یازدهم درس ۷ (ابزارهای شناخت) صفحه ۵۰ تا ۵۷	درس ۵ تا ۷ (از ابتدای درس «بازار چیست و چگونه عمل می کند؟» تا پایان درس «تجارت بین الملل») صفحه ۴۳ تا ۸۰

آزمون آزمایشی خیلی سبز

گروه آزمایشی علوم انسانی

• نام و نام خانوادگی: • شماره داوطلبی:

عنوان مواد امتحانی آزمون، تعداد، شماره سؤالات و مدت پاسخ گویی

ردیف	مواد امتحانی	تعداد سؤال	از شماره	تا شماره	مدت پاسخ گویی	ملاحظات
۱	زبان عربی	۲۰ سؤال	۸۱	۱۰۰	۲۰ دقیقه	۸۰ سؤال ۸۰ دقیقه
۲	تاریخ	۱۳ سؤال	۱۰۱	۱۱۳	۲۵ دقیقه	
۳	جغرافیا	۱۲ سؤال	۱۱۴	۱۲۵		
۴	فلسفه و منطق	۲۰ سؤال	۱۲۶	۱۴۵	۲۰ دقیقه	
۵	اقتصاد	۱۵ سؤال	۱۴۶	۱۶۰	۱۵ دقیقه	

اساتید، مشاوران و دانش آموزان گرامی:

نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می توانید
از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام رسان ها با ما به اشتراک بگذارید.

Azmoon.kheilisabz.com

عربی، زبان قرآن دهم: صفحه‌های ۷۱ تا ۹۸، عربی، زبان قرآن دوازدهم: صفحه‌های ۱۹ تا ۲۷

• عین الأنسب في الجواب لترجمة العبارات من أو إلى العربية (۸۱ - ۸۸):

۸۱- ﴿و هو الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ﴾: و او ...

- ۱) کسی است که توبه عبادت‌کنندگان را قبول می‌کند و از گناهان درمی‌گذرد و آن چه را انجام می‌دهید، می‌داند!
- ۲) همان کسی است که توبه را از بندگان می‌پذیرد و از گناهان درمی‌گذرد و هر آن چه را انجام می‌دهند، می‌داند!
- ۳) کسی است که توبه را از بندگان خویش قبول می‌کند و از بدی‌ها درمی‌گذرد و آن چه را انجام می‌دهید، می‌داند!
- ۴) همان کسی است که توبه بندگان خویش را می‌پذیرد و از بدی‌ها درمی‌گذرد و آن چه را انجام می‌دهند، می‌داند!

۸۲- «كان لِألفرد مُختبرٌ لصناعة مادّةٍ خاصّةٍ و بعد أن اخترعها أقبِلَ على شرائها رؤساء المَناجِمِ و هم مشتاقون لاستخدامها في تسهيل الأعمال!»: ألفرد ...

- ۱) برای ساخت ماده‌ای خاص آزمایشگاهی داشت و بعد از این که آن را اختراع کرد، رئیس‌های معادن در حالی به خرید آن روی آوردند که برای به‌کارگیری آن در آسان کردن کارها مشتاق بودند!
- ۲) آزمایشگاهی داشت برای این که ماده خاصی را بسازد و بعد از این که آن را اختراع کرد، رئیس‌های معادن به آن روی آوردند؛ در حالی که برای به‌کارگیری آن در آسان کردن کارها مشتاق بودند!
- ۳) آزمایشگاهی برای ساختن ماده‌ای خاص داشت و بعد از آن که آن اختراع شد، رؤسای معادن به خریدنش روی آوردند، حال آن که در به‌کارگیری آن برای راحت کردن کارها اشتیاق داشتند!
- ۴) برای ساختن یک ماده خاص آزمایشگاهی داشت و بعد از این که آن را اختراع کرد، رئیس‌های معادن مشتاقانه آن را برای به‌کارگیری در تسهیل کارها خریدند!

۸۳- «أنجح الدولة في العالم هي التي تفيدها شعبيها عبر مشتقاتها النفطية و تصديراتها، إن لم تكن هكذا لم تحصل تلك الدولة على الفوز!»:»

- ۱) موفق‌ترین کشور در دنیا آن است که از راه مشتقات نفتی و صادر کردن هایش به ملت خود سود برساند، اگر این چنین نباشد، آن کشور به پیروزی دست نیافته است!
- ۲) موفق‌ترین کشورها در دنیا آن است که از راه مشتقات نفتی خود و صادراتش به ملتش نفع برسد که اگر این چنین نباشد، آن کشور به موفقیت دست نیافته است!
- ۳) پیروزترین کشور همان است که در جهان از راه مشتقات نفت و صادراتش به ملت خویش منفعت برساند و اگر این‌طور نشود، آن کشور موفقیت را به دست نیاورده است!
- ۴) پیروزترین کشور در جهان همان است که از طریق مشتقات نفتی و صادر کردن هایش به ملت خود نفع برساند و اگر این‌طور نشود، آن حکومت به پیروزی دست نمی‌یابد!

۸۴- «تُعجِب بعض الناس الدلافين التي لما يقع نظرها على عدوها سمكة القرش تهجم معاً عليها و تضربها بأنوفها الحادة». برخی از مردم .....

- ۱) خوششان می‌آید از دلفین‌هایی که وقتی نگاهشان به دشمنشان کوسه‌ماهی می‌افتد، با هم به او حمله می‌کنند و با بینی‌های تیز خود او را می‌زنند!
- ۲) تعجب می‌کنند از دیدن دلفین‌هایی که وقتی نگاهشان به دشمن خود کوسه‌ماهی می‌افتد، با هم به او هجوم می‌برند و با بینی‌های تیزشان او را می‌زنند!
- ۳) را در شگفت می‌آورند دلفین‌ها، هنگامی که چشم آن‌ها به دشمنشان کوسه‌ماهی افتاد، به او هجوم می‌برند و با بینی‌های تیز خود آن‌ها را می‌زنند!
- ۴) خوششان می‌آید از دلفین‌هایی که وقتی چشمشان به دشمنشان کوسه‌ماهی می‌افتد، به او با هم هجوم می‌برند و با بینی‌های خود که تیز هستند او را می‌زنند!

۸۵- «واصل أخي مُجدداً تمارينه الرياضيّة حتّى استطاع أن يحصل على جائزة كان أهلاً لها!»:

- ۱) برادر تلاشگرم تمرین‌های ورزشی خویش را ادامه داد تا این که بتواند به جایزه‌ای دست یابد که شایسته آن باشد!
- ۲) برادرم تلاشگرانه تمرینات ورزشی‌اش ادامه یافت تا این که توانست به جایزه‌ای شایسته برای خود دست یابد!
- ۳) برادرم تلاشگرانه تمرین‌های ورزشی خود را ادامه داد تا این که توانست به جایزه‌ای که شایسته آن بود، دست یابد!
- ۴) برادر تلاشگرم تمرینات ورزشی‌اش ادامه یافت تا این که بتواند به جایزه‌ای دست پیدا کند که شایسته آن بود!

۸۶- «بعد لعبٍ أطفالي بغرفة النوم رأيتُ أنّ أحد الأُسرة مكسور فاتصلتُ بمصلّح لتصليحه!»:

- ۱) پس از بازی کودکانه، در اتاق خواب دیدم که یکی از تخت‌ها شکسته است؛ پس با یک تعمیرکار برای تعمیر آن تماس گرفتم!
- ۲) بعد از این که بچه‌ها در اتاق خواب بازی کردند، فهمیدم که یک تخت شکسته است؛ پس برای تعمیرش با تعمیرکار تماس گرفتم!
- ۳) پس از بازی کردن بچه‌هایم، در اتاق خواب دیدم که تخت یکی‌شان شکسته است و باید برای تعمیرش با تعمیرگاه تماس بگیرم!
- ۴) بعد از بازی فرزندانم، در اتاق خوابشان دیدم که تخت یکی از آنان شکسته شده است؛ پس با یک تعمیرکار برای تعمیرش تماس گرفتم!

۸۷- عین الصّحيح:

- ۱) أخذتُ الأجوبة دقيقة لمسائل الرياضيات من زميلي: برای مسئله‌های ریاضی جواب‌های دقیقی از هم‌کلاسی‌ام گرفتم!
- ۲) كانت صديقتي تمشي جنب البحر هادئاً: دوستم به آرامی کنار دریا راه می‌رفت!
- ۳) أخي يقوم بالأعمال الرياضيّة نشيطاً دائماً: برادرم همیشه با نشاط به اعمال ورزشی می‌پردازد!
- ۴) كان المتفرّجون يُشجعون لاعبهم المحبوب فرحاً: تماشاچیان با خوشحالی بازیکن محبوب خود را تشویق می‌کردند!

۸۸- «این پژوهشگر آزمایشگاه کوچک‌تری را در منزل خود برپا کرد تا تجارب خویش را در آن اجرا کند!»: هذا الباحث ...

- ۱) بنى مختبراً صغيراً في بيته لتجربته! ۲) قد أقام مختبراً أصغر في داره لتجربته!
- ۳) قد قام بإقامة مختبر صغير في منزله لتجربته! ۴) قد أقام مختبراً أصغر في بيته لتجربته!

• اقرأ النّصّ التالي ثمّ أجب عن الأسئلة (۸۹-۹۱) بما يناسب النّصّ:

لقد أثار سلوك الإنسان المعاصر مع الطبيعة الحزن والاضطراب في كلّ من يحبّها. في قديم الزّمان، كان الإنسان حنوناً في سلوكه مع الطبيعة ولا يستخدمها إلا بقدر حاجته و من جهة أخرى كان يلزم نفسه بأن يحافظ عليها و يهتمّ بنظافتها و سلامتها كأنّها كائنة حيّة أو عضو من أعضاء أسرته. مع ازدياد عدد سكان البشر على الكرة الأرضيّة و تحوّل أسلوب حياته، بدأ الإنسان أن يتعدّى (= يظلم) على الطبيعة و كثر هذا التّعدّي يوماً بعد يوم حيث لم يكتفِ الإنسان برفع حوائجه فقط، بل أصبح حريصاً ليمتلك كلّ ما كان في الطبيعة لراحة عيشه دون أن يحتاج إليها فقام بأعمال مخرّبة أدّت إلى انهدام أجزاء كثيرة من الطبيعة. إنّ تخریب الغابات و الجبال لإنشاء الطرق الجديدة، تلويث الهواء من خلال توسيع الصناعات و إنتاج السيارات و المصانع، جزء من هذه السلوكيات الإنسانيّة القبيحة التي أثار غضب الطبيعة فقامت بمعاذرة الإنسان. إنّ الزلازل الهدامة و الفيضانات (تيارات الماء العظيمة) التي تتسبّب إلى قتل كثير من الناس - من أحبّتها و أعدائها - و ظهور أمراض جديدة ما كان البشر جرّبها من قبل من آثار غضب الطبيعة.

۸۹- «الإنسان الحنون هو الذي ...» عین الصّحيح:

- ۱) لا يُصاب بالأمراض الجديدة لأنّه يُحبُّ الطبيعة!
- ۲) ينزعج عندما يشاهد الأفعال المخرّبة للإنسان المعاصر!
- ۳) يحسب الطبيعة كائنة حيّة لا تموت أبداً!
- ۴) لا يستخدم الطبيعة لرفع حاجاته اليوميّة!

٩٠- عین الخطأ: «عندما تغضب الطبيعة.....»

- (١) لا تعاقب إلا أعداءها و تمنعهم عما يحتاجون إليها!
- (٢) تأمر الأنهار أن تُجري مياهها لتخريب البيوت و المزارع!
- (٣) تُحرّك الأرض بشدّة و تُشجّعها على قتل الناس!
- (٤) تبعث الفيروسات لتصيب الإنسان بالأمراض الصعبة!

٩١- عین الصحيح:

- (١) خلق الله الإنسان ليستهلك كلّ ما في الطبيعة لراحة عيشه!
- (٢) على الإنسان أن لا يقوم بإنشاء الطرق الجديدة لأنّها تجرح الطبيعة!
- (٣) عدد سكان البشر قد ازداد فلا بدّ من التّعدي على الطبيعة للحصول على ما يحتاج إليه!
- (٤) الطبيعة تحبّ التعايش السلمي مع الإنسان و لكنّها إذا غضبت تنتقم بشدّة!

• عین الخطأ في الإعراب و التحليل الصرفي (٩٢ - ٩٣):

٩٢- «المعاصر - لا يستخدم - يهتم - كائنة»:

- (١) المعاصر: مفرد مذكّر - اسم فاعل من فعل مزيد ثلاثي - معرب - معرّف بأل / صفة و مجرور بالكسرة
- (٢) لا يستخدم: فعل مضارع للتّفي - للغائب - مزيد ثلاثي - له ثلاثة حروف زائدة - متعدّد / فعل و فاعل و الجملة فعلية
- (٣) يهتم: فعل مضارع - للمذكّر الغائب - مجرد ثلاثي - حروفه الأصلية: «ه م م» - لازم / فعل و فاعل
- (٤) كائنة: مفرد مؤنث (جمعه السالم: الكائنات) - على وزن «فاعل» - معرب / خبر كأنّ و مرفوع بالضمّة

٩٣- «يمتلك - الهدامة - تتسبّب - جرّب»:

- (١) يمتلك: فعل مضارع - للغائب - مزيد ثلاثي (من باب افتعال) - معلوم - متعدّد / فعل و مفعوله «كلّ»
- (٢) الهدامة: مفرد مؤنث - اسم مبالغة على وزن فعالة - معرب - معرفة / صفة و منصوب بالتبعية من «الزلازل»
- (٣) تتسبّب: مضارع - للغائبة - مزيد ثلاثي - له حروف زائد واحد: «ت» - لازم / فعل و فاعل و الجملة فعلية
- (٤) جرّب: فعل ماض - للغائب - مزيد ثلاثي على وزن «فعل» (مصدره: تجربة) - متعدّد / مفعوله «ها»

٩٤- عین الخطأ في ضبط حركات الحروف:

- (١) يَجِبُ عَلَى كُلِّ مُوَاطِنِ الْإِتِّصَالِ بِالشَّرِكَةِ عِنْدَ مُشَاهَدَةِ الْخَطَرِ!
- (٢) كَيْفَ تَسْتَطِيعُ الدَّلَافِيْنُ أَنْ تَتَكَلَّمَّ بِاسْتِخْدَامِ أَصْوَاتٍ مُعَيَّنَةٍ!
- (٣) إِنَّ الْأَلَاتِ الْمُخْتَلِفَةَ تُسْتَخْدَمُ لِتَسْهِيلِ نَقْلِ النَّفِطِ مِنَ الْمُنْخَدَرَاتِ!
- (٤) قَدْ تُسَهَّلُ أَعْمَالُ الْإِنْسَانِ الصَّعْبَةَ بِالِاسْتِغَاةِ مِنَ الْمَوَادِّ السَّرِيعَةِ الْإِنْفِجَارِ!

٩٥- عین الأقرب للمفهوم: «أعقل الإنسان أنظرهم في العواقب»

(١) چون عاقبت کار جهان نیستی است	انگار که نیستی چو هستی خوش باش!
(٢) من اگر نیکنم و گرد تو برو خود را باش	هر کسی آن درود عاقبت کار که کشت!
(٣) ممکن بد که بینی به فرجام بد	ز بد گردد اندر جهان نام بد!
(٤) فرجام کار خویش نگه کن چو عاقلان	فرجام جوی روی ندارد به رود و جام!

٩٦- عین «من» ليس حرف جرّ:

- (١) كان هؤلاء العلماء من الذين يريدون السعادة للجميع!
- (٢) و من الناس من لا يرحمون الضعفاء في شدائد الدهر!
- (٣) اشتري قميصاً من أحسن المتاجر التي وجدتها في السوق!
- (٤) يدرس في جامعتنا من له آمال كثيرة و أهداف سامية في حياته!

٩٧- عین عبارة لا یوجد فیها «نون الوقایة»:

- (١) یا جدّتی لا تكونی بعیده عَنّی فإِنَّ هذا الشارع مُزدحم جدّاً!
- (٢) کانت سيارتی مُعطّلة أمس فأوصلتني زمیلتی إلى الجامعة قبل بداية الامتحان!
- (٣) لا تحزني فَإِنَّ خبراً تخافين إبلاغه قد بلغني!
- (٤) ظنّی عن بعض أعمال زملائي قد يكون خطأ فعَلّی أن أجتنب بعض الظنّ!

٩٨- أيّ عبارة حُذِفَ فیها الفاعل:

- (١) لا تُضعفي عزمك عندما تفشليَن في حياتك فاعلمي أن الله معك دائماً!
- (٢) الغربان تسكنُ على الأشجار و تصنع لأنفسها الأعشاش على أغصانها!
- (٣) مجالسة الأصدقاء الصالحين تُوصِلُ الإنسان إلى النجاح الأكثر!
- (٤) سمع صوت طفل صغير ترك جنب باب المسجد و لم تكن أمّه معه!

٩٩- عین ما فيه الحال أكثر:

- (١) رأيتُ منصوراً مسروراً و هو يجمع المحاصيل مُجدّاً!
- (٢) ساعدتُ العجوز محزوناً و هو كان تعباً جدّاً!
- (٣) تعلّمتُ المدرّسة دروساً نافعةً مشفّقةً علينا!
- (٤) شاهدتُ الضيوف المحترمين في الغرفة جالسين!

١٠٠- عین ما ليس فيه «واو» الحالة:

- (١) بدأ أخي مع صديقه بالدراسة و هما في أواسط عمرهما!
- (٢) قد صامَ أبي و أمّی اليوم و صمنا نحنُ معهما أيضاً!
- (٣) ليلة أمس انقطع تيارُ الكهرباء و أعضاء الأسرة يُشاهدون قناة التّعليم!
- (٤) قام الزّارعون بجمع المحاصيل و هم مسرورون من عملهم!

تاریخ دهم: صفحه‌های ۱۱۸ تا ۱۵۲، تاریخ دوازدهم: صفحه‌های ۶۱ تا ۷۷

۱۰۱- نتیجه سفر دریایی اسکیلاکس (دریانورد آسیای صغیر) در زمان پادشاهی داریوش هخامنشی چه بود؟

- (۱) باب المندب و خلیج عدن از سیطره حبشیان درآمد.
- (۲) با حفر آبراهه‌ای، دریای سرخ به رود نیل متصل گشت.
- (۳) مسیر دریایی میان هند و مصر مورد شناسایی قرار گرفت.
- (۴) برای نخستین بار، مسیر رود سند به اقیانوس هند پیموده شد.

۱۰۲- کدام مورد، درباره وضعیت تجارت در دوران حکومت سلوکیان بر ایران درست است؟

- (۱) تجارت رونق زیادی داشت و بخش عمده کالاهای تجاری را اثاث منزل و ظروف آشپزخانه تشکیل می‌داد.
- (۲) درآمد بسیار هنگفتی از حقوق گمرکی، عوارض حمل‌ونقل و راهداری نصیب حکومت ایران می‌شد.
- (۳) جریان دادوستد به خصوص بازرگانی خارجی با هند و چین از رونق اساسی برخوردار بود.
- (۴) از حجم مبادله کالاهای ارزان‌قیمت کاسته شد و اشیای تجملی، جای آن‌ها را گرفت.

۱۰۳- کدام موارد، درباره اوستا، کتاب مقدس ایرانیان باستان و زرتشتیان، درست است؟

- (الف) یکی از پادشاهان اشکانی به نام بلاش یکم، دستور داد متون پراکنده اوستا گردآوری شود.
- (ب) پیشرفت دین مسیح در قلمرو ساسانی در مکتوب کردن اوستای شفاهی نقش داشت.
- (ج) اوستا در زمان اردشیر بابکان ساسانی، به خط و زبان پهلوی نگارش یافت.
- (د) شاپورگان، دانشنامه‌ای اوستایی مشتمل بر عقاید زرتشتی است.

- (۱) «الف» - «ب» (۲) «ب» - «ج» (۳) «ج» - «د» (۴) «د» - «ب»

۱۰۴- کدام موارد، درباره مانی و عقاید او درست است؟

- (الف) عقیده داشت که او برخلاف پیامبران پیشین آمده است تا روح انسان را از دنیای تاریکی برهاند.
- (ب) با ترکیب آموزه‌هایی از دین‌های زرتشتی، مسیحی و بودایی، آیین جدیدی را عرضه کرد.
- (ج) با تقدیم کتابش به شاپور یکم باعث شد این پادشاه ساسانی به کیش مانوی درآید.
- (د) در پی مخالفت موبدان با او، در زمان بهرام یکم، به زندان افتاد و اعدام شد.

- (۱) «ج» - «ب» (۲) «ب» - «د» (۳) «د» - «الف» (۴) «الف» - «ج»

۱۰۵- کدام گزینه، تصویر درستی از وضعیت علم و آموزش در عصر ساسانی ارائه می‌دهد؟

- (۱) اداره آموزشگاه‌ها و مدارس عموماً در اختیار موبدان بود.
- (۲) آموزگاری، به عنوان یک شغل رسمی، به دبیران اختصاص داشت.
- (۳) فرزندان بازرگانان، صنعتگران و کشاورزان، در مدارس دولتی تحصیل می‌کردند.
- (۴) شاهزادگان، فنون رزمی و زبان‌های خارجی و فرزندان پیشه‌وران، ادبیات و حساب می‌آموختند.

۱۰۶- مهم‌ترین ویژگی‌های هنر و معماری هخامنشی کدام‌اند؟

- (الف) طبیعت‌گرایی و درباری بودن
- (ب) ساخت بناهای طاق‌دار، گنبدی و دارای ایوان
- (ج) تأثیرپذیری از دستاوردهای هنری اقوام و ملت‌های تابع
- (د) رواج استفاده از گچ‌بری و نقاشی دیواری برای تزئین ساختمان‌ها

- (۱) «د» - «ب» (۲) «ج» - «الف» (۳) «ب» - «ج» (۴) «الف» - «ب»

۱۰۷- در کدام گزینه، مقایسه‌ی درستی از وضعیت هنر در ایران باستان ارائه شده است؟

- ۱) هنر بافندگی اعم از پارچه‌بافی و فرش‌بافی در دوره‌ی هخامنشیان و دوره‌ی ساسانیان در اوج قرار داشته است.
- ۲) در دوره‌ی اشکانی، سفال‌ها دارای نقش و طرح متنوع بودند، اما در دوره‌ی ساسانی، هنر سفالگری رونق گذشته را نداشت.
- ۳) اشکانیان همانند سلوکیان دنباله‌رو دستاوردهای هنری یونانیان بودند، اما ساسانیان به تأثیرپذیری هنر ایرانی از هنر یونانی پایان دادند.
- ۴) نقش‌برجسته‌های دوره‌ی اشکانی، اگرچه به پای نقش‌برجسته‌های ساسانی نمی‌رسند، اما از نظر فنی و هنری با نقش‌برجسته‌های هخامنشی برابری می‌کنند.

۱۰۸- اولین جرعه‌ی نهضت مشروطه چه بود و رهبری حرکت مردمی در اعتراض به آن را چه کسی بر عهده داشت؟

- ۱) احداث بانک استقراضی روس در محل یک قبرستان متروکه - آیت‌الله سید محمد طباطبایی
- ۲) سفر سوم مظفردالدین‌شاه به اروپا با هزینه‌های سنگین - آیت‌الله سید محمد طباطبایی
- ۳) افزایش نرخ کالاهای مورد نیاز مردم مانند قند - آیت‌الله سید عبدالله بهبهانی
- ۴) انتشار عکس مسیو نوز در جشن بالماسکه - آیت‌الله سید عبدالله بهبهانی

۱۰۹- چرا نیاز بود که متممی بر قانون اساسی مشروطه که مظفردالدین‌شاه آن را امضا کرده بود، نوشته شود؟

- ۱) برخی طرفداران مشروطه خواستار بازنگری در قانون و جداکردن دین از سیاست بودند.
- ۲) در این قانون، از حقوق و تکالیف دولت نسبت به ملت و بالعکس سخن به میان نیامده بود.
- ۳) سازوکاری برای نظارت شرعی بر مصوبات مجلس شورای ملی در این قانون پیش‌بینی نشده بود.
- ۴) محمدعلی‌شاه برخلاف پدرش مظفردالدین‌شاه از تمکین در برابر برخی مفاد این قانون خودداری می‌کرد.

۱۱۰- در رابطه با تقدم و تأخر زمانی وقایع پس از پیروزی نهضت مشروطه، کدام گزینه درست است؟

- الف) تهران به دست مشروطه‌خواهانی از سراسر کشور فتح شد.
  - ب) نخست‌وزیر از ترس اشغال پایتخت، مجلس شورای ملی را منحل کرد.
  - ج) به دستور محمدعلی‌شاه، میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل و ملک‌المتکلمین اعدام شدند.
  - د) اصل دوم متمم قانون اساسی تصویب شد و مورد تأیید علمای ایران و مراجع بزرگ نجف قرار گرفت.
- ۱) «د» مقدم و «الف» مؤخر بر سایر وقایع رخ داده‌اند.
  - ۲) به ترتیب «د»، «ب»، «الف» و «ج» رخ داده است.
  - ۳) «د» مقدم بر «ج» و «ب» مؤخر بر «الف» به وقوع پیوسته است.
  - ۴) «الف» مؤخر بر «ب»، و «د» مقدم بر «ج» به وقوع پیوسته است.

۱۱۱- در مواجهه با نهضت مشروطه ایران، انگلستان چه موضعی را اتخاذ کرده بود؟

- ۱) به بهانه‌ی جلوگیری از نفوذ روسیه در ایران در لباس مشروطه‌خواهی، با مشروطه مخالف بود.
- ۲) برای مخالفت با محمدعلی‌شاه و دربار که به فرانسه نزدیک شده بودند، از حامیان مشروطه بود.
- ۳) به منظور پیشگیری از نفوذ افکار مشروطه‌خواهی ایرانیان به هندوستان، با مشروطه مخالفت می‌کرد.
- ۴) با هدف به قدرت رساندن مهره‌های انگلیسی در دستگاه حاکم و مجلس ایران، از مشروطه حمایت می‌کرد.

۱۱۲- یکی از مهم‌ترین چالش‌های دوره دوم مشروطه چه بود و برای رفع آن چه اقدامی صورت گرفت؟

(۱) انگلستان و روسیه با انعقاد قرارداد ۱۹۰۷، ایران را بین خود تقسیم کردند. - نمایندگان مجلس، به اتفاق آرا، قرارداد مذکور را رد کردند.

(۲) در پی تقابل فکری و سیاسی گروه‌های مشروطه‌خواه، جو وحشت و ترور بر جامعه حاکم شد. - محمدعلی‌شاه از سلطنت خلع گشت.

(۳) دولت و مجلس، ابزارهای لازم برای اداره کشور را در اختیار نداشتند. - عده‌ای کارشناس از کشورهای دیگر استخدام شدند.

(۴) اختلاف میان مشروطه‌خواهان شدت گرفت. - شیخ فضل‌الله نوری دستگیر و پس از یک محاکمه فرمایشی اعدام شد.

۱۱۳- کدام موارد، به خواسته‌های روسیه در اخطار ۴۸ ساعته‌ای که در سال ۱۲۹۰ ش. برای اشغال ایران داد، اشاره دارند؟

الف) کانون‌های مقاومت مردمی علیه روسیه در تبریز و مشهد سرکوب شود.

ب) هزینه نگه‌داری نیروهای روسیه در ایران، توسط دولت ایران پرداخت گردد.

ج) بدون موافقت روس و انگلیس، از استخدام اتباع خارجی در ایران خودداری شود.

د) کارشناسان نظامی سوئدی استخدام‌شده برای تأسیس ژاندارمری، از ایران اخراج گردند.

(۱) «الف» - «د» (۲) «ب» - «الف» (۳) «د» - «ج» (۴) «ج» - «ب»

جغرافیای دهم: صفحه‌های ۷۲ تا ۱۰۰، جغرافیای دوازدهم: صفحه‌های ۴۱ تا ۵۵

۱۱۴- کدام موارد، درباره «تاریخچه تقسیمات کشوری در ایران» درست‌اند؟

- (الف) پیش از هخامنشیان، آبادی کوچک را ویس و آبادی بزرگ‌تر را گئو می‌نامیدند.
 (ب) قسمت‌های حکومت هخامنشی در زمان حکومت اشکانیان و سلوکیان نیز ادامه داشت.
 (ج) در سال ۱۳۱۶ با تصویب قانون تقسیمات کشوری، ایران به ۱۰ استان و ۴۹ شهرستان تقسیم شد.
 (د) در سال ۱۳۵۷ و در آستانه پیروزی انقلاب اسلامی، تعداد استان‌های ایران به ۲۸ استان افزایش یافت.
- (۱) «ب» - «د» (۲) «د» - «ج» (۳) «ج» - «الف» (۴) «الف» - «ب»

۱۱۵- کدام گزینه، درباره واحدی از تقسیمات کشوری که در تصویر مقابل مشاهده می‌کنید، درست است؟

- (۱) در دوره ساسانیان به آن «تسوج» گفته می‌شد و امروزه توسط فرماندار اداره می‌شود.
 (۲) همان «شهری» در حکومت هخامنشیان است که امروزه از نظر اداری تابع پایتخت می‌باشد.
 (۳) از به هم پیوستن تعدادی بخش همگن و همجوار تشکیل می‌شود و در دوره ساسانیان، «خوره» نام داشت.
 (۴) بزرگ‌ترین واحد تقسیمات کشوری است که در دوره هخامنشیان توسط ساتراپ و امروزه توسط استاندار اداره می‌شود.

۱۱۶- کدام گزینه، علت عبارت زیر را به درستی بیان می‌کند؟

- «براساس شکل سکونتگاه، می‌توان روستاها را به دو دسته کلی روستاهای پراکنده و روستاهای متمرکز تقسیم نمود.»
- (۱) نقش سکونتگاه‌های روستایی در چهره و سیمای آن‌ها منعکس می‌شود.
 (۲) چگونگی قرارگیری پدیده‌های طبیعی و انسانی در نواحی مختلف، متفاوت است.
 (۳) در میان عوامل مؤثر در شکل‌گیری سکونتگاه‌های روستایی، آب بیشترین اهمیت را دارد.
 (۴) عواملی مانند آب‌وهوا، خاک و شیب زمین، هم در پیدایش و هم در تغییر سکونتگاه‌ها نقش دارند.

۱۱۷- با توجه به عوامل طبیعی و انسانی مؤثر در ایجاد نقش برای شهرهای مختلف ایران، کدام موارد درست‌اند؟

- (الف) در ایجاد نقش برای شهرهای پیرانشهر و مسجدسلیمان، عوامل طبیعی بیشترین تأثیر را داشته‌اند.
 (ب) عوامل انسانی باعث شکل‌گیری نقش‌های متعدد برای شهرهای تهران و اصفهان شده است.
 (ج) بوشهر همانند بندرعباس و برخلاف سرعین، نقش خود را مرهون عوامل طبیعی است.
 (د) قم همانند مشهد و برخلاف رفسنجان، نقش خود را از عوامل انسانی گرفته است.
- (۱) «الف» - «ب» (۲) «ب» - «ج» (۳) «الف» - «ج» (۴) «ب» - «د»

۱۱۸- «پرورش کرم ابریشم بر روی درختان توت» زیرمجموعه کدام بخش از فعالیت‌های اقتصادی است و کدام عبارت درباره این بخش از فعالیت‌های اقتصادی درست است؟

- (۱) کشاورزی - به علت ایجاد اشتغال و خودکفایی و کمک به بهره‌مندی صحیح از مواهب الهی، نقش مهمی در اقتصاد کشور دارد.
 (۲) دامداری - با توجه به روند رو به رشد صنایع تبدیلی و بهره‌گیری از روش‌های علمی، به رشد اقتصاد کشور کمک کرده است.
 (۳) باغداری - به دلیل تغییرات اقلیمی و کاهش منابع آب و خاک، امروزه با محدودیت‌های بسیار زیادی مواجه شده است.
 (۴) زراعت - محصولات زراعی از مهم‌ترین اقلام صادراتی هستند که هر ساله ارزش فراوانی را وارد کشور می‌کنند.

- ۱۱۹- از مطابقت دادن دو نقشه «پراکندگی معادن» و «پراکندگی صنایع» در ایران، کدام نتایج قابل استنباط است؟
- (الف) به علت عدم توجه کامل به توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی، قطب‌های صنعتی به طور متعادل توزیع نشده است.
- (ب) نواحی غربی و شمالی به علت برخورداري بیشتر از مواهب طبیعی، از نظر صنعتی پیشرفت بیشتری داشته‌اند.
- (ج) استان‌های شرقی و مرکزی اگرچه از نظر ذخایر و مواد اولیه غنی هستند، با رشد صنعتی روبه‌رو نبوده‌اند.
- (د) از معادن مناطق مرکزی مانند یزد، کرمان و اصفهان به صورت بسیار محدود بهره‌برداری شده است.
- (۱) «د» - «الف»
- (۲) «الف» - «ج»
- (۳) «ج» - «ب»
- (۴) «ب» - «د»

۱۲۰- کدام گزینه، درباره زنجیره‌ای از فعالیت‌ها که به طور غیرمستقیم در بهبود کمیت و کیفیت تولیدات کشور مؤثرند، درست است؟

- (۱) از نظر کیفیت در سطح مطلوبی قرار داشته و ضامن استقلال، خودکفایی و امنیت کشور است.
- (۲) یکی از شاخصه‌های توسعه‌یافتگی کشور است که در سند چشم‌انداز به آن توجه خاصی شده است.
- (۳) بخش اساسی و زیربنایی اقتصاد کشور است که تنوع آب‌وهوایی ایران به رشد و توسعه آن انجامیده است.
- (۴) به ترسیم سایر بخش‌های اقتصادی کمک زیادی می‌کند و رشد و توسعه کشاورزی و صنعت به آن وابسته است.

۱۲۱- در رابطه با تاریخچه حمل‌ونقل، عبارت‌های زیر به ترتیب معرّف کدام موارد هستند؟

- (الف) بر سرعت و کارایی وسایل حمل‌ونقل افزود.
- (ب) حمل‌ونقل هوایی را در سراسر جهان گسترش داد.
- (ج) تحول بزرگی در حمل‌ونقل آبی و ریلی به وجود آورد.
- (۱) استفاده از نفت به جای زغال‌سنگ - تولید هواپیماهای بویینگ - اختراع موتور بخار
- (۲) استفاده از نفت به جای زغال‌سنگ - ساخت موتور جت - اختراع موتور بخار
- (۳) اختراع موتور بخار - تولید هواپیماهای بویینگ - احداث راه‌آهن و ساخت کشتی فله‌بر
- (۴) اختراع موتور بخار - ساخت موتور جت - احداث راه‌آهن و ساخت کشتی فله‌بر

۱۲۲- کدام گزینه، عبارت زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟

«جغرافیای حمل‌ونقل، شاخه‌ای از ..... محسوب می‌شود؛ زیرا .....»

- (۱) جغرافیای سیاسی - داشتن وسایل و شبکه‌های پیشرفته حمل‌ونقل یکی از مؤثرترین عوامل در قدرت ملی یک کشور است
- (۲) جغرافیای اقتصادی - مردم برای جابه‌جایی بین محل سکونت و محل کار و فعالیت اقتصادی خود به حمل‌ونقل مناسب نیاز دارند
- (۳) جغرافیای سیاسی - حکومت‌ها می‌توانند در مواقع خاص، از شبکه‌های حمل‌ونقل خود به عنوان یک ابزار سیاسی استفاده کنند
- (۴) جغرافیای اقتصادی - حمل‌ونقل در فعالیت‌های اقتصادی و مکان‌گزینی واحدهای تولیدی، خدماتی و تجاری نقش مهمی دارد

۱۲۳- کدام گزینه، مقایسه درستی از شیوه‌های حمل‌ونقل ریلی و جاده‌ای ارائه می‌دهد؟

- (۱) حمل‌ونقل جاده‌ای و ریلی هر دو از حیث دسترسی به نقاط دورافتاده از انعطاف‌پذیری بالایی برخوردارند.
- (۲) حمل‌ونقل ریلی آلاینده‌گی کم‌تری از حمل‌ونقل جاده‌ای دارد و برای حمل کالاهای مقرون‌به‌صرفه‌تر است.
- (۳) حمل‌ونقل جاده‌ای و ریلی هر دو برای مسافت‌های دور مناسب‌اند و هزینه‌ی احداث پایانه در آن‌ها کم است.
- (۴) حمل‌ونقل ریلی امنیت بیشتری از حمل‌ونقل جاده‌ای دارد، اما هزینه‌ی جابه‌جایی مسافر در آن بالاتر است.

۱۲۴- برای حمل و نقل بار و کالا در موارد زیر، کدام شیوه‌های حمل و نقل مناسب تر است؟

الف) واردات ماشین‌آلات کشاورزی از ژاپن به ایران

ب) صادرات تجهیزات پزشکی از ایران به تاجیکستان

ج) انتقال میوه و سبزیجات از مزارع ورامین به تهران

د) انتقال منسوجات وارداتی از بندرعباس به بازار مشهد

۱) برای «الف» و «ب» حمل و نقل ریلی و برای «ج» و «د» حمل و نقل جاده‌ای مناسب است.

۲) برای «الف» حمل و نقل آبی، برای «ج» حمل و نقل جاده‌ای و برای «ب» و «د» حمل و نقل ریلی مناسب است.

۳) برای «الف» حمل و نقل آبی، برای «ب» حمل و نقل ریلی و برای «ج» و «د» حمل و نقل جاده‌ای مناسب است.

۴) برای «الف» و «ب» حمل و نقل آبی و برای «ج» و «د» به ترتیب حمل و نقل جاده‌ای و ریلی مناسب است.

۱۲۵- مهم‌ترین مزیت کشتی‌های «کانتینربر» و «رو-رو» به ترتیب در کدام گزینه بیان شده است؟

۱) کاهش هزینه‌های بارگیری و تخلیه - تسهیل مدیریت و انبارداری محموله‌ها

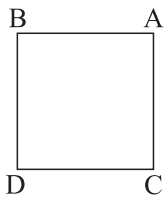
۲) حمل خودروهای صادراتی به سایر نقاط - افزایش سرعت جابه‌جایی و تخلیه کالاها

۳) افزایش سرعت جابه‌جایی و تخلیه کالاها - کاهش هزینه‌های بارگیری و تخلیه

۴) تسهیل مدیریت و انبارداری محموله‌ها - حمل خودروهای صادراتی به سایر نقاط

منطق: صفحه‌های ۶۲ تا ۷۱، فلسفه یازدهم: صفحه‌های ۵۰ تا ۵۷، فلسفه دوازدهم: صفحه‌های ۲۹ تا ۴۰

۱۲۶- اگر مربع زیر، مربع تقابل باشد، صدق و کذب A در چند مورد از موارد زیر قابل تشخیص است؟

الف) کاذب بودن B   ب) صادق بودن C   ج) کاذب بودن D

- (۱) یک
(۲) دو
(۳) سه
(۴) صفر

۱۲۷- کدام گزینه درست است؟

- (۱) اگر بدانیم که «بعضی از دانشجویان دیپلم دارند» باید بپذیریم که «همه دانشجویان دیپلم دارند».
(۲) به طور قطعی نمی‌توان گفت که چون «هر اسبی انسان است»، کاذب است؛ پس «هیچ اسبی انسان نیست»، صادق است.
(۳) اگر نپذیریم که «همه میوه‌های این باغ سیب هستند»، قطعاً می‌توانیم بگوییم که «برخی از میوه‌های این باغ سیب هستند».
(۴) نپذیرفتن این که «هر افسری سرباز است» ما را مجبور به پذیرش این که «بعضی افسرها سرباز نیستند» نمی‌کند.

۱۲۸- نتیجه کدام رابطه تقابلی با اصل قضیه، یکسان است؟

- (۱) متداخل متناقض متضاد موجبه جزئیه
(۲) متناقض متضاد متداخل سالبه کلیه
(۳) متناقض متضاد متداخل سالبه جزئیه
(۴) متناقض متضاد متناقض موجبه کلیه

۱۲۹- کدام گزینه، مغالطه استثنای قابل چشم‌پوشی را دقیق‌تر بیان می‌کند؟

- (۱) بیان حکم کلی، بدون توجه به وجود استثنا
(۲) تأکید بر کلی بودن قضیه‌ای که مثال نقض دارد.
(۳) اصرار بر کلی بودن قضیه، با وجود ارائه مثال نقض
(۴) اطلاع‌نداشتن از وجود استثنا برای حکم کلی بیان شده

۱۳۰- اگر قضیه «هر واقعیت مستقل از ذهن دو جنبه دارد» را درست بدانیم، به صدق کدام قضیه پی می‌بریم؟

- (۱) بعضی واقعیت‌های مستقل از ذهن دارای دو جنبه نیستند.
(۲) هر چیزی که دو جنبه دارد، واقعیتی مستقل از ذهن است.
(۳) برخی چیزهای دارای دو جنبه، واقعیت مستقل از ذهن هستند.
(۴) آنچه دارای دو جنبه است، مستقل از ذهن است.

۱۳۱- اگر بخواهیم از متضاد متداخل قضیه کاذب «بعضی الف ب نیست»، نقیض عکس مستوی بسازیم، کدام گزینه بیانگر آن است و صدق و کذب آن چگونه است؟

- (۱) بعضی الف ب است - کاذب   (۲) هیچ ب الف نیست - نامعلوم   (۳) هر الف ب است - نامعلوم   (۴) بعضی ب الف است - صادق

۱۳۲- در کدام مورد، مغالطه ایهام انعکاس وجود دارد؟

- (۱) هر انسانی قدرت نطق دارد؛ پس بعضی ناطق‌ها انسان‌اند.
(۲) هر دانش‌آموزی معلم دارد؛ پس بعضی معلم‌ها دانش‌آموز دارند.
(۳) بعضی پرندگان پرواز می‌کنند؛ پس بعضی پروازکنندگان پرنده‌اند.
(۴) هیچ معلمی بی‌مسئولیت نیست؛ پس بعضی بی‌مسئولیت‌ها معلم نیستند.

۱۳۳- کدام گزینه درباره شناخت درست است؟

- (۱) خطا در حواس باعث شده فیلسوفان آن را معتبر ندانند.
(۲) بهره‌مندی مردم عادی از وحی که اختصاص به پیامبران دارد، یکسان است.
(۳) شناخت شهودی را بدان جهت شهودی می‌گویند که انسان سالک با تهذیب نفس حقایق برتر را با چشم مشاهده می‌کند.
(۴) عقل انسان پس از تشخیص تفاوت اشیا توسط حس، می‌تواند از آن‌ها استفاده متفاوت بکند.

۱۳۴- در کدام یک از شناخت‌های زیر، عقل به تنهایی به نتیجه می‌رسد؟

- (۱) تفاوت بین اشیای مختلف   (۲) استفاده‌های متفاوت از اشیا
(۳) شناخت مسائل بنیادی هستی   (۴) شناخت عالم غیر محسوس

۱۳۵- در کدام مورد، فقط از ابزار عقل استفاده می‌شود؟

- (۱) شناخت تجربی   (۲) اثبات قوانین طبیعت   (۳) استفاده متفاوت از اشیا   (۴) تحلیل داده‌های حسی

۱۳۶- کدام گزینه درباره مبانی علوم تجربی درست است؟

- (۱) مبانی علوم تجربی اصولی عقلانی هستند که تجربه در به دست آوردن آن‌ها نقشی ندارد.
- (۲) شناخت‌های تجربی همگی بر این اصل استوارند که طبیعت همواره یکسان عمل می‌کند.
- (۳) نخستین اندیشمندی که مبانی علوم تجربی را پایه‌گذاری کرد، ابن سینا بود.
- (۴) براساس این اصل که پدیده‌ها خودبه‌خود پدید نمی‌آیند، می‌توان گفت که آب همواره خواص خود را دارد.

۱۳۷- کدام گزینه نشان‌دهنده ویژگی معرفت شهودی عارفانه نیست؟

- (۱) ناگهانی و از جانب خدا حاصل می‌شود.
- (۲) نیازی به تعقل ندارد.
- (۳) تهذیب نفس در آن ضروری است.
- (۴) با کمال طلبی همراه است.

۱۳۸- کدام مورد درباره افلاطون و اعتقاد وی در مورد خداوند درست است؟

- (۱) افلاطون که همیشه برای خدا از مثال خیر استفاده می‌کند، جایگاهی بسیار متعالی برای آن قائل است و لذا هیچ مخلوقی به او شبیه نیست.
- (۲) وی اولین فیلسوفی است که درباره خداوند یکتا سخن گفته است، لذا او را ابداع‌کننده خداشناسی فلسفی دانسته‌اند.
- (۳) قصد او از یادکردن از خداوند با عنوان «دمیورژ»، توجه‌دادن به وجودی است که این نظم را با عقل خود سامان داده است.
- (۴) بسیاری از افلاطون‌شناسان معتقدند که برخی از اصطلاحات مختلفی که وی در خداشناسی از آن‌ها استفاده می‌کند، در اصل به فرشتگان الهی اشاره دارد.

۱۳۹- کدام مورد، از لوازم و مبانی مقدمات برهان حرکت ارسطو است؟

- (۱) اعتبار حس و عقل
  - (۲) وجود محرک نامتحرک
  - (۳) بطلان تسلسل علل وجودبخش
  - (۴) نیاز متحرک، به محرک نامتحرک
- ۱۴۰- کدام گزینه درباره برهان دکارت برای اثبات خدا، مطلب درستی را به ذهن متبادر می‌کند؟

- (۱) تمام اجزای برهان دکارت عقلی است.
- (۲) دکارت به دنبال اثبات وجود خدا و ضرورت معناداری زندگی است.
- (۳) در استدلال دکارت از تصور نامتناهی به وجود نامتناهی می‌رسیم.
- (۴) هدف دکارت از بیان این برهان مشابه هدف کانت است.

۱۴۱- با اثبات کدام مورد، اشکال هیوم به برهان نظم برطرف می‌شود؟

- (۱) نیاز نظم جهان، به یک ناظم خالق
- (۲) تطبیق ناظم، بر خدای ازلی، ابدی و نامتناهی
- (۳) اثبات نامتناهی بودن ناظم
- (۴) وجود نظم در جهان

۱۴۲- نوع بحث از خداوند در بیان کدام فیلسوف با سایرین متفاوت است؟

- (۱) افلاطون
- (۲) دکارت
- (۳) ارسطو
- (۴) کانت

۱۴۳- یکی از افلاطون‌شناسان مشهور اروپایی، افلاطون را ابداع‌کننده خداشناسی فلسفی می‌داند. علت این دیدگاه چیست؟

- (۱) افلاطون اولین کسی بود که علی‌رغم صحبت از خدایان به خدای واحد معتقد بود.
- (۲) توصیف افلاطون از خدا به عنوان نوعی از هستی، کاملاً منطبق بر ادیان الهی بود.
- (۳) افلاطون برای اصلاح پندار مردم در فضای شرک‌آلود آن، تلاش کرد تا با دقت فلسفی بیشتری درباره خدا صحبت کند.
- (۴) اولین کسی که از راه کاملاً عقلی به اثبات وجود خدا پرداخت، افلاطون بود.

۱۴۴- مجموعه صفات بیان‌شده در کدام گزینه، نشان‌دهنده ویژگی‌های خدا از نظر ایمانوئل کانت است؟

- (۱) جاودان، فناپذیر و نامتناهی (۲) خالق، نامتناهی، قادر و عالم (۳) ازلی، ابدی و بی‌نیاز از علت (۴) ناظم، خالق و مدبر

۱۴۵- کدام عبارت درست است؟

- (۱) برهان اخلاقی کانت، وجود خداوند را براساس نیاز به پشتوانه‌ای برای اخلاق و زندگی اخلاقی اثبات می‌کند.
- (۲) متفکرانی مثل ویلیام جیمز، برخلاف فیلسوفانی مانند دکارت، به رابطه معناداری زندگی با اعتقاد به خداوند، توجه کردند.
- (۳) کرکگور در نظام فکری خود، برای انسان‌ها نقشی در حاصل شدن ایمان قائل نیست؛ در عین حال زندگی بدون ایمان را فاقد نور می‌داند.
- (۴) برهان دکارت بر اثبات خداوند، بر این مطلب استوار است که موجود متناهی، نمی‌تواند تصویری از حقیقت نامتناهی داشته باشد.

- ۱۴۶- با توجه به جریان چرخشی ساده بین خانوارها و بنگاه‌ها (الگوی اقتصاد دوبرخشی) کدام گزینه نادرست است؟
- (۱) خانوارها زمین، نیروی کار، سرمایه و کارآفرینی را برای تولید کالاها و خدمات ارائه می‌کنند.
  - (۲) در بازار عوامل تولید، یکی از پرداخت‌هایی که بابت خرید منابع تولید به خانوارها پرداخت می‌شود، یارانه است.
  - (۳) در بازار عوامل تولید خانوارها فروشنده و بنگاه‌ها خریدار هستند.
  - (۴) پولی که خانوارها بابت خرید کالاها و خدمات پرداخت می‌کنند، با عبور از بازار محصولات به عنوان درآمد بنگاه دریافت می‌شود.

۱۴۷- چند مورد از عبارات زیر درست است؟

- (الف) منحنی تقاضا، صعودی است.
 (ب) کالای معمولی، کالایی است که با کاهش درآمد، تقاضا برای آن افزایش می‌یابد و با افزایش درآمد میزان مصرف آن کالا کاهش می‌یابد.
 (ج) کالاهای مکمل، کالاهایی هستند که به صورت تکمیلی و با هم مصرف می‌شوند. افزایش قیمت یکی از کالاهای مکمل باعث کاهش در میزان تقاضا برای کالاهای دیگر خواهد شد و برعکس.
 (د) سیاست‌گذاران معمولاً تلاش می‌کنند از دو راه، تقاضا و مصرف کالایی مضر مانند سیگار را کاهش دهند:
 (۱) آگاه‌سازی مردم به زبان‌های کشیدن سیگار (۲) بالابردن قیمت آن از طریق وضع مالیات بر سیگار.
 (ه) فروشندگان همان بنگاه‌های ارائه‌کننده کالا یا خدمات و نیز عوامل فروش آن‌ها هستند.
 (و) اگر قیمت مواد اولیه افزایش یابد، هزینه‌های تولید کاهش می‌یابد و میزان تولید کالا افزایش می‌یابد.
- (۱) ۱   (۲) ۲   (۳) ۳   (۴) ۴

۱۴۸- جدول زیر، نمودار «تقاضا، عرضه و قیمت» در یک بازار فرضی است. به ترتیب کدام ردیف‌های جدول بیانگر:

(الف) برابری میان «تقاضا و عرضه» است و نام اصطلاح اقتصادی آن کدام است؟

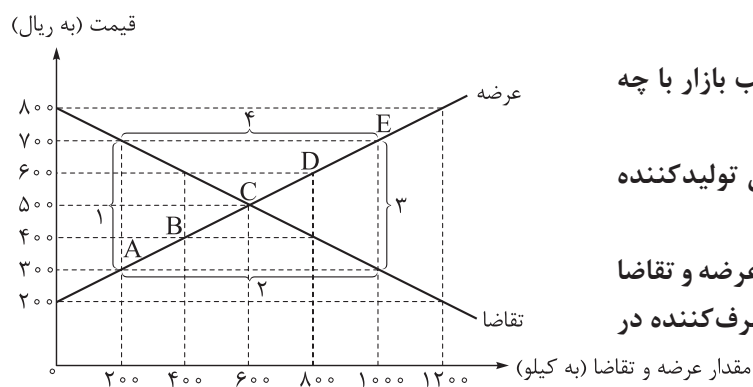
ردیف	مقدار تقاضا (به کیلو)	مقدار عرضه (به کیلو)	قیمت (به ریال)
۱	۱۴۰۰	۶۰۰	۱۰۰
۲	۱۲۰۰	۸۰۰	۱۱۰
۳	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۲۰
۴	۸۰۰	۱۲۰۰	۱۳۰
۵	۶۰۰	۱۴۰۰	۱۴۰
۶	۴۰۰	۱۶۰۰	۱۵۰

- (ب) کمبود عرضه است؟
 (ج) مازاد عرضه است؟
 (۱) الف) ردیف ۳ - مقدار و قیمت تعادلی /
 (ب) ردیف ۲ / (ج) ردیف ۶
 (۲) الف) ردیف ۳ - مقدار و قیمت تعادلی /
 (ب) ردیف ۴ / (ج) ردیف ۶
 (۳) الف) ردیف ۵ - قیمت تعادلی / (ب) ردیف ۱ /
 (ج) ردیف ۳
 (۴) الف) ردیف ۵ - قیمت تعادلی / (ب) ردیف ۴ /
 (ج) ردیف ۳

۱۴۹- موارد کدام گزینه به ترتیب تکمیل کننده جاهای خالی عبارات زیر است؟

- الف) کالای ..... مانند ..... به کالایی گفته می شود که با افزایش درآمد، تقاضا برای آن کاهش می یابد.
 ب) نزولی بودن منحنی تقاضا به این معنی است که با ..... قیمت، مقدار تقاضا ..... یافته و در مقابل با ..... قیمت، مقدار تقاضا ..... می یابد.
 ج) اگر در بازار، قیمت کالایی در حال افزایش باشد می گوئیم به دلیل ..... قیمت .....
 ۱) الف) پست - برنج هندی در مقایسه با برنج ایرانی / ب) افزایش - کاهش - کاهش - افزایش / ج) کمبود عرضه - به سمت قیمت تعادلی پیش می رود
 ۲) الف) نرمال - گوشت قرمز در مقایسه با گوشت سفید / ب) افزایش - کاهش - کاهش - افزایش / ج) مازاد عرضه - به سمت قیمت تعادلی پیش می رود
 ۳) الف) پست - کالاهای دست دوم در مقایسه با کالاهای نو / ب) کاهش - کاهش - افزایش - افزایش / ج) مازاد عرضه - از قیمت تعادلی فاصله می گیرد
 ۴) الف) نرمال - خودرو در مقایسه با لاستیک / ب) کاهش - کاهش - افزایش - افزایش / ج) کمبود عرضه - از قیمت تعادلی فاصله می گیرد

۱۵۰- نمودار زیر، بیانگر مقادیر عرضه و تقاضای یک کالا در قیمت های مختلف است. با توجه به آن:

الف) کدام گزینه در خصوص وضعیت بازار در قیمت ۸۰۰ ریال، صحیح است؟

ب) در قیمت: ۴۰۰ ریال و ۷۰۰ ریال، به ترتیب بازار با چه وضعیتی روبه روست؟

ج) در کدام سطح از قیمت و مقدار، دریافتی تولیدکننده به حداکثر می رسد و مقدار آن کدام است؟

د) کدام عامل موجب از بین رفتن فاصله بین عرضه و تقاضا و هماهنگی رفتار اقتصادی تولیدکننده و مصرف کننده در سطح قیمت ۶۰۰ ریال می شود؟

- ۱) الف) کمبود تقاضا نسبت به مقدار تقاضای تعادلی ۶۰۰ کیلو است. / ب) ۴۰۰ کیلو کمبود عرضه - ۸۰۰ کیلو مازاد عرضه / ج) ۷۰۰ و ۱۰۰۰ (د / ۷۰۰,۰۰۰ - ۱۰۰۰) ریال افزایش قیمت
 ۲) الف) کمبود تقاضا نسبت به مقدار تقاضای تعادلی ۶۰۰ کیلو است. / ب) ۴۰۰ کیلو مازاد تقاضا - ۸۰۰ کیلو کمبود تقاضا / ج) ۵۰۰ و ۶۰۰ (د / ۳۰۰,۰۰۰ - ۶۰۰) ریال کاهش قیمت
 ۳) الف) کمبود تقاضا نسبت به مقدار تقاضای تعادلی ۱۲۰۰ کیلو است. / ب) ۸۰۰ کیلو کمبود تقاضا - ۱۰۰ کیلو مازاد تقاضا / ج) ۵۰۰ و ۶۰۰ (د / ۳۰۰,۰۰۰ - ۶۰۰) ریال کاهش قیمت
 ۴) الف) کمبود تقاضا نسبت به مقدار تقاضای تعادلی ۱۲۰۰ کیلو است. / ب) ۸۰۰ کیلو مازاد عرضه - ۱۰۰ کیلو کمبود عرضه / ج) ۷۰۰ و ۱۰۰۰ (د / ۷۰۰,۰۰۰ - ۱۰۰۰) ریال افزایش قیمت

۱۵۱- هر کدام از موارد زیر به ترتیب به کدام یک از وظایف دولت اشاره دارد؟

- (الف) یک بنگاه توانسته با جعل سند، زمین آقای رحیمی را بدون اطلاع او به یک نفر دیگر بفروشد.
 (ب) یک شرکت لنت ترمز، با تولید لنت ترمز نامرغوب باعث بروز حوادث زیادی در جاده‌های کشور شده است.
 (ج) نبود روشنایی مناسب در یک جاده بین شهری سالانه منجر به تصادفات و مرگ هم‌وطنانمان می‌شود.
 (د) آقای منوچهری به تازگی یک آرایشگاه مردانه افتتاح کرده است، اما ناتوانی و مهارت پایین او باعث شده تا بخش زیادی از مراجعه‌کنندگان ناراضی باشند.

- (۱) (الف) تعریف و اجرای حقوق مالکیت / (ب) تأیید کیفیت یا عدم کیفیت محصولات توسط سازمان استاندارد / (ج) تأمین کالاهای عمومی مورد نیاز مردم / (د) جلوگیری از ورود افرادی که صلاحیت‌های لازم به مشاغل مختلف را ندارند.
 (۲) (الف) داوری در میدان فعالیت‌های اقتصادی / (ب) ارائه کالاهای عمومی مورد نیاز مردم / (ج) قانون‌گذاری و جریمه متخلفان رانندگی / (د) تعریف و اجرای حقوق مالکیت
 (۳) (الف) ممنوعیت معاملات زین‌بار خریداران و فروشندگان / (ب) بهبود وضعیت جاده‌های کشور / (ج) افزایش خدمات پزشکی و درمانی در کشور / (د) ممنوعیت معاملات زین‌بار خریداران و فروشندگان
 (۴) (الف) تعریف و اجرای حقوق مالکیت / (ب) ارائه کالاهای عمومی مورد نیاز مردم / (ج) تأمین کالاهای عمومی مورد نیاز مردم / (د) جلوگیری از ورود افرادی که صلاحیت‌های لازم به مشاغل مختلف را ندارند.

۱۵۲- هر یک از موارد زیر به ترتیب مربوط به کدام شکل از مالیات (مستقیم و غیرمستقیم) است؟

- مالیاتی که امیرعلی به خاطر مصرف نوشیدنی‌های گازدار با خرید خود پرداخت می‌کند.
- خانم گوهری به واسطه فروش خانه خود از طرف دولت پرداخت‌کننده مالیات شناخته شده است.
- شرکت تابان به دلیل دریافت سود از حساب‌های سپرده خود مشمول مالیات شده است.
- فرزندان آقای رحیمی، بعد از فروش خانه پدر مرحومشان به دولت مالیات پرداخت کردند.
- سمیرا برای سفرش به یک کشور خارجی به دولت عوارض پرداخت کرد.

(۱) مستقیم - غیرمستقیم - غیرمستقیم - مستقیم

(۲) غیرمستقیم - مستقیم - مستقیم - غیرمستقیم

(۳) غیرمستقیم - غیرمستقیم - مستقیم - غیرمستقیم

(۴) مستقیم - مستقیم - غیرمستقیم - مستقیم

۱۵۳- مالک یک معدن، مس استخراجی خود را به ارزش ۷ میلیارد تومان به مجتمع خالص سازی می فروشد و مجتمع خالص سازی، مس های دریافتی را به ۵۰ تن مس خالص تبدیل کرده و هر تن را به ارزش ۲۰۰ میلیون تومان به کارخانه فرآوری می فروشد؛ کارخانه فرآوری، مس های دریافتی را به ۲۰۰ ورقه مسی تبدیل کرده و هر ورقه را به ارزش ۶۰ میلیون تومان به مجتمع تجهیزات الکتریکی می فروشد و مجتمع تجهیزات الکتریکی، کل ورقه های مسی را به کابل مسی تبدیل کرده و محصول خود را به ارزش ۳۰ میلیارد تومان به مصرف کننده نهایی می فروشد. با توجه به این داده ها، اگر نرخ مالیات بر ارزش افزوده ۹٪ باشد:

الف) ارزش افزوده ایجاد شده توسط مجتمع خالص سازی چه قدر است؟

ب) مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده، چه قدر است؟

ج) قیمت کالای نهایی با احتساب مالیات بر ارزش افزوده چه قدر است؟

د) مالیات بر ارزش افزوده خالص جمع آوری شده توسط کارخانه فرآوری چه قدر است؟

۱) الف) ۸ میلیارد تومان / ب) ۳۲۵۰ میلیون تومان / ج) ۳۷۲۰۰ میلیون تومان / د) ۱۲۰ میلیون تومان

۲) الف) ۸ میلیارد تومان / ب) ۳۲۵۰ میلیون تومان / ج) ۳۲۷۰۰ میلیون تومان / د) ۱۸۰ میلیون تومان

۳) الف) ۳ میلیارد تومان / ب) ۲۷۰۰ میلیون تومان / ج) ۳۷۲۰۰ میلیون تومان / د) ۱۲۰ میلیون تومان

۴) الف) ۳ میلیارد تومان / ب) ۲۷۰۰ میلیون تومان / ج) ۳۲۷۰۰ میلیون تومان / د) ۱۸۰ میلیون تومان

۱۵۴- ایرادات هر یک از منابع درآمدی ذکر شده برای دولت، کدام است؟

الف) فروش نفت و گاز

ب) صدور اوراق مشارکت و فروش آن به مردم

ج) تأمین مالی ساخت یک نیروگاه برق از سمت مردم و مشارکت آنان در سود این نیروگاه

د) فروش محصول خام منابع مس شرق کشور

۱) الف) تحریم پذیر بودن، نوسان قیمتی زیاد و تعلق این دارایی ها به مردم و نسل های بعد / ب) بالابودن هزینه های مالی

برای صدور اوراق / ج) ناپایداری بودن / د) تعلق این دارایی ها به مردم و نسل های بعد

۲) الف) ناپایداری بودن، تحریم پذیر بودن، نوسان قیمتی زیاد / ب) ناپایداری بودن / ج) تحریم پذیر بودن / د) هزینه های بالای

استخراج و حمل و نقل

۳) الف) ناپایداری بودن، تحریم پذیر بودن، نوسان قیمتی زیاد / ب) ناپایداری بودن / ج) ناپایداری بودن / د) تعلق این دارایی ها به

مردم و نسل های بعد

۴) الف) تحریم پذیر بودن، نوسان قیمتی زیاد و تعلق این دارایی ها به مردم و نسل های بعد / ب) بالابودن هزینه های مالی

برای صدور اوراق / ج) تحریم پذیر بودن / د) هزینه های بالای استخراج و حمل و نقل

۱۵۵- با توجه به جدول زیر، به ترتیب:

۱	مالیات بر مصرف سیگار و مواد دخانی	$\frac{1}{12}$ مالیات بر دارایی
۲	مالیات بر درآمد	۵,۰۰۰ میلیارد تومان
۳	مالیات بر ارث	۲۵۰ میلیارد تومان
۴	مالیات بر دارایی	۲,۴۰۰ میلیارد تومان
۵	عوارض خودرو	$\frac{1}{8}$ مالیات بر دارایی
۶	مالیات بر مصرف	۶۰۰ میلیارد تومان
۷	مالیات بر ارزش افزوده	۱,۲۰۰ میلیارد تومان
۸	عوارض گمرکی و خدماتی	۵۰۰ میلیارد تومان

الف) میزان پرداختی مالیات مستقیم و غیرمستقیم

ب) میزان پرداختی برای مهم ترین نوع مالیات

ج) میزان پرداختی برای مهم ترین نوع مالیات بر دارایی چند میلیارد تومان است؟

- ۱) الف) ۷۴۰۰ میلیارد تومان - ۲۳۰۰ میلیارد تومان / ب) ۳۰۰۰ میلیارد تومان / ج) ۲۰۰ میلیارد تومان
- ۲) الف) ۷۶۵۰۰ میلیارد تومان - ۲۸۰۰ میلیارد تومان / ب) ۳۰۰۰ میلیارد تومان / ج) ۲۰۰ میلیارد تومان
- ۳) الف) ۷۴۰۰ میلیارد تومان - ۲۳۰۰ میلیارد تومان / ب) ۵۰۰۰ میلیارد تومان / ج) ۲۵۰ میلیارد تومان
- ۴) الف) ۷۶۵۰۰ میلیارد تومان - ۲۸۰۰ میلیارد تومان / ب) ۵۰۰۰ میلیارد تومان / ج) ۲۵۰ میلیارد تومان

۱۵۶- وجود چه عاملی در هر یک از کشورهای زیر باعث روی آوردن کشورها به تجارت بین الملل شده است؟

- کشور آلمان توانسته است محلول مؤثری برای کاهش سردردهای میگرنی بسازد و آن را صادر کند.
  - کشور برزیل با کشت قهوه توانسته قطب صادرات این کالا شود.
  - کشور کلمبیا بهترین سنگ زمرد را به کشورهای آسیایی صادر می کند.
- ۱) یکسان نبودن در دسترسی به فناوری - یکسان نبودن منابع و عوامل تولید - یکسان نبودن منابع و عوامل تولید
  - ۲) یکسان نبودن منابع و عوامل تولید - تفاوت های اقلیمی - یکسان نبودن در دسترسی به فناوری
  - ۳) یکسان نبودن در دسترسی به فناوری - تفاوت های آب و هوایی - یکسان نبودن منابع و عوامل تولید
  - ۴) یکسان نبودن منابع و عوامل تولید - یکسان نبودن منابع و عوامل تولید - تفاوت های اقلیمی

۱۵۷- هر یک از موارد زیر به کدام نوع مزیت اشاره دارد؟

• با فرض ثابت بودن منابع و اشتغال کامل در سه کشور فرضی، کشور A دو برابر کشور C و کشور B ۱/۵ برابر کشور A، کیوی کشت می کند.

• شخصی روزانه ۳۰ عدد سؤال به صورت دستنویس برای آزمون آزمایشی یک مؤسسه آموزشی طراحی می کند و در ازای هر سؤال ۶۰ هزار تومان دستمزد دریافت می کند؛ اگر سؤالات را تایپ شده تحویل دهد، در ازای هر سؤال ۶۲ هزار تومان دریافت می کند، اما فقط می تواند روزانه ۲۰ سؤال به صورت تایپ شده تحویل دهد؛ پس او سؤالات دستنویس را با هزینه فرصت کمتری نسبت به سؤالات تایپی ارائه می کند.

(۱) کشور B در کشت کیوی مزیت مطلق دارد. - این شخص در ارائه سؤالات به صورت دستنویس مزیت مطلق دارد.

(۲) کشور A در کشت کیوی مزیت نسبی دارد. - این شخص در انجام سؤالات به صورت تایپی مزیت نسبی دارد.

(۳) کشور C در کشت کیوی مزیت نسبی دارد. - این شخص در ارائه سؤالات به صورت تایپی مزیت مطلق دارد.

(۴) کشور B در کشت کیوی مزیت مطلق دارد. - این شخص در انجام سؤالات دستنویس مزیت نسبی دارد.

۱۵۸- کدام گزینه در بردارنده پاسخ صحیح پرسش های زیر است؟

الف) کدام کشور یا کشورها و در چه سالی برای حمایت از صنعت منسوجات داخلی خود، واردات هر نوع پوشاک با ابریشم ایرانی یا هندی یا چینی به کشور خود را ممنوع اعلام کردند؟

ب) کدام مورد از نمونه های نقض پیمان های تجاری بین المللی از طرف دولت های ایالات متحده آمریکا نیست؟

ج) چه مسئله ای در پشت امضا یا نقض پیمان های تجاری وجود دارد؟

(۱) الف) کشور انگلستان در سال ۱۷۰۱ / ب) پیمان جهانی سازمان ملل برای بهبود وضعیت بیماران و گرسنگان /

ج) منافع ملی کشورها

(۲) الف) کشورهای آلمان و اروپای شرقی در دوران بین دو جنگ جهانی / ب) توافق آب و هوایی پاریس / ج) منافع ملی کشورها

(۳) الف) کشور انگلستان در سال ۱۷۰۱ / ب) توافق برجام / ج) سیاست های حمایت گرایانه داخلی و خارجی

(۴) الف) کشورهای آلمان و اروپای شرقی در دوران بین دو جنگ جهانی / ب) توافق نامه آسیا - پاسیفیک / ج)

سیاست های حمایت گرایانه داخلی و خارجی

۱۵۹- کدام گزینه دربردارنده پاسخ صحیح دو پرسش زیر است؟

- الف) کدام گزینه در رابطه با واقعیت نادرست است؟ (ب) کدام جمله در مورد پیمان نفتا صحیح است؟
- ۱) الف) تجارت خارجی و تمرکز بر مزیت‌های مطلق و نسبی، نمی‌تواند به قدرت و استقلال کشور آسیبی زند. / ب) در سال ۱۹۴۴ امضا شد و نتیجه آن تشکیل بانک جهانی توسعه و صندوق بین‌المللی پول بود.
- ۲) الف) وابستگی در تأمین کالاهای راهبردی و ضروری، حوزه انرژی، صنایع نظامی و دفاعی می‌تواند موجب بهانه‌جویی و سلطه دشمن یا رقیب و ضعف و وابستگی کشور شود. / ب) در سال ۱۹۴۷، بین ۲۳ کشور امضا شد و بعدها به سازمان دائمی تجارت جهانی تبدیل شد.
- ۳) الف) وابستگی در تأمین کالاهای راهبردی و ضروری مثل دارو موجب شده است تا اقتصاددانان به اهمیت خودکفایی در برخی از تولیدات داخلی و عدم وابستگی برای تأمین آن‌ها از خارج تأکید کنند. / ب) بین سه کشور آمریکا، کانادا و مکزیک در سال ۱۹۹۲ با عنوان پیمان تجارت آزاد امضا شد.
- ۴) الف) تجارت خارجی و تمرکز بر مزیت‌های مطلق و نسبی، علی‌رغم مزایای فراوان نباید به قدرت و استقلال اقتصادی کشور، آسیبی زند. / ب) در سال ۱۹۴۴ بین ۲۴ کشور برای جلوگیری از اقدامات حمایت‌گرایانه کشورها علیه یکدیگر و حفظ روابط تجاری بین خودشان امضا شد.

۱۶۰- عبارات کدام گزینه متضمن پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

- الف) کدام گزینه به راهکارهایی که یک کشور می‌تواند به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی نزدیک شود، اشاره ندارد؟
- ب) کدام گزینه در خصوص اقتصاد تک‌محصولی در فضای جهانی صحیح است؟
- ۱) الف) با خلق مزیت‌های جدید اقتصادی، امکان تأمین برخی نیازهای مهم و اساسی را در داخل فراهم آورد. / ب) به خاطر تخصص‌گرایی و تولید براساس مزیت، اقتصاد تک‌محصولی اقتصادی مقاوم خواهد بود و کشور را به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی نزدیک خواهد کرد.
- ۲) الف) در تولید محصولات راهبردی به خودکفایی کامل رسیده و برای داشتن استقلال کامل ورود کالاهای خارجی را محدود کند. / ب) اقتصاد تک‌محصولی، اقتصادی شکننده و آسیب‌پذیر است؛ زیرا در مواقع بحرانی، امکان تاب‌آوری و انعطاف‌پذیری در مقابل تکانه‌ها، مشکلات و تحریم‌ها را ندارد.
- ۳) الف) به علم و فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان بیشتر توجه کند. / ب) به خاطر تخصص‌گرایی و تولید براساس مزیت، اقتصاد تک‌محصولی اقتصادی مقاوم خواهد بود و کشور را به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی نزدیک خواهد کرد.
- ۴) الف) راه‌های تأمین کالاهای وارداتی یا بازارهای فروش کالاهای صادراتی‌اش را گوناگون کند. / ب) اقتصاد تک‌محصولی، اقتصادی شکننده و آسیب‌پذیر است؛ زیرا در مواقع بحرانی، امکان تاب‌آوری و انعطاف‌پذیری در مقابل تکانه‌ها، مشکلات و تحریم‌ها را ندارد.

دانلود رایگان تمام آزمون‌های آزمایشی در کانال ما:

@Azmoonha_Azmayeshi

علوی

تمام پایه‌ها و رشته‌ها

آزمون‌ها آزماینتی
T.me/Azmoonha_Azmayeshi

شرکت تعاونی خدمات آموزشی کارکنان
سازمان سنجش آموزش کشور

گزینه دو

آزمون‌ها آزماینتی
T.me/Azmoonha_Azmayeshi

حلقه
سنجی

ویژه
کنکوری های
۱۴۰۳

۱۴۰۲/۱۰/۰۱

دفترچه
پاسخ
آزمون هفتم
حضور

علوم انسانی

تجربہ | ریاضی | انسانی

سال تحصیلی
۱۴۰۲ - ۱۴۰۳

آزمون آزمایشی خیلی سبز

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	علی شهبازی - محسن فراهانی - محمد یگانه
زبان و ادبیات فارسی	کوروش بقائی راوری - بهناز رحیمی - نواب رحیمی پور - مهدی ضیایی - بهنام کیانی - یعقوب کیانی - افشین محی الدین - حسین علی موسی زاده
جامعه شناسی	سید هانی رکن الدینی - فاطمه صفری - محمدابراهیم مازنی - فروغ نجمی تیموریان
روان شناسی	سجاد یازوکیان - مهدی جاهدی - سیمین زاهدی - محمدابراهیم مازنی - امین مشمول لیان - علی موسوی
زبان عربی	ولی برجی - کیارش پورمهدی - بهروز حیدریکی - آریا ذوقی - کاظم غلامی - خالدمشیر پناهی - آیدین مصطفی زاده
تاریخ	زهره نعمتی
جغرافیا	زهره نعمتی
فلسفه و منطق	علی اکبر آخوندی - سعید رحیمیان - محمدجواد سدهی - مجید قدرتی پور
اقتصاد	سعید بهروزی فر - سارا شریفی - پریناز گلپایگانی

نام درس	مسئول درس	گزینشگر	مؤلف پاسخ نامه	کارشناسان علمی - محتوایی	ویراستاران به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	علی شهبازی	علی شهبازی	علی شهبازی	مرتضی محمدی نژاد - زهرا فتحی	زهرا جالینوسی - شقایق راهبریان - کوثر صادقی
زبان و ادبیات فارسی	کوروش بقائی راوری	ابوالفضل قاضی	مهدی کرانی	جمال طباطبائی نژاد - سعید همایونفر	الهه آرانی حصاری - فرزانه حاجی - زهرا سیدقاسم
جامعه شناسی	حبیبه صالح نژاد	محمدابراهیم مازنی	محمدابراهیم مازنی	فروغ نجمی تیموریان - فاطمه صفری	خدیدجه جنت علیپور - سعید ستوده مهر - علی سلوکی
روان شناسی	سیمین زاهدی	سیمین زاهدی	سیمین زاهدی	محسن پیرحسینلو - محمدجواد حیدر - مهدی جاهدی	معین دانایی - خدیجه جنت علیپور
زبان عربی	کاظم غلامی	کاظم غلامی	سمانه ریحانی	جمال الدین هنزور - محمدنوید راست خدیو - حسام حاج مومن	مختار حسامی - آریا ذوقی - زهرا کتیبه
تاریخ	زهرا نعمتی	زهرا نعمتی	زهرا نعمتی	علیرضا کاهیدوند	فرزانه حاجی
جغرافیا	زهرا نعمتی	زهرا نعمتی	زهرا نعمتی	علیرضا کاهیدوند	مریم طاهری - رامیلا عسگری
فلسفه و منطق	محمدجواد سدهی	علی اکبر آخوندی	علی اکبر آخوندی	علی آقاجانپور - فرهاد علی نژاد	محمدحسین غلامی - احمد منصوری
اقتصاد	سارا شریفی	سارا شریفی	سارا شریفی	مهدی ضیایی	سعید بهروزی فر - ستایش محمدی

سرپرست محتوایی: فاطمه آقاجانپور

مشاور محتوایی: محمدابراهیم مازنی

ریاضی و آمار دهم: صفحه‌های ۹۹ تا ۱۱۷، ریاضی و آمار دوازدهم: صفحه‌های ۲۸ تا ۵۴

تست و پاسخ ۱

کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) زمانی که درصد را گزارش می‌کنیم، بهتر است از نمودار دایره‌ای استفاده کنیم تا بهتر بتوانیم مقایسه انجام دهیم؛ البته به شرطی که بیشتر از ۶ مقدار نداشته باشیم.
- (۲) متغیر سوم در نمودارهای حبابی نباید دارای مقادیر منفی یا صفر باشد.
- (۳) نمودار میله‌ای عمودی نسبت به نمودار میله‌ای افقی مرسوم‌تر است.
- (۴) برای نمایش هم‌زمان سه متغیر «رنگ ماشین، برند ماشین و سال ساخت ماشین» می‌توانیم از نمودار حبابی استفاده کنیم.

پاسخ: گزینه ۴

(ریاضی و آمار ۱ - فصل ۴ - درس ۱)

نمودار حبابی برای نمایش هم‌زمان سه متغیر کتی مناسب است. از آن جایی که دو متغیر «رنگ ماشین و برند ماشین» کیفی هستند؛ پس ۴ نادرست است. سه گزینه دیگر، جملات متن کتاب درسی هستند.

تست و پاسخ ۲

در نمودار دایره‌ای مربوط به داده‌های جدول زیر، اگر زاویه مربوط به گروه A برابر با ۴۲ درجه باشد، زاویه مربوط به گروه C چند درجه است؟

گروه	A	B	C	D	E
فراوانی	۵۱	m	۶۸	۲۹	n

(۲) ۵۴°

(۱) ۵۲°

(۴) ۶۰°

(۳) ۵۶°

(ریاضی و آمار ۱ - فصل ۴ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۳

نیازی به داشتن فراوانی‌ها نیست. با تناسب می‌توانید بدون محاسبه m و n، زاویه مربوط به C را پیدا کنید.

نکته در نمودار دایره‌ای، فراوانی‌ها با زاویه‌ای که در دایره به آن‌ها نسبت داده می‌شود، تناسب دارند، یعنی: $\frac{\text{زاویه گروه A}}{\text{فراوانی گروه A}} = \frac{\text{زاویه گروه B}}{\text{فراوانی گروه B}}$

پاسخ تشریحی گام اول: نیازی به داشتن m و n نیست. برای گروه A و C، تناسب می‌نویسیم:

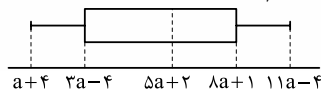
$$\frac{\text{زاویه گروه A}}{\text{فراوانی گروه A}} = \frac{\text{زاویه گروه C}}{\text{فراوانی گروه C}} \Rightarrow \frac{42}{51} = \frac{x}{68}$$

گام دوم: صورت و مخرج کسر سمت چپ را به ۱۷ ساده می‌کنیم و بعد طرفین وسطین می‌کنیم:

$$\frac{2}{3} = \frac{42}{68} \Rightarrow 2x = 4 \times 42 \Rightarrow x = \frac{4 \times 42}{2} = 84$$

تست و پاسخ ۳

شکل زیر مربوط به نمودار جعبه‌ای ۶۰ داده آماری است. اگر دامنه تغییرات داده‌ها، ۷۲ باشد، میانه داده‌ها کدام است؟

(۲) ۴۲

(۱) ۳۷

(۴) ۵۲

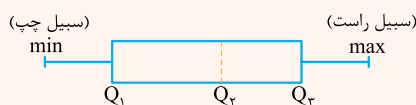
(۳) ۴۷

(ریاضی و آمار ۱ - فصل ۴ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۲

درس‌نامه

(۱) فرم کلی نمودار جعبه‌ای به صورت روبه‌رو است:

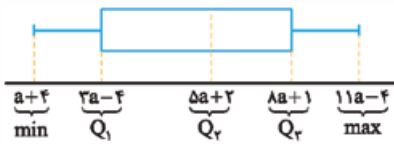

$$R = \max - \min$$

(۲) دامنه تغییرات تعدادی داده آماری برابر با اختلاف بزرگ‌ترین و کوچک‌ترین داده است:

$$IQR = Q_3 - Q_1$$

(۳) دامنه میان چارکی برابر با اختلاف چارک سوم و اول است:

پاسخ تشریحی: گام اول: روی نمودار، چارک‌ها، min و max را مشخص می‌کنیم:

$$R = \max - \min = (11a - 4) - (a + 4) = 10a - 8$$

گام دوم: دامنه تغییرات را حساب می‌کنیم:

$$10a - 8 = 72 \Rightarrow 10a = 80 \Rightarrow a = 8$$

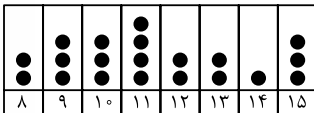
گام سوم: دامنه تغییرات را برابر با ۷۲ قرار می‌دهیم:

$$Q_2 = 5(8) + 2 = 42$$

گام چهارم: میانه یا همان چارک دوم برابر با $5a + 2$ بود که برابر است با:

تست و پاسخ ۴

از داده‌های نمودار نقطه‌ای زیر، ۴ داده را حذف می‌کنیم، به طوری که مُد اولیه، هم‌چنان مُد باشد. کم‌ترین تغییر میانگین نسبت به میانگین قبلی چه قدر است؟

(۱) ۰/۰۱۲۵

(۲) ۰/۰۲۵

(۳) ۰/۰۳۷۵

(۴) ۰/۰۵

(ریاضی و آمار ۱ - فصل ۴ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۱

خودت حل کنی بهتره هر چه داده‌هایی که حذف می‌کنیم به میانگین نزدیک‌تر باشند، میانگین تغییر کم‌تری می‌کند.

پاسخ تشریحی: گام اول: داده‌های نمودار نقطه‌ای را استخراج می‌کنیم:

داده	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
فراوانی	۲	۳	۳	۴	۲	۲	۱	۳

گام دوم: میانگین موزون این ۲۰ داده را حساب می‌کنیم:

$$\bar{x} = \frac{(2 \times 8) + (3 \times 9) + (3 \times 10) + (4 \times 11) + (2 \times 12) + (2 \times 13) + (1 \times 14) + (3 \times 15)}{2 + 3 + 3 + 4 + 2 + 2 + 1 + 3}$$

$$= \frac{16 + 27 + 30 + 44 + 24 + 26 + 14 + 45}{20} = \frac{226}{20} = \frac{113}{10} = 11/3$$

گام سوم: مُد اولیه داده‌ها (داده‌ای که بیشترین فراوانی را دارد)، عدد ۱۱ است.

هر چه داده‌هایی که حذف می‌کنیم به میانگین نزدیک‌تر باشند، میانگین تغییر کم‌تری می‌کند.

از ۴ تا ۱۱ فقط یکی را می‌توانیم حذف کنیم. (چون اگر بیشتر حذف کنیم، دیگر عدد ۱۱، مُد نمی‌باشد!)

۱۱/۳ به ۱۲ نزدیک‌تر است تا ۱۰؛ پس ۲ تا ۱۲ هم حذف می‌کنیم. (تا این جا ۳ تا عدد حذف کردیم.)

عدد آخر باید از بین ۱۰ و ۱۳ حذف شود، چون ۱۰ به ۱۱/۳ نزدیک‌تر است، آن را حذف می‌کنیم.

۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۲

گام چهارم: ۴ عدد حذف شده این‌ها شدند:

$$10 + 11 + 12 + 12 = 45$$

مجموع حذف شده‌ها برابر است با:

$$181 = 226 - 45 = \text{مجموع حذفی‌ها} - \text{مجموع اولیه} = \text{مجموع باقی مانده}$$

مجموع ۱۶ داده باقی مانده را حساب می‌کنیم:

$$\bar{x}_{\text{جدید}} = \frac{181}{16} = 11/3125$$

میانگین ۱۶ داده باقی مانده برابر است با:

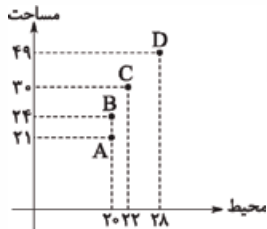
$$\bar{x}_{\text{جدید}} - \text{اولیه} = 11/3125 - 11/3 = 0/0125$$

گام پنجم: اختلاف دو میانگین را به دست می‌آوریم:

تست و پاسخ ۵

با توجه به نمودار پراکنش نگاهت مقابل، نسبت طول به عرض کدام مستطیل بیشتر است؟ (طول $\leq$ عرض)

- (۱) A
(۲) B
(۳) C
(۴) D

(ریاضی و آمار ۱ - فصل ۴ - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۱

خودت حل کنی بهتره اگر محیطها را نصف کنید به «طول + عرض» می‌رسید. مساحت هم «طول $\times$ عرض» است. با داشتن جمع و ضرب دو عدد، هر دو عدد را پیدا کنید.

نکته محیط و مساحت مستطیل از روابط مقابل به دست می‌آید:
محیط = $2 \times (\text{طول} + \text{عرض})$
عرض $\times$ طول = مساحت

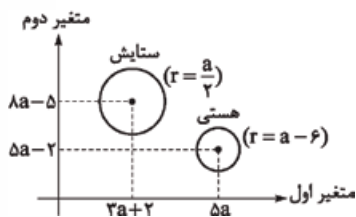
پاسخ تشریحی در هر گام، طول و عرض یکی از مستطیلها را حساب می‌کنیم:

گام اول: با توجه به مختصات مربوط به نقطه A، محیط و مساحت این مستطیل به ترتیب ۲۰ و ۲۱ است، پس باید دوتا عدد پیدا کنیم که جمعشان نصف ۲۰ یعنی ۱۰ و ضربشان ۲۱ باشد که ۳ و ۷ هستند؛ پس نسبت طول به عرض $\frac{7}{3} = \frac{7}{3}$ می‌شود.
گام دوم: با توجه به مختصات مربوط به نقطه B، محیط و مساحت این مستطیل به ترتیب ۲۴ و ۳۰ است، پس باید دوتا عدد پیدا کنیم که جمعشان نصف ۲۰ یعنی ۱۰ و ضربشان ۲۴ باشد که ۴ و ۶ هستند؛ پس نسبت طول به عرض $\frac{6}{4} = \frac{3}{2}$ می‌شود.
گام سوم: با توجه به مختصات مربوط به نقطه C، محیط و مساحت این مستطیل به ترتیب ۲۲ و ۳۰ است، پس باید دوتا عدد پیدا کنیم که جمعشان نصف ۲۲ یعنی ۱۱ و ضربشان ۳۰ باشد که ۵ و ۶ هستند؛ پس نسبت طول به عرض $\frac{6}{5} = \frac{6}{5}$ می‌شود.
گام چهارم: با توجه به مختصات مربوط به نقطه D، محیط و مساحت این مستطیل به ترتیب ۲۸ و ۴۹ است، پس باید دوتا عدد پیدا کنیم که جمعشان نصف ۲۸ یعنی ۱۴ و ضربشان ۴۹ باشد که ۷ و ۷ هستند؛ پس نسبت طول به عرض $\frac{7}{7} = 1$ می‌شود. (یعنی مربع بوده!)
گام پنجم: با مقایسه گزینه‌ها، نسبت طول به عرض مستطیل A از سایرین بیشتر است.

تست و پاسخ ۶

با توجه به نمودار حبابی مقابل، اگر نسبت متغیرهای اول، معکوس نسبت متغیرهای دوم باشد، نسبت

متغیر سوم ستایش به متغیر سوم هستی کدام است؟

- $\frac{49}{64}$ (۲)
 $\frac{25}{16}$ (۴)

- (۱) ۱
(۳) ۴

(ریاضی و آمار ۱ - فصل ۴ - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۴

درس نامه •• نمودار حبابی

۱	برای نمایش ۳ متغیر کتی است.
۲	علاوه بر ۳ متغیر کتی اصلی، اطلاعات اضافی دیگری را می‌توانیم با استفاده از رنگ‌ها و طرح‌ها وارد نمودار حبابی کنیم.
۳	مختصات هر نقطه روی نمودار حبابی به صورت یک ۳ تایی مرتب است:

موقعیت مرکز
دایره روی محور Xها
مساحت دایره
موقعیت مرکز
دایره روی محور Yها
 (V_1, V_2, V_3)

۴	متغیر سوم نمودار جابجایی، مقادیر منفی و صفر را نمی‌گیرد.
۵	در نمودار جابجایی، برای متغیر سوم تناسب روبه‌رو را داریم: $\frac{A}{B} = \frac{\text{مساحت دایره } A}{\text{مساحت دایره } B} = \left(\frac{\text{شعاع } A}{\text{شعاع } B}\right)^2$

پاسخ تشریحی گام اول: متغیرهای مربوط به ستایش و هستی را از نمودارمان استخراج می‌کنیم:

	متغیر اول	متغیر دوم	متغیر سوم
ستایش	$3a + 2$	$8a - 5$	?
هستی	$5a$	$5a - 2$	?

$$\frac{\text{متغیر اول ستایش}}{\text{متغیر اول هستی}} = \frac{3a + 2}{5a}$$

گام دوم: نسبت متغیرهای اولشان برابر است با:

$$\frac{\text{متغیر دوم ستایش}}{\text{متغیر دوم هستی}} = \frac{8a - 5}{5a - 2}$$

نسبت متغیرهای دومشان برابر است با:

طبق صورت سؤال، کسر اول با معکوس کسر دوم برابر است: $\frac{3a + 2}{5a} = \frac{5a - 2}{8a - 5}$ طرفین وسطین $\rightarrow 5a(8a - 2) = (8a - 5)(3a + 2)$

$$\Rightarrow 25a^2 - 10a = 24a^2 + 16a - 15a - 10 \Rightarrow a^2 - 11a + 10 = 0$$

$$(a - 1)(a - 10) = 0 \Rightarrow \begin{cases} a = 1 \times \\ a = 10 \checkmark \end{cases}$$

با اتحاد جمله مشترک، عبارت سمت چپ تساوی را تجزیه می‌کنیم:

به ازای $a = 1$ ، مقدار $3a + 2$ و $5a$ برابر می‌شود (هر دو ۵ می‌شوند) که با توجه به نمودار ممکن نیست.

$$\begin{cases} r_{\text{ستایش}} = \frac{a}{2} = \frac{10}{2} = 5 \\ r_{\text{هستی}} = a - 6 = 10 - 6 = 4 \end{cases}$$

گام سوم: با جای گذاری $a = 10$ ، شعاع‌های ستایش و هستی را به دست می‌آوریم:

$$\frac{\text{متغیر سوم ستایش}}{\text{متغیر سوم هستی}} = \left(\frac{\text{شعاع ستایش}}{\text{شعاع هستی}}\right)^2 = \left(\frac{5}{4}\right)^2 = \frac{25}{16}$$

گام چهارم: نسبت متغیر سوم ستایش به هستی برابر است با:

تست و پاسخ ۷

در نمودار راداری مربوط به n متغیر، زاویه بین دو شعاع متوالی $22/5$ درجه است. اگر $n + 4$ متغیر داشته باشیم، زاویه بین دو شعاع متوالی چند درجه است؟

$15^\circ (4)$

$16^\circ (3)$

$18^\circ (2)$

$20^\circ (1)$

(ریاضی و آمار ۱ - فصل ۴ - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۲

درس نامه •• نمودار راداری

۱	اسم دیگر آن، نمودار عنکبوتی است.
۲	برای نمایش ۳، ۴، ۵ یا ... متغیر مناسب است.
۳	زاویه بین دو شعاع متوالی آن از رابطه روبه‌رو به دست می‌آید: $\text{زاویه} = \frac{360^\circ}{\text{تعداد متغیرها}}$
۴	اگر a زاویه بین دو شعاع متوالی نمودار راداری باشد، حاصل $\frac{360^\circ}{a}$ باید عددی طبیعی و بزرگ‌تر یا مساوی ۳ باشد.
۵	روی هر شعاع نمودار راداری، تناسب روبه‌رو را داریم: $\frac{\text{عدد روی شعاع}}{100} = \frac{\text{مقدار متغیر}}{\text{بیشینه متغیر}}$

پاسخ تشریحی گام اول: در ابتدا، زاویه بین دو شعاع متوالی $22/5^\circ$ یا $\frac{45}{2}$ درجه و تعداد متغیرها n بوده؛ پس:

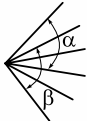
$$\text{زاویه} = \frac{36^\circ}{\text{تعداد متغیرها}} \Rightarrow \frac{45}{2} = \frac{36^\circ}{n} \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} 45n = 36^\circ \times 2 \Rightarrow n = \frac{72^\circ}{45} = 16$$

گام دوم: حالا تعداد متغیرها $n + 4 = 20$ می‌شود. زاویه بین دو شعاع متوالی در این حالت برابر است با:

$$\text{زاویه} = \frac{36^\circ}{20} = \frac{36^\circ}{2} = 18^\circ$$

تست و پاسخ ۸

شکل مقابل، بخشی از یک نمودار راداری است. اگر مجموع زوایای α و β برابر با 105 درجه باشد، تعداد متغیرهای این نمودار کدام است؟

۳۰ (۴)

۲۴ (۳)

۲۰ (۲)

۱۸ (۱)

(ریاضی و آمار ۱ - فصل ۴ - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۳

خودت حل کنی بهتره فرض کنید زاویه بین دو شعاع متوالی X° است. بعد α و β را بر حسب X بنویسید و مجموعشان را برابر 105 قرار دهید.

پاسخ تشریحی گام اول: فرض می‌کنیم زاویه بین دو شعاع متوالی X° است. در این صورت α و β به ترتیب $3X$ و $4X$ درجه هستند.

$$3X + 4X = 105 \Rightarrow 7X = 105 \Rightarrow X = 15$$

مجموعشان باید 105 باشد:

گام دوم: زاویه بین دو شعاع متوالی 15° است. تعداد متغیرها را حساب می‌کنیم: $n = \frac{36^\circ}{15} = 24$ تعداد متغیرها = $\frac{36^\circ}{\text{تعداد متغیرها}} \Rightarrow 15 = \frac{36^\circ}{n}$

تست و پاسخ ۹

اطلاعات مربوط به جدول زیر را روی یک نمودار راداری نشان داده‌ایم. اگر شکل حاصل یک مربع باشد، مقدار $a + b + c$ کدام است؟

متغیر	A	B	C	D
مقدار متغیر	a	۲۱	b	۵۷
بیشینه متغیر	۸۰	۵۶	a+۱۰	c

۱۹۱ (۱)

۱۹۳ (۲)

۱۹۵ (۳)

۱۹۷ (۴)

(ریاضی و آمار ۱ - فصل ۴ - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۴

$$\frac{\text{مقدار متغیر}}{\text{بیشینه متغیر}} = \frac{\text{عدد روی شعاع}}{100}$$

نکته روی هر شعاع نمودار راداری، تناسب روبه‌رو را داریم:

$$\frac{\text{مقدار متغیر}}{\text{بیشینه متغیر}}$$

پاسخ تشریحی گام اول: برای آن که شکل حاصل مربع باشد، باید عدد روی شعاع هر ۴ متغیر یکسان باشد؛ در نتیجه کسر $\frac{\text{مقدار متغیر}}{\text{بیشینه متغیر}}$ برای هر ۴ متغیر، مقدار یکسانی می‌دهد.

گام دوم: نسبت مقدار متغیر به بیشینه متغیر را برای هر ۴ متغیر می‌نویسیم و با هم برابر قرار می‌دهیم:

$$\frac{\text{مقدار متغیر A}}{\text{بیشینه متغیر A}} = \frac{\text{مقدار متغیر B}}{\text{بیشینه متغیر B}} = \frac{\text{مقدار متغیر C}}{\text{بیشینه متغیر C}} = \frac{\text{مقدار متغیر D}}{\text{بیشینه متغیر D}} \Rightarrow \frac{a}{80} = \frac{21}{56} = \frac{b}{a+10} = \frac{57}{c}$$

$$\frac{a}{80} = \frac{3}{8} \Rightarrow 8a = 240 \Rightarrow a = 30$$

گام سوم: اول دو کسر $\frac{a}{80}$ و $\frac{3}{8}$ را برابر قرار می‌دهیم:

$$\frac{3}{8} = \frac{b}{a+10} \xrightarrow{a=30} \frac{3}{8} = \frac{b}{40} \Rightarrow 8b = 120 \Rightarrow b = 15$$

حالا کسر $\frac{3}{8}$ را با $\frac{b}{a+10}$ برابر قرار می‌دهیم:

$$\frac{57}{c} = \frac{3}{8} \Rightarrow c = \frac{57 \times 8}{3} = 152$$

در آخر $\frac{57}{c}$ را با $\frac{3}{8}$ برابر قرار می‌دهیم:

$$a + b + c = 30 + 15 + 152 = 197$$

گام چهارم: حاصل عبارت خواسته شده برابر است با:

تست و پاسخ ۱۰

برای داده‌های ۶, ۸, ۱۸, ۱۴, ۸, ۱۲, ۲۶, ۲۴, ۲۰, ۱۰, ۲۲, ۴۰, ۳۲, ۲۴، نمودار جعبه‌ای می‌کشیم. اگر میانگین داده‌های قبل و بعد از جعبه برابر a ، میانه و واریانس داده‌های داخل و روی جعبه به ترتیب b و c باشند، مجموع معکوس ریشه‌های معادله $cx^2 + bx - a = 0$ کدام است؟

$$\frac{19}{18} \quad (۴) \qquad \frac{18}{19} \quad (۳) \qquad \frac{20}{19} \quad (۲) \qquad \frac{19}{20} \quad (۱)$$

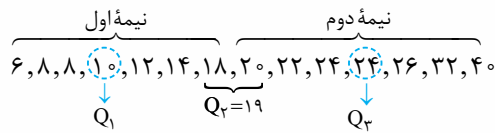
(ریاضی و آمار ۱ - فصل ۴ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۱

مشاوره باید یاد بگیرید از سوالات وقت‌گیر و پرمحاسبه عبور کنید؛ نمونه‌اش این تست!

گام اول: داده‌ها را از کوچک به بزرگ مرتب می‌کنیم: ۶, ۸, ۸, ۱۰, ۱۲, ۱۴, ۱۸, ۲۰, ۲۲, ۲۴, ۲۴, ۲۶, ۳۲, ۴۰

پاسخ تشریحی گام دوم: میانگین، چارک اول و چارک سوم را مشخص می‌کنیم:

نمودار را هم ببینید:

گام سوم: میانگین داده‌های قبل و بعد از جعبه (یعنی قبل از Q_1 و بعد از Q_3) را حساب می‌کنیم: $a = \frac{6+8+8+26+32+40}{6} = \frac{120}{6} = 20$

گام چهارم: داده‌های داخل و روی جعبه را می‌نویسیم (از Q_1 تا Q_3): ۱۰, ۱۲, ۱۴, ۱۸, ۲۰, ۲۲, ۲۴, ۲۴
میانه = ۱۹

$$b = 19$$

میانه داده‌ها همان میانه داده‌های اولیه است:

$$\bar{x} = \frac{10+12+14+18+20+22+24+24}{8} = \frac{144}{8} = 18$$

گام پنجم: میانگین ۸ داده را حساب می‌کنیم:

$$\sigma^2 = \frac{(10-18)^2 + (12-18)^2 + (14-18)^2 + (18-18)^2 + (20-18)^2 + (22-18)^2 + 2(24-18)^2}{8}$$

واریانس را حساب می‌کنیم:

$$= \frac{64+36+16+0+4+16+(2 \times 36)}{8} = \frac{208}{8} = 26 \Rightarrow c = 26$$

$$26x^2 + 19x - 20 = 0$$

گام ششم: معادله $cx^2 + bx - a = 0$ را تشکیل می‌دهیم:

نکته در معادله درجه دوم $Ax^2 + Bx + C = 0$ با شرط $\Delta > 0$ ، مجموع ریشه‌ها $-\frac{B}{A}$ و حاصل‌ضربشان $\frac{C}{A}$ است.

مجموع معکوس ریشه‌ها برابر است با:

$$\frac{1}{x_1} + \frac{1}{x_2} = \frac{x_2 + x_1}{x_1 x_2} = \frac{-\frac{B}{A}}{\frac{C}{A}} = \frac{-19}{-20} = \frac{19}{20}$$

تذکر اگر در این سؤال c را حساب نمی‌کردید هم مشکلی پیش نمی‌آمد!

تست و پاسخ ۱۱

کدام گزینه نادرست است؟

(۱) طرح یک پرسش دقیق و شفاف، مهم‌ترین گام رسیدن به پاسخ است.

(۲) برای توصیف متغیرهایی با مقیاس اسمی، گزارش درصد باید با گزارش تعداد همراه باشد.

(۳) برای متغیرهایی با مقیاس نسبی، مطمئن‌ترین نمودار، نمودار جعبه‌ای است.

(۴) اگر در انتخاب معیار گرایش به مرکز و معیار پراکندگی اشتباه کنیم، گام ۳ چرخه آمار دچار مشکل می‌شود.

پاسخ: گزینه ۴

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۳)

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیل سبز

مشاوره بیشترین حفییات کتاب در بخش‌های آمار قرار دارد و چند باری هم در کنکورهای نظام جدید از آن‌ها سؤال آمده است.

درس نامه ●● برخی جملات مهم کتاب درسی در چرخه آمار که باید آن‌ها را بلد باشیم، در زیر می‌بینید:

۱	طرح یک پرسش دقیق و شفاف، مهم‌ترین گام رسیدن به پاسخ است.
۲	در اندازه‌گیری (گام ۲)، اطلاعات کیفی (توصیفی) را به کمی (عددی) تبدیل می‌کنیم.
۳	برای توصیف داده‌های کیفی (اسمی یا ترتیبی) گزارش درصد باید همیشه با گزارش تعداد همراه باشد.
۴	کدام نمودار بهتر نشان می‌دهد که داده‌ها کجا متراکم‌تر و کجا پراکنده‌ترند؟ نمودار جعبه‌ای
۵	مطمئن‌ترین نمودار برای متغیر کمی، نمودار جعبه‌ای است.
۶	اگر در داده‌هایمان داده دورافتاده داشته باشیم، از بین معیارهای گرایش به مرکز، «میان» و از بین معیارهای پراکندگی، «دامنه میان‌چارکی» را باید انتخاب کنیم و نباید سراغ میانگین و انحراف معیار برویم. اگر سراغ میانگین و انحراف معیار برویم، گام ۴ اشتباه انجام می‌شود.
۷	اندازه و اعضای نمونه باید متناسب با جامعه انتخاب شود، در غیر این صورت گام ۲ دچار مشکل می‌شود.
۸	اگر در موضوع مورد بررسی، از دو واحد در اندازه‌گیری استفاده کنیم، در واقع شیوه اندازه‌گیری (مربوط به گام ۲) اشتباه بوده و در نتیجه گام ۲ اشتباه انجام شده است.

پاسخ تشریحی با توجه به موارد ۱، ۳ و ۵، به ترتیب ۱، ۲ و ۳ درست هستند و با توجه به مورد ۶، ۴ نادرست است.

تست و پاسخ ۱۲

در کدام گزینه، نمونه انتخاب شده مناسب است؟

- (۱) موضوع: میانگین درآمد کارمندان دولت
نمونه: کارمندهایی که تولدشان ماه مرداد است.
(۲) موضوع: میانگین بارندگی شهرهای کشور
نمونه: شهرهای استان مازندران
(۳) موضوع: میانگین سنی پزشکان شاغل
نمونه: جراح‌هایی که سن‌شان بین ۳۰ تا ۴۰ است.
(۴) موضوع: تأثیر پروتئین در رشد عضلات
نمونه: ورزشکاران یک باشگاه

پاسخ: گزینه ۱

پاسخ تشریحی در هر گام یک گزینه را بررسی می‌کنیم:

گام اول: کارمندهایی که تولدشان ماه مرداد باشد، از نظر حقوق در شرایط خاصی نیستند! پس نمونه انتخاب شده مناسب است.

گام دوم: شهرهای شمال کشور بارندگی‌شان زیاد است؛ پس نمونه انتخاب شده یک نمونه خاص است و مناسب نیست.

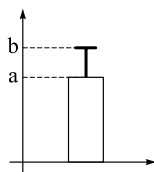
گام سوم: پزشکان زیادی داریم که سن‌شان بالای ۴۰ (حتی تا ۷۵) باشد؛ پس نمونه انتخاب شده یک نمونه جوان محسوب می‌شود و مناسب نیست.

گام چهارم: قطعاً کسی که ورزش می‌کند، پروتئین را بهتر به عضله، تبدیل می‌کند؛ پس نمونه مناسبی انتخاب نشده است.

تست و پاسخ ۱۳

برای داده‌های گروه A تا D، نمودار «میانگین - انحراف معیار» را مطابق شکل زیر رسم کرده‌ایم. در کدام گروه، مقدار $b - a$ کم‌تر است؟

۱۰، ۱۲، ۱۴، ۱۶	A
۴، ۴، ۸، ۸	B
۱۱، ۱۵، ۱۹، ۲۳	C
۳۰، ۴۰، ۵۰، ۶۰	D

A (۱)

B (۲)

C (۳)

D (۴)

پاسخ: گزینه ۲

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۳)

درس نامه ●● (۱) نمودار میانگین - انحراف معیار:

۱	برای چه داده‌هایی استفاده می‌شود؟	برای داده‌هایی که بینشان داده دورافتاده نداریم.
۲	جزئیات روی نمودار	<p>ارتفاع مستطیل = میانگین داده‌ها طول میله خطا = انحراف معیار داده‌ها</p>

(۲) انحراف معیار داده‌های $X_1, X_2, \dots, X_n$ از رابطهٔ مقابل به دست می‌آید:

$$\sigma = \sqrt{\frac{(X_1 - \bar{X})^2 + (X_2 - \bar{X})^2 + \dots + (X_n - \bar{X})^2}{n}}$$

پاسخ تشریحی گام اول: $b - a$ همان انحراف معیار است؛ پس باید دنبال گروهی باشیم که انحراف معیارش کم‌تر باشد یا به زبان خودمانی‌تر، پراکندگی‌اش کم‌تر باشد.

واضح است که پراکندگی گروه‌های C و D در مقایسه با A و B بیشتر است؛ پس فقط σ را برای گروه A و B حساب می‌کنیم.

گام دوم: میانگین گروه A برابر است با:

$$\bar{X}_A = \frac{10 + 12 + 14 + 16}{4} = \frac{52}{4} = 13$$

حالا انحراف معیارش را حساب می‌کنیم:

$$\sigma_A^2 = \frac{(10 - 13)^2 + (12 - 13)^2 + (14 - 13)^2 + (16 - 13)^2}{4} = \frac{9 + 1 + 1 + 9}{4} = \frac{20}{4} = 5 \Rightarrow \sigma_A = \sqrt{5}$$

گام سوم: میانگین گروه B برابر است با:

$$\bar{X}_B = \frac{4 + 4 + 8 + 8}{4} = \frac{24}{4} = 6$$

حالا انحراف معیارش را حساب می‌کنیم:

$$\sigma_B^2 = \frac{2(4 - 6)^2 + 2(8 - 6)^2}{4} = \frac{8 + 8}{4} = \frac{16}{4} = 4 \Rightarrow \sigma_B = \sqrt{4} = 2$$

گام چهارم: چون $\sigma_B < \sigma_A$ ؛ پس جواب گروه B است.

تست و پاسخ ۱۴

اگر $a_n = \frac{\sqrt{n^3 + 6n^2}}{n^2 + 21n}$ باشد، جملهٔ نوزدهم این دنباله کدام است؟

$$\frac{1}{20} \text{ (۴)}$$

$$\frac{1}{16} \text{ (۳)}$$

$$\frac{1}{10} \text{ (۲)}$$

$$\frac{1}{8} \text{ (۱)}$$

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۲ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۱

خودت حل کنی بهتره زیر رادیکال از n^2 و در مخرج از n فاکتور بگیریم. بعد از ساده کردن، $n = 19$ را جای گذاری کنید.

$$a_n = \frac{\sqrt{n^2(n+6)}}{n(n+21)}$$

پاسخ تشریحی گام اول: زیر رادیکال از n^2 و در مخرج از n فاکتور می‌گیریم:

$$a_n = \frac{n\sqrt{n+6}}{n(n+21)} = \frac{\sqrt{n+6}}{n+21}$$

گام دوم: n^2 از زیر رادیکال بیرون می‌آید و می‌شود n :

$$a_{19} = \frac{\sqrt{19+6}}{19+21} = \frac{\sqrt{25}}{40} = \frac{5}{40} = \frac{1}{8}$$

گام سوم: حالا جای n ها، 19 می‌گذاریم:

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیل سبز

تست و پاسخ ۱۵

اگر $a_{n+2} = n^2 + n$ باشد، جمله چندم این دنباله برابر با ۹۰ است؟

(۱) نهم (۲) دهم (۳) یازدهم (۴) دوازدهم

پاسخ: گزینه ۳ (ریاضی و آمار ۳ - فصل ۲ - درس ۱)

خودت حل کنی بهتره $n^2 + n$ را برابر ۹۰ قرار دهید تا n به دست آید. بعد جواب $n + 2$ می شود.

پاسخ تشریحی گام اول: ضابطه دنباله یعنی $n^2 + n$ را برابر با ۹۰ قرار می دهیم:

$$n^2 + n = 90 \Rightarrow n^2 + n - 90 = 0$$

$$(n+10)(n-9) = 0 \Rightarrow \begin{cases} n = -10 \times \\ n = 9 \checkmark \end{cases}$$

گام دوم: به کمک اتحاد جمله مشترک، عبارت سمت چپ تساوی را تجزیه می کنیم:

n های طبیعی قابل قبول اند؛ پس $n = 9$ شد.

گام سوم: در تساوی $a_{n+2} = n^2 + n$ ، جای n ، ۹ قرار می دهیم:

$$a_{9+2} = 81 + 9 \Rightarrow a_{11} = 90$$

پس جمله ۱۱م برابر با ۹۰ است.

تست و پاسخ ۱۶

اگر جمله صدم دنباله $a_n = k\left[\frac{n}{9}\right] + 2k\left[\frac{-n}{9}\right]$ برابر با ۸۰ باشد، جمله پنجاهم آن چه قدر است؟ ([ ]، علامت جزء صحیح است.)

(۱) ۴۲ (۲) ۴۰ (۳) ۳۸ (۴) ۴۴

پاسخ: گزینه ۲ (ریاضی و آمار ۳ - فصل ۲ - درس ۱)

پاسخ تشریحی گام اول: در جمله عمومی دنباله به جای n ، ۱۰۰ قرار می دهیم:

$$a_n = k\left[\frac{n}{9}\right] + 2k\left[\frac{-n}{9}\right] \xrightarrow{n=100} a_{100} = k\left[\frac{100}{9}\right] + 2k\left[\frac{-100}{9}\right]$$

$\frac{100}{9}$ تقریباً ۱۴،... و $-\frac{100}{9}$ تقریباً ۱۱،... می شود؛ پس:

$$a_{100} = k\left[\frac{100}{9}\right] + 2k\left[\frac{-100}{9}\right] = k\left[\frac{14}{...}\right] + 2k\left[\frac{-11}{...}\right] = 14k - 22k = -8k$$

گام دوم: $-8k$ باید برابر با ۸۰ باشد؛ پس:

$$-8k = 80 \Rightarrow k = \frac{80}{-8} = -10$$

با جای گذاری $k = -10$ ، جمله عمومی دنباله را می نویسیم:

$$a_n = -10\left[\frac{n}{9}\right] - 20\left[\frac{-n}{9}\right]$$

گام سوم: حالا جای n ، ۵۰ قرار می دهیم: $a_{50} = -10\left[\frac{50}{9}\right] - 20\left[\frac{-50}{9}\right] = -10\left[\frac{5}{...}\right] - 20\left[\frac{-5}{...}\right] = -10(5) - 20(-5) = -50 + 100 = 50$

$$a_{50} = -10\left[\frac{50}{9}\right] - 20\left[\frac{-50}{9}\right] = -10\left[\frac{5}{...}\right] - 20\left[\frac{-5}{...}\right] = -10(5) - 20(-5) = -50 + 100 = 50$$

تست و پاسخ ۱۷

نسبت دو جمله متوالی دنباله $a_n = (n+1)! - n!$ برابر با $12/11$ است. جمله بعدی آن ها کدام است؟

(۱) $10 \times 10!$ (۲) $11 \times 11!$ (۳) $12 \times 12!$ (۴) $13 \times 13!$

پاسخ: گزینه ۳ (ریاضی و آمار ۳ - فصل ۲ - درس ۱)

پاسخ تشریحی گام اول: دو جمله متوالی را a_n و a_{n+1} در نظر می گیریم.

$$a_n = (n+1)! - n!$$

a_n را که داریم:

برای به دست آوردن a_{n+1} باید در a_n ، جای n ، $n+1$ قرار دهیم:

$$a_n = (n+1)! - n! \xrightarrow{n \text{ بشه } n+1} a_{n+1} = (n+1+1)! - (n+1)! = (n+2)! - (n+1)!$$

$$\frac{a_{n+1}}{a_n} = \frac{(n+2)! - (n+1)!}{(n+1)! - n!}$$

گام دوم: نسبت a_{n+1} به a_n را حساب می کنیم:

$$\frac{a_{n+1}}{a_n} = \frac{n!(n+1)(n+2) - n!(n+1)}{n!(n+1) - n!}$$

جای $(n+2)!$ می نویسیم $n!(n+1)(n+2)$ و جای $(n+1)!$ می نویسیم $n!(n+1)$ صورت و مخرج را به $n!$ ساده می کنیم:

$$\frac{a_{n+1}}{a_n} = \frac{n!(n+1)(n+2) - n!(n+1)}{n!(n+1) - n!} = \frac{(n+1)(n+2) - (n+1)}{n+1-1} = \frac{n^2 + 3n + 2 - n - 1}{n} = \frac{n^2 + 2n + 1}{n} = \frac{(n+1)^2}{n}$$

$$\frac{(n+1)^2}{n} = \frac{121}{10}$$

گام سوم: کسر به دست آمده باید با $12/10$ یا همان $12/10$ برابر باشد:

تساوی به ازای $n=10$ برقرار است؛ پس دو جمله مورد نظر a_{10} و a_{11} بودند.

$$a_n = (n+1)! - n! \xrightarrow{n=12} a_{12} = 13! - 12!$$

گام چهارم: جمله بعدی این دنباله، a_{13} می شود که برابر است با:

$$a_{13} = 13 \times 12! - 12! = 12!(13-1) = 12 \times 12!$$

جای $13!$ می نویسیم $13 \times 12!$ و از $12!$ فاکتور می گیریم:

تست و پاسخ ۱۸

در دنباله با رابطه بازگشتی $a_{n+1} = 2a_n + (-1)^n n^2$ ، اگر $a_1 = 10$ باشد، جمله پنجم چه قدر است؟

۱۸۶ (۴)

۱۷۶ (۳)

۱۶۶ (۲)

۱۵۶ (۱)

پاسخ: گزینه ۲

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۲ - درس ۱)

مشاوره دنباله بازگشتی جزء پایه ثابت های کنکور نظام جدید است.

خودت حل کنی بهتره جای n به ترتیب اعداد ۱، ۲، ۳ و ۴ قرار دهید.

پاسخ تشریحی گام اول: در رابطه بازگشتی $a_{n+1} = 2a_n + (-1)^n n^2$ ، جای n ، ۱ قرار می دهیم:

$$a_2 = 2a_1 + \underbrace{(-1)^1}_{-1} \underbrace{(1)^2}_1 = 20 + (-1) = 19$$

$$a_3 = 2a_2 + \underbrace{(-1)^2}_1 \underbrace{(2)^2}_4 = 38 + 4 = 42$$

گام دوم: جای n ، ۲ قرار می دهیم:

$$a_4 = 2a_3 + \underbrace{(-1)^3}_{-1} \underbrace{(3)^2}_9 = 84 + (-9) = 75$$

گام سوم: جای n ، ۳ قرار می دهیم:

$$a_5 = 2a_4 + \underbrace{(-1)^4}_1 \underbrace{(4)^2}_{16} = 150 + 16 = 166$$

گام چهارم: جای n ، ۴ قرار می دهیم:

تست و پاسخ ۱۹

در رابطه بازگشتی $a_{n+1} = 6 - a_n$ ، مجموع جملات یازدهم تا شانزدهم کدام است؟

۱۸ (۴)

۱۶ (۳)

۱۲ (۲)

۹ (۱)

پاسخ: گزینه ۲

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۲ - درس ۱)

پاسخ تشریحی گام اول: رابطه $a_{n+1} = 6 - a_n$ را به صورت $a_{n+1} + a_n = 6$ می نویسیم.

گام دوم: دو جمله a_n و a_{n+1} همیشه دو جمله متوالی محسوب می شوند؛ پس در این دنباله، مجموع دو جمله متوالی برابر ۶ است، مثلاً

$$a_5 + a_6 = 6 \text{ یا } a_{10} + a_{11} = 6 \text{ یا } \dots$$

$$\underbrace{(a_1 + a_2)}_6 + \underbrace{(a_3 + a_4)}_6 + \underbrace{(a_5 + a_6)}_6 = 18$$

گام سوم: مجموع جملات ۱۱ تا ۱۶ ام را می نویسیم:

تست و پاسخ ۲۰

در دنباله با رابطه بازگشتی $a_{n+2} = \frac{4(a_{n+1})^2 - (a_n)^2}{2a_{n+1} - a_n}$ ، اگر $a_{n+2} = a_n - 3 = 12$ ، جمله یازدهم دنباله کدام است؟

۲۴۰ (۴)

۲۳۰ (۳)

۲۲۰ (۲)

۲۱۰ (۱)

پاسخ: گزینه ۱

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۲ - درس ۱)

خودت حل کنی بهتره صورت را با اتحاد مزدوج تجزیه کنید و کسر را ساده کنید.

پاسخ تشریحی گام اول: صورت کسر رابطه بازگشتی را با اتحاد مزدوج تجزیه می کنیم:

$$a_{n+2} = \frac{4(a_{n+1})^2 - (a_n)^2}{2a_{n+1} - a_n} = \frac{(2a_{n+1} + a_n)(2a_{n+1} - a_n)}{2a_{n+1} - a_n} = 2a_{n+1} + a_n$$

$$\begin{cases} 2a_7 = 12 \Rightarrow a_7 = 6 \\ a_8 - 3 = 12 \Rightarrow a_8 = 15 \end{cases}$$

گام دوم: تساوی $2a_7 = a_8 - 3 = 12$ را به دو تساوی تبدیل می کنیم:

گام سوم: در تساوی $a_{n+2} = 2a_{n+1} + a_n$ ، جای n به ترتیب 7 ، 8 و 9 قرار می دهیم:

$$n = 7: a_9 = 2a_8 + a_7 = 2(15) + 6 = 30 + 6 = 36$$

$$n = 8: a_{10} = 2a_9 + a_8 = 2(36) + 15 = 72 + 15 = 87$$

$$n = 9: a_{11} = 2a_{10} + a_9 = 2(87) + 36 = 174 + 36 = 210$$

علوم و فنون ادبی دهم: صفحه‌های ۵۲ تا ۵۵ و ۸۰ تا ۸۷، علوم و فنون ادبی یازدهم: صفحه‌های ۷۱ تا ۷۶، علوم و فنون ادبی دوازدهم: صفحه‌های ۴۸ تا ۵۶

تست و پاسخ ۲۱

کدام گزینه در مورد شعر فارسی در سده‌های پنجم و ششم درست است؟

- (۱) شعر پارسی هم‌چنان تحت تأثیر سبک دوره غزنوی و سلجوقی است و سخن شاعرانی چون ناصر خسرو قبادیانی یادآور سروده‌های سخنوران قرن چهارم است.
- (۲) تحوّل‌ی که سنایی و عطّار در غزل ایجاد کردند، باعث شد که در قرن هفتم شاعران بزرگی در غزل ظهور کنند.
- (۳) در شمال غرب ایران، شاعران معروف آذربایجان (خاقانی و نظامی) سبک شعر فارسی را از دیگر نواحی ایران متمایز ساختند.
- (۴) در حوزه ادبی فارس و نواحی غربی (عراق عجم)، شاعران و نویسندگان مشهوری در اصفهان، همدان، ری و ... ظهور کردند.

(علوم و فنون ادبی دهم - درس ۱۰)

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ تشریحی ۳) مطلب ذکر شده در این گزینه درست است.

بررسی علّت نادرستی سایر گزینه‌ها:

- ۱) در سده‌های پنجم و ششم، شعر پارسی هم‌چنان تحت تأثیر سبک دوره سامانی و غزنوی است.
- ۲) تحوّل‌ی که سنایی و انوری در غزل ایجاد کردند، باعث شد که در قرن هفتم شاعران بزرگی در غزل ظهور کنند.
- ۴) در حوزه ادبی فارس و نواحی مرکزی (عراق عجم)، شاعران و نویسندگان مشهوری در اصفهان، همدان، ری و ... ظهور کردند.

تست و پاسخ ۲۲

تمام موارد زیر، به غیر از ..... را می‌توان از عوامل مهمّ پیشرفت و گسترش زبان و ادبیات فارسی از قرن سوم تا میانه قرن پنجم به حساب آورد.

- (۱) گرایش شاهان در جلب عالمان و ادیبان به دربار
- (۲) پلایش زبان فارسی از لغات زبان عربی
- (۳) توسعه مدارس و مراکز تعلیم
- (۴) لشکرکشی‌ها و فتوحات غزنویان

(علوم و فنون ادبی دهم - درس ۱۰)

پاسخ: گزینه ۲

مشاوره به مواردی که در کتاب درسی با آیکن ■ یا با شماره مشخص شده یا برجسته شده‌اند، بیشتر دقت کنید. در اغلب موارد، طراحان محترم از این نکات در طرح سوالات بهره می‌برند.

پاسخ تشریحی ۲) یکی از عوامل مهمّ پیشرفت و گسترش زبان و ادبیات فارسی در این دوره، درآمیختن زبان فارسی با لغات زبان عربی است؛ نه پلایش زبان فارسی از لغات زبان عربی! سایر موارد درست ذکر شده‌اند.

تست و پاسخ ۲۳

از دیدگاه تاریخ ادبیات، کدام گزینه کاملاً درست نیست؟

- (۱) در نیمه دوم قرن ششم و اوایل قرن هفتم مقدمه ظهور سبک عراقی فراهم گردید.
- (۲) بسیاری از شاعران از جمله عطّار و مولوی با پیروی از سنایی به تصوّف و عرفان روی آوردند.
- (۳) با خروج شعر از دربارها و ورود آن به خانقاه، دامنه موضوعات شعر گسترش یافت.
- (۴) نیمه قرن چهارم دوره بلوغ نثر پارسی است و در قرن پنجم و اوایل قرن ششم به پختگی و کمال می‌رسد.

(علوم و فنون ادبی دهم - درس ۱۰)

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ تشریحی ۲۳ نثر پارسی در قرن چهارم و اوایل قرن پنجم تازه ظهور کرده بود. در نیمه قرن پنجم با دوره بلوغ آن مواجه می شویم و در قرن ششم و اوایل قرن هفتم آن را در حال پختگی و کمال می یابیم. سایر موارد درست ذکر شده اند.

تست و پاسخ ۲۴

کدام گزینه، به ترتیب برای تکمیل متن زیر مناسب است؟
 «مؤلف کتاب «کشف الاسرار و عدّه الابرار» ..... است. این کتاب نمونه‌ای از نثر ..... به حساب می آید و تحت تأثیر ..... نوشته شده است.»

- (۱) ابوالفضل میبدی - فتی - خواجه عبداللّه انصاری
 (۲) خواجه عبداللّه انصاری - موزون - ابوالفضل میبدی
 (۳) خواجه عبداللّه انصاری - ساده - ابوالفضل میبدی
 (۴) ابوالفضل میبدی - موزون - خواجه عبداللّه انصاری

پاسخ: گزینه ۴ (علوم و فنون ادبی دهم - درس ۱۰)

مشاوره در سؤالات تاریخ ادبیات گاهی دانستن یک یا چند نکته کلیدی شما را به سمت پاسخ می کشاند. کافی است مثلاً نکات کلیدی را درباره «کشف الاسرار» بدانید و با آن‌ها ردّ گزینه کنید؛ پس این سخن که حجم تاریخ ادبیات زیاد است و نمی شود آن‌ها را حفظ کرد اساساً سخن درستی نیست، چون نیازی به حفظ کردن نیست و اتفاقاً در بیشتر موارد (به‌ویژه در مطالب مشابه) حفظ کردن مطالب ما را به اشتباه و در دسر می اندازد.

پاسخ تشریحی مؤلف کتاب «کشف الاسرار...» ابوالفضل میبدی است (ردّ ۲ و ۳). این کتاب نمونه‌ای از نثر موزون (ردّ ۱ و ۴) به حساب می آید و تحت تأثیر خواجه عبداللّه انصاری (نادرستی ۲ و ۳) نوشته شده است.

راه حل تستی همان طور که در پاسخ این تست دیدید به شیوه ردّ گزینه زودتر می توان به پاسخ آن رسید. به جز مطالبی که در پاسخ تشریحی ذکر شد، دانستن این نکته که «ابوالفضل میبدی» شاگرد «خواجه عبداللّه» بود، (۲ و ۳) را رد می کند. گزینه‌های باقی مانده را هم با نثر موزون بودن کشف الاسرار می شود قضاوت کرد.

تست و پاسخ ۲۵

کدام گزینه از ویژگی‌های فکری نثر سده‌های پنجم و ششم نیست؟

- (۱) رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی
 (۲) رواج حس دینی
 (۳) فراوانی ترکیبات نو
 (۴) ورود اصطلاحات عرفانی

پاسخ: گزینه ۳ (علوم و فنون ادبی دهم - درس ۱۰)

پاسخ تشریحی این مورد از ویژگی‌های زبانی نثر فارسی در سده‌های پنجم و ششم به شمار می آید، نه فکری. سایر موارد به ویژگی‌های فکری نثر این دوره اشاره دارند.

نکته جایی که به ویژگی «واژه، عبارت، جمله و ترکیبات» اشاره می شود، مقصود ویژگی زبانی اثر است. در عوض ویژگی فکری مربوط به «محتوای اثر، موضوع و مفهوم آن» است.

تست و پاسخ ۲۶

کدام گروه آثار، همگی از نمونه‌های نثر سده‌های پنجم و ششم هستند؟

- (۱) قابوس‌نامه، تاریخ بیهقی، چهارمقاله نظامی عروضی
 (۲) قابوس‌نامه، تاریخ بیهقی، تاریخ بلعمی
 (۳) تاریخ بلعمی، مقامات حمیدی، کلیله و دمنه
 (۴) سیاست‌نامه، ترجمه تفسیر طبری، چهارمقاله نظامی عروضی

پاسخ: گزینه ۱ (علوم و فنون ادبی دهم - درس ۱۰)

پاسخ تشریحی «قابوس نامه، تاریخ بیهقی و چهارمقاله نظامی عروضی» از نمونه‌های نثر سده‌های پنجم و ششم‌اند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

«تاریخ بلعمی» از نمونه‌های نثر در دوره سامانی (قرن چهارم) است (رد ۲ و ۳). «ترجمه تفسیر طبری» نیز از نمونه‌های نثر دوره سامانی است (رد ۴).

تست و پاسخ ۲۷

متن زیر شامل کدام یک از ویژگی‌های نثر قرن‌های پنجم و ششم نیست؟

«آن کس که در سایه علما آرام گیرد تا به آفتاب کشف نزدیک افتد به مجرد معرفت آن شکوه و مهابت در ضمیر او پیدا آید که اوهم نهایت آن را در نتواند یافت و خواطر به کنه آن نتواند رسید. قوله تعالی: «إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ» به حکم این مقدمات روشن می‌گردد که دین بی‌ملک ضایع است و ملک بی‌دین باطل.»

- (۱) کاربرد آیه قرآن در متن
(۲) استفاده از آرایه‌های ادبی چون سجع، تشبیه و ...
(۳) حذف فعل به قرینه
(۴) به کارگیری لغات زبان ترکی و مغولی

پاسخ: گزینه ۴

(علوم و فنون ادبی - درس ۱۰)

مشاوره در چنین سؤالاتی بهتر است ابتدا گزینه‌ها را بخوانید و سپس برای هر یک دنبال مصداقی در متن بگردید و ردّ گزینه کنید. در صورتی که اول متن را بخوانید و بعد گزینه‌ها را، مجبورید دوباره متن را بخوانید و دنبال خواسته‌گزینه‌ها باشید؛ در این حالت، زمان بیشتری صرف پاسخ دادن به سؤال می‌شود.

پاسخ تشریحی در متن یادشده، لغات ترکی یا مغولی دیده نمی‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) کاربرد آیه قرآن در متن: قوله تعالی «إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ ...»
۲) استفاده از آرایه‌های تشبیه: آفتاب کشف (اضافه تشبیهی) و سجع: دین بی‌ملک ضایع است و ملک بی‌دین باطل (سجع متوازن میان «ضایع» و «باطل»)
۳) حذف فعل به قرینه: دین بی‌ملک ضایع است و ملک بی‌دین باطل [است] (حذف فعل به قرینه لفظی).

تست و پاسخ ۲۸

در متن زیر چند نادرستی وجود دارد؟

با تغییر دادن چند کلمه، متن زیر به متنی درست از منظر تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی تبدیل می‌شود؟

«در سده‌های پنجم و ششم، از دید سبک نثر پارسی به شیوه دیگری از نثر می‌رسیم که می‌توان آن را نثر موزون نامید. ویژگی اصلی نثر موزون به کارگیری موازنه است که در نثر مانند قافیه در شعر است؛ بنابراین نثر موزون یا آهنگین با بهره‌گیری از جمله‌های کوتاه، خود را به شعر نزدیک می‌کند. سعدی این شیوه نثر را به کمال رساند؛ آن چنان که می‌توان آثار وی را سرآمد همه نثرهای موزون فارسی شمرد.»

- (۱) یک
(۲) دو
(۳) سه
(۴) چهار

(علوم و فنون ادبی - درس ۱۰)

پاسخ: گزینه ۲

درس نامه

نثر «موزون» شیوه‌ای از نثر پارسی است که در آن جمله‌ها کوتاه و آهنگین‌اند (موزون) و در پایان عبارات و جمله‌های آن سجع به کار رفته است؛ برای همین به نثر موزون، نثر «مسجع» نیز می‌گویند. به عنوان نمونه‌هایی از نثر موزون، آثار خواجه عبدالله انصاری و تفسیر «کشف‌الاسرار و عده‌الابرار» ابوالفضل میبدی را می‌توان نام برد.

پاسخ تشریحی در متن یادشده دو مورد نادرستی وجود دارد: (۱) ویژگی اصلی نثر موزون به کارگیری سجع است. (۲) خواجه عبدالله انصاری

این شیوه نثر را به کمال رساند.

تست و پاسخ ۲۹

در همه ابیات زیر، دو نوع استعاره مصرّحه و مکنیه دیده می‌شود؛ به جز:

۱) ای گل تازه که بویی ز وفا نیست تو را	خبر از سرزنش خار جفا نیست تو را
۲) عقل دیوانه شد آن سلسله مشکین کو	دل ز ما گوشه گرفت ابروی دلدار کجاست
۳) در وصل هم ز عشق تو ای گل در آتشم	عاشق نمی‌شوی که بینی چه می‌کشم
۴) گدایی می‌کنم از وقت خوش را از دل‌ها	گه آن گنج روان در خانه ویران من بودی

پاسخ: گزینه ۳

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۹)

پاسخ تشریحی: در این گزینه «گل»، استعاره مصرّحه از معشوق است؛ اما استعاره مکنیه در آن دیده نمی‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) «گل»: استعاره مصرّحه از معشوق / «سرزنش خار»: تشخیص و استعاره مکنیه

۲) «سلسله مشکین»: استعاره مصرّحه از زلف / «دیوانه شدن عقل»: تشخیص و استعاره مکنیه

۴) «گنج روان»: استعاره مصرّحه از بار و «خانه ویران»: استعاره مصرّحه از دل / «دل‌ها» (دل به خانه‌ای مانند شده که در دارد): استعاره مکنیه

نکته: وقتی غیرانسان (مانند «گل») در معنی حقیقی مورد خطاب قرار می‌گیرد، تشخیص و استعاره مکنیه به وجود می‌آید، زیرا به آن،

شخصیت انسانی بخشیده‌ایم. اما اگر غیرانسان (مانند «گل») در معنی مجازی (استعاری) یک انسان مورد خطاب قرار گیرد (مثلاً «گل»

استعاره از معشوق باشد) استعاره مصرّحه پدید می‌آید؛ مانند آن چه در ۱ دیدیم.

تست و پاسخ ۳۰

ترتیب ابیات زیر با توجه به داشتن آرایه‌های «تشبیه، استعاره، تلمیح، تضمین و سجع» کدام است؟

الف) گفتی «به روزگاران مهربی نشسته»	گفتم «بیرون نمی‌توان کرد حتی به روزگاران»
ب) او می‌رود دامن کشان من زهر تنهایی چشان	دیگر می‌رس از من نشان کز دل نشانم می‌رود
ج) در این بهار دلنشین که گشته خاک عنبرین	ز من ربوده عقل و دین، نگاری از نگارها
د) این صوت ناله است یا صور رستخیز	این شور محشر است یا جوش ماتم است
ه) گفت به مجنون صنی در دمشق	کای شده مستغرق دریای عشق

- ۱) ه - ج - د - ب - الف   ۲) ب - ه - د - الف - ج   ۳) ب - ه - ج - الف - ب   ۴) ه - ج - الف - د - ب

پاسخ: گزینه ۲

(علوم و فنون ادبی دهم - درس ۱۶/ علوم و فنون ادبی یازدهم - درس‌های ۳ و ۹/ علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳)

پاسخ تشریحی: اگر ردّ گزینه را با تضمین آغاز کنیم، در ابیات «د» و «ب» تضمین دیده نمی‌شود؛ بنابراین ۱ و ۴ حذف می‌شوند؛ اما در

بیت «الف» قسمت‌های داخل گیومه از سعدی تضمین شده است. با «تلمیح» نیز ۳ حذف می‌شود؛ چراکه در بیت «ج» این آرایه دیده نمی‌شود.

بررسی آرایه‌های ابیات طبق ۲:

در بیت «ب» «زهر تنهایی» اضافه تشبیهی است و در بیت «ه» «صنم» استعاره مصرّحه از یار. در بیت «د» نیز به «صور رستخیز» اشاره شده و به نواختن صور اسرافیل در قیامت تلمیح دارد.

در بیت «ج» میان واژه‌های «دلنشین»، «عنبرین» و «دین» سجع برقرار است.

راه حل تستی: این گونه از تست‌های آرایه را حتماً به روش ردّ گزینه حل کنید. با آرایه‌ای که به آن تسلط بیشتری دارید یا نسبت به سایر

آرایه‌ها برجسته‌تر است، آغاز کنید و به ترتیب به پیشنهاد گزینه‌ها دقت کنید و ردّ گزینه نمایید تا به پاسخ برسید.

تست و پاسخ ۳۱

کدام بیت، فاقد «استعاره مصرّحه» است؟

(۱) دیشب درآمد آن بت مه‌روی شب‌نقاب	بر مه کشید چنبر و در شب فکند تاب
(۲) رخسارش آتش و دل بیچارگان سپند	لعل لبش می و جگر خستگان کباب
(۳) بر مشتری کشیده ز مشک سیه کمان	بر آفتاب بسته ز ریحان تر طناب
(۴) بنهاده دام بر مه تابان ز عود خام	و افکنده دانه بر گل سوری ز مشک ناب

پاسخ: گزینه ۲

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۹)

درس‌نامه «استعاره» در واقع تشبیهی است که یکی از ارکان اصلی (مشبّه یا مشبّه‌به) آن حذف شده باشد؛ مانند تشبیه «زلف» به «شب» در مصراع دوم (۱) که در آن فقط مشبّه‌به (شب) ذکر شده و استعاره مصرّحه را پدید آورده است. این را هم فراموش نکنید که اگر از ارکان اصلی تشبیه «مشبّه» حذف شده و «مشبّه‌به» بیاید استعاره مصرّحه و اگر «مشبّه‌به» حذف شده و «مشبّه» همراه با «وجه‌شبه» بیاید، استعاره مکنّیه پدید می‌آید.

پاسخ تشریحی در (۲) «رخسار» به «آتش»، «دل» به «سپند»، «لب» به «لعل» و «لب» به «می» تشبیه شده است؛ اما استعاره مصرّحه یا مکنّیه دیده نمی‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) «بت» استعاره مصرّحه از «معشوق»، «مه» در مصراع دوم استعاره مصرّحه از «چهره معشوق» و «چنبر» و «شب» استعاره مصرّحه از «زلف معشوق» هستند.
- (۳) «مشتری» استعاره مصرّحه از «چشم»، «مشک سیه» استعاره مصرّحه از «ابرو»، «آفتاب» استعاره مصرّحه از «چهره» و «ریحان تر» استعاره مصرّحه از «زلف معشوق» است.
- (۴) «عود خام» استعاره مصرّحه از «زلف معشوق» است و «مه» و «گل سوری» استعاره مصرّحه از «چهره معشوق» اند. همچنین «مشک ناب» استعاره مصرّحه از «خال معشوق» است.

نکته اگر در نمونه‌ای، هر دو رکن اصلی تشبیه (مشبّه و مشبّه‌به) وجود داشته باشد، تشبیه داریم؛ نه استعاره (مانند (۲)).

تست و پاسخ ۳۲

در همه ابیات هر دو آرایه «تشبیه» و «استعاره مصرّحه» وجود دارد؛ به جز: .....

(۱) رشته‌ای بر قمر انداخته کاین مار سیاه است	نقطه‌ای بر شکر افکنده که این مهره مار است
(۲) مشک بر برگ سمن بیخته یعنی شب قدر است	زلف شب‌رنگ به هم بر زده یعنی شب تار است
(۳) لؤلؤ از پسته خود ریخته کاین چیست حدیث است	لاله در مشک نهان کرده که این چیست عذار است
(۴) سر مویی به صبا داده که این نافه چین است	بویی از طره فرستاده که این باد بهار است

پاسخ: گزینه ۴

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس‌های ۳ و ۹)

پاسخ تشریحی در این بیت «سر مو» به «نافه چین» و همچنین «بویی از طره» به «باد بهار» تشبیه شده است؛ اما در این بیت، استعاره مصرّحه نداریم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) «رشته» استعاره از «زلف» و «قمر» استعاره از «چهره معشوق» است. همچنین «نقطه» استعاره از «خال» و «شکر» استعاره از «لب معشوق» است. در این بیت «زلف» به «مار سیاه» و «خال» به «مهره مار» تشبیه شده است.
- (۲) «مشک» استعاره مصرّحه از «زلف» و «برگ سمن» استعاره مصرّحه از «روی معشوق» است. همچنین «مشک (= زلف)» به «شب قدر» و «زلف» به «شب تار» تشبیه شده است.

۳ «لؤلؤ»، «پسته»، «لاله» و «مُشک» به ترتیب استعارهٔ مصرّحه از «سخن»، «دهان»، «رخسار» و «زلف» هستند. «حدیث» به «لؤلؤ (= مروارید)» و نیز «عذار (= چهره)» به «لاله» تشبیه شده است.

تست و پاسخ ۳۳

آرایه‌های «تلمیح، تشبیه، مجاز، استعاره» به ترتیب در کدام ابیات یافت می‌شوند؟

الف) مردم چشمم فرومانده‌ست در دریای اشک / مور را پای رهایی از دل گرداب نیست
 ب) چون توانم شد از این‌جا که غمش موی کشان / دلم آورد و به زنجیر فروبست این‌جا
 ج) ههد ما دگر امروز نه بر جای خود است / باز گویی مگر آهنگ سبا کرد و برفت
 د) دلم گرد لب لعلت سکندروار می‌گردد / نگویی کاخر ای مسکین فراز آب حیوان آی

۱) د - ب - الف - ج   ۲) ج - د - الف - ب   ۳) د - ج - ب - الف   ۴) الف - د - ج - ب

پاسخ: گزینهٔ ۲

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس‌های ۳، ۶ و ۹ / علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳)

پاسخ تشریحی: با «تلمیح» ۴ رد می‌شود، زیرا در بیت «الف» تلمیح وجود ندارد. با «تشبیه» نیز ۱ و ۲ رد می‌شوند، زیرا در ابیات «ب» و «ج» تشبیهی دیده نمی‌شود.

بررسی آرایه‌های ابیات طبق ۲:

در بیت «ج» کلمات «ههدد» و «سبا» یادآور ماجرای ههدد و بلقیس، ملکهٔ سرزمین سبا است که حضرت سلیمان با او ازدواج می‌کند و هر دو در ارشاد مردم به سوی یکتاپرستی می‌کوشند؛ بنابراین در این بیت تلمیح داریم.

در بیت «د» نیز «دل» به «سکندر» و «لب» به «لعل» تشبیه شده است.

در بیت «الف»، «پای» مجاز از «توانایی» و در بیت «ب» نسبت‌دادن رفتارهای انسانی به «غم» تشخیص و استعارهٔ مکنیه است.

تست و پاسخ ۳۴

در کدام ابیات به ترتیب آرایه‌های «مجاز، تشبیه، تلمیح، تکرار و استعاره» دیده می‌شود؟

الف) کوس بدنای ما بر سر بازار زدند / گرچه بی‌روی تو ما را سر بازار نبود
 ب) هر که با صورت خوب تو نیامد در کار / چون بدیدیم به‌جز صورت دیوار نبود
 ج) خواجه‌انفاس تو این نکبت مشکین ز چه یافت / که چنین غالیه در طبلهٔ عطار نبود
 د) هیچ خسرو نشنیدیم که همچون فرهاد / بستهٔ پستهٔ شیرین شکر بار نبود
 ه) از سر دار میندیش که در لشکر عشق / علم نصرت منصور به‌جز دار نبود

۱) الف - د - ه - ج - ب   ۲) الف - ج - ه - ب - د

۳) ه - ب - د - ج - الف   ۴) الف - ه - د - ج - ب

پاسخ: گزینهٔ ۲

(علوم و فنون ادبی دهم - درس ۳ / علوم و فنون ادبی یازدهم - درس‌های ۳، ۶ و ۹ / علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳)

پاسخ تشریحی: با بررسی «استعاره» ۱، ۲ و ۴ رد می‌شوند؛ زیرا در ابیات «الف» و «ب» استعاره دیده نمی‌شود. (در بیت «ب» منظور از «صورت دیوار» نقش و نگاری است که بر روی دیوار می‌کشند یا گچ‌بری می‌کنند؛ پس آن را با «رخسار دیوار» اشتباه نگیرید و استعارهٔ مکنیه محسوب نکنید.)

بررسی آرایه‌های ابیات مطابق با ۲:

در بیت «الف»، «سر» در مصراع دوم مجاز از قصد و اندیشه است و در بیت «ج» شاعر «انفاس» خود را به طور پنهانی (مُضمَر) به «غالیه» تشبیه کرده و حتی بر آن برتری داده است (تشبیه تفضیل). در بیت «ه» به داستان حسین بن منصور حلاج اشاره شده و تلمیح دارد. در بیت «ب» واژهٔ «صورت» تکرار شده است و در بیت «د»، «پسته» استعارهٔ مصرّحه از دهان و «شکر» استعاره از خنده یا سخن معشوق است.

راه‌حل تستی: همان‌طور که دیدید به روش ردّ‌گزینه به راحتی می‌توان این‌گونه از تست‌های آرایه را پاسخ داد.

نکته اگرچه در تحلیل متن به سه قلمرو زبانی، ادبی و فکری روی می‌آوریم، اما نباید فراموش کنیم که این سه بخش، جدای از یکدیگر نیستند و حتی گاهی دانستن یکی از آن‌ها به فهم سطح دیگری کمک می‌کند. برای نمونه در بیت «ب» ندانستن معنی «صورت دیوار» و مفهوم بیت، در پیدا کردن آرایه آن (تحلیل استعاره در این بیت) ما را دچار اشتباه می‌کند.

تست و پاسخ ۳۵

در کدام گزینه هر سه آرایه «تلمیح، تشبیه و تشخیص» دیده می‌شود؟

۱) آتش ابراهیم را نبود زبان	هر که نمرودی است گو می‌ترس از آن
۲) چشمش بود چو جام به دست سیو مدام	صائب کسی که مست شراب الست نیست
۳) اسم اعظم ثبت لعل توست پاکش وارهان	این نگین روزی نصیب اهرمن خواهد شدن
۴) نباید همچو مجنون سر نهادن جانب صحرا	که شد محمل نشین لیلی‌وش آن خورشید محفل‌ها

پاسخ: گزینه ۲

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس‌های ۳ و ۹ / علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳)

پاسخ تشریحی با «تلمیح» نمی‌توان ردّ گزینه کرد، زیرا در همهٔ گزینه‌ها «تلمیح» هست. با «تشبیه» ۳ رد می‌شود، زیرا فاقد تشبیه است و با «تشخیص» نیز ۱ و ۴ رد می‌شوند. بدیهی است که «آن خورشید محفل‌ها» در ۴ استعاره از کسی است؛ بنابراین تشخیص ندارد. بررسی آرایه‌ها در ۲: اشاره به عهد ازلی انسان و آیهٔ آلت (آلت برتگم؟ قالوا بلی) تلمیح را می‌سازد. تشبیه «چشم» به «جام» در مصراع اول دیده می‌شود و قائل شدن «دست» برای «سیو» تشخیص است.

راه حل تستی برای صرف زمان کم‌تر در پاسخ‌دهی، حتماً از روش ردّ گزینه استفاده کنید.

نکته جملهٔ «گل خندید» را در نظر بگیرید. اگر منظورمان از «گل» معنای حقیقی‌اش یعنی همان گل سرخ و امثال آن باشد، آرایهٔ «تشخیص» داریم، چون ویژگی انسان (خندیدن) را به غیرانسان (مثلاً گل سرخ) نسبت داده‌ایم. اما اگر منظورمان از «گل» معنای حقیقی‌اش نباشد و مثلاً گل، استعارهٔ مصرّحه از محبوب یا معشوق باشد، دیگر آرایهٔ «تشخیص» نداریم، چون در این حالت، خندیدن را به انسان نسبت داده‌ایم.

تست و پاسخ ۳۶

در کدام گزینه «مجاز و تشبیه» دیده می‌شود، ولی «تکرار و استعاره» وجود ندارد؟

۱) گل جامه چاک کرده و نرگس فتاده مست	وز عندلیب در چمن افتاده غلغله
۲) دامنم دجلهٔ بغداد شد از حسرت آن	که نسیمی رسد از جانب بغداد مرا
۳) هر که در آتش سودای تو امروز بسوخت	ظاهر آن است که فردا بود ایمن ز عذاب
۴) داروی درد محبت ترک درمان کردن است	دردی دردی بنوش ار زانکه درمان بایدت

پاسخ: گزینه ۳

(علوم و فنون ادبی دهم - درس ۳ / علوم و فنون ادبی یازدهم - درس‌های ۳، ۶ و ۹)

پاسخ تشریحی با همان نگاه اول ۱ حذف می‌شود، زیرا استعاره (تشخیص) دارد (گل جامه چاک کرده و نرگس مست افتاده)؛ در ۲ و ۴ نیز «تکرار» دیده می‌شود. بررسی ۳: در این گزینه مطابق با سؤال، تکرار و استعاره دیده نمی‌شود؛ اما «امروز» مجاز از زمان حال و «فردا» مجاز از آینده است و «سودا» در ترکیب «آتش سودا» به «آتش» تشبیه شده است (اضافهٔ تشبیهی).

دام تستی ممکن است برخی از شما گمان کنید که «امروز» و «فردا» استعاره از حال و آینده‌اند؛ پس لازم است به تفاوت مجاز با استعاره توجه داشته باشید. در «استعاره» پایهٔ تشبیهی برقرار است؛ یعنی استعاره بر پایهٔ یک تشبیه ساخته شده است، اما در مجاز «تشبیه» وجود ندارد (به جز مجاز به علاقهٔ مشابهت که همان «استعارهٔ مصرّحه» است).

تست و پاسخ ۳۷

در کدام گزینه اختیاری تغییر مصوت کوتاه به بلند دیده نمی‌شود؟

- (۱) چون گل ز ساده لوحی، در خواب ناز بودیم
 (۲) نشاط دهر به زخم ندامت آغشته است
 (۳) از می پرستی گل بود پیوسته صائب سرخرو
 (۴) همین است پیغام گل‌های رعنا
- اشک وداع شب‌نم، بیدار کرد ما را
 شراب‌خوردن ما شیشه‌خوردن است این‌جا
 پیمانہ را از کف مده گلرنگ شو گلرنگ شو
 که یک کاسه کن نوبهار و خزان را

پاسخ: گزینه ۳

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵)

پاسخ تشریحی در این گزینه هیچ مصوت کوتاهی، بلند در نظر گرفته نمی‌شود:

آز	پی	می	پ	رس	تی	گل	ب	ود	پی	وس	ت	صا	ب	سر	خ	رو
-	-	U	-	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
پی	ما	ن	را	آز	گف	م	ده	گل	رتنگ	شو	گل	رتنگ	شو	رتنگ	شو	شو

نکته هجای هشتم مصراع دوم (ده)، بن مضارع از مصدر «دادن» است و در ادبیات فارسی، حرف «ه» در این واژه صامت (h) تلفظ می‌شود؛ بنابراین، «ده» هجای بلند محسوب می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱

چُن	گل	ز	سا	د	لُو	حی	دَر	خا	پ	نا	ز	بو	دیم
-	U	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-
آش	ک	و	دا	ع	سَب	تَم	بی	دا	ر	گر	د	ما	را

در هجای دوم مصراع دوم «کسره اضافه» بلند در نظر گرفته می‌شود.

۲

ن	شا	ط	ده	ر	پ	رَخ	م	ن	دا	م	تا	غش	تست
U	-	U	-	U	U	-	U	U	-	U	-	-	-
ش	را	ب	خُر	د	ن	ما	شی	ش	خُر	د	تس	تین	جا

در هجای هفتم مصراع اول «کسره اضافه» بلند در نظر گرفته می‌شود.

نکته در ۲ «دهر» هجای کشیده (U) است و دو علامت هجایی دارد؛ به همین دلیل، هجای هفتم مصراع اول (م)، در شمارش علامت‌های هجایی، هشتمین علامت را دارد.

۳

ه	می	نسبت	پی	غا	م	گل	ها	ی	رَع	نا
U	-	U	-	-	U	-	-	U	-	-
ک	یک	کا	س	گن	تو	ب	ها	خ	زان	را

در هجای نهم مصراع دوم «واو عطف» بلند در نظر گرفته می‌شود.

تست و پاسخ ۳۸

در کدام گزینه اختیار «تغییر کمیت مصوّت بلند به کوتاه» دیده می‌شود؟

- (۱) باده زنگ از دل مینا نتوانست زدود
- (۲) مستی ما از می شبانه نباشد
- (۳) در آن ریاض که باد بهار عدل بجنبد
- (۴) سیل نتواند غبار ما ز کوی یار برد

پاسخ: گزینه ۲

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵)

پاسخ تشریحی: در این بیت، دومین هجا از رکن اول مصراع اول بلند است؛ اما کوتاه در نظر گرفته می‌شود. تقطیع بیت:

مَس	تِی	ی	مَا	اَز	مِ	ی	شَ	بَا	نِ	نَ	بَا	شَد
-	U	-	-	U	U	U	U	-	U	U	-	-
مُط	رِ	بِ	مَا	اَز	بُ	رِو	نِ	خَا	نِ	نَ	بَا	شَد

← در هجای دوم مصراع اول، کوتاه تلفظ کردن مصوّت بلند (و در هجای هفتم آن، بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاه) دیده می‌شود.

نکته: وقتی در داخل یک کلمه یا کلمه دارای وند یا ضمیر متصل، در نوشتار یک / ی داریم، اما هنگام خواندن، یک مصوّت / ی و یک صامت / ی / تلفظ می‌شود، مصوّت بلند / ی / هنگام نشانه‌گذاری همیشه کوتاه تقطیع می‌شود؛ مانند کلمه «گیاه» (در تلفظ: گی یاه) همیشه به صورت «گ | یاه» تقطیع می‌شود و این مورد، جزء اختیارات زبانی محسوب نمی‌شود، چون مصوّت / ی / در این جا واقعاً کوتاه‌تر تلفظ می‌شود و به انتخاب ما بستگی ندارد.

تست و پاسخ ۳۹

کدام بیت فاقد اختیار زبانی «حذف همزه» است؟

- (۱) در بیابان طلب سرگشته ماندم سال‌ها
- (۲) روشنی‌بخش گلستانم چو ابر نوبهار
- (۳) شب‌نم صبحم که در لبخند خورشید سحر
- (۴) ساحل آسایشی نبود که من مانند موج

پاسخ: گزینه ۳

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵)

پاسخ تشریحی: اگر به خوانش ابیات دقت کنید متوجه می‌شوید که در مصراع دوم ۱، «در این» به صورت «دَرین»، در مصراع دوم ۲ «خاطر از» به صورت «خاطِرُز» و در مصراع دوم ۴ «رفتم از» به صورت «رِفتمَز» و «در این» به صورت «دَرین» تلفظ می‌شوند؛ یعنی همزه آن‌ها از تقطیع ساقط است.

در ۳ دو همزه در مصراع دوم هست که حذف هیچ‌یک از آن‌ها ممکن نیست و به آهنگ بیت لطمه می‌زند.

راه حل تستی: برای یافتن اختیار شاعری حذف همزه، نیازی به تقطیع کل بیت نیست. همزه‌های موجود در هر بیت را بیابید. مصراع یا نهایتاً بیت مورد نظر را بخوانید و دقت کنید که آیا همزه در خوانش شما تلفظ می‌شود یا نه. بعد ردّ گزینه کنید.

نکات ۱ همزه‌ای که آخرین واج پیش از آن، مصوّت باشد، هرگز نمی‌تواند حذف شود؛ مانند همزه در ترکیب «کمانِ ابرو».

۲ همزه‌ای که آخرین واج پیش از آن صامت باشد، به ضرورت وزن ممکن است حذف شود (اختیار شاعری)، اما گاهی وزن و آهنگ بیت اجازه حذف شدن آن را نمی‌دهد (مانند همزه «او» در مصراع دوم ۳).

تست و پاسخ ۴۰

شاعر در کدام بیت سه بار از اختیار زبانی «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» بهره برده است؟

- (۱) قد عاشقان خم نگردد چو سنبل
گر او سنبل از ارغوان برنگیرد
- (۲) چرا سنبل لاله‌پوش تو یک دم
سر از پای سرو روان برنگیرد
- (۳) اگر بیدل مهربان خاک گردد
دل از یار نامهربان برنگیرد
- (۴) دل نازکم تاب فکرت نیارد
تن لاغرم بار جان برنگیرد

پاسخ: گزینه ۲

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵)

پاسخ تشریحی در این گزینه، مصوت کوتاه «ب» در پایان واژه‌های «سنبل»، «لاله‌پوش» و «سرو» بلند تلفظ می‌شود.

چ	را	سُن	بُ	لِ	لا	لِ	پو	شِ	تُ	یک	دَم
U	-	U	U	U	-	U	-	U	U	-	-
سَن	رَز	پا	ی	سَر	و	رَ	وا	بَر	نَ	گی	زَد
U	-	-	U	-	U	U	-	-	U	-	-

بررسی سایر گزینه‌ها: با تقطیع یا درست‌خوانی سایر گزینه‌ها این اختیار را در موارد زیر مشاهده می‌کنیم:

- ۱ هجای «د» در «قد عاشقان» بلند تلفظ می‌شود.
- ۳ هجای «ل» در «بیدل مهربان» بلند تلفظ می‌شود.
- ۴ هجاهای «ل» در «دل نازکم» و «ن» در «تن لاغرم» بلند تلفظ می‌شوند.

تست و پاسخ ۴۱

در کدام بیت، «تغییر کمیت مصوت‌های کوتاه و بلند» هر دو یافت می‌شود؟

- (۱) چه جوی خون که براند ز دیده دلشدگان را
چو ماه نوسفر من سمند ناز براند
- (۲) به ماه من که رساند پیام من که ز هجران
به لب رسیده مرا جان خودی به من برساند
- (۳) چه نالی ای دل خونین که آن شکوفه خندان
زبان مرغ حزین شکسته‌بال نداند
- (۴) به هر چمن که رسیدی بگو به ابر بهاری
که پیش پای تو اشکی به یاد من بفشاند

پاسخ: گزینه ۳

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵)

پاسخ تشریحی با دقت در ۱، ۲ و ۴ می‌توان دریافت که «مصوت بلندی که بتواند کوتاه تلفظ شود»، در آن‌ها نیست؛ پس به راحتی سراغ تقطیع بیت ۳ می‌رویم.

چ	نا	لی	پی	د	لِ	خو	نین	ک	آن	شُ	کو	فِ	یِ	حَن	دان
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-	-
رَ	با	نِ	مُر	غِ	خ	زِ	نِ	شِ	گس	تِ	با	لِ	نَ	دا	نَد

راه حل تستی اگر جایگاه هر کدام از اختیارات شاعری را به خاطر بسپارید و شرایط ایجاد این اختیارات را در خاطر داشته باشید، مثلاً بدانید که کدام مصوت‌های بلند و در چه شرایطی کوتاه تلفظ می‌شوند (به راحتی می‌توانید در بین گزینه‌ها دنبال آن بگردید؛ درست همان‌طور که در پاسخ این تست دیدید).

نکته در مصراع اول ۲ در دو هجای «لی» و «ای»، ابتدا همزه از ابتدای واژه «ای» حذف می‌شود (ی) و سپس صامت میانجی «ی» بین دو مصوّت قرار می‌گیرد، چون هیچ‌گاه دو مصوّت در گفتار، پشت سر هم نمی‌آیند.

تست و پاسخ ۴۲

در کدام گزینه هر سه نوع اختیار زبانی دیده می‌شود؟

- (۱) با روی چون گلنارش از برگ سمن باز آمدم
 (۲) تا آن نگار سیمبر شد شمع ایوانی دگر
 (۳) آن کاو لبش گاه سخن هم طوطی و هم شگر است
 (۴) فتنه و جور است و آفت کارزار حسن تو

پاسخ: گزینه ۳

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵)

پاسخ تشریحی در (۱)، (۲) و (۴) مصوّت بلند «و» یا «ی» که بتواند کوتاه در نظر گرفته شود، وجود ندارد (تغییر کمیت مصوّت‌ها؛ کوتاه در نظر گرفتن مصوّت بلند ندارند).

بررسی ۳

آن	کو	ل	بش	گا	ه	س	خن	هم	طو	طی	ی	هم	شک	ک	زست
-	-	U	-	-	U	-	-	-	-	U	U	-	-	U	-
طو	طی	ی	خط	طش	آز	چ	رو	پر	بر	ش	گر	می	گس	ت	رد

اختیارات زبانی:

- (۱) حذف همزه در هجای پایانی مصراع اول: گر است ← ک زست
 (۲) کوتاه تلفظ کردن مصوّت بلند در هجای یازدهم از مصراع اول
 (۳) بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاه در هجاهای ششم و دوازدهم از مصراع اول
 بررسی اختیارات زبانی در سایر گزینه‌ها:

- ۱ حذف همزه در «گلنارش از» و «باز آمدم»، «عنبربارش از» و مجدداً «باز آمدم» و بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاه / ی / در «برگ سمن».
 ۲ بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاه / ی / در «نگار سیمبر» و «شمع انجمن» و حذف همزه در «باز آمدم».
 ۴ بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاه / ی / در «فتنه و: فتنه» و مصوّت کوتاه «ی» در «کارزار حُسن» و حذف همزه در «جور است» و «دست‌افزارها».

نکته تمام اختیارات زبانی را با صحیح خواندن شعر می‌توانید متوجه شوید و نیازی به تقطیع گزینه‌ها و صرف وقت زیاد نیست.

تست و پاسخ ۴۳

اختیار شاعری «بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاه» در کدام مصراع دیده می‌شود؟

- (۱) دور نباشد که خلق روز تصور کنند
 (۲) اگر قبول کنی سر نهیم بر قدمت
 (۳) دردی از حسرت دیدار تو دارم که طبیب
 (۴) تا کند لذت وصل تو فراموش مرا

پاسخ: گزینه ۴

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵)

پاسخ تشریحی در هجای هشتم این مصراع، مصوّت کوتاه «ی» بلند تلفظ می‌شود:

تا	ک	د	ل	د	ت	و	ص	ل	ت	ف	ر	م	ش	م	ر
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	U	-	U	U	U	-
فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن

نکته در بررسی اختیارات شاعری، صرفاً تقابل هجاهای دو مصراع و یکسان بودن نوع هجاها را ملاک قرار ندهید؛ ملاک اصلی برای یافتن اختیارات شاعری، وزن ابیات است. مثلاً «فاعلاتن فاعلاتن فاعلن» وزنی است که بارها آن را شنیده‌ایم و گوشمان با آن آشناست و با توجه به همین موضوع می‌توانیم اختیارات شاعری را متوجه بشویم (البته در مبحث اختیارات وزنی خواهیم آموخت که در همین وزن نیز، «فاعلاتن» در رکن اول، جایگزین «فاعلاتن» شده است و اصل این وزن، به صورت «فاعلاتن فاعلاتن فاعلن» است).

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ و ۲ اختیار زبانی تغییر کمیت مصوت از هیچ نوعی را ندارند؛ اما در ۳ در هجای «دی» از «دردی از» اختیار زبانی کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند داریم.

تست و پاسخ ۴۴

در کدام بیت واژه «سو» مشمول اختیار شاعری «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» شده است؟

- ۱) دگر رغبت کجا ماند کسی را سوی هشیاری
 ۲) یک زمان دیده من ره به سوی خواب برد
 ۳) خلاف سرو را روزی خرامان سوی بستان آی
 ۴) زان سوی بحر آتش اگر خوانیم به لطف
 چو بیند دست در آغوش مستان سحرخیزت
 ای خیال ار شبی از رهگذرم برخیزی
 دهان چون غنچه بگشای و چو گلبن در گلستان آی
 رفتن به روی آتشم از آب خوش‌ترست

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی ۲ حتی با دقت در خوانش این بیت هم می‌توان دریافت که واژه «سو» به صورت «س» تلفظ می‌شود؛ وگرنه آهنگ خوانش به هم می‌خورد:

یک	ز	مَـن	د	دی	مَـن	د	دی	مَـن	د	دی	مَـن	د	دی
—	U	—	U	—	U	—	U	—	U	—	U	—	U
ای	خ	یا	لَر	شَن	بِی	یَز	رَه	گ	دَـ	رَم	بَر	خِی	زِی
				U								—	
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن					

همان‌طور که می‌بینید در هجای دهم مصراع اول، مصوت بلند «و» کوتاه تلفظ شده است. هم‌چنین در هجای یازدهم آن، مصوت کوتاه «ب» بلند تلفظ شده و در رکن پایانی مصراع دوم به جای «فعلن»، «فاعلن» آمده است که البته در این سؤال مطرح نیست. «سو» در سایر گزینه‌ها با مصوت بلند در نظر گرفته شده است و اختیار شاعری ندارد.

تست و پاسخ ۴۵

در کدام ابیات، اختیار شاعری «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» وجود دارد؟

- الف) دوش در حلقه ما قصه گیسوی تو بود
 ب) خواجه من نگاه دار آبروی گدای خویش
 ج) هندوی زلف سرکشت با تو نشسته روبه‌رو
 د) آخر نگهی به سوی ما کن
 ه) خلاف سرو را روزی خرامان سوی بستان آی
 تا دل شب سخن از سلسله موی تو بود
 آن‌که ز جوی دیگران پر نکند پیاله را
 حال مشوش مرا با تو گشود موبه‌مو
 دردی به ارادت می دوا کن
 دهان چون غنچه بگشای و چو گلبن در گلستان آی

۴ - د - ه

۳ - ب - ج

۲ - الف - ج

۱ - الف - ب

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵)

پاسخ: گزینه ۲

در بیت «ب» واژه «آبرو» و در بیت «ج» واژه «هندو» اختیار شاعری «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» دارند.

بیت (ب):

خا	ج	ی	من	ن	گاه	دا	را	پ	رو	ی	گ	دا	ی	خیش	
-	U	U	-	U	-	-	-	U	U	U	-	U	-	U	
آن	ک	ز	جو	ی	دی	گ	را	پُر	ن	کُ	نَد	پ	یا	ل	
مفتعلن				مفاعِلن				مفتعلن				مفاعِلن			

بیت (ج):

هن	دو	ی	زُل	ف	سَر	ک	سَت	با	ت	ن	سَس	ت	رو	پ	رو
-	U	U	-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-
حا	ل	م	شَو	وَ	ش	م	را	با	ت	گُ	شو	د	مو	پ	مو
مفتعلن				مفاعِلن				مفتعلن				مفاعِلن			

در سایر ابیات این اختیار شاعری دیده نمی‌شود.

نکته هجای اول «پاله» در بیت «ب» همواره به صورت هجای کوتاه (پ) تلفظ و تقطیع می‌شود و این مورد، اختیار شاعری به حساب نمی‌آید. به یاد داشته باشید «اختیار» یعنی «انتخاب» و وقتی مطرح می‌شود که از میان دو حالت، مُجاز به انتخاب یک حالت باشیم.

تست و پاسخ ۴۶

کدام بیت با بیت «به صد جان ارزد آن رغبت که جانان / نخواهم گوید و خواهد به صد جان» قرابت مفهومی ندارد؟

- ۱) سنان در غمزه کامد نوبت جنگ
  - ۲) چه خوش نازیست ناز خوبرویان
  - ۳) بگوید دوستم ور خود نباشد
  - ۴) به چشمی خیرگی کردن که برخیز
- به هر جنگی درش صد آشتی رنگ
ز دیده رانده را در دیده جویان
مرا نیک افتد او را بد نباشد
به دیگر چشم دل دادن که مگریز

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵)

پاسخ: گزینه ۳

در این گزینه خواهش عاشق از معشوق آن است که او را «دوست خود» خطاب کند، حتی اگر در واقع چنین نباشد؛ اما مفهوم مشترک سایر گزینه‌ها و بیت صورت سؤال «جفا و وفای توأمان معشوق» یا همان «با دست پس زدن و با پا پیش کشیدن» (ناز و عشوه معشوق) است.

معنی بیت ۳: اگر معشوق بگوید دوست تو هستم، حتی اگر نباشد، باز هم برای او زبانی ندارد؛ اما برای من نیک و خرم است.

تست و پاسخ ۴۷

مفهوم کدام گزینه با مفهوم بیت زیر تناسب بیشتری دارد؟

- «تا تو را جای شد ای سرو روان در دل من
هیچ کس می‌نپسندم که به جای تو بود»
- (۱) در دل ماست نهان یار و جهان روشن از اوست
(۲) در حریم سینه من با خیال یار، دل
(۳) خیال در همه عالم برفت و باز آمد
(۴) من آن نیم که دهم نقد دل به هر شوخی
- ماه جای دگر و جای دگر مهتاب است
حالتی دارد که دنیا را فراموش کرده است
که از حضور تو خوش‌تر ندید جایی را
در خزانه به مهر تو و نشانه توست

پاسخ: گزینه ۴

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۹)

مشاوره در سؤالاتی از قرابت که «تناسب بیشتر» در صورت سؤال خواسته شده است، دقت کنید که ممکن است از یک نظر همه گزینه‌ها با هم متناسب و هم مفهوم دانسته شوند؛ اما آنچه مهم است، مقایسه گزینه‌ها با یکدیگر و با بیت سؤال است تا درست‌ترین و دقیق‌ترین پاسخ به دست آید.

- پاسخ تشریحی ۱** مفهوم مشترک این بیت و بیت سؤال «وفاداری به معشوق و دل‌ندادن به غیر او» است. مفهوم سایر ابیات: ۱) یار در دل ماست؛ اما آثار وجود او جهان را فرا گرفته است. ۲) عاشق با خیال معشوق خوش است و از جهان بریده است. ۳) وصال معشوق از همه چیز برتر و دل‌انگیزتر است.

تست و پاسخ ۴۸

مفهوم بیت زیر از کدام گزینه دریافت می‌شود؟

- «عمری است که چون خاک، جگر تشنه عشقم
و ایام به من، جرعه جامت نرسانید»
- (۱) دوران بقا گر به سر آید کند آغاز
(۲) هزار جنت دیدم هزار کوثر بیش
(۳) گر راست گفت آن‌که تو را این امید کرد
(۴) مانند آب چشمه ز کاوش فزون شود
- جان خضر از جرعه جام تو گدایی
ولی چه سود که لب تشنه باز خواهم گشت
درویش تشنه ماند و تو رستی که منعمی
چندان که می‌خوری غم ایام بیشتر

پاسخ: گزینه ۲

(علوم و فنون ادبی دهم - درس ۱۰)

پاسخ تشریحی مفهوم مشترک این بیت با صورت سؤال «ناکامی در رسیدن به مقصود» است. بررسی مفهوم سایر گزینه‌ها:

- ۱) جرعه جام معشوق، به خضر هم جاودانگی می‌بخشد. / حیات‌بخشی معشوق
۲) امید بیهوده داشتن نعمان به رهایی به خاطر داشتن مال دنیا / ثروت نجات نمی‌دهد.
۳) افزایش غم ایام با غمگساری بیشتر

تست و پاسخ ۴۹

مفهوم کدام گزینه با سایر ابیات «متفاوت» است؟

- (۱) از این کوه کز فعل تو پر نداشت
(۲) نیکی کن ای پسر تو که نیکی به روزگار
(۳) به قدر حاصل از دنیا بود غم قسمت هر کس
(۴) دهقان سالخورده چه خوش گفت با پسر
- صدا جز به وفق ندا برنخاست
سوی تو بازگردد اگر در چه افکنی
به خرمن صاحب خرمن فزون از خوشه چین لرزد
کای نور چشم من به جز از کشته ندروی

پاسخ: گزینه ۳

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۹)

پاسخ تشریحی شاعر در این بیت معتقد است که «هر که دارایی بیشتری دارد، غم بیشتری هم خواهد داشت» (هر که بامش بیش برفش بیشتر)، اما مفهوم مشترک سایر گزینه‌ها «هر چه کنی به خود کنی» یا «هر چه بکاری همان را درو خواهی کرد» است.

تست و پاسخ ۵۰

مفهوم کدام بیت «متفاوت» است؟

۱) سعدی نظر از رویت کوتاه نکند هرگز	ور روی بگردانی، در دامن آویزد
۲) قیامت که به دیوان حشر باز آرند	میان آن همه تشویش در تو می‌نگرم
۳) نظر از تو برنگیرم همه عمر تا بمیرم	که تو در دلم نشستی و سر مقام داری
۴) ندانم که چه گویم تو هر دو چشم منی	که بی وجود عزیزت جهان نمی‌بینم

پاسخ: گزینه ۴

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵)

پاسخ تشریحی در این بیت مفهوم «بی تو جهان را نمی‌بینم» دیده می‌شود؛ یعنی حضور معشوق و عشق به او برای عاشق مایهٔ بینایی و بصیرت است؛ اما در سایر گزینه‌ها به «پایداری در عشق یا جاودانگی عشق» اشاره شده است.

جامعه‌شناسی دهم: صفحه‌های ۱۰۳ تا ۱۳۵، جامعه‌شناسی دوازدهم: صفحه‌های ۳۲ تا ۴۱

تست و پاسخ ۵۱

در ارتباط با مفهوم «هویت ایرانی»، کدام گزینه اطلاعات درستی ارائه می‌دهد؟

- ۱) جامعه ایرانی با بازگشت به هویت اسلامی خود، به صورت قلب تپنده بیداری اسلامی درآمد - تجمل‌گرایی و غلبه فرهنگ مصرفی، از معضلات اقتصاد ایران امروزی است - انقلاب اسلامی ایران، حاصل مقاومت در برابر هجوم سیاسی و اقتصادی غرب بود.
- ۲) عقل و وحی دو وسیله شناخت ارزش‌های الهی و احکام اجتماعی در نظام اسلامی هستند. - در ایران از سال ۱۳۹۰ تجدید نظر در سیاست‌های کاهش جمعیت شروع شد - هویت اقتصادی امروز جامعه ما، بیش از هر چیز به دارایی و توان اقتصادی وابسته است.
- ۳) ایرانیان پس از آشنایی با اسلام، عناصر مشرکانه هویت خود را کنار گذاشتند - جمهوری اسلامی نوعی نظام سیاسی است که مدعی است فقط با خواست و اراده اکثریت مردم سازمان می‌یابد - ایران اسلامی، از طریق اقتصاد مقاومتی می‌خواهد اقتصاد خود را بازسازی کند.
- ۴) در نظام اسلامی، احکام و مقررات با خواست مردم و ذیل اراده و مشیت خداوند شکل می‌گیرد - هجوم اقتصادی به ایران، در دوره قاجار از طریق تخریب بنیان‌های تولید ملی انجام می‌گرفت - هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام، هویتی توحیدی و در مواردی اساطیری بود.

(پایه‌شناسی دهم - درس‌های ۱۱۳، ۱۵ و ۱۶)

پاسخ: گزینه ۱

مشاوره درس‌های ۱۳، ۱۵ و ۱۶ کتاب جامعه‌شناسی دهم، در ارتباط با هویت ایرانی است و به ابعاد مختلف هویت ایرانی می‌پردازد؛ از جمله: هویت فرهنگی، هویت سیاسی، هویت جمعیتی و هویت اقتصادی. حتماً به مفاهیم و مطالب مرتبط در کتاب درسی توجه کنید.

نکته نکات لازم برای حل این سؤال:

- هویت اقتصادی ← جهان غرب ← سرمایه‌داری
- ← اسلام و ایران اسلامی ← اقتصاد اسلامی و کمک به محرومان / اقتصاد مقاومتی در ایران
- نظام سیاسی ← لیبرال دموکراسی ← اباحت و مباح دانستن همه امور برای انسان‌ها / ادعای شکل‌گیری با خواست اکثریت مردم
- ← جمهوری اسلامی ← حضور مردم / اراده خداوند برای قانون‌گذاری
- هجوم اقتصادی به ایران ← در دوره قاجار ← از طریق اخذ امتیازات مختلف مانند رویتر و رژی
- ← در دوره پهلوی ← از طریق تاراج نفت، فروش جنگ‌افزار، تخریب تولید ملی و روح خودباوری ملت ایران

پاسخ تشریحی بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) درست - درست - نادرست (مربوط به شیوه اقتصاد سرمایه‌داری غرب است.)

۳) درست - نادرست (مربوط به نظام لیبرال دموکراسی است.) - درست

۴) درست - نادرست (مربوط به هجوم اقتصادی در دوره پهلوی است.) - درست

تست و پاسخ ۵۲

به ترتیب، علت پدیدآیی هر یک از وضعیت‌های زیر کدام است؟

- ملحق شدن ایران به جهان اسلام
- خودباختگی بخش‌هایی از ذهنیت مسلمانان
- بازگشت جامعه ایرانی به هویت اسلامی خود

- ۱) آشنایی ایرانیان با اسلام - رواج تصاویر القایی شرق‌شناسان از هویت جهان اسلام - ظهور اسلام به عنوان قطب فرهنگی جدید
- ۲) عقاید و ارزش‌های توحیدی اسلام - قدرت سیاسی و نظامی غرب در نخستین رویارویی با جهان اسلام - استفاده از آموزه‌های قرآن و اهل بیت
- ۳) پذیرش عقاید اسلامی - رواج تصاویر القایی شرق‌شناسان از هویت جهان اسلام - مقاومت هویت اسلامی در برابر هجوم غرب
- ۴) مشارکت فعال ایرانیان در حیات فکری اسلام - قدرت سیاسی و فرهنگی غرب در نخستین رویارویی با جهان اسلام - رهبری امام خمینی در انقلاب

(پایه‌شناسی دهم - درس ۱۱۳)

پاسخ: گزینه ۲

مشاوره هر جا در کتاب درسی، عباراتی مثل: «به دلیل، به علت، زیرا، چون، از آن جهت و ...» دیدیم، نشان‌دهنده وجود روابط علت و معلولی است. حسابی حواستان به علت و معلول‌های کتاب درسی باشد.

نکته

حاصل یک سده مقاومت هویت اسلامی ایران در برابر **هجوم سیاسی و اقتصادی** غرب بود.

بازگشت ایران به اسلام ← بازگشت به خویشتن صرفاً تاریخی و جغرافیایی که با اندیشه‌های دنیوی غربی تفسیر می‌شد، نبود. بلکه بازگشت به خویشتن **توحیدی و الهی** بود.

انقلاب اسلامی ایران ← جامعه ایران به رهبری امام خمینی (ره) و با استفاده از آموزه‌های قرآن و اهل بیت (ع)، به هویت اسلامی خود بازگشت و تاریخ و جغرافیای خود را ذیل آسمان معنوی توحید قرار داد **به این ترتیب** از مرزهای خود در برابر جهانی که در مقابل او صف کشیده بودند، به مدت هشت سال دفاع کرد.

این انقلاب علاوه بر تأثیر در **جامعه ایران**، بر **جهان اسلام و جهان غرب** نیز تأثیر گذاشت.

پاسخ تشریحی عقاید و ارزش‌های توحیدی اسلام (علت)، ایران را به جهان اسلام ملحق ساخت (پیامد) و هویت ایرانی به صورت بخشی از هویت جهان اسلام درآمد.

- قدرت سیاسی و نظامی غرب در نخستین رویارویی‌ها (علت)، بخش‌هایی از ذهنیت مسلمانان را به خودباختگی فرهنگی دچار ساخت (پیامد).
- جامعه ایران به رهبری امام خمینی و با استفاده از آموزه‌های قرآن و اهل بیت (علت)، به هویت اسلامی خود بازگشت (پیامد).

تست و پاسخ ۵۳

هرگاه یک فرد بتواند کار ارادی دیگران را به خدمت بگیرد، دیگران با میل درونی مطابق اراده او عمل کنند، قدرت مقبول او رسمیت پیدا کند و در نهایت براساس یک ایدئولوژی بشری اعمال قدرت کند، به ترتیب از کدام مفاهیم بهره برده است؟

- ۱) قدرت فردی - مقبولیت - اقتدار - مشروعیت دروغین
- ۲) قدرت اجتماعی - تبعیت - اقتدار مقبول - تبعیت با کراهت
- ۳) قدرت اجتماعی - تبعیت با رضایت - اقتدار - مشروعیت دروغین
- ۴) قدرت - مقبولیت - اقتدار مقبول و مشروع - تبعیت با کراهت

پاسخ: گزینه ۳

(جامعه‌شناسی دهم - درس ۱۵)

تکنیک این سؤال را به چند سؤال کوچک تقسیم کنید:

- ۱) به خدمت گرفتن کار ارادی دیگران بیانگر کدام مفهوم است؟
- ۲) اگر شخصی با میل درونی از قدرت دیگری تبعیت کند، تبعیت او از چه نوعی است؟
- ۳) قدرت مقبولی که به رسمیت شناخته شود چه نام دارد؟
- ۴) اعمال قدرت مطابق با ایدئولوژی‌های بشری چه نام دارد؟

پاسخ تشریحی ● قدرت اجتماعی هنگامی پیدا می‌شود که انسان برای رسیدن به اهداف خود بتواند بر اراده دیگران تأثیر بگذارد و کار ارادی آن‌ها را به خدمت بگیرد.

- تبعیت با رضایت وقتی است که شخص با میل درونی، مطابق اراده دیگری عمل کند.
- قدرتی که با مقبولیت همراه باشد و به صورت رسمی پذیرفته شود، اقتدار نامیده می‌شود.
- اگر قدرت موافق با حکم، قانون و اراده تشریحی خداوند اعمال شود، مشروعیت حقیقی دارد، اما اگر مبتنی بر ایدئولوژی‌های ساختگی بشری باشد، مشروعیت دروغین دارد.

دام‌تستی ابتدای صورت سؤال، بیانگر قدرت اجتماعی است، نه قدرت فردی. قدرت فردی یعنی انسان کار را با آگاهی و اراده خود انجام دهد، در حالی که قدرت اجتماعی یعنی انسان بر اراده دیگران تأثیر بگذارد؛ بنابراین **۱** نمی‌تواند درست باشد.

تست و پاسخ (۵۴)

در ارتباط با مقایسه انواع نظام‌های سیاسی از نظر ارسطو و فارابی، موارد خواسته شده در کدام گزینه آمده است؟

- معادل حکومت موناشری در دیدگاه فارابی
  - اشتراک حکومت دموکراسی و جماعیه
  - عامل تعیین حقیقت از دیدگاه فارابی
  - تفاوت جامعه قناعت‌گرایی با جامعه خوش‌گذرانی
- (۱) جامعه سرفرازی - روش تصمیم‌گیری - عقل و وحی - روش حکومت و تصمیم‌گیری
 (۲) ضروریه - تعداد حاکمان - عقل و وحی - تصمیم براساس فضیلت یا خواست حاکم
 (۳) کرامیه - تعداد افراد تصمیم‌گیر و تأثیرگذار - اراده الهی - روش حکومت
 (۴) جامعه قناعت‌گرایی - شیوه حکومت - اراده الهی - تعداد حاکمان و افراد تأثیرگذار

پاسخ: گزینه ۳

(جامعه‌شناسی دهم - درس ۱۵)

مشاوره عجب سؤال سختی!!! نظریات ارسطو و فارابی در باره انواع نظام‌های سیاسی را خوب بخوانید و تا حد امکان شباهت‌ها و تفاوت‌هایشان را با یکدیگر مقایسه کنید.

درس نامه

• دسته‌بندی ارسطو از انواع نظام‌های سیاسی:

شبهه حکومت تعداد حاکمان	براساس فضیلت	براساس خواست و میل حاکم
فرد	موناشری	تیرانی (استبدادی)
اقلیت	آریستوکراسی	الیگارشی
اکثریت	پولیتی (جمهوری)	دموکراسی

• دسته‌بندی فارابی از انواع نظام‌های سیاسی:

شبهه حکومت تعداد حاکمان	انسان‌محور		خدمت‌محور
	براساس فضیلت انسانی	براساس خواست و میل شخصی حاکم	براساس ملت الهی
فرد	کرامیه (جامعه سرفرازی)	تغلیبه (جامعه زورگویی)	مبتدله
اقلیت	ضروریه (جامعه قناعت‌گرایی)	خست (جامعه خوش‌گذرانی)	فاسقه
اکثریت	جماعیه (جامعه آزادی)	یسار یا بداله (جامعه مال‌اندوزی)	ضاله

• **پاسخ تشریحی** از نظر ارسطو، حکومت موناشری، حکومت فرد براساس فضیلت است. در دیدگاه فارابی نیز، کرامیه (جامعه سرفرازی)

حکومت فرد براساس فضیلت انسانی است.

• دموکراسی، حکومت اکثریت بر مدار خواست آن‌هاست. جماعیه (جامعه آزادی)، حکومت اکثریت بر مدار فضیلت انسانی است؛ بنابراین

اشتراک این دو نوع حکومت، تعداد حاکمان و افراد تصمیم‌گیر (اکثریتی بودن) است.

- از نظر فارابی، حقیقت با اراده الهی تعیین می شود و با کمک عقل و وحی، شناخته می شود.
- ضرورتاً (جامعه قناعت گرایی)، حکومت اقلیت بر اساس فضیلت انسانی است. خست (جامعه خوش گذرانی)، حکومت اقلیت بر اساس خواست و میل حاکم است؛ بنابراین تفاوت آن‌ها، در روش تصمیم گیری و شیوه حکومت است.

تست و پاسخ ۵۵

پاسخ پرسش‌های زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- اشتراکی شدن مزارع در روسیه پس از انقلاب کمونیستی ۱۹۱۷ میلادی، مصداق چیست؟
- اعمال قدرت سازمان یافته برای رسیدن به هدفی معین، چه نام دارد؟
- بازگشت ایران به عقاید و ارزش‌های حقیقی اسلام، دارای چه خصوصیتی بود؟
- ۱) تأثیر نظام فرهنگی بر نظام اقتصادی - نظام سیاسی - بازگشت به خویشتن الهی
- ۲) تأثیر نظام سیاسی بر نظام اقتصادی - سیاست - بازگشت به خویشتن الهی
- ۳) تأثیر نظام سیاسی بر نظام اقتصادی - عمل سیاسی - بازگشت به خویشتن تاریخی
- ۴) تأثیر نظام سیاسی بر نظام فرهنگی - سیاست - بازگشت به خویشتن تاریخی

پاسخ: گزینه ۲

(جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۱۳ و ۱۵)

نکته

نظام سیاسی در یک جهان اجتماعی، نظام سیاسی نمی‌تواند مستقل از نظام‌های دیگر مانند نظام فرهنگی و اقتصادی باشد. بنابراین نظام سیاسی بر نظام‌های دیگر اثر می‌گذارد و از آن‌ها تأثیر می‌پذیرد.

مثال ۱: با تشکیل اتحاد جماهیر شوروی، مزرعه‌داری دولتی و اشتراکی رایج شدند. این مثال نشان‌دهنده تأثیر نظام سیاسی بر نظام اقتصادی است.

مثال ۲: وجود شعار «جدایی دین از سیاست» بر سر در کلیسای در فرانسه، نشان‌دهنده تأثیر نظام سیاسی بر نظام فرهنگی است.

پاسخ تشریحی

- پس از انقلاب کمونیستی روسیه، مزارع کشاورزی اشتراکی شد، یعنی نظام سیاسی بر نظام اقتصادی تأثیر گذاشت.
- هرگاه قدرت برای رسیدن به هدفی معین سازمان پیدا کند، سیاست پدید می‌آید؛ زیرا سیاست، اعمال قدرت سازمان یافته برای دستیابی به هدفی معین است.
- بازگشت ایران به اسلام، بازگشت به یک خویشتن صرفاً تاریخی و جغرافیایی که با اندیشه‌های دنیوی غربی تفسیر می‌شد، نبود؛ بلکه بازگشت به خویشتن توحیدی و الهی بود.

تست و پاسخ ۵۶

چرا تأمین جمعیت مناسب برای جهان اجتماعی مسئله‌ای هویتی است و در دیدگاه اسلام، افزایش جمعیت در چه صورت ضروری است؟

- کاهش جمعیت می‌تواند زمینه‌ساز بسط و تسلط بر جهان‌های اجتماعی دیگر باشد. - در مواقعی که هدف، تأسیس جهان اجتماعی توحیدی و گسترش آن باشد، افزایش جمعیت ضروری است.
- افزایش جمعیت یک جهان اجتماعی به منزله گسترش فرهنگ و معانی آن است. - در مواقعی که فرهنگی که در جهان اجتماعی با افزایش جمعیت بسط پیدا می‌کند، حق باشد و اعضای آن فرهنگ، حاملان و عاملان معانی حق باشند، افزایش جمعیت ضروری است.
- کاهش جمعیت می‌تواند زمینه‌ساز بسط و تسلط جهان‌های اجتماعی دیگر باشد. - در مواقعی که حاملان و عاملان یک فرهنگ و معانی آن افزایش یابند، آن فرهنگ گسترش بیشتر پیدا می‌کند و تنها راه گسترش آن فرهنگ، اندیشیدن و پذیرش فرهنگ است.
- جهان اجتماعی با آگاهی‌ها و معانی مشترکی که بین اعضای آن است، تشکیل می‌شود. - در مواقعی که فرهنگی که در جهان اجتماعی با افزایش جمعیت بسط پیدا می‌کند، حق باشد و اعضای آن فرهنگ، حاملان و عاملان معانی حق باشند، افزایش جمعیت ضروری است.

پاسخ: گزینه ۲

(جامعه‌شناسی دهم - درس ۱۶)

پاسخ تشریحی افزایش جمعیت یک جهان اجتماعی به منزله گسترش فرهنگ و معانی آن است و کاهش جمعیت یک جهان اجتماعی، به منزله محدود شدن گستره آن جهان اجتماعی است و می‌تواند زمینه‌ساز بسط و تسلط جهان‌های اجتماعی دیگر باشد. از این رو، تأمین جمعیت مناسب برای جهان‌های اجتماعی، مسئله‌ای هویتی است.

- در اسلام، در صورت وجود دو شرط، افزایش جمعیت ضروری است:
- (۱) فرهنگ و معنایی که با افزایش جمعیت بسط می‌یابد، فرهنگ حق باشد.
- (۲) افراد و اعضای فرهنگ، حاملان و عاملان معانی حق باشند.

تست و پاسخ ۵۷

چه تعداد از موارد زیر، نشان‌دهنده پیامدهای مخرب اقتصاد وابسته به نفت است؟
 «ایجاد تولید ملی ضعیف و شکننده وابسته به نفت - ایجاد رفاه اقتصادی به مدد رواج کسب و کار - به ارمغان آوردن احساس رفاه در بلندمدت - فراهم آوردن درآمدی هنگفت و بدون زحمت - فراهم شدن زمینه سوء استفاده طمع‌ورزان بین‌المللی - تأمین هزینه‌های آموزش و بهداشت از طریق مالیات»

(۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

(جامعه‌شناسی دهم - درس ۱۶)

پاسخ: گزینه ۲

مشاوره تا به حال در کنکور جامعه‌شناسی سؤال شمارشی نداشته‌ایم، اما کنکورهای اخیر این مسئله را نشان داده است که هیچ چیزی دور از انتظار نیست؛ پس سوالات شمارشی را هم جدی بگیرد.

درس‌نامه ●● پیامدهای مخرب اقتصاد وابسته به نفت

- (۱) درآمد هنگفت و بدون زحمتی ایجاد می‌کند.
- (۲) باعث شکل‌گیری تولید ملی ضعیف و شکننده‌ای می‌شود که مستقیم و غیرمستقیم وابسته به نفت است.
- (۳) دولت بزرگی به وجود می‌آورد که می‌کوشد رفاه اقتصادی را به مدد نفت و نه رواج کسب و کار، افزایش دهد و حتی هزینه‌های آموزش و بهداشت را به کمک درآمدهای نفتی تأمین می‌کند.
- (۴) در «کوتاه‌مدت» احساس رفاه بیشتری همراه با نوسانات «زیاد» برای مردم به ارمغان می‌آورد، اما این وضعیت پایدار «نیست».
- (۵) وضعیت شکننده‌ای به وجود می‌آورد که می‌تواند مورد سوء استفاده طمع‌ورزان بین‌المللی قرار گیرد و از آن به عنوان ابزاری برای ایجاد فشار بر جامعه استفاده کنند.
- (۶) انواع تحریم‌های اقتصادی و مالی، با همین رویکرد علیه کشورها اجرا شده است تا اولاً درآمدهای نفتی کشور را محدود کنند و ثانیاً از انتقال آن به کشور ممانعت ورزند.

پاسخ تشریحی

- اقتصاد وابسته به نفت، رفاه اقتصادی را به مدد نفت ایجاد می‌کند، نه رواج کسب و کار.
- اقتصاد وابسته به نفت، احساس رفاه کوتاه‌مدتی به ارمغان می‌آورد، اما پایدار نیست.
- اقتصاد وابسته به نفت، هزینه‌های آموزش و بهداشت را از طریق درآمدهای نفتی تأمین می‌کند.

تست و پاسخ ۵۸

عبارات مرتبط با هر یک از موارد زیر، در کدام گزینه آمده است؟

- دیدگاه مستشرقان نسبت به هویت فرهنگی جوامع اسلامی
- بسط و توسعه فرهنگ توسط نظام سیاسی
- شکل‌گیری جامعه براساس عقاید و ارزش‌های باطل
- واکنش جهان اسلام نسبت به دشمن در جنگ‌های صلیبی

- (۱) توحیدی و اساطیری - تعیین عقاید و ارزش‌های حاکم بر نظام فرهنگی - جامعه فاسق - جذب
- (۲) محدود به ابعاد تاریخی - وفاداربودن نظام سیاسی به ارزش‌های فرهنگی جامعه - جامعه مشرک - دفع
- (۳) در قالب عناوین قوم‌گرایانه و ناسیونالیستی - استفاده از مدیریت سیاسی - جامعه فاسق - دفع
- (۴) سکولار و دنیوی - عملکرد نظام سیاسی در جهت عقاید فرهنگی جامعه - جامعه مشرک - جذب

(جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۱۳، ۱۵ و ۱۶)

پاسخ: گزینه ۲

نکته نکات لازم برای حل این سؤال:

- (۱) طبق نظر فرهنگ اسلامی } اگر فرهنگی که گسترش می‌یابد حق نباشد (باطل باشد) ← جامعه مشرک
 اگر اعضای فرهنگی که گسترش می‌یابد، عاملان معانی حق نباشند ← جامعه فاسق
- (۲) واکنش جهان اسلام } در حمله مغول ← جذب و هضم
 در جنگ‌های صلیبی ← دفع
 در مواجهه با غرب جدید ← هنوز پایان نیافته است.

- پاسخ تشریحی** در دیدگاه مستشرقان، هویت فرهنگی جوامع اسلامی، توحیدی یا اساطیری نیست؛ بلکه سکولار و دنیوی است و به ابعاد تاریخی و جغرافیایی آن محدود می‌شود. این هویت در قالب عناوین قوم‌گرایانه و ناسیونالیستی، امت و ملت اسلامی را به اقوام مختلف نظیر ترک، عرب و فارس تقسیم می‌کند. (رد ۱)
- نظام سیاسی اگر به ارزش‌های فرهنگی جامعه وفادار بماند، با استفاده از مدیریت سیاسی خود، به بسط و توسعه فرهنگ کمک می‌کند. (رد ۱ و ۴)
- جامعه مشرک، جامعه‌ای است که براساس عقاید و ارزش‌های باطل شکل می‌گیرد. (رد ۱ و ۳)
- جهان اسلام در جنگ‌های صلیبی، به دفع مهاجمان پرداخت. (رد ۱ و ۴)

تست و پاسخ ۵۹

در ارتباط با جنگ‌های نامنظم، کدام مورد نادرست است؟

- (۱) مبتنی بر آگاهی فرهنگی و جغرافیایی سربازان محلی یک منطقه است. - سربازان جنگ‌های نامنظم با آرمان‌های معنوی‌شان، توانی فراتر از نظم موجود به دست می‌آورند.
- (۲) سربازان جنگ‌های نامنظم قادرند در هر موقعیتی با امکانات لازم در برابر تهاجم یک ارتش بزرگ مقاومت کنند. - مقاومت مردم مسلمان آمرلی در مقابل داعش، نمونه‌ای بارز از جنگ‌های نامنظم است.
- (۳) سربازان جنگ‌های نامنظم معمولاً نقشه‌های از پیش برنامه‌ریزی شده را اجرا نمی‌کنند. - اصطلاح جنگ‌های نامنظم را اولین بار شهید چمران به کار برد و روش‌های ویژه‌ای برای آن ابداع کرد.
- (۴) در جنگ‌های نامنظم، افراد از نظم موجود پیروی نمی‌کنند؛ بلکه از آن فراتر می‌روند و با ارزش‌ها و معانی پیوند می‌خورند. - سربازان جنگ‌های نامنظم، متناسب با موقعیت خاص جغرافیایی و فرهنگی خود عمل می‌کنند.

پاسخ: گزینه ۲

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۴)

مشاوره در سؤالاتی که به دنبال درستی یا نادرستی است، به این موارد دقت کنید: (۱ فعل‌ها، ۲ قیده‌ها، ۳ جابه‌جایی کلمات با عبارات متضاد خود

درس‌نامه

مبتنی بر آگاهی فرهنگی و جغرافیایی سربازان محلی یک منطقه است که قادرند در موقعیت بومی خود، با امکانات محدود، حتی در برابر تهاجم یک ارتش بزرگ نیز مقاومت کنند.

- ویژگی جنگ‌های نامنظم } معمولاً نقشه‌هایی از پیش برنامه‌ریزی شده را اجرا نمی‌کنند.
 سربازان جنگ‌های نامنظم } متناسب با موقعیت خاص جغرافیایی و فرهنگی خود عمل می‌کنند.
 به سبب انگیزه‌های اخلاقی و آرمان‌های معنوی‌شان، توانی فراتر از نظم موجود به دست می‌آورند.
 افراد در آن، از نظم موجود پیروی نمی‌کنند؛ بلکه از آن فراتر می‌روند و با ارزش‌ها و معانی پیوند می‌خورند.
 اصلاح جنگ‌های نامنظم را اولین بار شهید چمران به کار برد.
 مقاومت مردم مسلمان آمرلی در برابر داعش، نمونه‌ای بارز از جنگ‌های نامنظم است.

پاسخ تشریحی جنگ‌های نامنظم مبتنی بر آگاهی فرهنگی و جغرافیایی سربازان محلی یک منطقه است که قادرند در موقعیت بومی خود با امکانات محدود (نه لازم) حتی در برابر تهاجم یک ارتش بزرگ نیز مقاومت کنند.

تست و پاسخ ۶۰

به ترتیب، عبارت درست در ارتباط با مفاهیم «سقوط ارزش‌ها» و «رکود اراده‌ها» در کدام گزینه آمده است؟

- ۱) در جامعه‌شناسی تبیینی، ارزش‌بودن مهربانی و ضدازش‌بودن کینه‌توزی قابل مشاهده و فهم نیست. - بیشتر مطالعات تبیینی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده ما محدود می‌شود.
- ۲) نادیده‌گرفتن آگاهانه‌بودن کنش، منجر به انکار ارزش‌ها و ارزش‌زدایی می‌شود. - جامعه‌شناسی تبیینی با تأکید افراطی بر نظم اجتماعی، اراده و خلاقیت انسان را نادیده می‌گیرد.
- ۳) کسانی که فقط روش‌های تجربی را معتبر می‌دانند، با انکار ارزش‌های اخلاقی و عاطفی، دچار اخلاق‌گریزی می‌شوند. - با استفاده از روش‌های تجربی، نمی‌توان ارزش یا ضدازش‌بودن پدیده‌ها را شناخت.
- ۴) اندازه‌گیری اجزای بدن برای تعیین نژاد برتر، یکی از مصادیق سقوط ارزش‌هاست. - ماکس وبر از سلطه نظمی که گویا هدفی جدا از انسان‌ها دارد، به قفس آهنین تعبیر می‌کند.

پاسخ: گزینه ۴

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۴)

مشاوره به دنبال رد گزینه‌ها باشید. عبارت‌های غلط و عبارت‌های بی‌ارتباط را حذف کنید و سپس گزینه مورد نظر را بررسی کنید.

درس‌نامه ●● ۱) رکود اراده‌ها

● کنش اجتماعی، ارادی است، اما جامعه‌شناسی تبیینی با تأکید بیش از اندازه بر نظم و ساختارهای اجتماعی و یکسان دانستن نظم اجتماعی و نظم طبیعی، اراده و خلاقیت انسان‌ها را نادیده می‌گیرد.

● به تدریج سبب می‌شود افراد بدون آن‌که بدانند این نظم برای تحقق چه آرمان‌ها و ارزش‌هایی است، صرفاً آن را رعایت کنند. **تأکید افراطی بر ساختارهای اجتماعی** موجب سرکوب روحیه خلاق انسان‌ها در بسیاری از عرصه‌ها مانند هنر، ارتباط و اندیشه می‌شود. **ماکس وبر** از سلطه چنین نظمی که گویا هدفی جدا از انسان‌ها و نیازهای واقعی آن‌ها دارد، به قفس آهنین تعبیر می‌کند.

● انقلاب‌های اجتماعی، اندیشه‌های جدید، شاهکارهای هنری و اختراعات بزرگ هنگامی پدید می‌آیند که انسان از نظم موجود گامی فراتر می‌گذارد.

۲) سقوط ارزش‌ها

● کنش اجتماعی، **هدفدار** است. در جامعه‌شناسی تبیینی، ارزش‌ها و اهداف، غیر قابل مشاهده‌اند و قابل فهم نیستند. **مثلاً** ارزش‌بودن مهربانی و فداکاری و ضدازش‌بودن کینه‌توزی و خودخواهی قابل مشاهده و فهم نیست، زیرا با استفاده از روش‌های تجربی نمی‌توان گفت که مهربانی یک فضیلت اخلاقی و کینه‌توزی یک رذیلت اخلاقی است.

● به سبب این‌که بسیاری از کنش‌های عاطفی، هنری، اخلاقی و مذهبی با رویکرد تبیینی قابل توضیح نیستند، کسانی که فقط روش‌های تجربی را معتبر می‌دانند، با انکار ارزش‌های عاطفی، اخلاقی، مذهبی و ... دچار **اخلاق‌گریزی** می‌شوند. **برخی از نشانه‌های سقوط ارزش‌ها**

- شکل‌گیری بزرگ‌ترین کشتار جهان در جنگ‌های جهانی و فاجعه هیروشیما و ناکازاکی
- فراگیرتر شدن و عمیق‌تر شدن فجایع انسانی و زیست‌محیطی در جهان غرب

پاسخ تشریحی بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) درست - نادرست (مربوط به افول معانی است).

۲) نادرست (ارزش‌زدایی و سقوط ارزش‌ها، نتیجه نادیده‌گرفتن هدفداربودن کنش است). - درست

۳) درست - نادرست (مربوط به سقوط ارزش‌هاست).

تست و پاسخ ۶۱

کدام گزینه، روند عبور از جامعه‌شناسی تبیینی و روی آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری را به درستی نشان می‌دهد؟

- (۱) تأکید رویکرد تبیینی بر نظم و ساختارهای اجتماعی ← سلب شور زندگی از انسان‌ها ← افول معانی ← ضرورت همدلی همراهانه با کنشگران برای فهم معانی مورد نظر آن‌ها ← روی آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری
- (۲) توجه جامعه‌شناسان به کنش اجتماعی ← اخلاق‌گریزی و رکود اراده‌ها ← سلب شور از زندگی انسان‌ها ← حذف اراده و خلاقیت از زندگی انسان ← روی آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری
- (۳) تأکید رویکرد تبیینی بر نظم و ساختارهای اجتماعی ← حذف اراده و خلاقیت از زندگی اجتماعی ← توجه به آگاهی و معناداری کنش ← مطالعه زندگی با تأکید بر آگاهی و معنا ← عبور از جامعه‌شناسی تبیینی
- (۴) توجه جامعه‌شناسان به کنش اجتماعی ← محدودشدن مطالعات تبیینی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده انسان ← تأکید بر آگاهی و معناداری کنش ← رکود اراده‌ها ← عبور از جامعه‌شناسی تبیینی

پاسخ: گزینه ۳

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۴)

پاسخ تشریحی

تأکید بیش از اندازه رویکرد تبیینی بر نظم اجتماعی (۱) به حذف اراده و خلاقیت، ارزش و اخلاق، آگاهی و معنا از زندگی اجتماعی می‌انجامد (۲) و شور زندگی را از انسان‌ها می‌گیرد. برای رهایی از بروز چنین پیامدهایی، کنش اجتماعی مورد توجه برخی جامعه‌شناسان قرار گرفت. نظریه پردازان کنش اجتماعی، آگاهی و معناداری را مهم‌ترین ویژگی کنش اجتماعی می‌دانند (۳) و زندگی اجتماعی انسان را با تأکید بر آگاهی و معنا مطالعه می‌کنند (۴). این جامعه‌شناسان، ویژگی‌های دیگر کنش، یعنی اراده و ارزش را مهم می‌دانند، ولی آن‌ها را برخاسته از آگاهی و تابع آن می‌بینند. همین نگاه مسیر را برای عبور از جامعه‌شناسی تبیینی و روی آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری هموار ساخت (۵).

تست و پاسخ ۶۲

علت پدید آمدن هر یک از موارد زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- ناتوانی روش تجربی در فهم معانی کنش‌های انسان
- پدید آمدن زمینه تعارضات، تزلزل و بحران‌های فرهنگی
- کاهش جمعیت در جوامع غربی
- نادیده گرفتن اراده و خلاقیت انسان‌ها

- (۱) آگاهانه عمل کردن انسان‌ها - دورشدن نظام سیاسی از ارزش‌های نظام فرهنگی - بالارفتن سن ازدواج - یکسان‌دانستن نظم اجتماعی و نظم طبیعی
- (۲) رفتارهای متفاوت آدمیان در شرایط مختلف - عدم تأمین اقتدار نظام اقتصادی - فروپاشی خانواده‌ها - تأکید افراطی بر نظم و قواعد اجتماعی در زندگی انسان
- (۳) تمرکز روش تبیینی بر مشاهدات - عدول نظام سیاسی از ارزش‌های فرهنگی جامعه - رفاه‌طلبی - اخلاق‌گریزی و انکار ارزش‌های اخلاقی و عاطفی
- (۴) تأکید رویکرد تبیینی بر نظام اجتماعی - مستقل‌بودن نظام سیاسی از نظام فرهنگی - مصرف‌گرایی - غلبه رویکرد تبیینی در جامعه‌شناسی و رکود اراده‌ها

پاسخ: گزینه ۱

(جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۱۵ و ۱۶ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۴)

پاسخ تشریحی

- انسان‌ها برخلاف پدیده‌های طبیعی آگاهانه عمل می‌کنند و عملشان معنادار است، به همین دلیل کنش انسان را نمی‌توان با روش‌های تجربی تحلیل کرد و روش تجربی، توان فهم معانی کنش انسان‌ها را ندارد.
- اگر نظام سیاسی از ارزش‌ها و آرمان‌های فرهنگی دور شود، زمینه تعارضات، تزلزل و بحران‌های فرهنگی و هویتی را پدید می‌آورد.
- امروزه جوامع غربی به علت‌هایی مانند بالارفتن سن ازدواج، افزایش بی‌ثباتی، فروپاشی خانواده‌ها و طلاق، رفاه‌طلبی، عافیت‌طلبی، مصرف‌گرایی و به دنبال آن هزینه پنداشتن فرزندان، با مسئله کاهش جمعیت مواجه‌اند.
- جامعه‌شناسی تبیینی با تأکید بیش از اندازه بر نظم اجتماعی و یکسان‌دانستن نظم اجتماعی و نظم طبیعی، اراده و خلاقیت انسان‌ها را نادیده می‌گیرد.

تست و پاسخ ۶۳

پاسخ سؤالات زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- انسان به مثابه شیء و انسان به مثابه آگاهی و معنا، به ترتیب مربوط به کدام رویکرد جامعه‌شناسی است؟
- لازمه تحقق هدف اسلام که گسترش و تحقق جهان اجتماعی توحیدی است، چیست؟
- هویت فرهنگی جهان اجتماعی، تا چه زمانی دوام می‌آورد و استمرار می‌یابد؟

- (۱) تبیینی، تفسیری - گسترش فرهنگ اسلامی - هرگاه هویت فرهنگی از نسلی به نسل دیگر منتقل شود.
- (۲) تفسیری، تبیینی - تأمین رفاه عمومی - تا زمانی که هویت بر مدار عقاید و ارزش‌های کلان شکل بگیرد.
- (۳) تبیینی، تفسیری - داشتن جمعیتی مناسب - تا زمانی که عقاید و ارزش‌های هویت فرهنگی مورد پذیرش باشند.
- (۴) تفسیری، تبیینی - تأمین سعادت آدمیان - هرگاه افراد جامعه نوعی از ارزش‌ها را به رسمیت بشناسند.

پاسخ: گزینه ۳

(جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۱۳ و ۱۶ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۴)

تکنیک • انسان به مثابه شیء (مربوط به رویکرد تبیینی) ← مثال فیلم سینمایی عصر جدید

• انسان به مثابه آگاهی و معنا (مربوط به رویکرد تفسیری) ← مثال فیلم سینمایی تلقین

پاسخ تشریحی

- هدف اسلام، تأسیس جهان اجتماعی توحیدی و گسترش آن است. لازمه تحقق این هدف، داشتن جمعیت مناسب است.
- هرگاه افراد جامعه نوعی از ارزش‌ها را بپذیرند و به رسمیت بشناسند، هویت فرهنگی پدید می‌آید و تا زمانی که این عقاید و ارزش‌ها مورد پذیرش باشند، دوام می‌آورد.

تست و پاسخ ۶۴

عبارات کدام گزینه، به ترتیب نشان‌دهنده نظریات «ارسطو»، «نظریه پردازان کنش اجتماعی»، «پاول کله» و «متفکران ایرانی منتقد غرب» است؟

- (۱) از ملاک‌های روش تصمیم‌گیری و دینی یا دنیوی بودن برای دسته‌بندی نظام‌های سیاسی بهره می‌برد. - آگاهی و معناداری را مهم‌ترین ویژگی کنش می‌دانند. - شکل‌ها و رنگ‌ها به واقعیتی مشخص و بیرون از ذهن اشاره ندارند. - از دهه سی به بعد به وجود آمدند.
- (۲) حاکمیت اکثریت مردم را اگر بر مدار خواسته‌های آن‌ها باشد، دموکراسی می‌خواند. - زندگی اجتماعی را با تأکید بر آگاهی و معنا مطالعه می‌کنند. - در ورای ابهام، رمز و رازی نهفته است که با هنر می‌توان به آن راه یافت. - آثاری مثل غرب‌زدگی را تألیف کردند.
- (۳) جامعه‌ای را آرمانی می‌داند که براساس سنت و قانون الهی شکل بگیرد. - سایر ویژگی‌های کنش را برخاسته از آگاهی و تابع آن می‌دانند. - نادیده گرفتن معنای کنش، سبب افول معانی شده است. - در نهایت در مقابل فرهنگ غرب گرفتار خودباختگی فرهنگی شدند.
- (۴) بین جمهوری و دموکراسی تفاوت قائل می‌شود. - یکی از عوامل روی آوردن اندیشمندان به جامعه‌شناسی تفسیری بودند. - برای فهم انگیزه افراد نمی‌توان از روش‌های تجربی استفاده کرد. - هویت فرهنگی جوامع اسلامی را توحیدی یا اساطیری نمی‌دانند.

پاسخ: گزینه ۲

(جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۱۳ و ۱۵ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۴)

مشاوره قسمت سوم سؤال از زیرنویس عکس‌ها انتخاب شده است. در زیرنویس عکس آمده است: به گفته پاول کله در ورای ابهام، رمز و رازی نهفته است که با هنر می‌توان به آن راه یافت.

نکته

- ← آگاهی و معناداری را مهم‌ترین ویژگی کنش اجتماعی می‌دانند.
- ← زندگی اجتماعی انسان را با تأکید بر آگاهی و معنا، مطالعه می‌کنند.
- ← نظریه‌پردازان کنش اجتماعی - ویژگی‌های دیگر کنش، یعنی اراده و ارزش را مهم می‌دانند، ولی آن‌ها را برخاسته از آگاهی و تابع آن می‌دانند.
- ← نتیجه همین نگاه، مسیر را برای عبور جامعه‌شناسی تبیینی و روی آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری هموار ساخت.

پاسخ تشریحی بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ نادرست (فارابی از ملاک دینی یا دنیوی بودن بهره گرفت، نه ارسطو). - درست - نادرست (بی‌ارتباط است). - درست
- ۲ نادرست (از عقاید فارابی است). - درست - نادرست (بی‌ارتباط است). - نادرست (منتقد غرب بودند).
- ۳ درست - درست - نادرست (بی‌ارتباط است). - نادرست (مربوط به مستشرقان است).

تست و پاسخ ۶۵

درستی یا نادرستی عبارتهای زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- نظریه پردازان غربی طی قرن بیستم، سکولاریسم و دنیوی شدن را سرنوشت مشترک و حتمی بشریت می‌دانستند.
- کلمهٔ جمهوری در ترکیب جمهوری اسلامی، به معنای به رسمیت شناختن حضور مؤثر مردم در نظام سیاسی است.
- در شیوهٔ اقتصادی سرمایه‌داری، هدف کنشگران و بنگاه‌های اقتصادی به دست آوردن حداکثر رفاه است.
- نادیده گرفتن هدفداربودن کنش، موجب سرکوب روحیهٔ خلاق انسان‌ها در بسیاری از عرصه‌ها مانند هنر، ارتباط و اندیشه می‌شود.

۱) ن - د - د - ن   ۲) ن - ن - ن - د   ۳) د - د - ن - ن   ۴) د - د - د - ن

(پایه‌شناسی دهم - درس‌های ۱۳، ۱۵ و ۱۶ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۴)

پاسخ: گزینهٔ ۳

تکنیک

پیامدهای نادیده‌گرفتن کنش انسانی	
رکود اراده‌ها	نادیده‌گرفتن ارادی‌بودن کنش
سقوط ارزش‌ها	نادیده‌گرفتن هدفداربودن کنش
افول معانی	نادیده‌گرفتن آگاهانه و معنادار بودن کنش

پاسخ تشریحی بررسی عبارتهای نادرست:

- عبارت سوم: در شیوهٔ سرمایه‌داری، هدف به دست آوردن حداکثر سود است.
- عبارت چهارم: نادیده‌گرفتن هدفداربودن کنش، باعث سقوط ارزش‌ها می‌شود، در حالی که عبارت ۴ مربوط به رکود اراده‌هاست.

روان شناسی: صفحه‌های ۶۶ تا ۱۱۱

تست و پاسخ ۶۶

امیر، مهدی و عرفان بعد از تنها گذاشتن کودکانشان در فضای بازی پارک، روی نیمکت کنار محوطه نشستند. چند دقیقه‌ای نگذشته بود که صدای زمین خوردن کودکی شنیده و به دنبال آن صدای گریه‌ای بلند شد. مهدی و عرفان به سمت صدا چرخیدند و عرفان از مهدی و امیر خواست که چند لحظه ساکت باشند تا بفهمند صدای گریه کدام کودک است. با توجه به این روایت کدام گزینه درست است؟

(۱) تنها مهدی و عرفان، صدای گریه را احساس کرده‌اند.
 (۲) امیر بر روی صدای گریه تمرکز کرده است.
 (۳) مهدی و عرفان هر دو صاحب صدای گریه را ادراک کرده‌اند.
 (۴) تنها عرفان صدای گریه کودک را ادراک کرده است.

پاسخ: گزینه ۴

(درس ۳ - مقدمه، توبه: محرک‌های محیطی را چگونه انتخاب می‌کنیم؟)

درس نامه ●● برخی از مفاهیم مهم درس ۳

- **محرک:** هر چیزی است که گیرنده‌های حسی را تحریک می‌کند.
- **احساس:** دریافت محرک از طریق گیرنده‌های حسی را «احساس» گویند.
- **توجه:** انتخاب محرک، از بین محرک‌های بی‌شمار پیرامون ما، «توجه» نام دارد.
- **ادراک:** تعبیر و تفسیر کردن و معنی و مفهوم و سازمان دادن به محرک‌های توجه‌شده، «ادراک» نامیده می‌شود.
- **تمرکز:** اگر توجه مداوم و پایدار باشد در آن صورت با «تمرکز» مواجه هستیم.

نکته اغلب به دلیل ارتباط نزدیک میان دو مفهوم توجه و تمرکز، همه افراد قادر به تفکیک آن دو نیستند.

پاسخ تشریحی در موقعیت مطرح‌شده، مهدی و عرفان صدای گریه کودک را شنیده‌اند (احساس) و سپس به سمت صدای گریه نگاه کرده‌اند، پس توجه کرده‌اند، ولی فقط عرفان متوجه شده که این صدا، صدای گریه کودک است؛ پس فقط او صدای گریه را ادراک کرده است. بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) نمی‌توانیم بگوییم که فقط مهدی و عرفان صدای گریه کودک را احساس کرده‌اند، چون ممکن است امیر هم صدا را شنیده باشد، ولی به آن توجه نکرده باشد.
- ۲) امیر به صدا توجه نکرده است؛ پس حتماً تمرکز هم نداشته است، چون توجه پیش‌نیاز تمرکز است.
- ۳) مهدی و عرفان به سمت صدا توجه کرده‌اند، ولی نمی‌توانیم بگوییم حتماً متوجه شده‌اند که چه کسی گریه می‌کند. خصوصاً که عرفان از مهدی و امیر خواسته سکوت کنند تا بتوانند صاحب صدا را تشخیص دهند.

تست و پاسخ ۶۷

در کدام گزینه به ترتیب، «محرک‌های بیرونی» و «سبک پردازش و نوع انتظارات» منبع توجه بوده‌اند؟

- (۱) با شنیدن صدای صاعقه، نگاهمان به سمت پنجره می‌رود. - هنگام رانندگی توجه‌مان به صدای سوت مأمور راهنمایی و رانندگی جلب می‌شود.
- (۲) قبل از بیرون رفتن از منزل به دنبال چتر آبی‌رنگ خود می‌گردیم. - باغبان به برگ‌های زرد گل‌دان توجه می‌کند.
- (۳) به دلیل صدای بلند و پرهیجان مجری خبر به اخبار هواشناسی توجه می‌کنیم. - مأمور راهنمایی و رانندگی هنگام افزایش آلودگی هوا به کارت معاینه فنی خودروها بیشتر توجه می‌کند.
- (۴) با افتادن یک قطره آب بر روی صورتمان به آسمان نگاه می‌کنیم. - با دیدن ابرهای باران‌زا به سمت ایستگاه تاکسی رفته و برای ماشین‌های زردرنگ دست تکان می‌دهیم.

پاسخ: گزینه ۴

(درس ۳ - منابع توبه)

درس نامه ● منابع توجه تحت تأثیر سه عامل است:

- (۱) تحریک حواس توسط محرک‌های بیرونی: زمانی که محرک بیرونی ویژگی خاصی دارد که توجه ما را به خود جلب می‌کند.
- (۲) اطلاعات موجود در حافظه: زمانی که اطلاعاتی مرتبط با شغل، علایق، رشته تحصیلی و ... نظر ما را به خود جلب می‌کند.
- (۳) سبک پردازش و نوع انتظارات: زمانی که محرک خاصی با ویژگی‌هایی که ما انتظار داریم با آن مواجه شویم نظر ما را به خود جلب می‌کند.

پاسخ تشریحی

زمانی که محرک بیرونی مانند قطره‌ای آب حواس ما (حس لامسه)، یعنی پوست صورتمان را تحریک می‌کند و باعث می‌شود ما به سمت آسمان نگاه کنیم تا ببینیم آیا باران است یا خیر، «محرک بیرونی» منبع توجه ما بوده است. در زمانی که از بین وسایل نقلیه موجود به ماشین‌های زرد رنگ که مشخصاً تاکسی‌ها است توجه می‌کنیم، منبع توجه «سبک پردازش و نوع انتظارات ما» بوده است. بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ هنگام شنیدن صدای صاعقه و جلب شدن نظر ما به سمت منبع صدا و هم‌چنین جلب شدن توجه ما به صدای سوت مأمور راهنمایی و رانندگی، در هر دو مورد، «محرک بیرونی» منبع توجه بوده است؛ بنابراین با ترتیب منابع ذکر شده در متن سؤال منطبق نیست.
- ۲ هنگام گشتن به دنبال چتر با ویژگی‌های خاص مورد نظر (رنگ آبی) «سبک پردازش ما» منبع توجه بوده است و توجه باغبان به رنگ برگ گیاهان به «اطلاعات موجود در حافظه او» مربوط است.
- ۳ وقتی بلندی صدای مجری نظر ما را به شنیدن خبر جلب می‌کند، «محرک بیرونی» منبع توجه بوده است و وقتی افسر راهنمایی و رانندگی به دلیل شغلش، اهمیت وجود کارت معاینه فنی را در آلاینده‌گی هوا می‌داند و به آن بیشتر توجه می‌کند، منبع توجه «اطلاعات موجود در حافظه او» بوده است.

نکته

توجه کنید دو منبع «سبک پردازش» و «اطلاعات موجود در حافظه» به هم بسیار نزدیک هستند، چون در هر دو منبع، اطلاعاتی در حافظه افراد موجود است؛ ولی آن چه که باعث می‌شود این دو منبع از هم متمایز شود این است که در «سبک پردازش» فرد به محرک‌هایی با ویژگی‌های ظاهری خاصی که انتظار دارد با آن مواجه شود توجه می‌کند، ولی در «اطلاعات موجود در حافظه» تمامی اطلاعات مربوط به آن موضوع، توجه فرد را به خود جلب می‌کند و در انتظار محرک خاصی با ویژگی‌های ظاهری مشخصی نیست.

تست و پاسخ ۶۸

در کدام مثال پدیده «آماده‌سازی» تأثیر کم‌تری دارد؟

- (۱) به تماشای فیلمی می‌رویم که تبلیغاتش در سطح شهر فراوان است.
- (۲) وقتی درون تاکسی مشغول جواب‌دادن به پیامک دوستان هستیم و متوجه تبلیغات در سطح شهر نمی‌شویم.
- (۳) وقتی پدرتان بعد از چندین بار اصرار شما، بالاخره به ثبت نام شما در کلاس شنا راضی می‌شود.
- (۴) وقتی کودکان دفترهایی را خریداری می‌کنند که عکس شخصیت کارتونی در حال پخش در تلویزیون روی آن است.

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی

آماده‌سازی زمانی اتفاق می‌افتد که شناخت محرک معینی، تحت تأثیر ارائه پیشین همان محرک یا محرک شبیه آن قرار می‌گیرد. موقعیت‌های ذکر شده در ۱، ۳ و ۴ همگی موقعیت‌هایی هستند که افراد با محرکی مواجه شده‌اند، مانند دیدن تبلیغ یک فیلم (۱)؛ تقاضای ثبت نام در کلاس شنا (۲) و دیدن شخصیت‌های کارتونی در تلویزیون (۴) و این محرک‌ها همگی باعث شده‌اند که افراد بدون آگاهی کامل برای پذیرش کاری در جهت آن محرک آمادگی پیدا کرده باشند و فقط در ۲ است که فرد بر روی یک کار (دادن پیام) متمرکز است و آگاهی او به موضوع مورد توجه‌اش کامل است، در حالی که در آماده‌سازی آگاهی فرد نسبی بوده و کامل نیست.

دام تستی به کار رفتن کلمه تبلیغات ممکن است شما را به خطا اندازد ولی در ۲ فرد متوجه تبلیغات نشده، پس این تبلیغات نمی‌تواند او را برای دفعات بعدی آماده کند.

تست و پاسخ ۶۹

هر یک از موارد زیر، به ترتیب، به کدام عامل مؤثر بر تمرکز مربوط است؟

- گزارشگر فوتبال با بالا بردن صدای خود هنگام موقعیت‌های خطرناک، توجه بینندگان را به مسابقه جلب می‌کند.
  - پس از مطالعهٔ چندبارۀ کتاب درسی توسط دانش‌آموزان کنکوری، از میزان بازدهی مطالعهٔ آن‌ها کاسته می‌شود.
  - انیمیشن‌های موسیقی‌محور باعث توجه بیشتر کودکان به شخصیت‌ها و گفت‌وگوی بین آن‌ها می‌شود.
  - خلبان سعی می‌کند شرایط جوی نامساعد را هم از زاویۀ داخل کابین و هم از زاویۀ مأمور برج مراقبت در نظر بگیرد.
- (۱) یکنواختی و ثبات نسبی - آشنایی نسبی با محرک‌ها - تغییرات درونی محرک‌ها - آشنایی نسبی با محرک
  - (۲) درگیری و انگیزتگی ذهنی - تغییرات درونی محرک‌ها - درگیری و انگیزتگی ذهنی - آشنایی نسبی با محرک
  - (۳) یکنواختی و ثبات نسبی - آشنایی نسبی با محرک‌ها - درگیری و انگیزتگی ذهنی - یکنواختی و ثبات نسبی
  - (۴) درگیری و انگیزتگی ذهنی - تغییرات درونی محرک‌ها - تغییرات درونی محرک‌ها - یکنواختی و ثبات نسبی

(درس ۳ - چگونه می‌توانیم تمرکز ایجاد کنیم؟)

پاسخ: گزینه ۱

پاسخ تشریحی بررسی عبارات:

عبارت اول: یکی از موانع تمرکز، «یکنواختی و ثبات نسبی» است. اگر یک گزارشگر با بالا بردن صدای خود، سعی در جلب توجه مخاطبان کند، در واقع به دنبال پیشگیری از یکنواختی و ثبات نسبی و بالا بردن سطح انگیزتگی ذهنی آنان است؛ پس قسمت اول در همهٔ گزینه‌ها درست است. عبارت دوم: اگر یک مطلب تکراری را چند بار بخوانیم و با آن آشنایی نسبی داشته باشیم، دچار خوگیری شده و بازدهی مطالعهٔ ما کاهش می‌یابد. عبارت سوم: انیمیشن‌های موسیقی‌محور، توجه کودکان را بیشتر جلب می‌کنند، زیرا تغییرات درونی محرک‌ها در آن‌ها بیشتر است؛ هم‌چنین درگیری و انگیزتگی ذهنی کودکان را افزایش می‌دهد. عبارت چهارم: نگاه کردن از زوایای مختلف به موضوع، باعث کاهش خوگیری و افزایش تمرکز در افراد می‌شود. خلبان برای از بین بردن آشنایی نسبی، از زوایای مختلف به شرایط جوی نگاه می‌کند.

تست و پاسخ ۷۰

بین مفاهیم بیان شده در کدام گزینه، رابطهٔ مستقیم وجود ندارد؟

- (۱) منحصربه‌فرد بودن محرک هدف و ساده بودن فرایند جست‌وجو
- (۲) میزان خستگی و میزان دقت در گوش‌به‌زنگی
- (۳) تعداد عوامل انحرافی و مدت‌زمان یافتن محرک در یک محدودهٔ مکانی
- (۴) مهم بودن تکلیف و بروز هشدار کاذب

(درس ۳ - کارکردهای توبه)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی در گوش‌به‌زنگی هر چه فرد خسته‌تر شود، دقت او در یافتن محرک هدف کاهش می‌یابد، بنابراین با افزایش خستگی، دقت فرد کاهش می‌یابد؛ پس ارتباط معکوس است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) پیدا کردن محرک هدف، تابع «تعداد عوامل انحرافی» و «ویژگی منحصربه‌فرد» آن هدف است. هر چه محرک هدف ویژگی منحصربه‌فرد آشکارتری داشته باشد، فرایند جست‌وجو ساده‌تر می‌شود؛ بنابراین رابطه مستقیم است.
- (۲) یافتن محرک هدف در یک محدودهٔ مکانی کارکرد «جست‌وجو» است. هر چه تعداد عوامل انحرافی کم‌تر باشد، زودتر محرک هدف را پیدا می‌کنیم و هر چه تعداد عوامل انحرافی بیشتر باشد، زمان بیشتری صرف پیدا کردن محرک هدف می‌شود؛ بنابراین بین تعداد عوامل انحرافی و مدت‌زمانی که صرف یافتن محرک هدف می‌شود، رابطهٔ مستقیم وجود دارد.
- (۳) تکالیف مهم‌تر با هشدار کاذب همراه است، یعنی هر چه تکلیف اهمیت بیشتری داشته باشد، احتمال بروز هشدار کاذب افزایش می‌یابد؛ پس رابطه مستقیم است.

تست و پاسخ ۷۱

انجام هم‌زمان کدام‌یک از تکالیف زیر آسیب بیشتری به کارایی توجه می‌زند؟

- (۱) انجام تکلیف درس اقتصاد - دیدن مستند علمی در مورد بورس
- (۲) انجام تکلیف درس روان‌شناسی - دیدن مستند علمی در مورد حافظه
- (۳) پاسخ به مسائل درس اقتصاد - گوش دادن به سخنرانی یک روان‌شناس
- (۴) دیدن انیمیشن آموزشی در مورد حسابداری - محاسبه حساب‌های سه روز یک شرکت به عنوان تمرین

پاسخ: گزینه ۳

(درس ۳ - سامانه‌های تویه)

درس‌نامه ●● انجام دادن چند تکلیف هم‌زمان، کارایی توجه را کاهش می‌دهد. البته عوامل زیر بر انجام هم‌زمان چند تکلیف اثر می‌گذارد:

- (۱) شباهت و یا متفاوت بودن دو تکلیف
- (۲) دشواری و یا سادگی دو تکلیف
- (۳) ماهر بودن و یا مبتدی بودن فرد انجام‌دهنده

پاسخ تشریحی

هنگام انجام هم‌زمان دو تکلیف، اگر دو تکلیف به هم شبیه نباشند و یا دو تکلیف دشوار باشند و یا فرد مهارت لازم برای انجام تکلیف را نداشته باشد، اثر منفی هم‌زمان دو تکلیف افزایش می‌یابد و به کارایی توجه آسیب بیشتری وارد می‌شود؛ بنابراین زمانی که دو تکلیف کاملاً متفاوت مانند: پاسخ به مسائل درس اقتصاد و گوش دادن به سخنرانی یک روان‌شناس انجام می‌شود، به طور هم‌زمان انجام شود، کارایی توجه بیشتر آسیب می‌بیند.

بررسی سایر گزینه‌ها: در (۱)، (۲) و (۴) دو تکلیف در یک زمینه بوده و به هم شبیه هستند؛ پس کارایی توجه آسیب کم‌تری می‌بیند.

تست و پاسخ ۷۲

در همه فضاهای آموزشی، مرسوم است که بین دو کلاس آموزشی، برای دانش‌آموزان، زنگ تفریح در نظر گرفته شود. این قاعده به کدام موضوع ارتباط داشته و کدام عبارت در ارتباط با آن موضوع درست است؟

- (۱) گوش‌به‌زنگی - خستگی، مهم‌ترین عامل تأثیرگذار بر توانایی فرد در یافتن محرک هدف در یک دوره زمانی طولانی است.
- (۲) تداخل - مدت‌زمان مفید تمرکز در دانش‌آموزان دوره‌های مختلف آموزشی و سنین مختلف، متفاوت است.
- (۳) گوش‌به‌زنگی - اگرچه مدت‌زمان مفید در گوش‌به‌زنگی، در افراد مختلف، متفاوت است، ولی میزان انگیزندگی ذهنی افراد در سنین یکسان، به یک اندازه است.
- (۴) تداخل - اگرچه وجود زنگ تفریح، اثر تداخل را کاهش می‌دهد، ولی مرور مطالب درس همان جلسه در هنگام زنگ تفریح اثر منفی گذشت زمان را افزایش می‌دهد.

پاسخ: گزینه ۱

پاسخ تشریحی

علت این که بین دو کلاس آموزشی برای دانش‌آموزان زمانی برای تفریح و استراحت در نظر می‌گیرند، این است که دانش‌آموزان بتوانند رفع خستگی کرده و کارکرد گوش‌به‌زنگی در آن‌ها کاهش پیدا نکند. البته وجود زنگ تفریح اثر تداخل را هم از بین می‌برد و مانع از این می‌شود که اطلاعات جدید و قدیم با هم تداخل کنند؛ بنابراین قسمت اول تمام گزینه‌ها می‌تواند درست باشد؛ پس برای یافتن پاسخ صحیح باید به قسمت دوم گزینه‌ها توجه کنیم. توانایی فرد در یافتن محرک هدف در یک دوره زمانی طولانی همان تعریف گوش‌به‌زنگی است و خستگی مهم‌ترین عامل گزارش‌نکردن محرک هدف در گوش‌به‌زنگی است؛ بنابراین (۱) درست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) قسمت دوم این عبارت درست است، ولی با موضوع تداخل رابطه ندارد.

(۳) هم مدت‌زمان گوش‌به‌زنگی و هم میزان انگیزندگی ذهنی افراد با هم متفاوت است؛ چه در سنین یکسان و چه در سنین مختلف باشند.

۴ مدت زمان معمول برای زنگ تفریح حدوداً بین ۱۰ تا ۳۰ دقیقه است، بنابراین رعایت این مقدار فاصله زمانی بین یادگیری مطالب نه تنها اثر تداخل را کاهش می‌دهد؛ بلکه مرور مطالب در این فاصله زمانی (کمتر از یک ساعت) بهترین زمان برای از بین بردن اثر گذشت زمان است.

تست و پاسخ ۷۳

دو دایره نارنجی وسط دایره‌های متعدد با اندازه‌های مختلف، علی‌رغم اندازه یکسان به صورت متفاوت ادراک می‌شود. در کدام گزینه روابط بین اجزا، از اصل مشابه با این موضوع تبعیت می‌کند؟

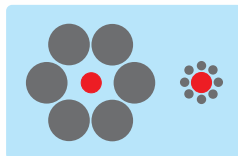
- ۱) سه سطر از اشکال مثلث و دایره که یکی درمیان به صورت متوالی قرار گرفته‌اند را به صورت ستون‌هایی از مثلث و دایره ادراک می‌کنیم.
- ۲) دایره توپر ● را در بین صفحه‌ای از دایره‌های توخالی ○ راحت‌تر از حرف O در بین حروف L پیدا می‌کنیم.
- ۳) حرف B بدون توجه به A و C را عدد 13 می‌خوانیم، اگر در بین دو عدد متوالی قبل و بعد آن قرار گرفته باشد.
- ۴) خطوط شکسته پشت سر هم را به صورت یک خط متصل و پیوسته ادراک می‌کنیم.

پاسخ: گزینه ۳

(درس ۳ - اصول گشتالت)

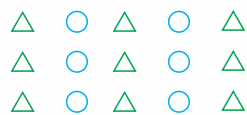
اصل شکل و زمینه بیانگر این موضوع است که ادراک ما از یک شکل، تحت تأثیر زمینه‌های مختلف تغییر می‌کند.

A			
12	13	14	
C			

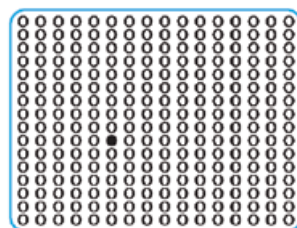
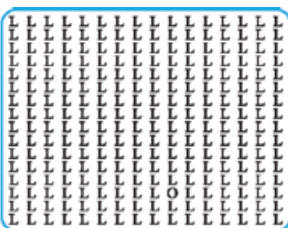

هم‌چنان که می‌بینیم دو دایره نارنجی وسط دایره‌های مختلف علی‌رغم یکسان بودن به صورت متفاوت ادراک می‌شوند. همین‌طور در تصویر سمت چپ حرف B بدون توجه به A و C عدد 13 خوانده می‌شود.

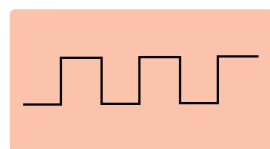
بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) این گزینه به اصل مشابهت مربوط است که در هر سطر شکل‌هایی از مثلث و دایره به صورت یک‌درمیان قرار دارند، ولی آن‌ها را به صورت ستون‌هایی از مثلث و دایره ادراک می‌کنیم.

۲) این موضوع به مبحث جست‌وجو مربوط است و ارتباطی با اصل شکل و زمینه گشتالت ندارد.

۴) این اصل به اصل استمرار مربوط است که در آن خطوط شکسته به صورت متصل و پیوسته ادراک می‌شود.

تست و پاسخ ۷۴

درستی و نادرستی هر یک از عبارات زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- حافظه‌های رویدادی و معنایی، ظرفیت اندوزش مشابهی دارند.
- به‌کارگیری اطلاعات موجود در حافظه کوتاه‌مدت، راهکار مناسب برای در دسترس بودن آن‌ها است.
- ظرفیت و گنجایش اندوزش حافظه کاری در صورت استفاده 7 ± 2 است.
- شنیدن و دیدن، ابزارهای ورود اطلاعات به حافظه حسی و حافظه کوتاه‌مدت هستند.

۲) نادرست - نادرست - نادرست - درست - نادرست

۱) نادرست - درست - درست - نادرست

۴) نادرست - نادرست - نادرست - درست

۳) درست - درست - نادرست - درست

پاسخ: گزینه ۳

(درس ۴ - انواع حافظه)

درس نامه ●●

زمان بازیابی	ظرفیت یا گنجایش اندوزش	نوع رمزگردانی	مراحل حافظه انواع حافظه
حدود نیم ثانیه	نامحدود	حسی	حسی
چند دقیقه	7 ± 2 ماده	حسی (همراه با توجه)	کوتاه مدت
از چند دقیقه تا آخر عمر	نامحدود	عمدتاً معنایی	بلند مدت

پاسخ تشریحی بررسی عبارات:

عبارت اول: حافظه رویدادی و حافظه معنایی هر دو از انواع حافظه بلندمدت هستند؛ پس در هر دو ظرفیت اندوزش نامحدود است. ← درست است.
عبارت دوم: مفهوم حافظه کاری نشان می‌دهد که انواع حافظه را نمی‌توانیم صرفاً براساس زمان تقسیم‌بندی نماییم، بلکه میزان استفاده از اطلاعات، تعیین‌کننده در دسترس بودن یا عدم دسترس به آن اطلاعات است؛ پس یک راهکار مناسب برای در دسترس بودن اطلاعات، استفاده کردن از آن‌ها می‌تواند باشد. ← درست است.

عبارت سوم: از آن‌جا که شکل‌گیری حافظه کاری، علاوه بر اثرپذیری از زمان، تابع میزان استفاده ما هم هست، بنابراین ظرفیت ذخیره‌سازی و زمان بازسازی اطلاعات برخلاف حافظه کوتاه‌مدت، می‌تواند بیشتر باشد؛ بنابراین ظرفیت اندوزش حافظه کاری در صورت عدم استفاده مانند حافظه کوتاه‌مدت و برابر با 7 ± 2 است؛ در صورت استفاده، ظرفیت اندوزش بیش از این مقدار خواهد بود. ← نادرست است.
عبارت چهارم: نوع رمزگردانی در حافظه حسی و کوتاه‌مدت، «حسی» است. منظور از رمزگردانی حسی این است که اطلاعات از طریق حواس مانند شنیدن، دیدن و دیگر حواس وارد حافظه شوند. ← درست است.

تست و پاسخ ۷۵

هر یک از فعالیت‌های زیر به ترتیب به کدام نوع حافظه مربوط است؟

- برداشتن اقلام مورد نیاز منزل از بین قفسه‌های فروشگاه به ترتیب لیست خرید
  - درست کردن قرمه‌سبزی طبق دستوری که نیم‌ساعت قبل، تلفنی از مادر پرسیده‌ایم.
  - جمع‌زدن نمرات برگه امتحانی دانش‌آموزان، توسط معلم
  - بیان خاطرات مربوط به اردوی تابستانی مدرسه
- (۱) کوتاه‌مدت - بلندمدت - کاری - بلندمدت
(۲) حسی - معنایی - کوتاه‌مدت - رویدادی
(۳) بلندمدت - رویدادی - کاری - معنایی
(۴) کاری - بلندمدت - کوتاه‌مدت - رویدادی

پاسخ: گزینه ۱

پاسخ تشریحی بررسی عبارات:

عبارت اول: وقتی از روی لیست خرید، نام اقلام مورد نیاز را نگاه می‌کنیم و به دنبال آن می‌گردیم «حافظه کوتاه‌مدت» نقش دارد؛ چون علاوه بر دیدن لیست خرید به آن توجه هم می‌کنیم (رد ۲). هم‌چنین مدت‌زمان نگاه‌داری اطلاعات کم‌تر از چند دقیقه است (رد ۳) و کاری روی آن انجام نمی‌شود. (رد ۴)

عبارت دوم: زمانی که زمان بازیابی اطلاعات بیش از چند دقیقه است اطلاعات وارد «حافظه بلندمدت» شده است مانند زمانی که دستور غذایی را از نیم‌ساعت پیش به خاطر می‌آوریم، البته این اطلاعات از نوع رویدادی هم می‌باشد. (رد ۲)

عبارت سوم: برای جمع‌زدن نمرات برگه امتحانی باید بارم هر سؤال را در ذهن نگه داریم و با بارم سؤال بعدی جمع بزنیم و سپس مجموع نمرات جمع‌زده شده را به نمرات بعدی اضافه کنیم؛ انجام محاسبات در «حافظه کاری» انجام می‌پذیرد. وجه تمایز حافظه کاری با حافظه کوتاه‌مدت در این است که در حافظه کاری از اطلاعات استفاده می‌شود و بر روی آن فکر می‌شود ولی در حافظه کوتاه‌مدت اطلاعات به صورت خام مورد استفاده قرار می‌گیرد (رد ۲ و ۴)

عبارت چهارم: بیان خاطراتی که به زمان و مکان مشخص مربوط می‌شود، به «حافظه رویدادی» مربوط است که از انواع حافظه بلندمدت است. (رد ۳)

تست و پاسخ ۷۶

چند مورد از موارد زیر با حافظه «کاذب» در ارتباط است؟

- خبری را که در مورد یکی از مجریان مسابقات تلویزیونی شنیده‌اید برای دیگران بازگو می‌کنید، ولی نام فرد مورد نظر را به خاطر نمی‌آورید.
- فکر می‌کنید کلیدتان را از روی میز محل کارتان برداشته و درون جیبتان گذاشته‌اید، ولی هر چه می‌گردید آن را نمی‌یابید و همکاران زنگ می‌زند و می‌گوید: «کلیدتان را روی میزتان جا گذاشته‌اید».
- قاتل هنگام بیان جزئیات صحنه قتل می‌گوید: «او، اول به من حمله کرد و محکم به سینه‌ام کوبید.» ولی هیچ اثری از ضربات مقتول به چشم نمی‌خورد.
- هنگام خروج از منزل زیر غذا را خاموش کرده‌اید، ولی ناگهان هنگام خرید به همسرتان می‌گویید: «باید زودتر به خانه برگردیم، زیر غذا روشن است.»
- بعد از دزدی از شرکت، نگهبان به پلیس می‌گوید: «چند نفر وارد ساختمان شدند و یکی از آن‌ها مرا با زدن ضربه‌ای بیهوش کرد.» در حالی که دوربین‌ها فقط ورود یک نفر را نشان می‌دهد.

(۱) یک مورد (۲) دو مورد (۳) سه مورد (۴) چهار مورد

(درس ۳ - خطاهای حافظه)

پاسخ: گزینه ۳

درس نامه

خطاهای حافظه	توضیح
(۱) حذف کردن - فراموشی	ناتوانی در یادآوری و بازشناسی اطلاعاتی که قبلاً وارد حافظه شده است.
(۲) اضافه کردن	تحریف خاطرات، افسانه‌بافی و پرکردن چاله‌های ایجادشده در حافظه. «حافظه کاذب» یکی از خطاهای رایج اضافه کردن است.

پاسخ تشریحی زمانی که فرد بخش‌هایی از خاطرات سپرده‌شده را فراموش می‌کند، خطای فراموشی یا حذف کردن اتفاق افتاده است و زمانی که فرد چاله‌های ایجادشده را پر می‌کند و یا به یادآوری غیرواقعی رویداد اتفاق نیفتاده می‌پردازد، دچار خطای اضافه کردن یا حافظه کاذب شده است. بررسی عبارات:

- عبارت اول: فرد، نام مجری تلویزیونی را که قبلاً می‌دانسته و خبری را در موردش شنیده است به یاد نمی‌آورد. ← خطای فراموشی
- عبارت دوم: فرد، خاطره‌ای غیرواقعی از برداشتن کلید از روی میز در ذهن خود دارد. ← خطای اضافه کردن یا حافظه کاذب
- عبارت سوم: قاتل، صحنه‌ای غیرواقعی از درگیری با مقتول گزارش می‌دهد. ← خطای اضافه کردن یا حافظه کاذب
- عبارت چهارم: شما زیر غذا را خاموش کرده‌اید، ولی این صحنه از خاطراتان رفته است. ← خطای فراموشی
- عبارت پنجم: نگهبان در صحنه ورود دزد به ساختمان به افسانه‌بافی و تحریف خاطرات پرداخته و تعداد افراد را بیشتر از واقعیت برآورد کرده است. ← خطای اضافه کردن یا حافظه کاذب

تست و پاسخ ۷۷

معلم عربی برای مرور مطالب سال‌های قبل، سؤالی را از دانش‌آموزان می‌پرسد. مهتاب از معلم اجازه می‌خواهد که به سؤالش پاسخ دهد، اما با وجود تسلط و آگاهی قبلی نسبت به موضوع، توانایی به یاد آوردن مطلب را ندارد. به ترتیب:

(الف) مهتاب در کدام‌یک از مراحل حافظه دچار مشکل شده است؟

(ب) معلم برای رفع این مشکل، چه کاری می‌تواند انجام دهد؟

- (۱) ذخیره‌سازی - تلاش برای کم کردن اضطراب مهتاب به عنوان عامل عاطفی مؤثر بر فراموشی
- (۲) یادآوری - استفاده از عکس و فیلم به منظور بهره‌بردن از اثر چندحسی
- (۳) اندوزش - رفع اثر پدیده نوک زبانی با بیان اولین کلمات مربوط به موضوع
- (۴) بازیابی - ارائه نشانه‌هایی مرتبط با اطلاعات مورد نظر

(درس ۳ - مراحل حافظه، عوامل مؤثر بر فراموشی)

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ تشریحی طبق متن سؤال، مهتاب به مطالب قبلی تسلط و آگاهی داشته است؛ پس اطلاعات رمزگردانی و نگهداری شده‌اند و مهتاب در مرحلهٔ بازیابی اطلاعات دچار مشکل شده است (مانند پدیدهٔ نوک زبانی). بازیابی اطلاعات از حافظه به نشانه‌های آن اطلاعات وابسته است. هر چه نشانهٔ بیشتری داشته باشیم، بازیابی بهتری انجام می‌شود؛ بنابراین برای رفع مشکل مهتاب بهتر است معلم نشانه‌های مرتبط با موضوع را به او ارائه دهد. بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) مشکل مهتاب به مرحلهٔ ذخیره‌سازی مربوط نمی‌شود. ضمناً نمی‌توانیم بگوئیم که مهتاب حتماً اضطراب داشته است، خصوصاً که خودش برای پاسخ‌دادن به سؤال معلم داوطلب شده است.
- ۲) قسمت اول پاسخ درست است، ولی قسمت دوم آن یعنی استفاده از عکس و فیلم و بهره‌بردن از اثر چندحسی بر مرحلهٔ رمزگردانی اثر می‌گذارد، نه به مرحلهٔ بازیابی یا یادآوری اطلاعات.
- ۳) قسمت اول پاسخ نادرست است، ولی قسمت دوم به مرحلهٔ بازیابی اطلاعات و داشتن نشانه‌های بازیابی مربوط است که درست است.

تست و پاسخ ۷۸

- در هر یک از روایات زیر از جلسات دفاع از پایان‌نامه، به ترتیب کدام عامل، موجب فراموشی شده است؟
- فائزه به دلیل جا گذاشتن یادداشت‌های مورد نیاز برای ارائهٔ مطالبش بسیاری از بخش‌های مهم و لازم را جا انداخت.
  - حسین فراموش کرد اسم استادی که از او خوشش نمی‌آمد را در بین اسامی استادانی که در بخش تشکر نام برده بود، بنویسد.
  - امین به خاطر شیوع کرونا و به تعویق افتادن ارائه‌ها به بعد از شرایط قرنطینه، نتوانست به خوبی از پایان‌نامهٔ خود دفاع کند.
  - پروین روز پیش از دفاع، درگیر جلسات متعدد کاری بود که نمی‌توانست هیچ‌کدام از آن‌ها را لغو کند، لذا بسیاری از قسمت‌های محوری پایان‌نامه‌اش را فراموش کرد.

- ۱) عدم رمزگردانی - عوامل عاطفی - تداخل اطلاعات - عدم رمزگردانی
- ۲) مشکلات نشانه‌های بازیابی - عوامل عاطفی - گذشت زمان - تداخل اطلاعات
- ۳) عدم رمزگردانی - تداخل اطلاعات - گذشت زمان - تداخل اطلاعات
- ۴) مشکلات نشانه‌های بازیابی - عوامل عاطفی - تداخل اطلاعات - عدم رمزگردانی

(درس ۴ - عوامل مؤثر بر فراموشی)

پاسخ: گزینهٔ ۲

پاسخ تشریحی حضور یادداشت‌های فائزه به او کمک می‌کرد تا با در اختیار داشتن نشانه‌هایی برای بازیابی اطلاعات، بخش‌های کم‌تری از ارائهٔ خود را جا بیاندازد. همچنین حسین به دلیل عوامل عاطفی و به دلیل آن که از یک استاد خوشش نمی‌آمد، فراموش کرده بود نام او را در فایل اسامی اساتید بیاورد. همین‌طور شیوع کرونا و افتادن فاصله میان اجرا و دفاع از پایان‌نامه به دلیل گذشت زمان، موجب فراموشی بخشی از اطلاعات امین شد و در نهایت تداخل اطلاعات مربوط به جلسات متعدد روز قبل از دفاع موجب فراموشی پروین شده بود.

تست و پاسخ ۷۹

- محمد در حال مطالعهٔ کتاب روان‌شناسی است و از روش پس‌خبا استفاده می‌کند. به ترتیب هدف از مراحل «پیش‌خوانی» و «خواندن» کدام است؟
- ۱) خواندن دقیق متن - طرح چند سؤال کلیدی از متن
  - ۲) داشتن استنباط کلی از هر فصل - پاسخ‌دادن به پرسش‌ها
  - ۳) طرح چند سؤال کلیدی از متن - پاسخ‌دادن به پرسش‌ها
  - ۴) داشتن برداشت کلی از کل کتاب - طرح چند سؤال کلیدی از متن

(درس ۴ - چگونه مطالعه کنیم تا حافظهٔ بهتری داشته باشیم؟)

پاسخ: گزینهٔ ۲

درس نامه ●● روش پس‌خبا از حروف آن پنج فن تشکیل شده است. خلاصه‌ای از این روش عبارت است از:

پیش‌خوانی	مطالب هر فصل را پیش‌خوانی کنید تا برداشت کلی داشته باشید.
سؤال کردن	سعی کنید در مورد متن چند سؤال کلیدی داشته باشید.
خواندن	مطالب را به دقت بخوانید تا بتوانید به پرسش‌ها پاسخ دهید.
به خود پس‌دادن	جواب‌ها را بیان کنید و در صورت لزوم دوباره متن را بخوانید.
آزمون	به صورت منظم یادآوری اطلاعات را آزمایش کنید.

پاسخ تشریحی پیش‌خوانی: مطالب هر فصل را پیش‌خوانی کنید تا برداشت کلی داشته باشید.

خواندن: مطالب را به دقت بخوانید تا بتوانید به پرسش‌ها پاسخ دهید.

دام تستی توجه کنید که قسمت اول (۴) می‌تواند درست باشد، ولی قسمت دوم آن به مرحله «سؤال کردن» مربوط است.

تست و پاسخ ۸۰

در کدام گزینه، فنون بهسازی حافظه آورده شده، عامل فراموشی مشابهی را هدف گرفته‌اند؟

- (۱) مرور کارآمد - پرهیز از هم‌زمانی چند فعالیت
- (۲) آزمون مکرر - کاهش فاصله زمانی بین یادگیری و یادآوری
- (۳) یادگیری با استراحت - مطالعه چندحسی
- (۴) بیان اهمیت مطلب - یادگیری عمیق

پاسخ: گزینه ۳

(درس ۴ - فنون بهسازی حافظه)

پاسخ تشریحی هر یک از فنون بهسازی حافظه یکی از عوامل مؤثر بر فراموشی را هدف گرفته‌اند. از میان فنون اشاره شده در صورت سؤال «یادگیری با استراحت» و «مطالعه چندحسی» هر دو عامل فراموشی «تداخل اطلاعات» را کاهش می‌دهند. بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) مرور کارآمد ← بر «گذشت زمان» و پرهیز از هم‌زمانی چند فعالیت ← بر «عدم رمزگردانی» اثر می‌گذارد، زیرا وقتی به طور هم‌زمان چند موضوع را به ذهن می‌سپاریم، حاصل آن شکل‌گیری (رمزگردانی) ضعیف از موضوع‌های مختلف است.
- ۲) آزمون مکرر ← بر «عدم وجود نشانه‌های بازیابی» و کاهش فاصله زمانی بین یادگیری و یادآوری ← بر «گذشت زمان» اثر می‌گذارد.
- ۴) بیان اهمیت مطلب ← بر «عوامل عاطفی» اثر می‌گذارد، زیرا مطالب مهم و کاربردی، دوست‌داشتنی هستند. چیزی که دوست نداشته باشیم، به راحتی رمزگردانی نمی‌شود؛ بنابراین بیان اهمیت مطالب بر مسائل عاطفی و «عدم رمزگردانی» اثر می‌گذارد و یادگیری عمیق ← بر «تداخل» اثر می‌گذارد.

عربی، زبان قرآن دهم: صفحه‌های ۷۱ تا ۹۸، عربی، زبان قرآن دوازدهم: صفحه‌های ۱۹ تا ۲۷

• عَيْنُ الْأَنْسَبِ فِي الْجَوَابِ لَتَرْجُمَةَ الْعِبَارَاتِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ (۸۱ - ۸۸):

تست و پاسخ (۸۱)

﴿وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ﴾: و او ...

- ۱) کسی است که توبه عبادت‌کنندگان را قبول می‌کند و از گناهان درمی‌گذرد و آن‌چه را انجام می‌دهید، می‌داند!
- ۲) همان کسی است که توبه را از بندگان می‌پذیرد و از گناهان درمی‌گذرد و هر آن‌چه را انجام می‌دهند، می‌داند!
- ۳) کسی است که توبه را از بندگان خویش قبول می‌کند و از بدی‌ها درمی‌گذرد و آن‌چه را انجام می‌دهید، می‌داند!
- ۴) همان کسی است که توبه بندگان خویش را می‌پذیرد و از بدی‌ها درمی‌گذرد و آن‌چه را انجام می‌دهند، می‌داند!

پاسخ: گزینه ۳

(عربی دهم - درس ۸)

مشاوره آیاتی که در کنکور از شون سؤال می‌اد در کتاب درسی هستند؛ پس به ترجمه دقیق آیات مسلط باشین.

خودت حل کنی بهتره کافیه فقط به ترجمه «التوبة عن عباده» و «تفعلون» توجه کنید.

درس نامه به ترجمه حروف جر دقت کنید که ترجمه نکردن آن‌ها خیلی مواقع جزء خطاها محسوب می‌شود:

معنی	حرف
از	مِنْ
از، درباره	عَنْ
دارد، برای، از آن	لِـ
با، به وسیله، به، در	بِـ
بر، روی، ضد، باید	عَلَى
در	فِي
تا، به سوی	إِلَى

مثال: «مَرَضَ صَدِيقِي مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ»: دوستم روز جمعه مریض شد. ✘ دوستم از روز جمعه مریض شد. ✓

پاسخ تشریحی کلمات مهم: «يَقْبَلُ»: قبول می‌کند / «التوبة عن عباده»: توبه را از بندگان / «يعفو»: درمی‌گذرد / «عن السيئات»: از بدی‌ها / «يعلم»: می‌داند / «ما تفعلون»: آن‌چه را انجام می‌دهید.

خطاهای سایر گزینه‌ها:

۱) توبه عبادت‌کنندگان (حرف جر «من» ترجمه نشده)

۲) هر آن‌چه («ما» در «ما تفعلون» شرطیه نیست، بلکه موصوله است؛ بنابراین باید به صورت «آن‌چه» ترجمه شود). - انجام می‌دهند («تفعلون» جمع مذکر مخاطب است، نه جمع مذکر غائب: انجام می‌دهید)

۴) توبه بندگان (مانند ۱) - انجام می‌دهند (مانند ۲)

تست و پاسخ ۸۲

«كان لألفرد مُختبِرٌ لصناعة مادّةٍ خاصّةٍ و بعد أن اخترعها أقبل على شرائها رؤساء المَنَاجِمِ و هم مشتاقون لاستخدامها في تسهيل الأعمال!»: ألفرد ...

- ۱) برای ساخت ماده‌ای خاص آزمایشگاهی داشت و بعد از این که آن را اختراع کرد، رئیس‌های معادن در حالی به خرید آن روی آوردند که برای به‌کارگیری آن در آسان کردن کارها مشتاق بودند!
- ۲) آزمایشگاهی داشت برای این که ماده خاصی را بسازد و بعد از این که آن را اختراع کرد، رئیسان معدن‌ها به آن روی آوردند؛ در حالی که برای به‌کارگیری آن در آسان کردن کارها مشتاق بودند!
- ۳) آزمایشگاهی برای ساختن ماده‌ای خاص داشت و بعد از آن که آن اختراع شد، رؤسای معادن به خریدنش روی آوردند، حال آن که در به‌کارگیری آن برای راحت کردن کارها اشتیاق داشتند!
- ۴) برای ساختن یک ماده خاص آزمایشگاهی داشت و بعد از این که آن را اختراع کرد، رئیسان معدن‌ها مشتاقانه آن را برای به‌کارگیری در تسهیل کارها خریدند!

پاسخ: گزینه ۱

(عربی دوازدهم - درس ۲)

مشاوره در حل سوالات ترجمه تک‌عبارتی بهتره اول تفاوت گزینه‌ها رو پیدا کنیم.

خودت حل کنی بهتره «صناعة» اسمه یا فعل؟ - فعل «اخترع» لازمه یا متعدی؟ - «و هم مشتاقون» باید چه‌طور ترجمه بشه؟

پاسخ تشریحی

کلمات مهم: «كان لألفرد»: ألفرد داشت / «مُختبِرٌ»: آزمایشگاهی / «لصناعة»: برای ساختن / «اخترعها»: آن را اختراع کرد / «أقبل»: روی آوردند / «على شرائها»: به خرید آن / «رؤساء المناجم»: رئیس‌های معادن / «و هم مشتاقون»: در حالی که مشتاق بودند / «تسهیل»: آسان کردن. خطاهای سایر گزینه‌ها:

۲) بسازد («صناعة» مصدر و اسم است، نه فعل) - «على شرائها» ترجمه نشده است.

۳) اختراع شد («اخترع» متعدی است، نه لازم، «اخترعها: آن را اختراع کرد») - اشتیاق داشتند («هم مشتاقون» جمله اسمیه است که به اشتباه به صورت فعل ماضی ترجمه شده است).

۴) مشتاقانه («و هم مشتاقون» جمله حالیه است، نه حال مفرد؛ ضمن این که در جای مناسب خود ترجمه نشده) - آن را برای به‌کارگیری (ص: برای به‌کارگیری آن) - خریدند (أقبل: روی آوردند) - دقت کنید که «على شرائها» ترجمه نشده است.

نکته «و هم مشتاقون» جمله حالیه است و نباید مانند ۴) به صورت حال مفرد ترجمه شود. دقت کنید که چون قبل از آن فعل ماضی آمده، «و هم مشتاقون» نیز به صورت ماضی ترجمه می‌شود: در حالی که مشتاق بودند.

تست و پاسخ ۸۳

«أنجح الدولة في العالم هي التي تفيد شعبها عبر مشتقاتها النفطية و تصديراتها، إن لم تكن هكذا لم تحصل تلك الدولة على الفوز!»:

- ۱) موفق‌ترین کشور در دنیا آن است که از راه مشتقات نفتی و صادر کردن هایش به ملت خود سود برساند، اگر این چنین نباشد، آن کشور به پیروزی دست نیافته است!
- ۲) موفق‌ترین کشورها در دنیا آن است که از راه مشتقات نفتی خود و صادراتش به ملتش نفع برسد که اگر این چنین نباشد، آن کشور به موفقیت دست نیافته است!
- ۳) پیروزترین کشور همان است که در جهان از راه مشتقات نفت و صادراتش به ملت خویش منفعت برساند و اگر این‌طور نشود، آن کشور موفقیت را به دست نیاورده است!
- ۴) پیروزترین کشور در جهان همان است که از طریق مشتقات نفتی و صادر کردن هایش به ملت خود نفع برساند و اگر این‌طور نشود، آن حکومت به پیروزی دست نمی‌یابد!

پاسخ: گزینه ۱

(عربی دهم - درس ۷)

خودت حل کنی بهتره «تفید» متعدیه یا لازم؟ - معنای «لم تکن» رو دریاب.

درس نامه ۱۱ (۱) در جملات شرطی، اگر فعل و جواب شرط ماضی باشند، می توان آن ها را به صورت مضارع ترجمه کرد.

مثال: «مَنْ فَكَّرَ قَبْلَ الْكَلَامِ سَلِمَ مِنَ الْخَطَا غَالِبًا»: هر کس قبل از سخن گفتن فکر کند، غالباً از خطا در امان می ماند.

در صورت سؤال «لم تکن» به عنوان فعل شرط و «لم تحصل» به عنوان جواب شرط در ظاهر مضارع و در معنا ماضی هستند؛ بنابراین می توان آن دو را هم به شکل مضارع و هم ماضی ترجمه کرد.

(۲) ساختار «لم + مضارع» در زبان فارسی معادل ماضی منفی است. ← «لم ینجح»: موفق نشد.

پاسخ تشریحی کلمات مهم: «أنجح الدولة»: موفق ترین کشور / «تفید»: سود برساند / «مشتقاتها التَّفْطِيَّة»: مشتقات نفتی اش / «تصدیراتها»: صادر کردن هایش / «إن لم تکن»: اگر نباشد، اگر نبود (فعل شرط) / «لم تحصل»: دست نمی یابد، دست نیافت (جواب شرط) / «فوز»: پیروزی.

خطاهای سایر گزینه ها:

(۲) کشورها («الدولة» مفرد است، نه جمع). - نفع برسد («تفید» متعدی است، نه لازم: نفع برساند)

(۳) همان است که در جهان (جای «در جهان» و «همان است که» عوض شده) - نفت (النَّفْطِيَّة: نفتی، در این کلمه یاء نسبت به کار رفته و ضمیر «ها» نیز ترجمه نشده است). - نشود (معادل «لم تکن» نیست، بلکه معادل «لم تصیح» است).

(۴) مشتقات نفتی (ضمیر «ها» ترجمه نشده است). - نشود (مانند (۳))

تست و پاسخ ۸۴

«تُعْجِبُ بَعْضَ النَّاسِ الدَّلَافِينُ الَّتِي لَمَّا يَتَّقِ نَظَرَهَا عَلَيَّ عَدُوَّهَا سَمَكَةُ الْقِرَشِ تَهْجُمُ مَعَهَا عَلَيْهَا وَتَضْرِبُهَا بِأَنُوفِهَا الْحَادَّةِ». برخی از مردم .....

(۱) خوششان می آید از دلفین هایی که وقتی نگاهشان به دشمنشان کوسه ماهی می افتد، با هم به او حمله می کنند و با بینی های تیز خود او را می زنند!

(۲) تعجب می کنند از دیدن دلفین هایی که وقتی نگاهشان به دشمن خود کوسه ماهی می افتد، با هم به او هجوم می برند و با بینی های

تیزشان او را می زنند!

(۳) را در شگفت می آورد دلفین ها، هنگامی که چشم آن ها به دشمنشان کوسه ماهی افتاد، به او هجوم می برند و با بینی های تیز خود آن ها را می زنند!

(۴) خوششان می آید از دلفین هایی که وقتی چشمشان به دشمنشان کوسه ماهی می افتد، به او با هم هجوم می برند و با بینی های خود که

تیز هستند او را می زنند!

پاسخ: گزینه ۱

(عربی دهم - درس ۸)

خودت حل کنی بهتره معنای اصطلاحی «تُعْجِبُ» چیست؟ - «الدلافین الَّتِي» چه طور ترجمه می شود؟ - «أنوفها الحادة» چه نوع ترکیبی است؟

درس نامه ۱۱ در عربی برای گفتن اصطلاح «خوشم می آید»، «خوششان می آید»، «خوشش می آید» و ... از ترکیب فعل «تُعْجِبُ» یا «يُعْجِبُ» +

ضمیر یا اسم (بنا بر شرایط جمله) استفاده می کنیم. ← از آن تیم خوشم می آید: يُعْجِبُنِي ذَلِكَ الْفَرِيقُ.

برخی از مردم از دلفین ها خوششان می آید: تُعْجِبُ بَعْضَ النَّاسِ الدَّلَافِينُ.

نکته می توان ترکیب (يُعْجِبُ + ضمیر یا اسم) را به صورت تحت اللفظی هم ترجمه کرد؛ یعنی در مثال بالا می توان گفت: «آن تیم مرا به

شگفت می آورد.»

پاسخ تشریحی کلمات مهم: «تُعْجِبُ بَعْضَ النَّاسِ»: برخی از مردم خوششان می آید، برخی از مردم را به شگفت می آورند / «الدلافین الَّتِي»: دلفین هایی که / «يَتَّقِ نَظَرَهَا»: نگاهشان می افتد / «تَهْجُمُ مَعَهَا»: با هم حمله می کنند / «تضربها»: او را می زنند / «بأنوفها الحادة»: با بینی های

تیز خود.

دانلود رایگان تمام آزمون‌های آزمایشی در کانال ما:

@Azmoonha_Azmayeshi

علوی

تمام پایه‌ها و رشته‌ها

آزمون‌ها آزماینتی
T.me/Azmoonha_Azmayeshi

شرکت تعاونی خدمات آموزشی کارکنان
سازمان سنجش آموزش کشور

گزینه دو

مؤسسه آموزشی فرهنگی

آزمون‌ها آزماینتی
T.me/Azmoonha_Azmayeshi

حلقه
سنجی

خطاهای سایر گزینه‌ها:

- ۲) تعجب می‌کنند (معنای درستی برای «تُعَجَّبُ» نیست و «تَعَجَّبَ» به معنای «تعجب کردن» می‌باشد). - دیدن (اضافی است).
 ۳) دلفین‌ها («الَّتِي»: که) در «الدلافينُ الَّتِي» ترجمه نشده است! - چشم (معادل «عين» است و «نظر» یعنی «نگاه»). - افتاد («يقع» مضارع است). - «معاً» (ترجمه نشده است). - آن‌ها را («ها» در «تضربها» به «سمكة القرش» برمی‌گردد: او را)
 ۴) چشم (مانند ۳) - بینی‌های خود که تیز هستند (صفت و موصوف را نباید به صورت مبتدا و خبر ترجمه کرد: بینی‌های تیز خود)

نکات

- ۱) اگر کلمه‌ای هم‌زمان مضاف‌الیه و صفت بگیرد، در ترجمه آن اول صفت را می‌آوریم بعد مضاف‌الیه را. ← «أنوفها الحادة»: بینی‌های تیز خود.
 ۲) وقتی کلماتی مثل «الَّذِي، الَّتِي، الَّتِي...» بعد از یک اسم «ال» دار به کار می‌روند، به صورت «که» ترجمه می‌شوند و در این ساختار می‌توانیم اسم «ال» دار را شبیه به اسم‌های نکره ترجمه کنیم!
 مثال: «الدلافين الَّتِي»: دلفین‌هایی که ✓ دلفین‌ها که ✓

تست و پاسخ ۸۵

«واصلَ أخي مُجَدِّداً تمارينَه الرياضِيَّة حتَّى اسْتَطَاعَ أن يَحصلَ على جائزَةٍ كانَ أهلاً لها!»:

- ۱) برادر تلاشگرم تمرین‌های ورزشی خویش را ادامه داد تا این‌که بتواند به جایزه‌ای دست یابد که شایسته آن باشد!
 ۲) برادرم تلاشگرانه تمرینات ورزشی‌اش ادامه یافت تا این‌که توانست به جایزه‌ای شایسته برای خود دست یابد!
 ۳) برادرم تلاشگرانه تمرین‌های ورزشی خود را ادامه داد تا این‌که توانست به جایزه‌ای که شایسته آن بود، دست یابد!
 ۴) برادر تلاشگرم تمرینات ورزشی‌اش ادامه یافت تا این‌که بتواند به جایزه‌ای دست پیدا کند که شایسته آن بود!

(عربی دوازدهم - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۳

خودت حل کنی بهتره کافی است به ترجمه «مُجَدِّداً» و «واصلَ» توجه کنید.

درس‌نامه •• وقتی اسمی با ضمیر می‌آید معرفه است، مثل «أخي» و اگر بعد از آن اسم منصوب نکره بیاید، مثل «مُجَدِّداً»، قطعاً «مُجَدِّداً» صفت نیست، بلکه حال است؛ چراکه اگر صفت بود باید با موصوف خود (أخي) از لحاظ معرفه‌بودن، مطابقت می‌کرد. ← قد واصلَ أخي مُجَدِّداً ... برادرم تلاشگرانه ادامه داد ... (مُجَدِّداً: حال) - قد واصلَ أخي المُجَدِّد ... برادر تلاشگرم ادامه داد ... (المُجَدِّد: صفت)

پاسخ تشریحی کلمات مهم: «واصلَ»: ادامه داد / «أخي مُجَدِّداً»: برادرم تلاشگرانه / «تمارينه الرياضِيَّة»: تمرین‌های ورزشی خود / «حتَّى استطاعَ»:

تا این‌که توانست / «أن يحصلَ»: که دست یابد / «كان أهلاً لها»: شایسته آن بود.

خطاهای سایر گزینه‌ها:

- ۱) تلاشگرم («مُجَدِّداً» حال است، نه صفت «أخي»). - بتواند («استطاع» ماضی است). - باشد (دلیلی برای مضارع ترجمه کردن «كان» وجود ندارد).
 ۲) ادامه یافت («واصلَ» متعدی است، نه لازم) - جایزه‌ای شایسته (جمله «كان أهلاً لها» جمله وصفیه است برای «جائزة»، نه صفت مفرد برای آن) - برای خود (ضمیر «ها» به «جائزة» برمی‌گردد: برای آن) - ضمناً «كان» ترجمه نشده است.
 ۴) تلاشگرم (مانند ۱) - ادامه یافت (مانند ۲) - بتواند (مانند ۱)

نکته «كان أهلاً لها» جمله وصفیه است برای اسم نکره «جائزة»، پس باید قبل از ترجمه آن «که» بیاید.

تست و پاسخ ۸۶

«بعد لعبِ اطفالي بِغرفة التوم رأيتُ أنّ أحد الأُسرة مكسور فاتصلتُ بمصلح لتصليحه!»:

- ۱) پس از بازی کودکانم، در اتاق خواب دیدم که یکی از تخت‌ها شکسته است؛ پس با یک تعمیرکار برای تعمیر آن تماس گرفتم!
- ۲) بعد از این که بچه‌ها در اتاق خواب بازی کردند، فهمیدم که یک تخت شکسته است؛ پس برای تعمیرش با تعمیرکار تماس گرفتم!
- ۳) پس از بازی کردن بچه‌هایم، در اتاق خواب دیدم که تخت یکی‌شان شکسته است و باید برای تعمیرش با تعمیرگاه تماس بگیرم!
- ۴) بعد از بازی فرزندانم، در اتاق خوابشان دیدم که تخت یکی از آنان شکسته شده است؛ پس با یک تعمیرکار برای تعمیرش تماس گرفتم!

پاسخ: گزینه ۱

(عربی دهم - درس ۸)

خودت حل کنی بهتره فقط با ترجمه «أحد الأُسرة» به گزینه درست می‌رسید.

پاسخ تشریحی کلمات مهم: «بعد لعبِ اطفالي»: پس از بازی کودکانم / «رأيتُ»: دیدم / «أحد الأُسرة»: یکی از تخت‌ها / «مكسور»: شکسته / «اتصلتُ»: تماس گرفتم / «مصلح»: یک تعمیرکار / «تصليحه»: تعمیر آن.

خطاهای سایر گزینه‌ها:

- ۲) بچه‌ها (ضمیر «ي» در «اطفالي» ترجمه نشده است). - بازی کردند («لعب») اسم است نه فعل، چون مجرور شده است: بازی کردن) - فهمیدم (رأيتُ دیدم) - یک تخت («أحد الأُسرة» یکی از تخت‌ها، «أُسرة» جمع «سریر» است).
- ۳) تخت یکی‌شان («أحد الأُسرة»: یکی از تخت‌ها، ضمن این که فاقد ضمیر است). - باید تماس بگیرم («اتصلتُ» فعل ماضی است، ضمن این که لفظ «باید» اضافی است). - تعمیرگاه («مصلح» اسم فاعل و به معنای «تعمیرکار» است).
- ۴) فرزندانم (ترجمه دقیقی برای «اطفالي» نیست). - اتاق خوابشان («غرفة التوم» فاقد ضمیر است). - تخت یکی از آن‌ها (مانند ۳)

نکته توجه کنید که بعد از کلمه «بعد» بلافاصله فعل نمی‌آید و اسم به عنوان مضاف‌الیه می‌آید. در صورت سؤال علامت کسره نیز در «لعب» نشان می‌دهد که «لعب» اسم است، نه فعل؛ چراکه اگر فعل ماضی بود، باید آخر فعل فتحه می‌آمد، یعنی به صورت «لَعَب».

تست و پاسخ ۸۷

عَيِّن الصَّحِيح:

- ۱) أخذتُ الأجوبةَ دقيقةً لمسائل الرياضيات من زميلي: برای مسئله‌های ریاضی جواب‌های دقیقی از هم‌کلاسی‌ام گرفتم!
- ۲) كانت صديقتي تمشي جنب البحر هادئاً: دوستم به آرامی کنار دریا راه می‌رفت!
- ۳) أخي يقوم بالأعمال الرياضية نشيطةً دائماً: برادرم همیشه با نشاط به اعمال ورزشی می‌پردازد!
- ۴) كان المتفرجون يُسجعون لاعبهم المحبوب فرحاً: تماشاچیان با خوشحالی بازیکن محبوب خود را تشویق می‌کردند!

پاسخ: گزینه ۳

(عربی دوازدهم - درس ۲)

مشاوره در مورد سؤالات چهار عبارتی باید تک‌تک کلمات رو جدا جدا و با دقت بررسی کنیم. البته این کار نیاز به تمرین و تکرار دارد.

خودت حل کنی بهتره به قیدهای حالت «دقیقة، هادئاً، نشيطةً و فرحاً» توجه کن.

درس نامه ●●

(۱) اسم نكرة منصوبی که دربارهٔ یک اسم معرفه به کار برود حال است، نه صفت؛ پس در ترجمه باید به صورت قید حالت ترجمه شود.

مثال: شَجَعْنَا لِأَعْيَابِ مَسْرُورًا. ← بازیکن خوشحالی را تشویق کردیم.
نکره   نکره

شَجَعْنَا لِأَعْيَابِ مَسْرُورًا. ← بازیکن را در حالی که خوشحال بود، تشویق کردیم.
معرفه   نکره

(۲) برای ترجمهٔ حال باید در تشخیص مرجع آن دقت کنیم. برای این تشخیص اول به جنس و عدد حال دقت کنید و همان اول سراغ ترجمه نروید.

مثال: «سَاعِدَ الْوَلَدُ أُمَّهُ مَسْرُورًا.» («مسروراً» مذکر است، پس مرجع آن «الولد» است، نه «أُمُّ»). ← «فرزند با خوشحالی مادرش را کمک کرد.»
«سَاعَدَ الْوَلَدُ أُمَّهُ مَسْرُورَةً.» («مسرورة» مؤنث است، پس مرجع آن «الأُمُّ» است). ← «پسر مادرش را در حالی که خوشحال بود، کمک کرد.»

پاسخ تشریحی

۱) جواب‌های دقیقی («دقیقه» حال است، نه صفت «الأجوبة»؛ چراکه اگر صفت بود باید از لحاظ معرفه بودن با «الأجوبة» مطابقت می‌کرد و به صورت معرفه می‌آمد.)

ترجمه: ... جواب‌ها را گرفتم در حالی که دقیق بودند.

۲) «هادئاً» حال است برای «البحر» در صورتی که در ترجمهٔ سؤال، به عنوان حال برای «صدیقة» آمده است (دوستم به آرامی ... و چون «هادئاً» مذکر است، پس نمی‌تواند حال باشد برای کلمهٔ «صدیقة» که مؤنث است.

ترجمه: دوستم کنار دریا در حالی که آرام بود، راه می‌رفت.

۳) «فرحاً» چون مفرد است نمی‌تواند حال باشد برای کلمهٔ «المتفرجون» که جمع است؛ پس «فرحاً» حال است برای «للاعب» که هر دو مفرد هستند و با هم مطابقت دارند.

ترجمه: تماشاچیان بازیکن محبوب خود را در حالی که خوشحال بود، تشویق می‌کردند.

تست و پاسخ

«این پژوهشگر آزمایشگاه کوچک‌تری را در منزل خود برپا کرد تا تجارب خویش را در آن اجرا کند»: هذا الباحث ...

(۱) بَنَى مُخْتَبِرًا صَغِيرًا فِي بَيْتِهِ لِتَجْرِي فِيهِ تِجَارَتُهُ!

(۲) قَدِ أَقَامَ مُخْتَبِرًا أَصْغَرَ فِي دَارِهِ لِتَجْرِي فِيهِ تِجَارَتُهُ!

(۳) قَدِ قَامَ بِإِقَامَةِ مُخْتَبِرٍ صَغِيرٍ فِي مَنْزِلِهِ لِتَجْرِي فِيهِ تِجَارَتُهُ!

(۴) قَدِ أَقَامَ مُخْتَبِرًا أَصْغَرَ فِي بَيْتِهِ لِتَجْرِي فِيهِ تِجَارَتُهُ!

پاسخ: گزینه ۲

(عربی دوازدهم - درس ۲)

مشاوره در مورد تعریب تفاوت بین گزینه‌ها بهترین مورد برای دست پیدا کردن به جواب است.

خودت حل کنی بهتره فقط با یافتن درست معادل «کوچک‌تری» و «اجرا کند»، می‌توانید به گزینهٔ صحیح برسید.

پاسخ تشریحی کلمات مهم: آزمایشگاه کوچک‌تری: «مختبراً أصغر» / برپا کرد: «أقام» / تا اجرا کند: «لِتَجْرِي»

خطاهای سایر گزینه‌ها:

۱) بنی (به معنای «ساخت» می‌باشد، نه «برپا کرد») - صغیراً («کوچک‌تری» اسم تفضیل است: أصغر) - تجری (به معنای «جاری می‌شود»

لازم است، نه متعدی). - اعراب «تجارب» غلط است؛ چراکه مفعول است و باید فتحه بگیرد.

۲) قَدِ قَامَ بِإِقَامَةِ (ترجمهٔ درستی برای «برپا کرد» نیست). - صغیر (مانند ۱)

۳) تجری (مانند ۱) - تجارب (مانند ۱)

اقرأ النَّصَّ التالي ثمَّ أجب عن الأسئلة (٨٩-٩١) بما يناسب النَّصَّ:

لقد أثارَ سلوك الإنسان المعاصر مع الطبيعة الحزن والاضطراب في كلِّ من يُحبُّها. في قديم الزَّمان، كان الإنسان حنوناً في سلوكه مع الطبيعة ولا يستخدمها إلا بقدر حاجته و من جهة أخرى كان يُلزم نفسه بأن يحافظ عليها و يهتم بنظافتها و سلامتها كأنَّها كائنة حيَّة أو عضو من أعضاء أسرته. مع ازدياد عدد سكان البشر على الكرة الأرضية و تحوُّل أسلوب حياته، بدأ الإنسان أن يتعدَّى (= يظلم) على الطبيعة و كثر هذا التَّعدِّي يوماً بعد يومٍ حيثُ لم يكتفِ الإنسان برفع حوائجه فقط، بل أصبح حريصاً ليمتلك كلَّ ما كان في الطبيعة لراحة عيشه دون أن يحتاج إليها فقام بأعمال مخرَّبة أدت إلى انهدام أجزاء كثيرة من الطبيعة. إنَّ تخريب الغابات و الجبال لإنشاء الطرق الجديدة، تلويث الهواء من خلال توسيع الصناعات و إنتاج السيارات و المصانع، جزء من هذه السلوكيات الإنسانيَّة القبيحة التي أثارَت الغضب في الطبيعة فقامت بمعاكبة الإنسان. إنَّ الزلازل الهَدَّامة و الفيضانات (تيارات الماء العظيمة) التي تتسبَّب إلى قتل كثير من النَّاس - من أحبَّتها و أعدائها - و ظهور أمراض جديدة ما كان البشر جرِّبها من قبل من آثار غضب الطبيعة.

ترجمه متن

قطعاً رفتار انسان امروزی با طبیعت، موجب اندوه و اضطراب در هر کسی که آن را (طبیعت) دوست دارد، شده است. در زمان قدیم، انسان در رفتارش با طبیعت مهربان بود و از آن (طبیعت) استفاده نمی‌کرد، مگر به اندازه نیازش و از جهت دیگری خودش را ملزم می‌دانست که از آن نگهداری کند و به نظافت و سلامتی آن اهتمام می‌ورزید؛ گویی آن (طبیعت) موجودی زنده است یا عضوی از اعضای خانواده‌اش است. با زیاد شدن تعداد ساکنان بشر روی کره زمین و تغییر روش زندگی‌اش، انسان شروع به دست‌درازی به طبیعت کرد و این دست‌درازی روز به روز زیاد شد تا جایی که انسان به رفع نیازهایش فقط اکتفا نکرد، بلکه حریص شد تا مالک هر آنچه در طبیعت بود شود برای راحتی زندگی‌اش بدون این‌که به آن نیاز پیدا کند، پس به کارهای ویران‌کننده‌ای پرداخت که منجر به نابودی اجزای بسیاری از طبیعت شد. قطعاً تخریب جنگل‌ها و کوه‌ها برای ایجاد راه‌های جدید، آلوده کردن هوا از راه توسعه صنایع و تولید ماشین‌ها و کارخانجات، جزئی از این رفتارهای زشت انسانی است که موجب خشم در طبیعت شده است؛ پس طبیعت به انتقام از انسان پرداخت. قطعاً زلزله‌های ویرانگر و سیل‌هایی که باعث قتل بسیاری از مردم - چه دوست‌هایش و چه دشمنانش - می‌شود و بروز بیماری‌های جدیدی که بشر قبلاً آن‌ها را تجربه نکرده بود، از آثار خشم طبیعت است.

مشاوره در مورد حل سؤالات درک متن چند نکته رو در نظر داشته باشین:

- سؤالات درک متن رو در آخر سؤالات عربی جواب بدین.
- متن رو باید با دقت، ولی با سرعت بخونین. این کار نیاز به تمرین و تکرار زیاد داره. خوندن نصف و نیمه متن خیلی فایده‌ای نداره.
- توی متن و گزینه‌ها به کلماتی که معنای «هیچ، همه، گاهی، اصلاً، فقط، همیشه، بعضی، قطعاً، ممکنه...» دارن، دقت کنین.

تست و پاسخ ٨٩

«الإنسان الحنون هو الَّذي...» عيِّن الصَّحيح:

- لا يُصاب بالأمراض الجديدة لأنه يُحِبُّ الطبيعة!
- ينزعج عندما يشاهد الأفعال المخرَّبة للإنسان المعاصر!
- يحسب الطبيعة كائنة حيَّة لا تموت أبداً!
- لا يستخدم الطبيعة لرفع حاجاته اليوميَّة!

پاسخ: گزینه ٢

(عربی دوازدهم - درس ٢)

خودت حل کنی بهتره خط اول متن رو دریاب.

پاسخ تشریحی: انسان مهربان همان کسی است که ...

بررسی گزینه‌ها:

- ۱) به بیماری‌های جدید دچار نمی‌شود؛ چراکه او طبیعت را دوست دارد. (چه ربطی داره؟ مگه هر کس که طبیعت رو دوست داره دیگه مریض نمی‌شه؟)
- ۲) آزرده می‌شود هنگامی که کارهای ویرانگر انسان امروزی را می‌بیند. (کاملاً صحیح است طبق خط اول متن)
- ۳) گمان می‌کند که طبیعت موجودی زنده است که هرگز نمی‌میرد (این که طبیعت را موجودی زنده همچون جزئی از خانواده‌اش حساب می‌کند، درست است، ولی طبیعت هم از بین می‌رود و می‌میرد).
- ۴) از طبیعت برای رفع نیازهای روزانه‌اش استفاده نمی‌کند (اتفاقاً انسان مهربان با توجه به متن به اندازه نیازش از طبیعت استفاده می‌کند).

تست و پاسخ ۹۰

عَيْنُ الْخَطَا: «عندما تغضب الطبيعة.....»

- ۱) لا تعاقب إلا أعداءها و تمنعهم عما يحتاجون إليها!
- ۲) تأمر الأنهار أن تجري مياهها لتخريب البيوت و المزارع!
- ۳) تُحرّك الأرض بشدة و تُشجّعها على قتل الناس!
- ۴) تبعث الفيروسات لتصيب الإنسان بالأمراض الصعبة!

(عربی دوازدهم - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۱

خودت حل کنی بهتره از روی متن نگاه کن ببین وقتی طبیعت خشمگین می‌شه چه رفتارهایی با ما می‌کنه؟

پاسخ تشریحی: سؤال گزینه خطا را از ما می‌خواهد: «هنگامی که طبیعت خشمگین می‌شود ...»

بررسی گزینه‌ها:

- ۱) فقط دشمنانش را مجازات می‌کند و آن‌ها را از آن چه به آن نیاز دارند، منع می‌کند (با توجه به متن چه دوست‌هایش و چه دشمنانش را مجازات می‌کند).
- ۲) به رودخانه‌ها امر می‌کند که آب‌هایش را برای تخریب خانه‌ها و مزرعه‌ها جاری کند (بله درسته؛ سیل یکی از رفتارهای خشمگین طبیعت با ماست).
- ۳) زمین را به شدت حرکت می‌دهد و آن را به قتل مردم تشویق می‌کند (این گزینه هم درست است و زلزله یکی دیگر از رفتارهای خشمگین طبیعت با انسان‌هاست).
- ۴) ویروس‌ها را می‌فرستد تا انسان را به بیماری‌های سخت دچار سازد (بله؛ طبق خط آخر متن این گزینه هم صحیح است).

تست و پاسخ ۹۱

عَيْنُ الصَّحِيح:

- ۱) خلق الله الإنسان ليستهلك كل ما في الطبيعة لراحة عيشه!
- ۲) على الإنسان أن لا يقوم بإنشاء الطرق الجديدة لأنها تجرح الطبيعة!
- ۳) عدد سكان البشر قد ازداد فلا بد من التعدي على الطبيعة للحصول على ما يحتاج إليه!
- ۴) الطبيعة تحب التعايش السلمي مع الإنسان و لكتها إذا غضبت تنتقم بشدة!

(عربی دوازدهم - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۴

خودت حل کنی بهتره باید گزینه‌ای را انتخاب کنیم که درباره زندگی مسالمت‌آمیز بین انسان و طبیعت باشد.

پاسخ تشریحی بررسی گزینه‌ها:

- ۱) خداوند انسان را خلق کرد تا هر آن چه در طبیعت است، برای راحتی زندگی‌اش مصرف کند. (واقعاً هر چی که تو طبیعت رو باید برای راحتیمون استفاده کنیم؟ این جوری باعث تخریب طبیعت نمی‌شیم؟)
- ۲) انسان نباید به ایجاد راه‌های جدید بپردازد؛ زیرا آن طبیعت را زخمی می‌کند (این گزینه نمی‌تونه درست باشه بالاخره انسان برای دسترسی آسون به مناطق دیگه مجبور به این کار می‌شه، اما خب می‌تونه با راهکارهای جدیدش به طبیعت آسیب کم‌تری بزنه).
- ۳) تعداد ساکنان زمین زیاد شده است، پس ناچار است به طبیعت برای دستیابی به آن چه که به آن نیاز دارد، دست‌درازی کند (واضحه که چون تعدادمون زیاد شده نمی‌تونیم به طبیعت تعدی کنیم).
- ۴) طبیعت زندگی مسالمت‌آمیز با انسان را دوست دارد، ولی آن هرگاه خشمگین شود، به شدت انتقام می‌گیرد (این گزینه صحیحه؛ چراکه با توجه به متن وقتی طبیعت از دست انسان عصبی می‌شه شروع می‌کنه به انتقام‌گرفتن مثل زلزله، سیل و ...).

• عین الخطأ في الإعراب و التحليل الصرفي (۹۲-۹۳):

تست و پاسخ ۹۲

«المعاصر - لا يستخدم - يهتم - كائنة»:

- ۱) المعاصر: مفرد مذکر - اسم فاعل من فعل مزيد ثلاثي - معرب - معرّف بأل / صفة و مجرور بالكسرة
- ۲) لا يستخدم: فعل مضارع للتفي - للغائب - مزيد ثلاثي - له ثلاثة حروف زائدة - متعدّد / فعل و فاعل و الجملة فعلية
- ۳) يهتم: فعل مضارع - للمذکر الغائب - مجرد ثلاثي - حروفه الأصلية: «ه م م» - لازم / فعل و فاعل
- ۴) كائنة: مفرد مؤنث (جمعه السالم: الكائنات) - على وزن «فاعل» - معرب / خبر كأنّ و مرفوع بالضمّة

(عربی دوازدهم - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۳

خودت حل کنی بهتره به فعل‌ها توجه کن و در تشخیص مجرد ثلاثی و مزيد بودن، درست تصمیم بگیر.

پاسخ تشریحی «يَهْتَمُّ» مجرد ثلاثی نیست، بلکه مزيد است. این فعل در واقع «يَهْتَمُّ» بر وزن «يَفْتَعِلُ» از باب افتعال می‌باشد.

نکته فعلی که آخرش تشدید دارد بهتر است حروف آن را از هم تفکیک کنیم و بعد برای پیدا کردن وزن آن، اقدام کنیم. مانند «يُحِبُّ» که در واقع «يُحِبُّ» بوده و آن بر وزن «يَفْعِلُ» از باب «إفعال» می‌باشد.

تست و پاسخ ۹۳

«يمتلك - الهدامة - تتسبب - جرب»:

- ۱) يمتلك: فعل مضارع - للغائب - مزيد ثلاثي (من باب افتعال) - معلوم - متعدّد / فعل و مفعوله «كلّ»
- ۲) الهدامة: مفرد مؤنث - اسم مبالغة على وزن فعالة - معرب - معرفة / صفة و منصوب بالتبعية من «الزلازل»
- ۳) تتسبب: مضارع - للغائبة - مزيد ثلاثي - له حروف زائد واحد: «ت» - لازم / فعل و فاعل و الجملة فعلية
- ۴) جرب: فعل ماض - للغائب - مزيد ثلاثي على وزن «فعل» (مصدره: تجربة) - متعدّد / مفعوله «ها»

(عربی دوازدهم - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۳

مشاوره سوالات تحلیل صرفی بیشتر اوقات خیلی ساده و تکراری هستن. غلط‌های موجود توی این سوالات رو با تمرین‌های منظم و هر روزه می‌شه حدس هم زد.

خودت حل کنی بهتره به تعداد حروف زائد فعل‌های ثلاثی مزيد دقت کن.

درس نامه ●● برای پیدا کردن تعداد حروف زائد هر باب باید به زمان ماضی آن توجه کنیم. البته تعداد حروف زائد در هر بابی ثابت است که همگی در جدول زیر آورده شده است:

تعداد	حروف زائد	وزن ماضی	باب
واحد	أ	أَفْعَلْ	إفْعال
واحد	عين الفعل	فَعَّلْ	تفعیل
واحد	الف	فَاعَلْ	مفاعلة
اثنان	ت، عين الفعل	تَفَعَّلْ	تَفَعُّلْ
اثنان	ت، الف	تَفَاعَلْ	تَفَاعُلْ
اثنان	الف، ت	اِفْتَعَلَ	افتعال
اثنان	الف، نون	انْفَعَلَ	انفعال
ثلاثة	الف، سين، ت	اسْتَفَعَلَ	استفعال

پاسخ تشریحی فعل «تَسَبَّبَ» ثلاثی مزید از باب «تَفَعَّلَ» است و بنا بر جدول بالا حروف زائد آن دوتا است، نه یکی.

نکته مصدر باب «تفعیل» گاهی بر وزن «تَفَعَّلَ» می آید.

مثال: مصدر «جَرَّبَ» ← تَجْرِبُ ✓ تجرِبُ ✓

تست و پاسخ ۹۴

عَيْنُ الْخَطِّ فِي ضَبْطِ حَرَكَاتِ الْحُرُوفِ:

- يَجِبُ عَلَيَّ كُلِّ مُوَاطِنٍ الْإِتِّصَالَ بِالسَّرِيكَةِ عِنْدَ مُشَاهَدَةِ الْخَطْرِ!
- كَيْفَ تَسْتَطِيعُ الدَّلَّافِينَ أَنْ تَتَكَلَّمَ بِاسْتِخْدَامِ أَصْوَاتٍ مُعَيَّنَةٍ!
- إِنَّ الْأَلَاتِ الْمُخْتَلِفَةَ تُسْتَعْدَمُ لِتَسْهِيلِ نَقْلِ النَّفْثِ مِنَ الْمَنْحَدَرَاتِ!
- قَدْ تُسَهَّلَ أَعْمَالُ الْإِنْسَانِ الصَّعْبَةَ بِالِاسْتِيفَادَةِ مِنَ الْمَوَادِّ السَّرِيعَةِ الْإِنْفِجَارِ!

پاسخ: گزینه ۳

(عربی دوازدهم - درس ۲)

خودت حل کنی بهتره فعلها رو دریاب و بین کجا باید معلوم و کجا باید مجهول بیان.

درس نامه

در سؤالات «ضبط الحركات» برای این که تشخیص دهیم فعلی معلوم هست یا مجهول، مجبوریم عبارت عربی را ترجمه کنیم و از روی ترجمه، معلوم یا مجهول بودن افعال را تشخیص دهیم. توجه کنید که افعال مجهول غالباً با «شد» و «می شود» ترجمه می شوند.

مثال: قتل كثير من الناس في الزلزلة الشديدة.

بسیاری از مردم گشتند در زلزله شدید. ✘

بسیاری از مردم در زلزله شدید گشته شدند. ✓

در مثال بالا طبق ترجمه، «فُتِلَ» مجهول است و به صورت «گشته شدند» ترجمه می شود.

پاسخ تشریحی ترجمه: «قطعاً ابزارهای مختلف برای آسان کردن انتقال نفت از سرازیری‌ها، به کار گرفته می‌شود.»
دقت کنید که فعل «تَسْتَخَذُمُ» بنا بر ترجمه، مجهول است. ضمن این که تلفظ کلمه «المنحدرات» به شکل «الْمُنْحَدَرَات» صحیح است.

تست و پاسخ ۹۵

عَيْنِ الْأَقْرَبِ لِلْمَفْهُومِ: «أَعْقَلَ الْإِنْسَانَ أَنْظَرَهُمْ فِي الْعَوَاقِبِ»

۱) چون عاقبت کار جهان نیستی است	انگار که نیستی چو هستی خوش باش!
۲) من اگر نیکم و گر بد تو برو خود را باش	هر کسی آن درود عاقبت کار که کشت!
۳) مکن بد که بینی به فرجام بد	ز بد گردد اندر جهان نام بد!
۴) فرجام کار خویش نگه کن چو عاقلان	فرجام‌جوی روی ندارد به رود و جام!

پاسخ: گزینه ۴

(عربی دوازدهم - درس ۲)

مشاوره سوالات مفهوم عربی با ابیات فارسی ترکیب می‌شن و برای حل اون‌ها باید روی درک شعرهای فارسی و کلیدواژه‌های اون‌ها هم مسلط باشیم.

خودت حل کنی بهتره صورت سؤال گزینه‌ای رو می‌خواد که در آن انسان به عاقبت کار خودش فکر کنه.

پاسخ تشریحی فقط در ۲ گفته که باید به سرانجام کار نگاه کنیم.

مفهوم سایر گزینه‌ها:

- ۱) چون عاقبت جهان نابودی است، پس بهتر است که از تمام لحظات زندگی لذت برد.
- ۲) هر کس هر چه که انجام دهد، نتیجه‌اش را می‌بیند.
- ۳) هر کسی بدی کند، عاقبت کار خودش را می‌بیند.

تست و پاسخ ۹۶

عَيْنِ «مَنْ» لَيْسَ حَرْفِ جَرٍّ:

- ۱) كان هؤلاء العلماء من الذين يريدون السعادة للجميع!
- ۲) و من الناس من لا يرحمون الضعفاء في شدائد الدهر!
- ۳) أشتري قميصاً من أحسن المتاجر التي وجدتها في السوق!
- ۴) يدرس في جامعتنا من له آمال كثيرة و أهداف سامية في حياته!

پاسخ: گزینه ۴

(عربی دهم - درس ۸)

خودت حل کنی بهتره در ترجمه «من»، در همه گزینه‌ها «از» بذار، هر جا ترجمه‌اش بد دراومد، اون جا «من» حرف جر نیست.

درس نامه «مَنْ» و «مِنْ» در ظاهر شبیه هم هستند که در گزینه‌ها علامت ندارند. برای تشخیص آن دو از هم بهترین راه ترجمه عبارت است. بعد از «مِنْ» که حرف جر است به معنای «از»: حتماً اسم می‌آید، اما بعد از «مَنْ» یک جمله می‌تواند بیاید. دقت کنید که «مَنْ» می‌تواند پرسشی به معنای «چه کسی؟»، موصولی به معنای «کسی که، کسانی که» و شرطی به معنای «هر کس» باشد.

پاسخ تشریحی در همه گزینه‌ها «مِنْ» حرف جر است، به جز ۴.

ترجمه ۴: «در دانشگاه ما درس می‌خواند کسی که آرزوهایی زیاد و اهدافی والا در زندگی‌اش دارد.»
«مَنْ» در این جا موصولی است که بعد از آن یک جمله قرار گرفته است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ «این دانشمندان از کسانی بودند که سعادت را برای همه می‌خواهند.»
با توجه به ترجمه «مِن» حرف جر است که بعد از آن، اسم «الَّذین» آمده است.
- ۲ «و برخی از مردم کسانی هستند که در سختی‌ها به ضعیفان رحم نمی‌کنند؛ پس خودشان در آن (سختی‌ها) می‌افتند.»
طبق ترجمه «مِن» حرف جر است که بعد از آن اسم «الناس» آمده است.
- ۳ «پیراهنی خریدم از بهترین مغازه‌هایی که در بازار پیدا کردم.»
در این جا هم «مِن» حرف جر است و بعد از آن اسم «أحسن» قرار گرفته است.

تست و پاسخ ۹۷

عین عبارة لا يوجد فيها «نون الوقاية»:

- ۱) یا جدّتی لا تكوني بعيدة عني فإنّ هذا الشارع مُزدحم جدّاً!
- ۲) كانت سيارتي مُعطّلة أمس فأوصلتني زميلتي إلى الجامعة قبل بداية الامتحان!
- ۳) لا تحزني فإنّ خبراً تخافين إبلاغه قد بلغني!
- ۴) ظنّي عن بعض أعمال زملائي قد يكون خطأ فعليّ أن أجتنب بعض الظنّ!

پاسخ: گزینه ۴

(عربی دهم - درس ۸)

مشاوره نون وقایه از مفاهیم و نکات مورد علاقه طراح‌هاست و بارها در کنکور از شما سوال اومده و با حل همون‌ها هم می‌شه تمام نکات این موضوع رو دوره کرد.

خودت حل کنی بهتره حواست باشه که «نون» وقایه به فعل و حرف می‌چسبه، نه به اسم.

درس نامه ●● «نون» وقایه در سه حالت می‌آید:

- ۱) با فعل: وقتی «یا» متکلم به عنوان مفعول به فعل متصل شود، میان آن‌ها «نون» وقایه قرار می‌گیرد. توجه کنید که «نون» جزء حروف اصلی فعل نباشد. **مثال:** خَلَقَني: مرا خلق کرد (خَلَقَ + ن + ي)
- ۲) با حرف جر «عَنْ» و «مِنْ». **مثال:** مِنِّي (مِن + ن + ي)
- ۳) با حروف مشبّهة بالفعل. **مثال:** كَأَنِّي (كَأَنَّ + ن + ي) - إِنِّي (إِنَّ + ن + ي)

پاسخ تشریحی در ۲۶ ما اسم «ظنّي» گمانم را داریم که از «ظنّ + ي» تشکیل شده است. حواستان باشد که «نون» وقایه به اسم نمی‌چسبد و «ن» جزء حروف اصلی اسم است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ عني (عَنْ + ن + ي). بچه‌ها دقت کنید که «ن» در «تكوني» جزء حروف اصلی فعل است و «ن» وقایه نیست.
- ۲ أوصلتني (أوصلت + ن + ي): مرا رساند.
- ۳ بلغني (بلغ + ن + ي): به من رسیده است. ضمن این که «ن» در «تحزني» وقایه نیست و جزء حروف اصلی فعل است.

تست و پاسخ ۹۸

أي عبارة حُذِفَ فيها الفاعل:

- ۱) لا تُضعفي عزمك عندما تفشليّن في حياتك فاعلمي أنّ الله معك دائماً!
- ۲) الغربان تسكنن على الأشجار و تصنع لأنفسها الأعشاش على أغصانها!
- ۳) مجالسة الأصدقاء الصالحين تُوصّل الإنسان إلى النجاح الأکثر!
- ۴) سمع صوت طفل صغير ترك جنب باب المسجد و لم تكن أمّه معه!

پاسخ: گزینه ۴

(عربی دهم - درس ۷)

مشاوره این‌که بتونیم فعل‌های مجهول رو بدون علامت‌گذاری و از روی ترجمه عبارت‌ها تشخیص بدیم، نشون می‌ده که خیلی روی عربی تسلط داریم و البته توی سؤالات مختلفی از کنکور به کارمون میاد. برای این مورد اول باید معنی دقیق هر فعلی رو از کتاب درسی یاد گرفته باشیم.

خودت حل کنی بهتره کمکی که می‌تونم بکنم اینه که در ۱ و ۲ فعل‌ها معلوم هستن، پس توی ۳ و ۴ دنبال جواب بگرد.

درس‌نامه ●● برای این‌که تشخیص دهیم فعلی معلوم هست یا مجهول، مجبوریم عبارت عربی را ترجمه کنیم و از روی ترجمه، معلوم یا مجهول بودن افعال را تشخیص دهیم. توجه کنید که افعال مجهول غالباً با «شد» و «می‌شود» ترجمه می‌شوند. اگر فعلی مجهول بود، آن فعل فاعل ندارد و به جای فاعل، نائب فاعل دارد.

پاسخ تشریحی ترجمه ۴: «صدای کودک کوچکی که کنار در مسجد رها شده بود، شنیده شد، در حالی که مادرش همراهش نبود.»
«سَمِعَ»: شنیده شد و «تَرَكَ»: ترک شد، هر دو ماضی مجهول هستند و چون مجهول هستند، پس فاعل ندارند.
بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ لا تُضعفی: ضعیف نکن (فعل نهی است). - تَفْشَلین: شکست می‌خوری - اِعلمی: بدان (امر است).

۲ تَسکُنْ: سکونت دارند - تَصْنَعْ: می‌سازند

۳ تُوَصِّلْ: می‌رساند

تست و پاسخ ۹۹

عیّن ما فیه الحال أكثر:

- (۱) رأیتُ منصوراً مسروراً و هو یجمع المحاصیل مُجداً!
(۲) ساعدتُ العجوز محزوناً و هو کان تعباً جداً!
(۳) تَعَلَّمنا المدرّسةُ دروساً نافعةً مشفقَةً علينا!
(۴) شاهدتم الضیوف المحترمین فی العرقة جالسین!

(عربی دوازدهم - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۱

مشاوره تشخیص حال از سؤالات خیلی ساده کنکور هستش، چون فقط چندتا نکته ساده و تکراری داره.

خودت حل کنی بهتره اسم‌های منصوبی که درباره یک اسم نکره به کار رفتن، صفت هستن، نه حال و البته اسم‌های منصوبی که همراه افعال ناقصه اومدن رو حال حساب نکن.

درس‌نامه ●●

(۱) وقتی بعد از یک اسم نکره، اسم نکره دیگری قرار بگیرد، آن اسم دوم نمی‌تواند حال باشد، بلکه صفت است؛ چراکه این موصوف و صفت هستند که از لحاظ معرفه و نکره بودن با هم مطابقت دارند.

مثال: رأیتُ تلميذاً مُجداً فی الصفّ.

در این‌جا «مُجداً» بعد از اسم نکره «تلميذاً» آمده، پس صفت آن است، نه حال.

(۲) ما دو نوع حال داریم:

الف) حال مفرد: اسم نکره منصوبی است که حالت یک اسم معرفه را بیان می‌کند.

مثال: یشاهد علیّ فریقه فی الملعب مبتسماً: علیّ تیمش را در ورزشگاه با لبخند تماشا می‌کند.

«مبتسماً» اسم نکره منصوبی است که حالت اسم معرفه «علیّ» را بیان می‌کند.

ب) حال جمله: وقتی که وسط عبارتی یک جمله‌ای می‌آید که با ضمیر شروع شده و قبل از آن «و» آمده، آن جمله، جمله حالیه است.

مثال: ساعدتُ أمّی و هی کانت متعبَةً: به مادرم کمک کردم، در حالی که او خسته بود.

پاسخ تشریحی «مسروراً» حال است برای اسم معرفه «منصوراً» - «هو یجمع» جمله حالیه است که با «و» و ضمیر شروع شده - «مُجَدَّأً» دوباره حال است برای «منصوراً». ۳ تا حال داریم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲ «مَحْزُوناً» حال است برای اسم معرفه «العجوز» - «هو کان تعباً» جمله حالیه است که با «و» شروع شده. ۲ تا حال داریم. «تعباً» خبر «کان» است و حال نیست.

۳ «مُشَفِّقَةً» حال است برای اسم معرفه «المُدْرَسَةُ». ۱ حال داریم.

دقت کنید که «نافعة» صفت «دروساً» است؛ چراکه هر دو نکره هستند و با هم مطابقت دارند.

۴ «جالسین» حال است برای اسم معرفه «الضيوف»، پس ۱ حال داریم.

توجه کنید که «المحترمین» نمی‌تواند حال باشد، چون نکره نیست.

نکته «منصوراً» در ۱ نکره نیست، بلکه اسم علمی است که تنوین گرفته. مثل: عَلِيٌّ.

تست و پاسخ ۱۰۰

عین ما لیس فیهِ «واو» الحالة:

۱) بدأ أخي مع صديقه بالدراسة و هما في أواسط عمرهما!

۲) قد صام أبي و أمي اليوم و ضمنا نحن معهما أيضاً!

۳) ليلة أمس انقطع تيار الكهرباء و أعضاء الأسرة يُشاهدون قناة التعليم!

۴) قام الزارعون بجمع المحاصيل و هم مسرورون من عملهم!

پاسخ: گزینه ۲

(عربی دوازدهم - درس ۲)

مشاوره در مورد حال و «واو» حالیه نباید به نکاتی که در کتاب هست، اکتفا کنیم.

خودت حل کنی بهتره دنبال «واوی» در وسط جمله بگرد که بعد از آن ضمیر (مبتدا + خبر) بیاید.

درس نامه

حال جمله: وقتی که وسط یک عبارت، جمله‌ای می‌آید که با ضمیر شروع شده و قبل از آن «و» آمده، آن جمله، جمله حالیه است و به آن «واو»، «واو» حالیه می‌گویند. دقت کنید که جمله‌ای که بعد از «واو» حالیه قرار می‌گیرد، می‌تواند با ضمیر شروع نشود و فقط بعد از «واو» یک جمله اسمیه بیاید که باید از طریق ترجمه به آن دست یافت.

مثال:

۱) «شاهدتُ الطائر على الشجرة و هو يَغني بصوت جميل»: پرنده را بر روی درخت مشاهده کردم، در حالی که آن با صدای زیبایی آواز می‌خواند.

۲) «كنتُ مشغولاً بمطالعة دروسي و المطرُ ينزل بشدة»: مشغول مطالعه درس‌هایم بودم، در حالی که باران به شدت می‌بارید.

پاسخ تشریحی در ۲ «و» بین «أبي و أمي» «واو» حالیه نیست و فقط یک وابستگی بین آن‌ها ایجاد می‌کند: پدرم و مادرم.

در عبارت «و ضمنا نحن ...» هم «واو» حالیه نداریم؛ زیرا بعد از «و» ضمیر نیامده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ «و هما في أواسط عمرهما»: «و» حالیه است، چون بعد از آن ضمیر «هما» + خبر آمده است.

۳ «و أعضاء الأسرة يُشاهدون ...»: «و» حالیه است که بعد از آن یک جمله اسمیه آمده است.

۴ «و هم مسرورون ...»: «و» حالیه است، زیرا بعد از آن جمله اسمیه‌ای آمده که با ضمیر شروع شده است.

تاریخ دهم: صفحه‌های ۱۱۸ تا ۱۵۲، تاریخ دوازدهم: صفحه‌های ۶۱ تا ۷۷

تست و پاسخ (۱۰۱)

نتیجه سفر دریایی اسکیلاکس (دریانورد آسیای صغیر) در زمان پادشاهی داریوش هخامنشی چه بود؟

- (۱) باب المندب و خلیج عدن از سیطره حبشیان درآمد.
- (۲) با حفر آبراه‌های، دریای سرخ به رود نیل متصل گشت.
- (۳) مسیر دریایی میان هند و مصر مورد شناسایی قرار گرفت.
- (۴) برای نخستین بار، مسیر رود سند به اقیانوس هند پیموده شد.

پاسخ: گزینه (۳)

(تاریخ دهم - درس ۱۳ - کشف راه‌های دریایی در دوره هخامنشیان)

درس نامه یکی از اقدامات مهم و مدبرانه داریوش یکم هخامنشی در زمینه توسعه راه‌های دریایی، اتصال دریای سرخ به رود نیل بود. او هنگام سفر به مصر دستور داد با حفر آبراه‌های (کانالی)، دریای سرخ به رود نیل متصل شود تا امکان تردد کشتی‌ها میان این رود و دریا فراهم آید.

پاسخ تشریحی

داریوش بزرگ، پادشاه هخامنشی، در جریان لشکرکشی به هندوستان، وقتی که به رود سند رسید، یکی از اهالی آسیای صغیر به نام اسکیلاکس را مأمور کشف مسیرهای آبی کرد. وی مسیر رود سند را تا اقیانوس هند ادامه داد و سپس با عبور از دریای سرخ به مصر رسید. در نتیجه این سفر، برای نخستین بار، مسیر دریایی میان هند و مصر شناسایی شد.

نکته

خسرو انوشیروان (پادشاه ساسانی) با استفاده از نیروی دریایی، یمن را از اشغال حبشیان که از سوی امپراتوری روم شرقی (رقیب ساسانیان) حمایت می‌شدند، نجات داد و باب المندب و خلیج عدن را به تسلط خود درآورد.

دام تستی

مربوط به یکی دیگر از اقدامات داریوش بزرگ بوده (نه سفر دریایی اسکیلاکس) و (۴) هم بیانگر بخشی از سفر دریایی اسکیلاکس، نه نتیجه نهایی اون.

تست و پاسخ (۱۰۲)

کدام مورد، درباره وضعیت تجارت در دوران حکومت سلوکیان بر ایران درست است؟

- (۱) تجارت رونق زیادی داشت و بخش عمده کالاهای تجاری را اثاث منزل و ظروف آشپزخانه تشکیل می‌داد.
- (۲) درآمد بسیار هنگفتی از حقوق گمرکی، عوارض حمل‌ونقل و راهداری نصیب حکومت ایران می‌شد.
- (۳) جریان دادوستد به خصوص بازرگانی خارجی با هند و چین از رونق اساسی برخوردار بود.
- (۴) از حجم مبادله کالاهای ارزان قیمت کاسته شد و اشیای تجملی، جای آن‌ها را گرفت.

پاسخ: گزینه (۴)

(تاریخ دهم - درس ۱۳ - تجارت در ایران باستان)

درس نامه وضعیت تجارت در ایران باستان

هخامنشیان	تجارت مانند گذشته محدود و منحصر به اشیای تجملی و گران‌قیمت نبود، بلکه شامل انواع مختلفی از مواد اولیه (مانند فلزات و چوب)، محصولات کشاورزی و دامی و تولیدات صنعتی می‌شد. بخش قابل توجهی از کالاهای تجاری را اجناس موردنیاز مردم مانند اثاث منزل، ظروف آشپزخانه و مواد خوراکی تشکیل می‌داد.
اشکانیان	جریان دادوستد به خصوص بازرگانی خارجی رونق اساسی گرفت که یکی از عوامل مهم آن، گشایش جاده ابریشم بود. در آن دوره، ایران به عنوان واسطه تجاری بزرگ، میان چین و هند از یک سو، و اروپا از سوی دیگر عمل می‌کرد. ابریشم چین و ادویه هندوستان مشتریان زیادی در قلمرو روم داشت؛ بنابراین، درآمد هنگفتی از حقوق گمرکی، عوارض حمل‌ونقل و راهداری، نصیب حکومت اشکانی می‌شد.
ساسانیان	تجارت در مسیرهای زمینی و دریایی گسترش چشمگیری پیدا کرد و بازرگانان ایرانی از چین تا شرق آفریقا و مرکز اروپا مشغول دادوستد بودند. سکه‌های نقره ساسانی در بیشتر این مناطق رایج و معتبر بود. ساسانیان به مراتب بیشتر از حکومت‌های پیشین بر کار تجارت نظارت داشتند و قوانین مربوط به خرید و فروش را اجرا می‌کردند.

پاسخ تشریحی در دوران حکومت سلوکیان، تجارت رونق گذشته را نداشت؛ از حجم مبادله کالاهای ارزان قیمت کاسته شد و در عوض اشیای تجملی، جای آن‌ها را گرفت.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) در دوره سلوکیان، تجارت رونق چندانی نداشت. بخش دوم این گزینه نیز درباره تجارت در دوره «هخامنشیان» درست است.

۲ و ۳) درباره دوره «اشکانی» درست است.

تست و پاسخ ۱۰۳

کدام موارد، درباره اوستا، کتاب مقدس ایرانیان باستان و زرتشتیان، درست است؟

الف) یکی از پادشاهان اشکانی به نام بلاش یکم، دستور داد متون پراکنده اوستا گردآوری شود.

ب) پیشرفت دین مسیح در قلمرو ساسانی در مکتوب کردن اوستای شفاهی نقش داشت.

ج) اوستا در زمان اردشیر بابکان ساسانی، به خط و زبان پهلوی نگارش یافت.

د) شاپورگان، دانشنامه‌ای اوستایی مشتمل بر عقاید زرتشتی است.

۱) «الف» - «ب»   ۲) «ب» - «ج»   ۳) «ج» - «د»   ۴) «د» - «ب»

پاسخ: گزینه ۱ (تاریخ دهم - درس ۱۴ - زرتشت و تعالیم او و دین و عقاید ایرانیان باستان از دوران ماد تا ساسانیان)

مشاوره گاهی فقط یک واژه یا یک اسم، باعث نادرستی یک عبارت می‌شود. پس هم موقع مطالعه کتاب درسی و هم موقع خواندن صورت سؤال، حواست به تمام جزئیات باشه. این موضوع، هم در مورد این سؤال و هم در مورد سؤال بعدی صادق!

درس نامه •• کتاب مقدس ایرانیان باستان و زرتشتیان، «اوستا» نام دارد. بر پایه داستان‌های باستانی، نسخه‌ای از اوستا که در زمان هخامنشیان بر پوست گاو نوشته شده بود، بر اثر آتش‌سوزی تخت جمشید به دست اسکندر مقدونی از بین رفت و بعدها در زمان اشکانیان، متون پراکنده اوستا گردآوری شد.

پاسخ تشریحی یکی از پادشاهان اشکانی به نام «بلاش یکم»، دستور داد متون پراکنده اوستا گردآوری شود (درستی عبارت «الف»). اوستا تا قرن‌ها به صورت شفاهی و سینه‌به‌سینه نقل می‌شده است تا این‌که در قرن ۴ م. و در زمان «شاپور دوم» ساسانی به خط و زبان «اوستایی» نگارش یافت (نادرستی عبارت «ج»). تحولات دینی عصر ساسانی، از جمله پیشرفت دین مسیح در قلمرو ساسانی و در گرفتن مباحثات اعتقادی میان پیروان ادیان مختلف، موجب شد موبدان برای این‌که در مقام بحث و جدل، سند و مدرک در اختیار داشته باشند، اقدام به مکتوب کردن اوستای شفاهی کنند (درستی عبارت «ب»); هر چند هم‌چنان به نقل شفاهی آن رغبت بیشتری داشتند. در عصر ساسانیان، اوستا به زبان پهلوی ترجمه و شرح و تفسیرهایی بر آن نوشته شد. هم‌چنین کتاب‌های اعتقادی براساس تعالیم زرتشت به زبان پهلوی تألیف شد که از مهم‌ترین و مفصل‌ترین آن‌ها می‌توان به «دینکرد» اشاره کرد که دانشنامه‌ای مشتمل بر عقاید زرتشتی است (نادرستی عبارت «د»).

نکته «بندهش» نام کتاب اعتقادی دیگری است که در دوره ساسانیان و براساس تعالیم زرتشت به نگارش درآمد.

دام‌تستی «شاپورگان» نام کتابی دربردارنده عقاید «مانی» بوده، نه تعالیم زرتشت؛ پس ۴) نمی‌تونه درست باشه.

تست و پاسخ ۱۰۴

کدام موارد، درباره مانی و عقاید او درست است؟

الف) عقیده داشت که او برخلاف پیامبران پیشین آمده است تا روح انسان را از دنیای تاریکی برهاند.

ب) با ترکیب آموزه‌هایی از دین‌های زرتشتی، مسیحی و بودایی، آیین جدیدی را عرضه کرد.

ج) با تقدیم کتابش به شاپور یکم باعث شد این پادشاه ساسانی به کیش مانوی درآید.

د) در پی مخالفت موبدان با او، در زمان بهرام یکم، به زندان افتاد و اعدام شد.

۱) «ج» - «ب»   ۲) «ب» - «د»   ۳) «د» - «الف»   ۴) «الف» - «ج»

پاسخ: گزینه ۲ (تاریخ دهم - درس ۱۴ - دین و اعتقادات در دوره ساسانیان (مانی))

نکته مانی از شاپور یکم اجازه گرفت که عقاید خود را تبلیغ کند.

مانی و پیروان او، کتاب‌های خود را به زبان‌های مختلف می‌نوشتند و گاه برای تفهیم مطالب، از نقاشی استفاده می‌کردند.

پاسخ تشریحی

مانی، با ترکیب آموزه‌هایی از دین‌های زرتشتی، مسیحی و بودایی، آیین جدیدی را عرضه کرد (درستی عبارت «ب»). مانی عقیده داشت که او همانند پیامبران پیش از وی (نادرستی عبارت «الف»)، آمده است تا روح را که از دنیای نور است، از جهان مادی و تاریکی برهاند و انسان را به رستگاری برساند. مانی عقاید خود را در کتابی با عنوان «شاپورگان» نوشت و به شاپور یکم هدیه کرد، اما این پادشاه ساسانی بر دین زرتشتی باقی ماند (نادرستی عبارت «ج»). موبدان به شدت با آیین مانوی مخالف بودند. آنان پس از شاپور، اقدامات خود را برای نابودی مانی و مانویان (پیروان مانی) تشدید کردند. سرانجام در زمان بهرام یکم، مانی به زندان افتاد و اندکی بعد اعدام شد (درستی عبارت «د»).

تست و پاسخ ۱۰۵

کدام گزینه، تصویر درستی از وضعیت علم و آموزش در عصر ساسانی ارائه می‌دهد؟

۱) اداره آموزشگاه‌ها و مدارس عموماً در اختیار موبدان بود.

۲) آموزگاری، به عنوان یک شغل رسمی، به دبیران اختصاص داشت.

۳) فرزندان بازرگانان، صنعتگران و کشاورزان، در مدارس دولتی تحصیل می‌کردند.

۴) شاهزادگان، فنون رزمی و زبان‌های خارجی و فرزندان پیشه‌وران، ادبیات و حساب می‌آموختند.

پاسخ: گزینه ۱

(تاریخ دهم - درس ۱۵ - آموزش در دوره ساسانیان)

درس نامه در دوره ساسانی، قسمتی از برنامه‌های آموزشی و مواد درسی در مدارس و آموزشگاه‌ها، از قبیل آموختن اصول دین زرتشتی، فراگیری آداب و رسوم دینی و میهنی و مختصری خواندن و نوشتن، همگانی بود. البته برای گروه‌های مختلف، آموزش‌های ویژه‌ای نیز وجود داشت:

آموزش‌های ویژه	گروه‌های مختلف جامعه
دانش‌های سیاسی، کشورداری، فنون رزمی و گاهی زبان‌های خارجی می‌آموختند.	شاهزادگان و فرزندان صاحب‌منصبان سیاسی و نظامی
تعلیمات دینی و اوستایی را آموزش می‌دیدند.	فرزندان موبدان
خط، زبان، ادبیات و حساب را فرا می‌گرفتند.	فرزندان دبیران

نکته بنا به نوشته کریستن سن، نویسنده کتاب «ایران در زمان ساسانیان»، گروه بسیاری از بازرگانان شهرها، دست کم، خواندن، نوشتن و حساب می‌دانسته‌اند.

پاسخ تشریحی

در دوره ساسانی، اداره آموزشگاه‌ها و مدارس عموماً در اختیار موبدان بود. با این حال، کودکان و جوانان خاندان شاهی و صاحب‌منصبان حکومتی زیر نظر مربیان، انواع ورزش‌ها از جمله سوارکاری را فرا می‌گرفتند. بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) آموزگاری، به عنوان یک شغل رسمی، به «موبدان» (نه دبیران) اختصاص داشت.

۳) تنها فرزندان خاندان شاهی، درباریان، اشراف و موبدان می‌توانستند به مدرسه بروند و تحصیل کنند، اما برای فرزندان توده مردم از قبیل کشاورزان، پیشه‌وران و صنعتگران، این امکان فراهم نبود که در مدارس و آموزشگاه‌های آن دوره درس بخوانند.

۴) فرزندان کشاورزان و پیشه‌وران عموماً از امکان تحصیل محروم بودند و به جای آن، حرفه پدران خود را می‌آموختند.

دام تستی

با توجه به این که طبقه اجتماعی «دبیران» در دوره ساسانی به وجود آمد و قشر فرهیخته آن دوره به حساب می‌آوردند، ممکنه تصور کنی نقش معلمی رو هم بر عهده داشتن، اما خب مفهوم دبیر (کارمند اداری) در دوره ساسانی، با مفهوم دبیر در عصر ما (آموزگار)، خیلی فرق داره؛ پس بپا توی دام نیفتی.

تست و پاسخ ۱۰۶

مهم‌ترین ویژگی‌های هنر و معماری هخامنشی کدام‌اند؟

- الف) طبیعت‌گرایی و درباری بودن
ب) ساخت بناهای طاق‌دار، گنبدی و دارای ایوان
ج) تأثیرپذیری از دستاوردهای هنری اقوام و ملت‌های تابع
د) رواج استفاده از گچ‌بری و نقاشی دیواری برای تزیین ساختمان‌ها

۱) «د» - «ب»   ۲) «ج» - «الف»   ۳) «ب» - «ج»   ۴) «الف» - «ب»

پاسخ: گزینه ۲

(تاریخ دهم - درس ۱۶ - هنر و معماری در دوره هخامنشیان)

درس‌نامه در دوران هخامنشی، هنر و معماری ایران به سبب ۱) ثبات و آرامش، ۲) رونق اقتصادی و ۳) حمایت پادشاهان، به اوج شکوفایی رسید.

پاسخ تشریحی ویژگی‌های مهم هنر و معماری هخامنشی، عبارت بود از:

ویژگی	توضیحات
درباری بودن	شکوه شاهانه و تشریفات و تجملات درباری را به نمایش می‌گذاشت.
طبیعت‌گرایی	از عناصر موجود در طبیعت مانند حیوانات و گیاهان در آثار هنری استفاده می‌شد.
تأثیرپذیری از دستاوردهای هنری اقوام و ملت‌های تابع	تجربه و سبک‌های هنری اقوام غیرایرانی با شیوه‌های بومی ترکیب شد و هنری به وجود آمد که کاملاً تازگی داشت و روح هنر ایرانی بر آن حاکم بود.

بررسی عبارت‌های نادرست:

عبارت‌های «ب» و «د» به ویژگی‌های هنر و معماری در دوره «اشکانیان» اشاره دارند.

نکته مهم‌ترین بناهای دوره هخامنشیان شامل آرامگاه‌ها، کاخ‌ها، آتشفشان‌ها و دیگر ساختمان‌های عمومی است.

تست و پاسخ ۱۰۷

در کدام گزینه، مقایسه‌ی درستی از وضعیت هنر در ایران باستان ارائه شده است؟

- ۱) هنر بافندگی اعم از پارچه‌بافی و فرش‌بافی در دوره هخامنشیان و دوره ساسانیان در اوج قرار داشته است.
۲) در دوره اشکانی، سفال‌ها دارای نقش و طرح متنوع بودند، اما در دوره ساسانی، هنر سفالگری رونق گذشته را نداشت.
۳) اشکانیان همانند سلوکیان دنباله‌رو دستاوردهای هنری یونانیان بودند، اما ساسانیان به تأثیرپذیری هنر ایرانی از هنر یونانی پایان دادند.
۴) نقش برجسته‌های دوره اشکانی، اگرچه به پای نقش برجسته‌های ساسانی نمی‌رسند، اما از نظر فنی و هنری با نقش برجسته‌های هخامنشی برابری می‌کنند.

پاسخ: گزینه ۱

(تاریخ دهم - درس ۱۶ - هنر و معماری در ایران باستان (هخامنشیان، سلوکیان، اشکانیان و ساسانیان))

مشاوره تست‌های ترکیبی و مقایسه‌ای، پای ثابت کنکورهای اخیر بوده و احتمالاً در کنکورهای آینده هم خواهد بود؛ ما سعی می‌کنیم توی هر آزمون حداقل یک سؤال مقایسه‌ای داشته باشیم و تو هم تمرین کن که تاریخ رو این‌جوری بخونی.

پاسخ تشریحی جامعه‌های پر نقش و نگار و تزیین‌شده پادشاه و سپاهیان در نقش برجسته‌ها، نشان می‌دهد که هنر بافندگی در دوره «هخامنشی» در اوج قرار داشته است. بی‌شک، تالارهای بزرگ کاخ‌های پادشاهان در شوش و تخت جمشید با قالی‌ها و منسوجات نفیس و مرغوبی، مفروش بوده است.

در دوره «ساسانی»، بافندگی (اعم از بافت پارچه و قالی)، عرصه‌ای بود که هنرمندان عهد ساسانی، در آن استعداد و نبوغ هنری خود را برای خلق آثاری زیبا به نمایش گذاردند. منسوجات آن زمان، به ویژه پارچه‌های ابریشمی، بسیار ظریف و پر نقش و نگار بودند. شواهد موجود، بیانگر رونق و شکوفایی هنر فرش‌بافی در آن دوره است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۲ در دوره اشکانی، سفال‌ها نقش و طرح متنوع و گوناگون نداشتند.
- ۳ هنر ساسانی ریشه در هنرهای کهن ایران و نیز هنر دوران هخامنشی و اشکانی داشت و حتی از هنر یونانی و رومی نیز تأثیر پذیرفته بود.
- ۴ از دوران اشکانی، نقش برجسته‌هایی باقی مانده، اما از نظر فنی و هنری در سطح نقش برجسته‌های هخامنشی و ساسانی نیستند.

دام تستی درسته که هنر عصر ساسانی ریشه در هنر کهن و اصیل ایرانی داشت، اما کلاً از هنر یونانی و رومی هم بی‌بهره نبود؛ پس حواست رو جمع کن که توی دام ۳ نیفتی.

تست و پاسخ ۱۰۸

اولین جرعه نهضت مشروطه چه بود و رهبری حرکت مردمی در اعتراض به آن را چه کسی بر عهده داشت؟

- ۱) احداث بانک استقراضی روس در محل یک قبرستان متروکه - آیت‌الله سید محمد طباطبایی
- ۲) سفر سوم مظفرالدین‌شاه به اروپا با هزینه‌های سنگین - آیت‌الله سید محمد طباطبایی
- ۳) افزایش نرخ کالاهای مورد نیاز مردم مانند قند - آیت‌الله سید عبدالله بهبهانی
- ۴) انتشار عکس مسیو نوز در جشن بالماسکه - آیت‌الله سید عبدالله بهبهانی

(تاریخ دوازدهم - درس ۵ - آغاز حرکت مردم علیه استبداد و پیروزی نهضت مشروطه (ماجرای نوز بلژیکی))

پاسخ: گزینه ۴

مشاوره توی سؤال‌های دو قسمتی همیشه از روش ردّ گزینه کمک بگیر. اگه سؤال دو قسمتی، مثل این سؤال باشه که یک قسمت اون در هر چهار گزینه متفاوت، پیدا کردن پاسخ خیلی راحت می‌شه؛ چون اگه پاسخ قسمت اول رو بدونی، دیگه می‌تونی بدون توجه به قسمت دوم، گزینه درست رو پیدا کنی. اگر هم فقط پاسخ قسمت دوم رو بدونی، باز هم می‌تونی دوتا گزینه رو به راحتی حذف کنی و کنار بذاری. بالاخره هر آزمون یه سؤال ساده هم لازم داره که زیاد از دست ما دلگیر نشی! به این نکته هم حواست باشه که در کتاب درسی به هر واقعه‌ای چه صفتی نسبت داده شده؛ چون ممکنه سؤال، واقعه رو بلده و صفت اون را پیرسه یا صفت رو بلده و از واقعه پیرسه؛ مثلاً به ماجرای مسیو نوز میگن اولین جرعه نهضت مشروطه. یا مثلاً در درس‌های بعدی با صفت‌های «الطاف خفیه الهی»، «قیام خونین»، «اوج حماسه دفاع مقدس» و ... مواجه می‌شی که باید به خاطر بسپاری هر کدام مربوط به کدام واقعه هستن. حالا بعدها بهشون می‌رسیم.

درس‌نامه •• یکی از حوادث شتاب‌دهنده جنبش مشروطیت، ماجرای نوز بلژیکی بود. این واقعه، واکنشی در برابر توهین به مقدسات مردم مسلمان ایران به شمار می‌رود که آغازگر یک جنبش عمومی شد. اروپاییانی که در تهران بودند، در مراسم سال نو، محفلی می‌آراستند و در آن، با پوشیدن لباس‌های مختلف و زدن صورتک (ماسک) بر چهره، جشن بالماسکه برپا می‌کردند. در مراسم سال ۱۲۸۳ ش. مسیو نوز بلژیکی که طبق قرارداد گمرکی ایران و روسیه، کارگزار روس‌ها در امور گمرک ایران بود، با لباس روحانیان و در حالی که قلیان به دست داشت، عکس گرفت. این عکس در ماه محرم در میان مردم عزادار پخش و موجب اعتراض مردم شد؛ زیرا بلژیکی‌ها که اداره گمرک‌های ایران را به دست گرفته بودند، با بدرفتاری، افکار عمومی را بر ضد خود تحریک کرده بودند.

پاسخ تشریحی اعتراض مردم ایران به اقدام مسیو نوز بلژیکی (گرفتن عکس با لباس روحانیت در جشن بالماسکه در حالی که قلیان به دست داشت)، نخستین جرعه نهضت مشروطه بود که رهبری این حرکت را آیت‌الله سید عبدالله بهبهانی بر عهده داشت. سایر گزینه‌ها همگی به وقایع بعد از ماجرای مسیو نوز بلژیکی اشاره دارند.

نکته آیت‌الله سید محمد طباطبایی کسی بود که با احداث بانک استقراضی روس در محل قبرستان متروکه مخالفت کرد.

تست و پاسخ ۱۰۹

- چرا نیاز بود که متممی بر قانون اساسی مشروطه که مظفرالدین شاه آن را امضا کرده بود، نوشته شود؟
- (۱) برخی طرفداران مشروطه خواستار بازنگری در قانون و جداکردن دین از سیاست بودند.
  - (۲) در این قانون، از حقوق و تکالیف دولت نسبت به ملت و بالعکس سخن به میان نیامده بود.
  - (۳) سازوکاری برای نظارت شرعی بر مصوبات مجلس شورای ملی در این قانون پیش‌بینی نشده بود.
  - (۴) محمدعلی شاه برخلاف پدرش مظفرالدین شاه از تمکین در برابر برخی مفاد این قانون خودداری می‌کرد.

پاسخ: گزینه ۲

(تاریخ دوازدهم - درس ۵ - تدوین متمم قانون اساسی)

درس نامه ● با تلاش‌های پیگیر و مجاهدت‌های فراوان آیت‌الله شیخ فضل‌الله نوری، «اصل دوم متمم قانون اساسی» تصویب شد که مورد تأیید علمای ایران و مراجع بزرگ نجف قرار گرفت. بنا بر این اصل، در هر دوره از مجلس، هیئتی پنج‌نفره از مجتهدان و فقیهان اسلام که با اقتضای زمان آشنا بودند، به عنوان عضو، در مجلس شورای ملی شرکت می‌کردند تا بر قانون‌هایی که تدوین و تصویب می‌شد، نظارت کنند که خلاف قواعد اسلامی و دستوره‌های شرع نباشد.

نکته در هیچ‌یک از دوره‌های مجلس شورای ملی، به اصل دوم متمم قانون اساسی (نظارت شرعی بر قوانین) عمل نشد.

پاسخ تشریحی

قانونی که در زمان مظفرالدین شاه به نام «قانون اساسی» تنظیم شد، دارای ضعف‌های زیادی بود. این قانون در ۵۱ اصل تنظیم شده بود و در حقیقت، نظام‌نامه‌ای بود که اداره امور مجلس و حدود آن را روشن می‌ساخت. در این قانون، از حقوق و تکالیف دولت نسبت به ملت و بالعکس سخن به میان نیامده بود؛ بنابراین لازم بود متممی بر آن نوشته و تکمیل می‌شد.

تست و پاسخ ۱۱۰

- در رابطه با تقدم و تأخر زمانی وقایع پس از پیروزی نهضت مشروطه، کدام گزینه درست است؟
- (الف) تهران به دست مشروطه‌خواهانی از سراسر کشور فتح شد.
  - (ب) نخست‌وزیر از ترس اشغال پایتخت، مجلس شورای ملی را منحل کرد.
  - (ج) به دستور محمدعلی شاه، میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل و ملک‌المتکلمین اعدام شدند.
  - (د) اصل دوم متمم قانون اساسی تصویب شد و مورد تأیید علمای ایران و مراجع بزرگ نجف قرار گرفت.
- (۱) «د» مقدم و «الف» مؤخر بر سایر وقایع رخ داده‌اند.
  - (۲) به ترتیب «د»، «ب»، «الف» و «ج» رخ داده است.
  - (۳) «د» مقدم بر «ج» و «ب» مؤخر بر «الف» به وقوع پیوسته است.
  - (۴) «الف» مؤخر بر «ب»، «د» مقدم بر «ج» به وقوع پیوسته است.

پاسخ: گزینه ۳ (تاریخ دوازدهم - درس ۵ - تدوین متمم قانون اساسی، به توپ بستن مجلس و استبداد صغیر، مقاومت مردم و پالش‌های دوره دوم

مشروطه و مدافله بیگانگان)

پاسخ تشریحی

ترتیب درست وقایع مندرج در عبارات‌های سؤال به شکل زیر است:

د ← ج ← الف ← ب

یعنی اول، اصل دوم متمم قانون اساسی تصویب شد و مورد تأیید علمای ایران و مراجع بزرگ نجف قرار گرفت (عبارت «د»). ← سپس، محمدعلی شاه از امضای متمم قانون اساسی خودداری کرد، اما بعد مجبور به امضای آن شد و نهایتاً در پی اختلاف با مشروطه‌خواهان، مجلس را به توپ بست و افرادی مانند جهانگیرخان صوراسرافیل و ملک‌المتکلمین را اعدام کرد (عبارت «ج»). ← در ادامه، مشروطه‌خواهان به دنبال به توپ بسته شدن مجلس، از شهرهای مختلف راهی تهران شدند و آن را اشغال کردند. در پی اشغال تهران، محمدعلی شاه از سلطنت خلع شد و دوره دوم مشروطه آغاز شد (عبارت «الف»). ← در دوره دوم مشروطه و به دنبال استخدام مورگان شوستر آمریکایی، روسیه، ایران را به اشغال نظامی تهدید کرد و نخست‌وزیر ایران، از ترس اشغال پایتخت، تسلیم شد و مجلس شورای ملی را منحل کرد (عبارت «ب»).

دام تستی ۱) اگه فکر کنی در آستانه اشغال تهران به دست مشروطه خواهان، نخست وزیر از ترس اشغال پایتخت، دستور انحلال مجلس رو داده، ممکنه توی دام ۲) بیفتی؛ اما خب عبارت «ب»، مربوط به ترس نخست وزیر از اشغال پایتخت توسط قوای روسیه (پس از اون افطار ۴ ساعتی معروف) هست، نه ترس از اشغال پایتخت به دست مشروطه خواهان داخلی.

تست و پاسخ ۱۱۱

در مواجهه با نهضت مشروطه ایران، انگلستان چه موضعی را اتخاذ کرده بود؟

- ۱) به بهانه جلوگیری از نفوذ روسیه در ایران در لباس مشروطه خواهی، با مشروطه مخالف بود.
- ۲) برای مخالفت با محمدعلی شاه و دربار که به فرانسه نزدیک شده بودند، از حامیان مشروطه بود.
- ۳) به منظور پیشگیری از نفوذ افکار مشروطه خواهی ایرانیان به هندوستان، با مشروطه مخالفت می کرد.
- ۴) با هدف به قدرت رساندن مهره های انگلیسی در دستگاه حاکم و مجلس ایران، از مشروطه حمایت می کرد.

پاسخ: گزینه ۴ (تاریخ دوازدهم - درس ۵ - اهداف انگلستان و روسیه برای مداخله در نهضت مردم ایران)

درس نامه ●● روس ها با نهضت مشروطه ایران مخالف بودند، اما انگلیسی ها از آن حمایت می کردند.

«روسیه» به چند دلیل با نهضت مشروطه ایران «مخالفت» می کرد:

- ۱) جلوگیری از نفوذ انگلیس که در لباس مشروطه خواهی، از مشروطه طلبان حمایت می کرد.
- ۲) کمک به محمدعلی شاه که طرفدار روس بود.
- ۳) پیشگیری از قیام ملت های منطقه قفقاز برای گرفتن آزادی، تحت تأثیر پیروزی مشروطه خواهان در ایران.

نکته روس و انگلیس در مواجهه با نهضت مشروطه ایران، با توجه به منافع استعماری خود، با همدیگر «تضاد» داشتند.

پاسخ تشریحی «انگلیس» برای «حمایت» از مشروطه طلبی مردم ایران، دلایل خود را داشت:

- ۱) افزایش اعتبار خود در ایران، برای دستیابی به موقعیتی بهتر یا برابر با روسیه.
  - ۲) به قدرت رساندن مهره های انگلیسی در دستگاه حاکم و مجلس ایران.
  - ۳) محافظت از مرزهای هندوستان و سایر مستعمرات انگلستان در منطقه.
- بررسی سایر گزینه ها:
- ۱ و ۳) انگلستان، از نهضت مشروطه ایران حمایت می کرد و مخالف آن نبود.
  - ۲) محمدعلی شاه، طرفدار روسیه بود، نه فرانسه.

دام تستی ۳) هم ممکنه منطقی به نظر برسه، چون انگلستان همیشه حواسش به هندوستان بوده که یه وقت از دستش در نره؛ اما خب این گزینه، پاسخ درست سؤال نیست و اگه توی دامش افتادی، متأسفم!

تست و پاسخ ۱۱۲

یکی از مهم ترین چالش های دوره دوم مشروطه چه بود و برای رفع آن چه اقدامی صورت گرفت؟

- ۱) انگلستان و روسیه با انعقاد قرارداد ۱۹۰۷، ایران را بین خود تقسیم کردند. - نمایندگان مجلس، به اتفاق آراء، قرارداد مذکور را رد کردند.
- ۲) در پی تقابل فکری و سیاسی گروه های مشروطه خواه، جو وحشت و ترور بر جامعه حاکم شد. - محمدعلی شاه از سلطنت خلع گشت.
- ۳) دولت و مجلس، ابزارهای لازم برای اداره کشور را در اختیار نداشتند. - عده ای کارشناس از کشورهای دیگر استخدام شدند.
- ۴) اختلاف میان مشروطه خواهان شدت گرفت. - شیخ فضل الله نوری دستگیر و پس از یک محاکمه فرمایشی اعدام شد.

پاسخ: گزینه ۳ (تاریخ دوازدهم - درس ۵ - چالش های دوره دوم مشروطه و مداخله بیگانگان)

مشاوره همیشه حواست به «مشکلات، چالش‌ها و موانع» و البته «راهکارهای برون‌رفت» از اون‌ها باشه. این سبک سؤال، سابقه طرح در کنکور سراسری رو هم داره؛ میگی نه؟! یه نگاهی به سؤال ۱۹۸ کنکور ۱۴۰۰ (داخل کشور) بنداز.

درس‌نامه به دنبال اعدام شیخ فضل‌الله نوری و تشکیل دومین دوره مجلس شورای ملی، اختلاف میان مشروطه‌خواهان شدت گرفت. رابطه دین و سیاست از موضوعات مهم در این اختلاف نظر بود.

نام حزب	عقاید حزب	اعضای سرشناس حزب
حزب اعتدالیون	طرفدار حضور دین در عرصه سیاست بودند. (مذهب را سدی محکم در برابر بی‌عدالتی و استبداد می‌دانستند که بیگانگان را از دخالت در امور کشور باز می‌دارد.)	آیت‌الله بهبهانی آیت‌الله طباطبایی
حزب دموکرات	خواستار جدایی سیاست و حکومت مشروطه از دین بودند. (عقیده داشتند که نهضت مشروطه باید از جنبه‌های دینی تهی گردد.)	سید حسن تقی‌زاده

نکته با شدت گرفتن تقابل فکری و سیاسی در گروه‌های مشروطه‌خواه، به تدریج جو وحشت و ترور بر جامعه حاکم شد و رهبرانی از هر دو گروه به قتل رسیدند.

پاسخ تشریحی تفرقه میان گروه‌ها و ناامنی، تنها مشکل بعد از برپایی مجدد حکومت مشروطه نبود. دولت و مجلس جدید، ابزارهای لازم برای اداره کشور را در اختیار نداشتند. وزرای جدید انتخاب شده بودند، ولی وزارتخانه و تشکیلات منسجمی برای اجرای قوانین وجود نداشت. از طرفی، خزانه تقریباً خالی بود و دولت نمی‌توانست وزارتخانه‌ها را راه‌اندازی و اصلاحات را آغاز کند. گردآوری درآمدهای حکومتی هم با مشکل مواجه بود. برای حل این مشکلات، مجلس تصمیم گرفت عده‌ای کارشناس از کشورهای دیگر استخدام کند. برای این‌که ببینی این کارشناس‌ها کیا بودن، برو به نگاهی به درس‌نامه سؤال بعدی بنداز.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) قرارداد ۱۹۰۷ در دوره اول مشروطه و دوره سلطنت محمدعلی‌شاه منعقد شد.
- ۲) دوره دوم مشروطه با فتح تهران و خلع محمدعلی‌شاه از سلطنت تازه آغاز شد.
- ۴) شدت گرفتن اختلاف میان مشروطه‌خواهان، مؤخر بر اعدام شیخ فضل‌الله نوری بود.

دام‌تستی با توجه به این‌که یکی از مهم‌ترین موضوعات مربوط به نهضت مشروطه در همه ادوار اون (قبل و بعد از پیروزی نهضت)، اختلاف نظر میان مشروطه‌خواهان بوده، ممکنه با یه کم بی‌دقتی به راحتی توی دام ۲ یا ۴ بیفتی.

تست و پاسخ ۱۱۳

- کدام موارد، به خواسته‌های روسیه در اخطار ۴۸ ساعته‌ای که در سال ۱۲۹۰ ش. برای اشغال ایران داد، اشاره دارند؟
- (الف) کانون‌های مقاومت مردمی علیه روسیه در تبریز و مشهد سرکوب شود.
- (ب) هزینه نگاه‌داری نیروهای روسیه در ایران، توسط دولت ایران پرداخت گردد.
- (ج) بدون موافقت روس و انگلیس، از استخدام اتباع خارجی در ایران خودداری شود.
- (د) کارشناسان نظامی سوئدی استخدام‌شده برای تأسیس ژاندارمری، از ایران اخراج گردند.

(۲) «ب» - «الف»

(۱) «الف» - «د»

(۴) «ج» - «ب»

(۳) «د» - «ج»

(تاریخ دوازدهم - درس ۵ - چالش‌های دوره دوم مشروطه و مداخله بیگانگان)

پاسخ: گزینه ۴

درس نامه در دوره دوم مشروطه، برای حل مشکلات اداره کشور، مجلس شورای ملی، چندین کارشناس را استخدام کرد:

کارشناس	مأموریت
مورگان شوستر آمریکایی	اصلاح امور اداری - مالی ایران
تعدادی کارشناس نظامی سوئدی	تأسیس نیروی ژاندارمری در ایران

مورگان شوستر، معروف‌ترین چهره در بین این کارشناسان بود که با اختیارات وسیعی که مجلس به او داد، شروع به انجام اصلاحاتی دامن‌دار در امور مالی و گمرک‌ها کرد. اقدامات او که سبب منظم‌شدن دستگاه اقتصادی کشور می‌شد، روس و انگلیس را عصبانی کرد؛ بنابراین، در سال ۱۲۹۰ ش. روسیه، طی خطاری به دولت ایران، تهدید کرد که اگر ظرف ۴۸ ساعت به خواسته‌هایش عمل نشود، به اشغال ایران خواهد پرداخت.

پاسخ تشریحی درخواست‌های روسیه به این شرح بود:

- ۱) اقدام‌های مورگان شوستر آمریکایی متوقف و او از ایران اخراج شود.
- ۲) بدون موافقت روس و انگلیس، از استخدام اتباع خارجی در ایران خودداری شود.
- ۳) هزینه نگاه‌داری قوای روسیه در ایران را، دولت ایران پرداخت کند.

نکته با پایان یافتن مهلت ۴۸ ساعته، روسیه بلافاصله نیروهای خود را به داخل خاک ایران اعزام کرد. روس‌ها کانون‌های مقاومت تبریز و مشهد را به سختی سرکوب کردند؛ مرقد مطهر امام هشتم (ع) را به توپ بستند؛ از آذربایجان تا خراسان، نیروهای خود را مستقر ساختند و منطقه زیر نفوذشان را طبق قرارداد ۱۹۰۷ اشغال نمودند.

دام تستی اگه تصور کنی که تنها مشکل روسیه با ایران، استخدام کارشناسان خارجی بوده، ممکنه توی دام **۳** بیفتی، اما خب این گزینه درست نیست؛ چون روسیه، بیشتر می‌خواست که مورگان شوستر آمریکایی (که باعث منظم‌شدن امور اقتصادی کشور شده بود) اخراج بشه و با کارشناسان نظامی سوئدی که برای تأسیس ژاندارمری به ایران اومده بودن کاری نداشت.

جغرافیای دهم: صفحه‌های ۷۲ تا ۱۰۰، جغرافیای دوازدهم: صفحه‌های ۴۱ تا ۵۵

تست و پاسخ ۱۱۴

- کدام موارد، درباره «تاریخچه تقسیمات کشوری در ایران» درست‌اند؟
- (الف) پیش از هخامنشیان، آبادی کوچک را ویس و آبادی بزرگ‌تر را گئو می‌نامیدند.
- (ب) قسمت‌های حکومت هخامنشی در زمان حکومت اشکانیان و سلوکیان نیز ادامه داشت.
- (ج) در سال ۱۳۱۶ با تصویب قانون تقسیمات کشوری، ایران به ۱۰ استان و ۴۹ شهرستان تقسیم شد.
- (د) در سال ۱۳۵۷ و در آستانه پیروزی انقلاب اسلامی، تعداد استان‌های ایران به ۲۸ استان افزایش یافت.

- (۱) «ب» - «د»
 (۲) «د» - «ج»
 (۳) «ج» - «الف»
 (۴) «الف» - «ب»

پاسخ: گزینه ۳

(جغرافیای دهم - درس ۸ - تاریخچه تقسیمات کشوری در ایران)

پاسخ تشریحی

پس از ورود آریاییان به فلات ایران و در نخستین مرحله زندگی اجتماعی (یعنی پیش از هخامنشیان)، یک آبادی کوچک را «ویس» و آبادی بزرگ‌تر را «گئو» می‌نامیدند (درستی عبارت «الف»). بعدها در عصر هخامنشیان، داریوش کشور را به سی «شهری» که همان شهر می‌باشد، تقسیم کرد و برای هر یک از آنان مأمورینی گماشت که آن‌ها را «شهریان» و به یونانی «ساتراپ» می‌گفتند. در دوران سلوکیان، کشور به ۷۲ بخش تقسیم شد (نادرستی عبارت «ب»). قسمت‌های حکومت هخامنشی در حکومت اشکانیان یا پارت‌ها ادامه داشت. در سال ۱۳۱۶، با تصویب قانون تقسیمات کشوری، ایران به ۱۰ استان که نام هر استان یک عدد بود و ۴۹ شهرستان تقسیم شد (درستی عبارت «ج»). در سال ۱۳۵۷ و در آستانه پیروزی انقلاب اسلامی، ایران به ۲۴ استان تقسیم شد (نادرستی عبارت «د»).

نکته در سال ۱۳۲۲، طرح اولین استان جدید با نام اردبیل به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و پس از آن استان‌های قم، قزوین، گلستان، خراسان‌های شمالی، رضوی، جنوبی و البرز اضافه شدند.

دام‌تستی اگه رفتی سراغ ۱ (یعنی عبارت «ب») رو درست فرض کردی، حواست به این نبوده که درسته پس از هخامنشیان، سلوکیان روی کار اومدن، اما اونا تقسیمات کشوری خاص خودشون رو داشتن و توی زمان اشکانیان بود که دوباره از تقسیمات هخامنشیان استفاده شد.

تست و پاسخ ۱۱۵

کدام گزینه، درباره واحدی از تقسیمات کشوری که در تصویر مقابل مشاهده می‌کنید، درست است؟

منظور «شهرستان» است.

- (۱) در دوره ساسانیان به آن «تسوج» گفته می‌شد و امروزه توسط فرماندار اداره می‌شود.
- (۲) همان «شهری» در حکومت هخامنشیان است که امروزه از نظر اداری تابع پایتخت می‌باشد.
- (۳) از به هم پیوستن تعدادی بخش همگن و همجوار تشکیل می‌شود و در دوره ساسانیان، «خوره» نام داشت.
- (۴) بزرگ‌ترین واحد تقسیمات کشوری است که در دوره هخامنشیان توسط ساتراپ و امروزه توسط استاندار اداره می‌شود.

پاسخ: گزینه ۱

(جغرافیای دهم - درس ۸ - تقسیمات کشوری در ایران)

مشاوره این هم از اولین سؤال غیرمستقیم و البته ترکیبی این آزمون. اول باید تشخیص بدی که تصویر مورد سؤال، مربوط به استان یا شهرستان یا بخش یا دهستان و بعد اون رو با گزینه‌ها تطبیق بدی. تازه چون سؤال ترکیبی، باید معادلش رو توی ایران باستان هم پیدا کنی.

درس نامه •• واحد تقسیمات کشوری ایران در حال حاضر عبارت‌اند از:

واحد	تعریف	اداره کننده	از نظر اداری، تابع
استان	از به هم پیوستن چند شهرستان همجوار تشکیل می‌شود.	استاندار	تشکیلات مرکزی (پایتخت)
شهرستان	از به هم پیوستن چند بخش همجوار تشکیل می‌شود.	فرماندار	استان
بخش	از به هم پیوستن چند دهستان همجوار تشکیل می‌شود.	بخشدار	شهرستان
دهستان	کوچک‌ترین واحد تقسیمات کشوری است که از به هم پیوستن چند روستا، مکان و مزرعه همجوار تشکیل می‌شود.	دهدار	بخش

نکته برای اداره بهتر کشور، عرضه خدمات مناسب‌تر و تأمین نیازهای مردم، آن را به واحدهای کوچک‌تری تقسیم می‌کنند. این تقسیمات، متناسب با موقعیت و زمان، تغییر می‌یابد.

پاسخ تشریحی تصویر مورد سؤال، یک «شهرستان» را نشان می‌دهد که از به هم پیوستن «چند بخش همجوار» تشکیل می‌گردد، توسط «فرماندار» اداره می‌شود و از نظر اداری «تابع استان» است. در تقسیمات کشوری ساسانیان، «تسوگ» یا «تسوج» معادل شهرستان امروزی بوده است.

نکته در دوره ساسانیان، کشور به سرزمین (ایالت)، خوره (استان)، تسوگ یا تسوج (شهرستان) و رستاک (دهستان) تقسیم شده بود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) شهرستان تابع استان است، نه تشکیلات مرکزی (پایتخت).

۳) «خوره» در دوره ساسانیان، معادل «استان» امروزی بوده است.

۴) تصویر مورد سؤال، مربوط به شهرستان است، نه استان.

تست و پاسخ ۱۱۶

کدام گزینه، علت عبارت زیر را به درستی بیان می‌کند؟

«براساس شکل سکونتگاه، می‌توان روستاها را به دو دسته کلی روستاهای پراکنده و روستاهای متمرکز تقسیم نمود.»

۱) نقش سکونتگاه‌های روستایی در چهره و سیمای آن‌ها منعکس می‌شود.

۲) چگونگی قرارگیری پدیده‌های طبیعی و انسانی در نواحی مختلف، متفاوت است.

۳) در میان عوامل مؤثر در شکل‌گیری سکونتگاه‌های روستایی، آب بیشترین اهمیت را دارد.

۴) عواملی مانند آب‌وهوا، خاک و شیب زمین، هم در پیدایش و هم در تغییر سکونتگاه‌ها نقش دارند.

پاسخ: گزینه ۲

(یغرافیای دهم - درس ۹ - شکل سکونتگاه‌ها)

درس نامه •• سکونتگاه‌های روستایی و شهری «اشکالی» به شرح زیر دارند:

شکل روستاها	پراکنده	پراکنده
متمرکز	خانه‌ها با فاصله از هم قرار دارند و زمین‌های کشاورزی میان آن‌ها فاصله انداخته است.	خانه‌ها در نزدیکی یکدیگر واقع شده‌اند. این روستاها بر سه نوع‌اند: «خطی» (در امتداد رودها یا جاده‌های ارتباطی)، «پلکانی» (در دامنه یک کوه) و «میدانگاهی» (در اطراف چاه‌ها، چشمه‌ها و مظهر قنات‌ها).
شکل شهرها	شعاعی (دایره‌ای)	دارای یک مرکز اصلی (میدان) است و خیابان‌ها و شبکه‌های مهم از آن مرکز به صورت شعاعی منشعب می‌شوند و سایر فضاها، اطراف آن‌ها شکل می‌گیرند.
	شطرنجی	یک شبکه مستطیل‌شکل از راه‌های ارتباطی، زمین‌های شهر را به بلوک‌ها و قطعات همسان تقسیم می‌کند.
	خطی	حول محورهای ارتباطی (ریلی و جاده‌ای) یا در امتداد رود، دریا و دریاچه به صورت خطی شکل گرفته است.

پاسخ تشریحی «چگونگی قرارگیری پدیده‌های طبیعی و انسانی در سکونتگاه‌ها»، شکل‌های مختلفی از سکونتگاه را به وجود آورده است. بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) درباره «نقش» سکونتگاه درست است، نه شکل آن.
 ۲ و ۳) درباره «عوامل مؤثر در پیدایش و تغییر» سکونتگاه‌ها درست است، نه شکل آن‌ها.

دام تستی درسته که روستاهای میدانگاهی حول یک منبع آب (چشمه یا قنات یا ...) شکل می‌گیرند و علت اصلی شکل‌گیری روستاهای پراکنده هم دسترسی به آب در همه‌جای روستا هست؛ اما نقش آب در شکل‌گیری روستاهای پلکانی یا روستاهای خطی که در امتداد جاده‌ها شکل می‌گیرند، کم‌رنگ‌تره؛ پس ۳) نمی‌تونه درست باشه.

تست و پاسخ ۱۱۷

با توجه به عوامل طبیعی و انسانی مؤثر در ایجاد نقش برای شهرهای مختلف ایران، کدام موارد درست‌اند؟
 الف) در ایجاد نقش برای شهرهای پیرانشهر و مسجدسلیمان، عوامل طبیعی بیشترین تأثیر را داشته‌اند.
 ب) عوامل انسانی باعث شکل‌گیری نقش‌های متعدد برای شهرهای تهران و اصفهان شده است.
 ج) بوشهر همانند بندرعباس و برخلاف سرعین، نقش خود را موهون عوامل طبیعی است.
 د) قم همانند مشهد و برخلاف رفسنجان، نقش خود را از عوامل انسانی گرفته است.

- ۱) «الف» - «ب»   ۲) «ب» - «ج»   ۳) «الف» - «ج»   ۴) «ب» - «د»

(بفرمایید دهم - درس ۹ - نقش سکونتگاه‌ها)

پاسخ: گزینه ۴

نکته نقش هر سکونتگاه براساس وضع جغرافیایی آن، اعم از «طبیعی» یا «انسانی» تعیین می‌شود.

پاسخ تشریحی نقش شهرهای مذکور در عبارتهای سؤال از قرار زیر است:

پیرانشهر: نظامی (پادگان نظامی) / مسجدسلیمان: معدنی (ذخایر نفت) / تهران: ترکیبی از نقش‌های سیاسی، اداری، دانشگاهی و ... / اصفهان: تاریخی (بناهای تاریخی) و صنعتی (کارخانه‌های متعدد) / بوشهر و بندرعباس: بندری / رفسنجان: معدنی (معدن مس) / سرعین: درمانی (چشمه‌های آب گرم) / مشهد و قم: زیارتگاهی
 با توجه به موارد فوق، عوامل انسانی باعث ایجاد نقش برای شهرهای تهران و اصفهان شده است (درستی عبارت «ب») و قم همانند مشهد و برخلاف رفسنجان، نقش خود را از عوامل انسانی گرفته است (درستی عبارت «د»).

بررسی عبارتهای نادرست:

الف) پیرانشهر نقش خود را از عوامل انسانی و مسجدسلیمان نقش خود را از عوامل طبیعی گرفته است.
 ج) بوشهر، بندرعباس و سرعین همگی نقش‌های خود را از عوامل طبیعی گرفته‌اند.

تست و پاسخ ۱۱۸

«پرورش کرم ابریشم بر روی درختان توت» زیرمجموعه کدام بخش از فعالیت‌های اقتصادی است و کدام عبارت درباره این بخش از فعالیت‌های اقتصادی درست است؟

- ۱) کشاورزی - به علت ایجاد اشتغال و خودکفایی و کمک به بهره‌مندی صحیح از مواهب الهی، نقش مهمی در اقتصاد کشور دارد.
 ۲) دامداری - با توجه به روند رو به رشد صنایع تبدیلی و بهره‌گیری از روش‌های علمی، به رشد اقتصاد کشور کمک کرده است.
 ۳) باغداری - به دلیل تغییرات اقلیمی و کاهش منابع آب و خاک، امروزه با محدودیت‌های بسیار زیادی مواجه شده است.
 ۴) زراعت - محصولات زراعی از مهم‌ترین اقلام صادراتی هستند که هر ساله ارزش فراوانی را وارد کشور می‌کنند.

(بفرمایید دهم - درس ۱۰ - توان‌های اقتصادی ایران (کشاورزی))

پاسخ: گزینه ۱

مشاوره حواست باشه که مطابق تقسیم‌بندی کتاب درسی از فعالیت‌های اقتصادی، بخش کشاورزی فقط و فقط این نیست که دونه توی زمین بکاری و محصول برداشت کنی؛ بلکه هر فعالیت اقتصادی که به شکلی به رابطه انسان و محیط طبیعی اشاره داشته باشه (مثل سبید ماهی، پرورش کرم ابریشم یا زنبور عسل و ...) زیرمجموعه کشاورزی قرار می‌گیره.

درس نامه •• یکی از اساسی‌ترین نیازهای انسان، نیاز به غذاست. به منظور برطرف کردن این نیاز، شکلی از رابطه بین انسان و محیط طبیعی ایجاد شده است که «کشاورزی» نامیده می‌شود.

نکته مهم‌ترین فعالیت‌های بخش کشاورزی عبارت‌اند از: زراعت، باغداری و دامداری. البته، کشاورزی به این فعالیت‌ها محدود نمی‌شود و مواردی مانند صید ماهی، زنبورداری و پرورش کرم ابریشم و ... نیز در زمره فعالیت‌های بخش کشاورزی جای می‌گیرند.

پاسخ تشریحی پرورش کرم ابریشم، یکی از فعالیت‌های بخش «کشاورزی» است. کشاورزی به دلیل ایفای نقش حیاتی در تأمین مواد غذایی سالم، خودکفایی، ایجاد اشتغال و بهره‌مندی صحیح از مواهب الهی مانند آب و خاک، در اقتصاد کشور نقش بسیار مهمی دارد.

دام تستی اگه توی دام ۳ افتادی، احتمالاً ذکر «درختان توت» در صورت سؤال باعث شده فکر کنی که پرورش کرم ابریشم در زمره فعالیت‌های «باغداری» جای می‌گیره که خب درست نیست.

تست و پاسخ ۱۱۹

از مطابقت دادن دو نقشه «پراکندگی معادن» و «پراکندگی صنایع» در ایران، کدام نتایج قابل استنباط است؟
 الف) به علت عدم توجه کامل به توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی، قطب‌های صنعتی به طور متعادل توزیع نشده است.
 ب) نواحی غربی و شمالی به علت برخورداری بیشتر از مواهب طبیعی، از نظر صنعتی پیشرفت بیشتری داشته‌اند.
 ج) استان‌های شرقی و مرکزی اگرچه از نظر ذخایر و مواد اولیه غنی هستند، با رشد صنعتی روبه‌رو نبوده‌اند.
 د) از معادن مناطق مرکزی مانند یزد، کرمان و اصفهان به صورت بسیار محدود بهره‌برداری شده است.

۱) «د» - «الف»   ۲) «الف» - «ج»   ۳) «ج» - «ب»   ۴) «ب» - «د»

پاسخ: گزینه ۲ (یغرافیای دهم - درس ۱۰ - توان‌های اقتصادی ایران (صنایع و معادن))

مشاوره شاید طرح سؤال حفظی از نقشه‌های کتاب درسی ممنوع باشد، اما طرح سؤال مفهومی هیچ ممنوعیتی ندارد؛ خصوصاً اگه خود کتاب درسی با طرح به پرسش، شما رو به دقت و تأمل در نقشه‌ها دعوت کرده باشه؛ پس حواست به محتوای نقشه‌های کتاب درسی و پرسش‌هایی که در ارتباط با اون‌ها مطرح شده، باشه.

پاسخ تشریحی از مقایسه دو نقشه پراکندگی معادن و صنایع ایران، می‌توان نتیجه گرفت که:

عدم تعادل در پراکندگی قطب‌های صنعتی در سطح کشور نشان می‌دهد که به توان و ظرفیت‌های محیطی ایران به طور کامل توجه نشده است (درستی عبارت «الف»). به طور مثال می‌توان به نواحی شرقی و مرکزی کشور اشاره کرد که از نظر ذخایر و مواد اولیه غنی هستند، ولی به دلیل این‌که به صورت محدود مورد بهره‌برداری قرار گرفته‌اند، با رشد صنعتی روبه‌رو نبوده‌اند (درستی عبارت «ج»).

نکته اگر در استفاده از منابع طبیعی هر منطقه، ویژگی‌ها و توان محیطی آن منطقه مورد بررسی قرار گیرد، همه مناطق کشور می‌توانند متناسب با امکان‌های طبیعی و انسانی خود توسعه یابند.

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) علت پیشرفت صنعتی نواحی شمالی و غربی، بیشتر بودن مواهب طبیعی آن‌ها نیست (چون سایر نواحی ایران هم از توان‌ها و قابلیت‌های مناسبی برخوردارند)، بلکه فقط توجه بیشتری به رشد صنعت در این مناطق شده است.
 د) استان‌های یزد، کرمان و اصفهان، بیشترین شاغلان بخش معدن کشور را دارند؛ بنابراین معادن این استان‌ها به صورت مطلوب (نه محدود) مورد بهره‌برداری قرار گرفته است.

دام تستی هیچ بعید نیست که توی دام ۳ افتاده باشی، چون عبارت‌های «ب» و «ج» ظاهراً دارن مقایسه درستی رو ارائه می‌دن، اما خب همون طور که بالاتر گفتیم عبارت «ب» خیلی هم درست نیست.

تست و پاسخ ۱۲۰

کدام گزینه، درباره زنجیره‌ای از فعالیت‌ها که به طور غیرمستقیم در بهبود کمیت و کیفیت تولیدات کشور مؤثرند، درست است؟

منظور بخش
«خدمات» ه.

- ۱) از نظر کیفیت در سطح مطلوبی قرار داشته و ضامن استقلال، خودکفایی و امنیت کشور است.
- ۲) یکی از شاخصه‌های توسعه‌یافتگی کشور است که در سند چشم‌انداز به آن توجه خاصی شده است.
- ۳) بخش اساسی و زیربنایی اقتصاد کشور است که تنوع آب‌وهوایی ایران به رشد و توسعه آن انجامیده است.
- ۴) به ترسیم سایر بخش‌های اقتصادی کمک زیادی می‌کند و رشد و توسعه کشاورزی و صنعت به آن وابسته است.

پاسخ: گزینه ۴

(مغرافیای دهم - درس ۱۰ - توان‌های اقتصادی ایران (خدمات))

مشاوره در سوالات غیرمستقیم، قبل از هر چیز باید منظور سؤال رو خوب و درست متوجه بشی، بعد بری سراغ گزینه‌ها؛ مثلاً اگر در این سؤال متوجه نشی که منظور سؤال، بخش «خدمات»؛ ممکنه گزینه نادرستی رو انتخاب کنی؛ پس همیشه سعی کن صورت سؤالات رو دقیق بخونی و برای دیدن گزینه‌ها عجله نکنی.

درس‌نامه ●● فعالیت‌های اقتصادی در سه بخش انجام می‌شود:

کشاورزی	شامل فعالیت‌هایی مانند زراعت، باغداری، دامداری، صید ماهی و ...
صنعت	شامل انواع صنایع دستی (مانند سفال، فرش و ...) و صنایع ماشینی (مانند پتروشیمی، خودروسازی و ...)
خدمات	شامل حمل‌ونقل، آموزش و پرورش، تجارت، گردشگری و ...

پاسخ تشریحی به زنجیره فعالیت‌های مالی، مدیریتی، بهداشتی، آموزشی، انتظامی، اطلاعاتی، گردشگری، تجارت و بازرگانی که به طور غیرمستقیم در بهبود کمیت و کیفیت تولیدات کشور مؤثرند، «خدمات» می‌گویند. امروزه، بخش خدمات کمک زیادی به ترسیم سایر بخش‌های اقتصادی می‌کند؛ به طور مثال، رشد و توسعه بخش‌های کشاورزی و صنعت وابسته به تحقیقات و پژوهش‌های متعددی است که توسط بخش خدمات انجام می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) درباره «صنایع دفاعی» درست است.
- ۲) درباره «صنایع خودروسازی» درست است.
- ۳) درباره «بخش کشاورزی» درست است.

تست و پاسخ ۱۲۱

در رابطه با تاریخچه حمل‌ونقل، عبارت‌های زیر به ترتیب معرّف کدام موارد هستند؟

- (الف) بر سرعت و کارایی وسایل حمل‌ونقل افزود.
- (ب) حمل‌ونقل هوایی را در سراسر جهان گسترش داد.
- (ج) تحول بزرگی در حمل‌ونقل آبی و ریلی به وجود آورد.
- ۱) استفاده از نفت به جای زغال‌سنگ - تولید هواپیماهای بویینگ - اختراع موتور بخار
- ۲) استفاده از نفت به جای زغال‌سنگ - ساخت موتور جت - اختراع موتور بخار
- ۳) اختراع موتور بخار - تولید هواپیماهای بویینگ - احداث راه‌آهن و ساخت کشتی فله‌بر
- ۴) اختراع موتور بخار - ساخت موتور جت - احداث راه‌آهن و ساخت کشتی فله‌بر

پاسخ: گزینه ۱

(مغرافیای دوازدهم - درس ۳ - گسترش حمل‌ونقل از گذشته تا امروز)

پاسخ تشریحی بررسی عبارت‌ها:

- (الف) با «کشف و استخراج نفت و استفاده از آن به جای زغال‌سنگ»، سرعت و کارایی وسایل حمل‌ونقل بیشتر شد.
- (ب) با «تولید هواپیماهای بویینگ»، حمل‌ونقل هوایی در سراسر جهان گسترش یافت.
- (ج) در گذشته‌های دور، در خشکی‌ها، نیروی انسان و چارپایان عامل حرکت مسافر و بار و در دریاها، نیروی باد محرک کشتی‌ها بود. «اختراع موتور بخار» تحول بزرگی در حمل‌ونقل آبی و ریلی به وجود آورد.

نکته در اوایل قرن بیستم، اختراع و تولید انبوه خودرو، چهره فضاهاى شهری و خارج از شهرها را تغییر داد. هم‌چنین، طی جنگ جهانی دوم، اولین هواپیمای جت در آلمان ساخته شد. موتور جت توان بیشتری داشت و موجب شد هواپیماهای مسافربری بزرگ‌تری ساخته شود و هواپیماهای جت مسافربری در آسمان به پرواز درآیند.

تست و پاسخ ۱۲۲

کدام گزینه، عبارت زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟

«جغرافیای حمل‌ونقل، شاخه‌ای از ..... محسوب می‌شود؛ زیرا .....»

- ۱) جغرافیای سیاسی - داشتن وسایل و شبکه‌های پیشرفته حمل‌ونقل یکی از مؤثرترین عوامل در قدرت ملی یک کشور است
- ۲) جغرافیای اقتصادی - مردم برای جابه‌جایی بین محل سکونت و محل کار و فعالیت اقتصادی خود به حمل‌ونقل مناسب نیاز دارند
- ۳) جغرافیای سیاسی - حکومت‌ها می‌توانند در مواقع خاص، از شبکه‌های حمل‌ونقل خود به عنوان یک ابزار سیاسی استفاده کنند
- ۴) جغرافیای اقتصادی - حمل‌ونقل در فعالیت‌های اقتصادی و مکان‌گزینی واحدهای تولیدی، خدماتی و تجاری نقش مهمی دارد

پاسخ: گزینه ۴

(بُغرافیای دوازدهم - درس ۳ - بُغرافیای و حمل‌ونقل)

درس‌نامه جغرافیای حمل‌ونقل شاخه‌ای از دانش جغرافیاست که جابه‌جایی انسان، بار و اطلاعات را در سطح زمین مطالعه می‌کند و به بررسی الگوهای پراکندگی، شیوه‌های حمل‌ونقل و تأثیرات آن‌ها بر محیط به منظور برنامه‌ریزی و مدیریت مطلوب منطقه‌ای می‌پردازد.

پاسخ تشریحی

از آن‌جا که حمل‌ونقل در فعالیت‌های اقتصادی و مکان‌گزینی واحدهای تولیدی، خدماتی و تجاری نقش مهمی دارد، شاخه‌ای از «جغرافیای اقتصادی» محسوب می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ و ۳ به اهمیت «سیاسی» حمل‌ونقل اشاره دارند.

دام‌تستی ممکنه عبارت «فعالیت اقتصادی» در ۲ شک‌برانگیز باشه، اما عبارت این گزینه به اهمیت «اجتماعی» حمل‌ونقل اشاره داره، نه ویژگی اقتصادی اون.

تست و پاسخ ۱۲۳

کدام گزینه، مقایسه درستی از شیوه‌های حمل‌ونقل ریلی و جاده‌ای ارائه می‌دهد؟

- ۱) حمل‌ونقل جاده‌ای و ریلی هر دو از حیث دسترسی به نقاط دورافتاده از انعطاف‌پذیری بالایی برخوردارند.
- ۲) حمل‌ونقل ریلی آلاینده‌گی کم‌تری از حمل‌ونقل جاده‌ای دارد و برای حمل کالاهای مقرون‌به‌صرفه‌تر است.
- ۳) حمل‌ونقل جاده‌ای و ریلی هر دو برای مسافت‌های دور مناسب‌اند و هزینه‌ی احداث پایانه در آن‌ها کم است.
- ۴) حمل‌ونقل ریلی امنیت بیشتری از حمل‌ونقل جاده‌ای دارد، اما هزینه‌ی جابه‌جایی مسافر در آن بالاتر است.

پاسخ: گزینه ۲

(بُغرافیای دوازدهم - درس ۳ - شیوه‌های حمل‌ونقل (جاده‌ای و ریلی))

مشاوره مقایسه «مزایا» و «معایب» شیوه‌های حمل‌ونقل با هم‌دیگه، یه مبحث خیلی مهمه که احتمالاً در آزمون‌های آینده باز هم ازش سوال خواهیم داشت؛ پس خوب خوب مطالعه‌اش کن.

پاسخ تشریحی

میزان مصرف سوخت و آلاینده‌گی محیط زیست در شیوه حمل‌ونقل جاده‌ای بسیار زیاد است، در حالی که حمل‌ونقل ریلی آلاینده‌گی کم‌تری دارد؛ هم‌چنین، هر قطار باری می‌تواند به اندازه ده‌ها کامیون بار حمل کند و هزینه حمل قطار در مسافت‌های طولانی کم‌تر از جاده است و از این حیث، حمل‌ونقل ریلی مقرون‌به‌صرفه‌تر هم هست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) حمل‌ونقل جاده‌ای از نظر دسترسی به نقاط مختلف در مسیر راه و توقف در ایستگاه‌های متعدد، بیشترین انعطاف را در مقایسه با سایر شیوه‌های حمل‌ونقل دارد؛ حتی بیشتر از حمل‌ونقل ریلی.

- ۳) حمل و نقل جاده‌ای برای مسافت‌های کوتاه (معمولاً کم‌تر از ۴۰۰ کیلومتر) و حمل و نقل ریلی برای مسافت‌های نسبتاً طولانی مناسب است. همچنین، هزینهٔ احداث پایانه (ترمینال) در حمل و نقل جاده‌ای کم و در حمل و نقل ریلی متوسط است.
- ۴) هزینهٔ جابه‌جایی مسافر در حمل و نقل ریلی بیشتر از حمل و نقل جاده‌ای نیست؛ می‌گویی نه؟! قیمت بلیط قطار رو با اتوبوس‌های VIP یا تاکسی‌های اینترنتی بین‌شهری مقایسه کن!

تست و پاسخ ۱۲۴

برای حمل و نقل بار و کالا در موارد زیر، کدام شیوه‌های حمل و نقل مناسب‌تر است؟

- (الف) واردات ماشین‌آلات کشاورزی از ژاپن به ایران
(ب) صادرات تجهیزات پزشکی از ایران به تاجیکستان
(ج) انتقال میوه و سبزیجات از مزارع ورامین به تهران
(د) انتقال منسوجات وارداتی از بندرعباس به بازار مشهد
- ۱) برای «الف» و «ب» حمل و نقل ریلی و برای «ج» و «د» حمل و نقل جاده‌ای مناسب است.
۲) برای «الف» حمل و نقل آبی، برای «ج» حمل و نقل جاده‌ای و برای «ب» و «د» حمل و نقل ریلی مناسب است.
۳) برای «الف» حمل و نقل آبی، برای «ب» حمل و نقل ریلی و برای «ج» و «د» حمل و نقل جاده‌ای مناسب است.
۴) برای «الف» و «ب» حمل و نقل آبی و برای «ج» و «د» به ترتیب حمل و نقل جاده‌ای و ریلی مناسب است.

پاسخ: گزینه ۲ (بغرفیای دوازدهم - درس ۳ - شیوه‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی و آبی))

درس‌نامه به طور کلی، شیوه‌های حمل و نقل به پنج دسته به شرح زیر تقسیم می‌شوند:

نکته از این شیوه‌ها، یک مورد (یعنی حمل و نقل لوله‌ای) فقط به جابه‌جایی بار اختصاص دارد و از چهار شیوهٔ دیگر به طور مشترک برای جابه‌جایی مسافر و حمل کالا استفاده می‌شود.

پاسخ تشریحی حمل کالا با کشتی، مقرون به صرفه‌ترین و ارزان‌ترین روش برای جابه‌جایی کالاها به‌ویژه «کالاهای حجیم و بزرگ» در «مسافت‌های طولانی» است؛ بنابراین، برای واردات خودرو از ژاپن، حمل و نقل «آبی» (دریایی) مناسب‌تر است. تجهیزات پزشکی هم در زمرهٔ کالاهای سنگین و حجیم قرار دارد، اما چون تاجیکستان به پهنه‌های آبی متصل نیست، نمی‌توان از حمل و نقل آبی برای صادرات به این کشور استفاده کرد و لذا بهترین شیوهٔ تجارت با این کشور، حمل و نقل ریلی خواهد بود. همچنین با توجه به نزدیکی ورامین به تهران و فاصلهٔ نسبتاً دور بندرعباس از مشهد، برای حمل و نقل کالا بین این مناطق، به ترتیب شیوه‌های حمل و نقل جاده‌ای و ریلی توصیه می‌شود.

دام‌تستی هیچ بعید نیست توی دام ۳ افتاده باشی؛ چون سه قسمت این گزینه کاملاً درسته و احتمالاً فقط در مورد شیوهٔ حمل و نقل منسوجات از بندرعباس تا مشهد دچار اشتباه شدی؛ یعنی مسافت بین این دو شهر رو خیلی دست کم گرفتی و در نتیجه، جاده رو از راه‌آهن مناسب‌تر دیدی؛ اما خب این مسافت جزء مسافت‌های نسبتاً دور محسوب می‌شه، نه نزدیک.

تست و پاسخ ۱۲۵

مهم‌ترین مزیت کشتی‌های «کانتینر» و «رو-رو» به ترتیب در کدام گزینه بیان شده است؟

- ۱) کاهش هزینه‌های بارگیری و تخلیه - تسهیل مدیریت و انبارداری محموله‌ها
۲) حمل خودروهای صادراتی به سایر نقاط - افزایش سرعت جابه‌جایی و تخلیهٔ کالاها
۳) افزایش سرعت جابه‌جایی و تخلیهٔ کالاها - کاهش هزینه‌های بارگیری و تخلیه
۴) تسهیل مدیریت و انبارداری محموله‌ها - حمل خودروهای صادراتی به سایر نقاط

پاسخ: گزینه ۳ (بغرفیای دوازدهم - درس ۳ - حمل و نقل آبی (دریایی))

مشاوره فقط حواست باشه که «مزیت» با «کاربرد» تفاوت داره؛ والسلام!

این رو هم یادت باشه، که در کنکور تیرماه ۱۴۰۲، یه سؤال درس جغرافیا به همین مبحث انواع کشتی‌ها اختصاص داشته.

درس نامه ●● حمل و نقل دریایی دارای پوشش گسترده‌ای در جهان است و کشتی‌ها انواع مختلفی دارند:

کشتی‌های اقیانوس پیمای	مسافران را از مکانی به مکان دیگر در فواصل دور می‌برند.	کشتی‌های مسافربری
کشتی‌های کروز (تفریحی و گردشگری)	مسافران را مدت محدودی روی آب گردش می‌دهند و دوباره به مبدأ باز می‌گردانند.	
کشتی‌های فله‌بر	برای جابه‌جایی کالاهایی مانند نفت و گاز، مواد معدنی، مواد پتروشیمی و غلات استفاده می‌شود.	کشتی‌های باربری
کشتی‌های رو - رو	یکی از کاربردهای مهم آن، حمل خودروهایی صادراتی از کشورهای سازنده به سایر کشورهاست.	
کشتی‌های کانتینربر	در این کشتی‌ها، کالاها در محفظه‌هایی خاص به نام کانتینر قرار داده شده و حمل می‌شوند.	

نکته حمل کالا با کشتی، مقرون به صرفه‌ترین و ارزان‌ترین روش برای جابه‌جایی کالاها به‌ویژه کالاهای حجیم و بزرگ در مسافت‌های طولانی است.

از دهه ۱۹۷۰ میلادی، دو تحول مهم در حمل و نقل دریایی، ظرفیت جابه‌جایی کالا را در این شیوه سرعت بخشید:

۱) کشتی‌های رو - رو (Ro - Ro): که تعداد زیادی وسیله نقلیه چرخدار می‌توانند با بار به درون آن بروند و در مقصد خارج شوند. این امر، «هزینه تخلیه و بارگیری را کاهش می‌دهد».

۲) تولید و گسترش کشتی‌های کانتینربر: که چون کانتینرها از نظر اندازه استانداردهای مشخصی دارند، «سرعت جابه‌جایی و تخلیه کالاها را افزایش می‌دهند»؛ هم‌چنین، قرار گرفتن کالاها در محفظه‌های خاص و وجود برچسب‌هایی با مشخصات کالاها در روی کانتینرها، «مدیریت و انبارداری محموله‌ها را آسان‌تر می‌کند».

دام تستی ممکنه توی دام ۴ افتاده باشی؛ چون قسمت اول این گزینه هم کاملاً درسته و از مزایای کشتی‌های کانتینربر محسوب می‌شه،

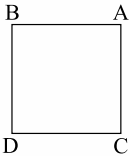
اما قسمت دوم این گزینه به یکی از «کاربردهای» کشتی‌های رو - رو اشاره داره، نه «مزیت» اون‌ها، که خب غلطه. اگر هم توی دام ۱ افتادی، به «ترتیب» موارد مندرج در صورت سؤال توجه نکردی، چون توی این گزینه، مزیت کشتی‌های رو - رو و کانتینربر جابه‌جا اومده.

منطق: صفحه‌های ۶۲ تا ۷۱، فلسفه یازدهم: صفحه‌های ۵۰ تا ۵۷، فلسفه دوازدهم: صفحه‌های ۲۹ تا ۴۰

تست و پاسخ ۱۲۶

اگر مربع زیر، مربع تقابل باشد، صدق و کذب A در چند مورد از موارد زیر قابل تشخیص است؟

الف) کاذب بودن B

ب) صادق بودن C

ج) کاذب بودن D

۱) یک

۳) سه

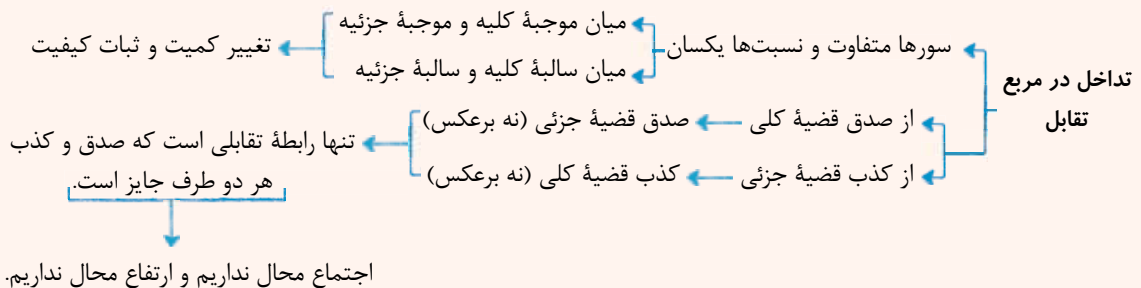
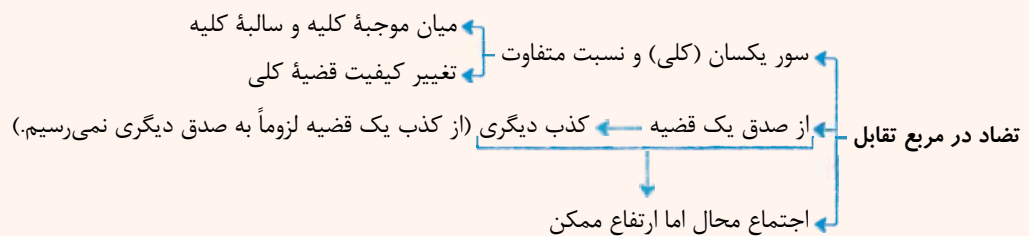
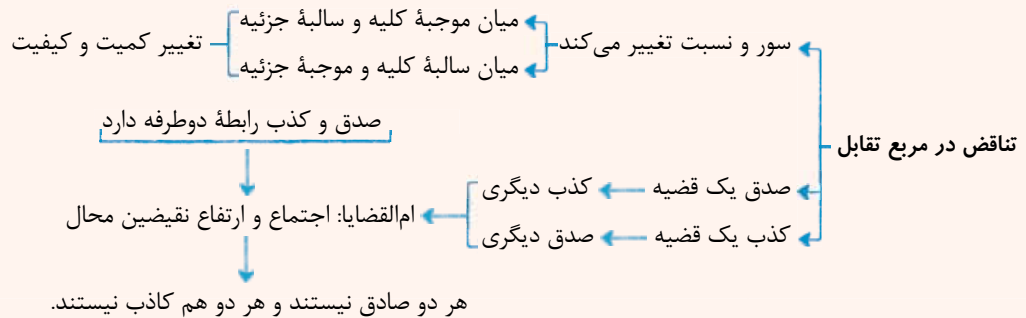
۲) دو

۴) صفر

(منطق - درس ۷)

پاسخ: گزینه ۱

درس نامه

الف) بین دو قضیه A و B رابطه تضاد برقرار است و در تضاد اگر یک طرف کاذب باشد، صدق و کذب طرف دیگر قابل

تشخیص نیست.

ب) بین قضایای A و C رابطه تداخل برقرار است و در تداخل، در صورت صدق جزئی، صدق و کذب کلی، نامشخص است.

ج) بین قضایای A و D رابطه تناقض برقرار است و در تناقض، از صدق یکی، کذب دیگری و از کذب یکی، صدق دیگری به دست می‌آید.

تست و پاسخ ۱۲۷

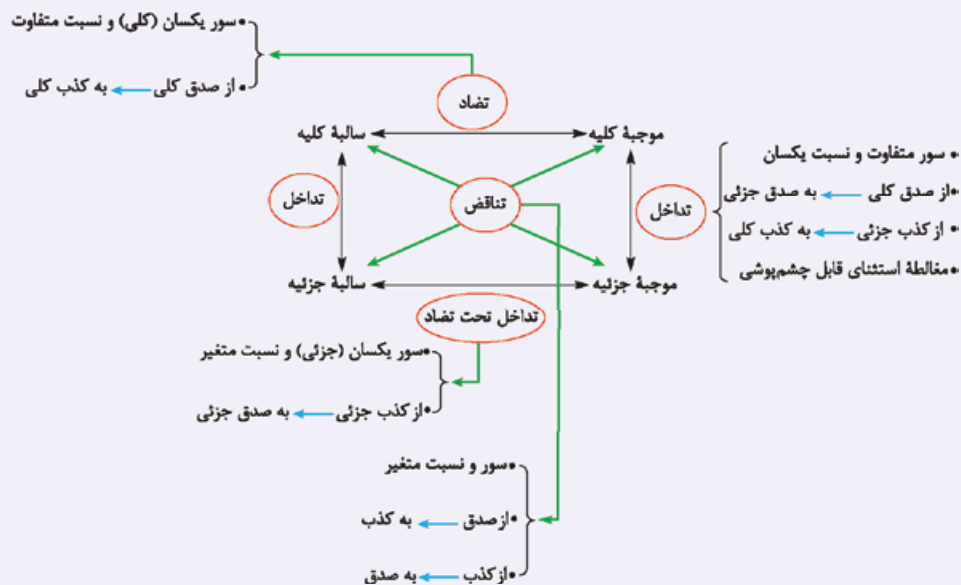
کدام گزینه درست است؟

- ۱) اگر بدانیم که «بعضی از دانشجویان دیپلم دارند» باید بپذیریم که «همه دانشجویان دیپلم دارند».
- ۲) به طور قطعی نمی‌توان گفت که چون «هر اسبی انسان است»، کاذب است؛ پس «هیچ اسبی انسان نیست»، صادق است.
- ۳) اگر نپذیریم که «همه میوه‌های این باغ سیب هستند»، قطعاً می‌توانیم بگوییم که «برخی از میوه‌های این باغ سیب هستند».
- ۴) نپذیرفتن این که «هر افسری سرباز است» ما را مجبور به پذیرش این که «بعضی افسرها سرباز نیستند» نمی‌کند.

پاسخ: گزینه ۲

(منطق - درس ۷)

نکته مربع تقابل در یک نگاه:

پاسخ تشریحی رابطه قضیه «هر اسبی انسان است» با «هیچ اسبی انسان نیست» رابطه تضاد است و در رابطه تضاد اگر یک طرف کاذب باشد، صدق و کذب طرف دیگر نامعلوم است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) در رابطه تداخل اگر قضیه جزئیه صادق باشد، صدق و کذب قضیه کلی، نامعلوم است.
- ۳) در رابطه تداخل اگر قضیه کلیه کاذب باشد، صدق و کذب قضیه جزئیه نامعلوم است.
- ۴) در رابطه تناقض از صدق یک طرف به طور قطعی به کذب دیگری می‌رسیم و بالعکس.

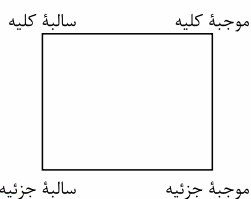
تست و پاسخ ۱۲۸

نتیجه کدام رابطه تقابلی با اصل قضیه، یکسان است؟

- ۱) متداخل متناقض متضاد موجبه جزئیه
- ۲) متناقض متضاد متداخل سالبه کلیه
- ۳) متناقض متضاد متداخل سالبه جزئیه
- ۴) متناقض متضاد متناقض موجبه کلیه

پاسخ: گزینه ۳

(منطق - درس ۷)

برای تشخیص هر گزینه، از قضیه اصل، به ترتیب براساس تقابلیها، از داخل به بیرون حرکت می‌کنیم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) برای قضایای جزئی، متضاد تعریف نشده است.
- ۲) از بالا سمت راست، به پایین؛ به سالبه جزئی می‌رسیم که متضاد ندارد.
- ۳) از پایین سمت چپ به سمت بالا، سپس به سمت راست، سپس روی قطر؛ به همان سالبه جزئی می‌رسیم.
- ۴) از بالا سمت راست، روی قطر، به سالبه جزئی می‌رسیم که متضاد ندارد.

نکته وقتی با چند رابطه تقابلی متوالی و پشت هم روبه‌رو هستیم:

- ۱) اگر اصل قضیه را داریم و می‌خواهیم به نتیجه برسیم، روابط تقابلی را از مضاف‌الیه (از چپ) شروع می‌کنیم.
- ۲) اگر نتیجه را داریم و اصل قضیه را می‌خواهیم از مضاف (از راست) شروع می‌کنیم.

تست و پاسخ ۱۲۹

کدام گزینه، مغالطه استثنای قابل چشم‌پوشی را دقیق‌تر بیان می‌کند؟

- ۱) بیان حکم کلی، بدون توجه به وجود استثنا
- ۲) تأکید بر کلی بودن قضیه‌ای که مثال نقض دارد.
- ۳) اصرار بر کلی بودن قضیه، با وجود ارائه مثال نقض
- ۴) اطلاع‌نداشتن از وجود استثنا برای حکم کلی بیان شده

(منطق - درس ۷)

پاسخ: گزینه ۳

درس‌نامه ●● مغالطه استثنای قابل چشم‌پوشی

۱) یک حکم کلی بیان کنیم. (مثال: هوای تهران همیشه آلوده است.)

۲) یک مثال نقض بیاوریم. (مثال: در روزهای عید نوروز هوای تهران تمیز است.)

۳) بر کلی بودن حکم خود اصرار کنیم. (مثال: آن که یک استثنا است، هوای تهران همیشه آلوده است.)

پاسخ تشریحی برای رخ‌دادن مغالطه استثنای قابل چشم‌پوشی، سه مطلب لازم است:

- ۱) حکم کلی بیان شود.
  - ۲) گوینده از وجود استثنا خبردار شود.
  - ۳) با وجود اطلاع از استثنا، بر کلی بودن حکمی که بیان کرده، اصرار کند.
- سایر گزینه‌ها: در این موارد، اطلاع از وجود استثنا وجود ندارد و یا ممکن است وجود نداشته باشد.

نکته مغالطه استثنای قابل چشم‌پوشی هم در تداخل کاربرد دارد و هم در تناقض، اما اولویت استفاده از آن در تداخل بیشتر است.

تست و پاسخ ۱۳۰

اگر قضیه «هر واقعیت مستقل از ذهن دو جنبه دارد» را درست بدانیم، به صدق کدام قضیه پی می‌بریم؟

- ۱) بعضی واقعیت‌های مستقل از ذهن دارای دو جنبه نیستند.
- ۲) هر چیزی که دو جنبه دارد، واقعیتی مستقل از ذهن است.
- ۳) برخی چیزهای دارای دو جنبه، واقعیت مستقل از ذهن هستند.
- ۴) آن‌چه دارای دو جنبه است، مستقل از ذهن است.

(منطق - درس ۷)

پاسخ: گزینه ۳

درس نامه

جای موضوع و محصول باید عوض شود و نسبت حتماً ثابت
 ← محتوای موضوع و محمول تغییر نکند، فقط جای آن‌ها تغییر کند.
 ← اهمیت لازم‌الصدق بودن: در صورت صادق بودن اصل قضیه، عکس آن نیز صادق است ← این عکس، مستوی است.
 ← جدول (* توصیه: حتماً این جدول را حفظ کنید).

عکس مستوی	اصل
موجبه جزئیه (بعضی ب الف است).	موجبه کلیه (هر الف ب است).
موجبه جزئیه (بعضی ب الف است).	موجبه جزئیه (بعضی الف ب است).
سالبه کلیه (هیچ ب الف نیست).	سالبه کلیه (هیچ الف ب نیست).
عکس لازم‌الصدق ندارد.	سالبه جزئیه (بعضی الف ب نیست).

← سور تغییر کرده.
 ← سور و نسبت ثابت
 ← جای موضوع و محمول عوض شده

← عکس هیچ قضیه‌ای، موجبه کلیه نیست.
 ← عکس هیچ قضیه‌ای، سالبه جزئیه نیست.

پاسخ تشریحی قضیه صورت سؤال یک قضیه موجبه کلیه است. اگر بخواهیم از صدق موجبه کلیه به صدق قضیه دیگر برسیم، دو راه داریم؛

یکی تداخل که به موجبه جزئیه می‌رسیم و دیگری عکس مستوی که آن هم موجبه جزئیه است.

پس در میان گزینه‌ها، باید به دنبال موجبه جزئیه باشیم، به همین دلیل ① و ② را حذف می‌کنیم. از طرفی در ④ هم که عکس شده، محتوای موضوع و محمول تغییر کرده است؛ پس گزینه درست، ③ است.

تست و پاسخ ۱۳۱

اگر بخواهیم از متضاد متداخل قضیه کاذب «بعضی الف ب نیست»، نقیض عکس مستوی بسازیم، کدام گزینه بیانگر آن است و صدق و کذب آن چگونه است؟

① بعضی الف ب است - کاذب   ② هیچ ب الف نیست - نامعلوم   ③ هر الف ب است - نامعلوم   ④ بعضی ب الف است - صادق

(منطق - درس ۷)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی ابتدا باید متضاد متداخل قضیه کاذب «بعضی الف ب نیست» را به دست بیاوریم. برای این کار، قضیه اصلی را ابتدا باید

متداخل کنیم که به «هیچ الف ب نیست» می‌رسیم که کاذب است و سپس آن را متضاد می‌کنیم که به «هر الف ب است» می‌رسیم که از نظر صدق و کذب نامعلوم است و سپس باید نقیض عکس «هر الف ب است» را به دست بیاوریم که ابتدا آن را عکس کرده و به «بعضی ب الف است» می‌رسیم و سپس آن را نقیض کرده و به «هیچ ب الف نیست» می‌رسیم که از نظر صدق و کذب نامعلوم است.

تست و پاسخ ۱۳۲

در کدام مورد، مغالطه ایهام انعکاس وجود دارد؟

① هر انسانی قدرت نطق دارد؛ پس بعضی ناطق‌ها انسان‌اند.

② هر دانش‌آموزی معلم دارد؛ پس بعضی معلم‌ها دانش‌آموز دارند.

③ بعضی پرندگان پرواز می‌کنند؛ پس بعضی پروازکنندگان پرنده‌اند.

④ هیچ معلمی بی‌مسئولیت نیست؛ پس بعضی بی‌مسئولیت‌ها معلم نیستند.

(منطق - درس ۷)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی صورت استاندارد قضیه ②، «هر دانش‌آموزی دارای معلم است» می‌باشد و محمول قضیه «دارای معلم» است، نه «معلم». لذا

موضوع و محمول، به درستی جابه‌جا نشده‌اند و مغالطه ایهام انعکاس صورت گرفته است.

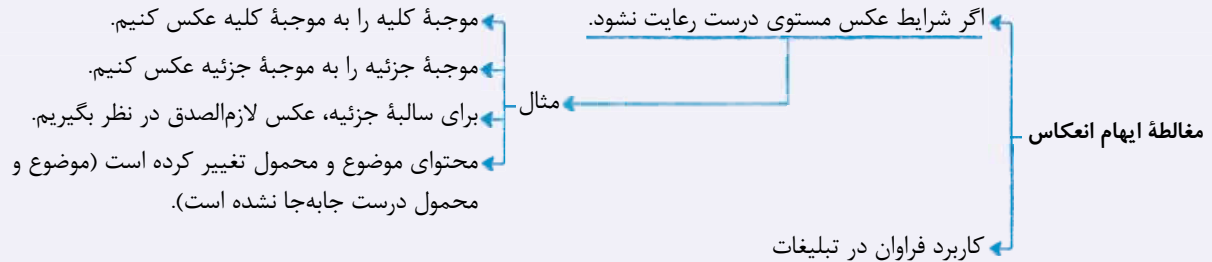
پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیل سبز

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) موجبه کلیه، به موجبه جزئیه عکس شده و صحیح است.
- ۲) موجبه جزئیه به موجبه جزئیه عکس شده و صحیح است.
- ۳) عکس مستوی سالبه کلیه، سالبه کلیه است، اما اگر به سالبه جزئیه نیز عکس شود، ایرادی وجود ندارد؛ چون متداخل کلی صادق، صادق است.

نکته دقت کنید که وقتی سالبه کلیه صادق باشد، سالبه جزئیه هم صادق است؛ پس عکس صادق سالبه کلیه هم می‌تواند سالبه کلیه باشد و هم سالبه جزئیه.

تست و پاسخ ۱۳۳

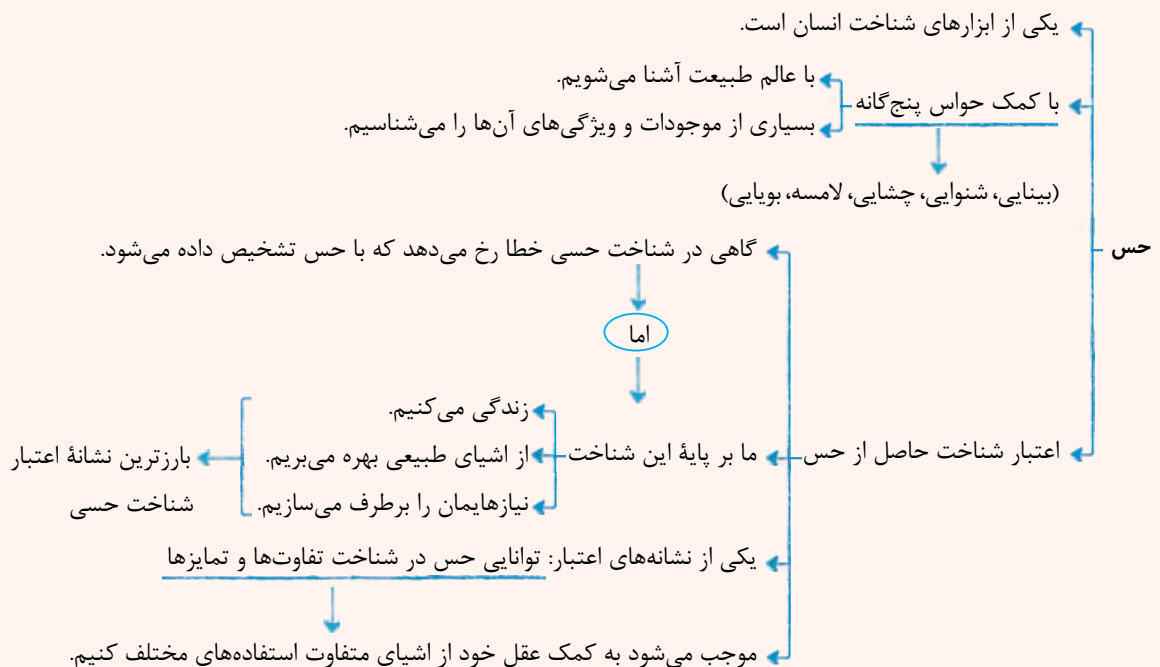
کدام گزینه درباره شناخت درست است؟

- ۱) خطا در حواس باعث شده فیلسوفان آن را معتبر ندانند.
- ۲) بهره‌مندی مردم عادی از وحی که اختصاص به پیامبران دارد، یکسان است.
- ۳) شناخت شهودی را بدان جهت شهودی می‌گویند که انسان سالک با تهذیب نفس حقایق برتر را با چشم مشاهده می‌کند.
- ۴) عقل انسان پس از تشخیص تفاوت اشیا توسط حس، می‌تواند از آن‌ها استفاده متفاوت بکند.

پاسخ: گزینه ۴

(فلسفه یازدهم - درس ۷)

درس نامه

پاسخ تشریحی شناخت تفاوت‌ها و تمایزهای اشیا [توسط حس] این امکان را به انسان می‌دهد که به کمک عقل خود از اشیای متفاوت استفاده‌های مختلف بکند.
بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) با آن که حواس خطاپذیر هستند، اما به قدری معتبرند که انسان‌ها زندگی خود را بر پایه آن بنا می‌کنند و بسیاری از فیلسوفان آن را معتبر می‌دانند.
- ۲) ما با تأمل و تدبر در قرآن و به میزان توانایی و همت خود می‌توانیم از بسیاری از حقایق آگاه شویم.
- ۳) در شناخت شهودی، سالک با قلب خود حقایق را مشاهده می‌کند.

تست و پاسخ ۱۳۴

در کدام یک از شناخت‌های زیر، عقل به تنهایی به نتیجه می‌رسد؟

- ۱) تفاوت بین اشیای مختلف
- ۲) استفاده‌های متفاوت از اشیا
- ۳) شناخت مسائل بنیادی هستی
- ۴) شناخت عالم غیر محسوس

پاسخ: گزینه ۳

(فلسفه یازدهم - درس ۷)

پاسخ تشریحی عقل قادر است علاوه بر شناخت‌های تجربی، صرفاً با تفکر و چینش استدلالی به حقایق دست یابد؛ مانند بسیاری از دانستنی‌های ریاضی، فلسفه، شناخت ذات و صفات خدا و شناخت کل هستی که امکان درک تجربی آن وجود ندارد و این یافته‌های عقلانی را اساس سایر دانش‌ها قرار دهد. این یافته‌های عقلانی همان مسائل بنیادی است که انسان برای فهم آن‌ها به دانش فلسفه نیاز دارد.

تست و پاسخ ۱۳۵

در کدام مورد، فقط از ابزار عقل استفاده می‌شود؟

- ۱) شناخت تجربی
- ۲) اثبات قوانین طبیعت
- ۳) استفاده متفاوت از اشیا
- ۴) تحلیل داده‌های حسی

پاسخ: گزینه ۴

(فلسفه یازدهم - درس ۷)

پاسخ تشریحی شناخت تجربی، حاصل همکاری حس و عقل است (رد ۱) و قوانین طبیعت نیز بر همین اساس اثبات می‌شوند (رد ۲). در این شناخت، اطلاعات از حس و تجربه گرفته می‌شود و عقل نقش تجزیه و تحلیل و نتیجه‌گیری کلی را بر عهده دارد. این تحلیل داده‌ها، کار اختصاصی عقل است.
در استفاده متفاوت از اشیا، از عقل کمک می‌گیریم؛ اما اصل تشخیص تفاوت‌ها بر عهده حس است و لذا عقل به تنهایی برای این کار کافی نیست. (رد ۳)

نکته «تحلیل»، دستاورد منحصر به عقل است و به هیچ‌یک از ابزارهای شناخت به‌جز عقل مربوط نیست.

تست و پاسخ ۱۳۶

کدام گزینه درباره مبانی علوم تجربی درست است؟

- ۱) مبانی علوم تجربی اصولی عقلانی هستند که تجربه در به دست آوردن آن‌ها نقشی ندارد.
- ۲) شناخت‌های تجربی همگی بر این اصل استوارند که طبیعت همواره یکسان عمل می‌کند.
- ۳) نخستین اندیشمندی که مبانی علوم تجربی را پایه‌گذاری کرد، ابن سینا بود.
- ۴) براساس این اصل که پدیده‌ها خودبه‌خود پدید نمی‌آیند، می‌توان گفت که آب همواره خواص خود را دارد.

پاسخ: گزینه ۱

(فلسفه یازدهم - درس ۷)

درس نامه

- ← حاصل همکاری عقل با حس
- ← شناخت تجربی ← عقل با کمک حواس و تحلیل عقلانی یافته‌های حسی می‌تواند به بسیاری از رموز طبیعت پی ببرد و قوانین طبیعی را بشناسد.
- ← قواعد شناخت تجربی
- ← (۱) پدیده‌ها خودبه‌خود پدید نمی‌آیند، بلکه هر پدیده‌ای نیازمند علت است. (علیت)
- ← (۲) هر پدیده علتی ویژه دارد و از هر چیزی، هر چیزی پدید نمی‌آید. (سنخیت)
- ← (۳) طبیعت همواره یکسان عمل می‌کند. (نتیجه سنخیت)

پاسخ تشریحی

شناخت تجربی بر چند قاعده عقلی مهم استوار است؛ مانند اصل علیت که ابن سینا معتقد است این قانون از تجربه به دست نمی‌آید، هر چند اساس همه تجربه‌ها است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۲ اصل یکسان عمل کردن طبیعت، فقط یکی از مبانی عقلی علوم تجربی است.
- ۳ ارسطو از اولین دانشمندانی است که مبانی علوم تجربی را پایه‌گذاری کرد.
- ۴ این که خواص آب همواره یکسان است، از اصل یکسان عمل کردن طبیعت، منشأ می‌گیرد.

تست و پاسخ ۱۳۷

کدام گزینه نشان‌دهنده ویژگی معرفت شهودی عارفانه نیست؟

- (۱) ناگهانی و از جانب خدا حاصل می‌شود.
- (۲) نیازی به تعقل ندارد.
- (۳) تهذیب نفس در آن ضروری است.
- (۴) با کمال‌طلبی همراه است.

پاسخ: گزینه ۱

(فلسفه یازدهم - درس ۷)

درس نامه

- ← یکی از ابزارهای شناخت انسان است.
- ← تنها شناخت بی‌واسطه انسان را رقم می‌زند.
- ← معرفت حاصل از قلب = معرفت شهودی
- ← (قلب (دل) ← ویژگی‌های معرفت شهودی
  - ← نحوه شکل‌گیری
    - ← با تقویت ایمان
    - ← با تعالی‌بخشیدن به ذهن
    - ← با تهذیب نفس
    - ← کمال‌طلبی همراه با عبادت خالصانه
    - ← به تدریج و گام‌به‌گام
  - ← یک معرفت بی‌واسطه است.
- ← تجلی در قلب بدون
  - ← استفاده از تجربه و آزمایش
  - ← بدون استدلال عقلی
- ← علت نام‌گذاری معرفت شهودی: قلب انسان حقیقت را چنان درمی‌یابد که گویا چشم می‌بیند.
- ← عارف و سالک الی الله با شهود قلبی (نه چشم)
  - ← ممکن است در همین دنیا، آخرت را مشاهده کند.
  - ← علاوه بر عالم طبیعت، سایر عوالم را مشاهده کند.
  - ← وجود فرشتگان را واقعاً بباید.

پاسخ تشریحی

معرفت شهودی از طریق تقویت ایمان و تعالی‌بخشیدن به نفس و تهذیب آن و کمال‌طلبی همراه با عبادت خالصانه، به تدریج و گام‌به‌گام حاصل می‌شود. معرفت شهودی یک معرفت بی‌واسطه است، یعنی بدون استفاده از تجربه و آزمایش و بدون استدلال عقلی در قلب تجلی می‌کند.

تست و پاسخ ۱۳۸

کدام مورد درباره افلاطون و اعتقاد وی در مورد خداوند درست است؟

- ۱) افلاطون که همیشه برای خدا از مثال خیر استفاده می‌کند، جایگاهی بسیار متعالی برای آن قائل است و لذا هیچ مخلوقی به او شبیه نیست.
- ۲) وی اولین فیلسوفی است که درباره خداوند یکتا سخن گفته است، لذا او را ابداع‌کننده خداشناسی فلسفی دانسته‌اند.
- ۳) قصد او از یادکردن از خداوند با عنوان «دمیورژ»، توجه دادن به وجودی است که این نظم را با عقل خود سامان داده است.
- ۴) بسیاری از افلاطون‌شناسان معتقدند که برخی از اصطلاحات مختلفی که وی در خداشناسی از آن‌ها استفاده می‌کند، در اصل به فرشتگان الهی اشاره دارد.

پاسخ: گزینه ۳

(فلسفه دوازدهم - درس ۵)

درس نامه

علت: شرک آلود بودن فضای جامعه ← معلول: افلاطون تصمیم گرفت با دقت فلسفی بیشتری درباره خدا صحبت کند و به تدریج پندارها را اصلاح نماید.
 او ابداع‌کننده خداشناسی فلسفی است.

پاسخ تشریحی وی از خدا به عنوان «صانع» (دمیورژ) و آفرینندهٔ اشیای این عالم یاد می‌کند تا به انسان‌ها یادآوری نماید که نظم جهان از وجودی عاقل سرچشمه می‌گیرد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) افلاطون، در مواردی از خداوند با عنوان «مثال خیر» یاد می‌کند و توضیح می‌دهد که همه‌چیز در پرتو آن دارای حقیقت می‌شوند و همان‌طور که روشنایی شبیه خورشید است، اما خود خورشید نیست، حقایق نیز شبیه به «مثال خیر» هستند، نه خود آن.

۲) قبل از وی سقراط نیز از خداوند یکتا سخن گفته است؛ اما او تصمیم گرفت با دقت فلسفی بیشتری دربارهٔ خدا صحبت کند و به تدریج پندارها را اصلاح نماید. از همین‌رو، یکی از افلاطون‌شناسان مشهور اروپایی می‌گوید: «افلاطون ابداع‌کنندهٔ خداشناسی فلسفی است».

۴) بسیاری از افلاطون‌شناسان معتقدند که «مثال خیر» و «صانع» (دمیورژ) هر دو، نام‌های دیگر خداوند است. آنان می‌گویند دمیورژ، همان خداست، اما در مرتبهٔ خلق جهان؛ اما مثال خیر، فقط اشاره به ذات خداوند دارد.

تست و پاسخ ۱۳۹

کدام مورد، از لوازم و مبانی مقدمات برهان حرکت ارسطو است؟

- (۱) اعتبار حس و عقل
(۲) وجود محرک نامتحرک
(۳) بطلان تسلسل علل وجودبخش
(۴) نیاز متحرک، به محرک نامتحرک

(فلسفهٔ دوازدهم - درس ۵)

پاسخ: گزینهٔ ۱

درس نامه

ارسطو که از قدرت استدلال و منطق قوی برخوردار بود، پس از افلاطون، تلاش کرد برهان‌هایی بر وجود خدا و مبدأ نخستین جهان ارائه کند.

استدلال‌های ارسطو بر وجود خدا، قدم‌های اولیه در این راه بوده اما استحکام خاصی دارد.

دیدگاه ارسطو دربارهٔ خدا

- برهان‌های ارسطو در اثبات وجود خدا
  - ۱) برهان برترین درجات کمال
  - ۲) برهان حرکت
- برهان حرکت
  - مقدمهٔ ۱: وجود هر حرکت در عالم، نیازمند محرک است.
  - مقدمهٔ ۲: اگر محرک، خودش حرکت داشته باشد، نیازمند محرک دیگر است و آن محرک دوم نیز، به همین ترتیب نیازمند محرک دیگری است و سلسلهٔ محرک‌ها تا بی‌نهایت می‌رود که عقلاً محال است.
  - نتیجه: در عالم محرکی وجود دارد که خودش حرکت ندارد و آن خداست.

پاسخ تشریحی در برهان حرکت، وجود حرکت از طریق حس و نیاز حرکت به محرک از طریق عقل فهمیده می‌شود؛ پس برای برهان حرکت، هم باید حس را معتبر دانست و هم عقل را.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) نتیجهٔ برهان است، نه مقدمهٔ برهان.

۳) بحث این برهان، در مورد عامل حرکت است، نه عامل وجود و از محال‌بودن تسلسل علل حرکت (محرک‌ها) استفاده می‌کند، نه بطلان تسلسل علل وجودی.

۴) متحرک نیاز به محرک دارد، نه نیاز به محرک نامتحرک. اثبات نامتحرک‌بودن محرک اولیه، به‌وسیله برهان حرکت صورت می‌گیرد و مقدمهٔ برهان نیست.

تست و پاسخ ۱۴۰

- کدام گزینه دربارهٔ برهان دکارت برای اثبات خدا، مطلب درستی را به ذهن متبادر می‌کند؟
- (۱) تمام اجزای برهان دکارت عقلی است.
  - (۲) دکارت به دنبال اثبات وجود خدا و ضرورت معناداری زندگی است.
  - (۳) در استدلال دکارت از تصور نامتناهی به وجود نامتناهی می‌رسیم.
  - (۴) هدف دکارت از بیان این برهان مشابه هدف کانت است.

پاسخ: گزینه ۳

(فلسفه دوازدهم - درس ۵)

درس نامه

- دکارت**
- مقدمه ۱: من از حقیقتی نامتناهی و دانا و توانا که خود من و هر چیز دیگری به وسیلهٔ او خلق شده‌ام، تصویری دارم.
  - مقدمه ۲: این تصور نمی‌تواند از خودم باشد، زیرا من موجودی متناهی‌ام. این تصور از هیچ موجود متناهی دیگر هم نیست.
  - نتیجه (:): این تصور از یک وجود نامتناهی است؛ اوست که می‌تواند چنین ادراکی را به من بدهد.
  - چند نکته مهم دربارهٔ استدلال عقلی دکارت
  - مقدمه اول استدلال دکارت، یک مقدمهٔ شهودی است.
  - مقدمه دوم و نتیجهٔ استدلال، عقلی است.
  - اساس استدلال دکارت: از تصور نامتناهی به وجود نامتناهی پی می‌بریم.

پاسخ تشریحی اساس استدلال دکارت این است که از تصور نامتناهی به وجود نامتناهی برسیم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) مقدمه اول برهان دکارت شهودی است و عقلی نیست.
- ۲) هدف دکارت از این برهان اثبات وجود خداست.
- ۴) هدف دکارت اثبات وجود خدا بوده، اما هدف کانت اثبات ضرورت وجود خدا بوده است.

تست و پاسخ ۱۴۱

با اثبات کدام مورد، اشکال هیوم به برهان نظم برطرف می‌شود؟

- (۱) نیاز نظم جهان، به یک ناظم خالق
- (۲) تطبیق ناظم، بر خدای ازلی، ابدی و نامتناهی
- (۳) اثبات نامتناهی بودن ناظم
- (۴) وجود نظم در جهان

پاسخ: گزینه ۲

(فلسفه دوازدهم - درس ۵)

درس نامه

- دیوید هیوم**
- ادعا می‌کند که دلایل دکارت و سایر فیلسوفان پذیرفتنی نیست.
  - علت: عقل اساساً ادراک مستقل از حس و تجربه ندارد ← معلول: دلایلی که صرفاً متکی بر عقل باشند، مردود هستند.
  - مهم‌ترین برهان فیلسوفان برای اثبات وجود خدا، از نظر هیوم برهان نظم است، چون براساس تجربه است.
  - توانایی اثبات وجود خدا را ندارد.
  - به عقیده او برهان نظم ← فقط اوصافی را بیان می‌کند ← ناظم خالق
  - هیوم، اثباتی برای انکار خدا ندارد، اما اثبات‌های وجود خدا را هم نمی‌پذیرد.

پاسخ تشریحی او می‌گوید برهان نظم، توانایی اثبات یک وجود ازلی و ابدی (رد ۳) و نامتناهی را ندارد. این برهان فقط می‌تواند ثابت کند

که یک ناظم و خالق این جهان را اداره می‌کند (رد ۱ و ۴)، اما ثابت نمی‌کند که این ناظم خالق همان خداوندی است که نیازمند به علت نیست و وجودی ازلی و ابدی دارد (خدای مورد نظر فلاسفه).

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیل سبز

نکته برخی از فیلسوفان تجربه‌گرا، به خدا اعتقاد داشتند ← براساس برهان نظم (چراکه تنها برهان متکی بر تجربه است).

تست و پاسخ ۱۴۲

نوع بحث از خداوند در بیان کدام فیلسوف با سایرین متفاوت است؟

(۱) افلاطون (۲) دکارت (۳) ارسطو (۴) کانت

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ تشریحی درباره خداوند، ۳ نوع نگاه وجود دارد:

(۱) گروهی از فلاسفه تلاش می‌کنند وجود خدا را اثبات کنند. مثل افلاطون، ارسطو، دکارت و فلاسفه مسلمان.

(۲) کانت که تلاش می‌کند نیاز به خداوند یا ضرورت وجود خدا را اثبات کند.

(۳) گروهی از فلاسفه که به جای اثبات خدا به رابطه اعتقاد به خدا و معناداری زندگی پرداخته‌اند؛ مثل ویلیام جیمز، هنری برگسون، کرکگور و کاتینگهام.

نکته افلاطون، ارسطو و دکارت به دنبال اثبات وجود خدا بودند اما کانت به جای اثبات وجود خدا، ضرورت وجود خدا را از طریق اخلاق و وظایف اخلاقی اثبات کرد.

نیاز انسان به خدا = پذیرش خدا = قبول خدا

تست و پاسخ ۱۴۳

یکی از افلاطون‌شناسان مشهور اروپایی، افلاطون را ابداع‌کننده خداشناسی فلسفی می‌داند. علت این دیدگاه چیست؟

(۱) افلاطون اولین کسی بود که علی‌رغم صحبت از خدایان به خدای واحد معتقد بود.

(۲) توصیف افلاطون از خدا به عنوان نوعی از هستی، کاملاً منطبق بر ادیان الهی بود.

(۳) افلاطون برای اصلاح پندار مردم در فضای شرک‌آلود آتن، تلاش کرد تا با دقت فلسفی بیشتری درباره خدا صحبت کند.

(۴) اولین کسی که از راه کاملاً عقلی به اثبات وجود خدا پرداخت، افلاطون بود.

پاسخ: گزینه ۳

(فلسفه دوازدهم - درس ۵)

پاسخ تشریحی افلاطون در فضای مشرکانه آتن تصمیم گرفت با دقت فلسفی بیشتری درباره خدا صحبت کند و به تدریج پندارها را اصلاح نماید. از همین‌رو، یکی از افلاطون‌شناسان مشهور اروپایی می‌گوید: «افلاطون ابداع‌کننده خداشناسی فلسفی است».

نکته جامعه آتن به خدایان متعدد معتقد بود (مشرک بود) اما افرادی مثل سقراط و افلاطون به خدای یگانه معتقد بودند.

تست و پاسخ ۱۴۴

مجموعه صفات بیان‌شده در کدام گزینه، نشان‌دهنده ویژگی‌های خدا از نظر ایمانوئل کانت است؟

(۱) جاودان، فناپذیر و نامتناهی (۲) خالق، نامتناهی، قادر و عالم

(۳) ازلی، ابدی و بی‌نیاز از علت (۴) ناظم، خالق و مدبر

پاسخ: گزینه ۱

(فلسفه دوازدهم - درس ۵)

درس‌نامه ●● خلاصه توضیحات کانت درباره ضرورت وجود خدا

(۱) انسان دارای یک وجدان اخلاقی است ← (۲) مسئولیت‌پذیری و رعایت اخلاق بدون وجود اختیار و اراده آزاد معنا ندارد. ← (۳) اختیار

و اراده نمی‌تواند ویژگی بدن باشد، بلکه ویژگی نفس غیرمادی (روح) است. ← (۴) روح، سعادتش در کسب فضیلت است و برای سعادت

دائمی خود به جهان ماورای مادی نیاز دارد و چنین جهانی مشروط به وجود خدایی جاودان (فناپذیر) و نامتناهی است.

هر کدام از فلاسفه، ویژگی‌هایی را برای خدا در نظر گرفته‌اند:

بررسی گزینه‌ها:

۱) کانت

۲) دکارت

۳) هیوم

۴) افلاطون

تست و پاسخ ۱۴۵

کدام عبارت درست است؟

- ۱) برهان اخلاقی کانت، وجود خداوند را براساس نیاز به پشتوانه‌ای برای اخلاق و زندگی اخلاقی اثبات می‌کند.
- ۲) متفکرانی مثل ویلیام جیمز، برخلاف فیلسوفانی مانند دکارت، به رابطه معناداری زندگی با اعتقاد به خداوند، توجه کردند.
- ۳) کرکگور در نظام فکری خود، برای انسان‌ها نقشی در حاصل شدن ایمان قائل نیست؛ در عین حال زندگی بدون ایمان را فاقد نور می‌داند.
- ۴) برهان دکارت بر اثبات خداوند، بر این مطلب استوار است که موجود متناهی، نمی‌تواند تصویری از حقیقت نامتناهی داشته باشد.

(فلسفه دوازدهم - درس ۵)

پاسخ: گزینه ۳

درس نامه

- فیلسوف دانمارکی قرن نوزدهم
- مانند جیمز معناداری زندگی را در باور به وجود خدا از راه تجربه‌های معنوی درونی و عشق و عرفان می‌داند.
- او معتقد است که ایمان هدیه‌ای الهی است که خدا به انسان می‌بخشد و نیازی به استدلال و پشتوانه عقلی ندارد.
- به نظر او، خدا انسان مؤمن را برمی‌گزیند و به او ایمان هدیه می‌کند و اگر کسی شایسته این بخشش نشود، زندگی تاریکی را سپری خواهد کرد.
- برگسون هم مانند جیمز و کرکگور فکر می‌کرد.

پاسخ تشریحی کرکگور معتقد است که ایمان، هدیه‌ای الهی است که خداوند به انسان می‌بخشد. خداوند انسان مؤمن را برمی‌گزیند و به او ایمان هدیه می‌کند (نه این که خود انسان بتواند ایمان را حاصل کند) و اگر کسی شایسته این بخشش نشود، زندگی تاریکی را سپری خواهد کرد. بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) کانت وجود خدا را اثبات نمی‌کند، بلکه ضرورت وجود خدا (نیاز به اعتقاد به خداوند) را اثبات می‌کند.
- ۲) از نظر فیلسوفانی مانند دکارت و کانت، در صورتی زندگی معنادار می‌شود که از پشتوانه قبول خداوند برخوردار باشد، از این‌رو آنان تلاش می‌کردند که پایه‌های عقلی اعتقاد به خدا را در میان مردم استوار سازند؛ پس آنان نیز به چنین رابطه‌ای توجه داشتند، اما آن را مبنای قبول خداوند قرار نمی‌دادند.
- ۴) وی بیان می‌کند که موجود متناهی، توان ایجاد چنین تصویری را ندارد، نه این که نمی‌تواند این تصور را داشته باشد. اتفاقاً برهان وی، مبتنی بر داشتن تصور از نامتناهی است.

اقتصاد: صفحه‌های ۴۳ تا ۸۰

تست و پاسخ ۱۴۶

با توجه به جریان چرخشی ساده بین خانوارها و بنگاه‌ها (الگوی اقتصاد دوبخشی) کدام گزینه نادرست است؟

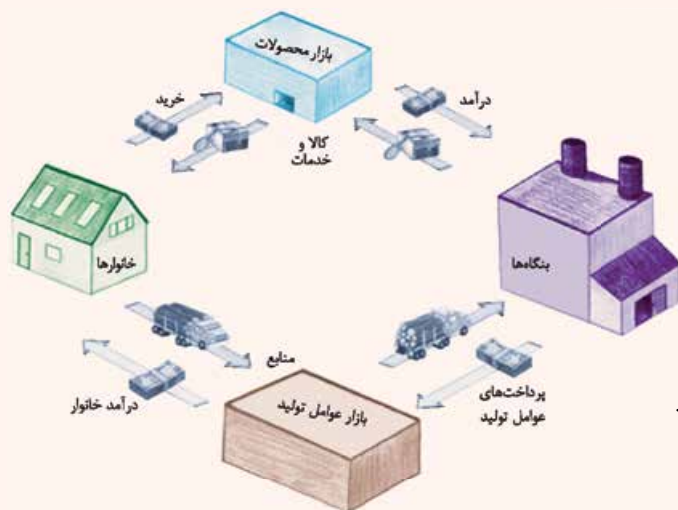
- (۱) خانوارها زمین، نیروی کار، سرمایه و کارآفرینی را برای تولید کالاها و خدمات ارائه می‌کنند.
- (۲) در بازار عوامل تولید، یکی از پرداخت‌هایی که بابت خرید منابع تولید به خانوارها پرداخت می‌شود، یارانه است.
- (۳) در بازار عوامل تولید خانوارها فروشنده و بنگاه‌ها خریدار هستند.
- (۴) پولی که خانوارها بابت خرید کالاها و خدمات پرداخت می‌کنند، با عبور از بازار محصولات به عنوان درآمد بنگاه دریافت می‌شود.

(درس ۵ - پیرایان پریشی ساده)

پاسخ: گزینه ۲

درس‌نامه ●● جریان چرخشی ساده

خانوارها، کالاها و خدمات را از بنگاه‌ها خریداری می‌کنند. بنگاه‌ها، منابع را از خانوارها اجاره یا خریداری می‌کنند. رابطه دادوستد شکل می‌گیرد.

جریان چرخشی تعاملات بین بازیگران کلیدی

- در نیمه بالایی نمودار:
  - تبادل تولیدات را در بازار کالاها و خدمات نشان می‌دهد.
  - در بازار کالاها و خدمات خانوارها خریدار و بنگاه‌ها فروشنده‌اند.
  - پولی که خانوارها بابت خرید کالاها و خدمات پرداخت می‌کنند، با عبور از بازار محصولات به عنوان درآمد بنگاه دریافت می‌شود.
- در نیمه پایینی نمودار:
  - تبادل عوامل تولید (زمین، نیروی کار، سرمایه و کارآفرینی)
  - در بازار عوامل تولید را نشان می‌دهد.
  - در بازار عوامل تولید، خانوارها فروشنده و بنگاه‌ها خریدار هستند.
  - پولی که بنگاه‌ها بابت خرید عوامل تولید می‌پردازند، با عبور از بازار عوامل تولید، به عنوان درآمد خانوارها (تحت عنوان‌های دستمزد، اجاره و سود) دریافت می‌شود.

پاسخ تشریحی در بازار عوامل تولید، یکی از پرداخت‌هایی که بابت خرید منابع تولید به خانوارها پرداخت می‌شود، دستمزد یا اجاره یا سود سرمایه است.

تست و پاسخ ۱۴۷

چند مورد از عبارات زیر درست است؟

- (الف) منحنی تقاضا، صعودی است.
- (ب) کالای معمولی، کالایی است که با کاهش درآمد، تقاضا برای آن افزایش می‌یابد و با افزایش درآمد مصرف آن کالا کاهش می‌یابد.
- (ج) کالاهای مکمل، کالاهایی هستند که به صورت تکمیلی و با هم مصرف می‌شوند. افزایش قیمت یکی از کالاهای مکمل باعث کاهش در میزان تقاضا برای کالاهای دیگر خواهد شد و برعکس.
- (د) سیاست‌گذاران معمولاً تلاش می‌کنند از دو راه، تقاضا و مصرف کالایی مضر مانند سیگار را کاهش دهند: (۱) آگاه‌سازی مردم به زیان‌های کشیدن سیگار (۲) بالا بردن قیمت آن از طریق وضع مالیات بر سیگار.
- (ه) فروشندگان همان بنگاه‌های ارائه‌کننده کالا یا خدمات و نیز عوامل فروش آن‌ها هستند.
- (و) اگر قیمت مواد اولیه افزایش یابد، هزینه‌های تولید کاهش می‌یابد و میزان تولید کالا افزایش می‌یابد.

۴ (۴)

۳ (۳)

۲ (۲)

۱ (۱)

پاسخ: گزینه ۳ (درس ۵ - فریداران یا تقاضاکنندگان و فرایند تصمیم‌گیری آن‌ها، قیمت به عنوان ابزاری برای مدیریت مصرف، فروشندگان یا عرضه‌کنندگان و فرایند تصمیم‌گیری آن‌ها)

مشاوره پاسخ دادن به سؤال‌های صحیح و غلط مستلزم تسلط کامل بر متن کتاب درسیه. متن را به دقت مطالعه کنید و سعی کنید تمامی مطالب را تحلیل کنید و هیچ نکته‌ای را بدون فهمیدن آن کنار نگذارید. این جوری به خاطر سپردن مطالب راحت‌تر و عمیق‌تر خواهد بود. از نکته‌برداری و خلاصه‌نویسی هم غافل نشوید!

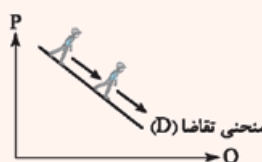
پاسخ تشریحی بررسی عبارات صورت سؤال:

الف) غلط است؛ منحنی تقاضا نزولی و منحنی عرضه صعودی است.

درس‌نامه راه تشخیص صعودی یا نزولی بودن یک نمودار: فرض کنیم فردی از چپ به راست بر روی منحنی ما در حال حرکت است. اگر فرد رو به بالا حرکت کند، نمودار صعودی و اگر فرد رو به پایین حرکت کند، نمودار نزولی است.

نمودار عرضه صعودی است.

نمودار تقاضا نزولی است.

ب) غلط است؛ کالای معمولی، کالایی است که با کاهش درآمد، تقاضا برای آن کم می‌شود و با افزایش درآمد میزان مصرف آن کالا افزایش می‌یابد.

ج) صحیح است.

د) صحیح است.

ه) صحیح است.

و) غلط است؛ اگر قیمت مواد اولیه افزایش یابد، هزینه‌های تولید افزایش می‌یابد و میزان تولید کالا کاهش می‌یابد.

تست و پاسخ ۱۴۸

جدول زیر، نمودار «تقاضا، عرضه و قیمت» در یک بازار فرضی است. به ترتیب کدام ردیف‌های جدول بیانگر:

الف) برابری میان «تقاضا و عرضه» است و نام اصطلاح اقتصادی آن

کدام است؟

ب) کمبود عرضه است؟

ج) مازاد عرضه است؟

۱) الف) ردیف ۳ - مقدار و قیمت تعادلی / ب) ردیف ۲ / ج) ردیف ۶

۲) الف) ردیف ۳ - مقدار و قیمت تعادلی / ب) ردیف ۴ / ج) ردیف ۶

۳) الف) ردیف ۵ - قیمت تعادلی / ب) ردیف ۳ / ج) ردیف ۳

۴) الف) ردیف ۵ - قیمت تعادلی / ب) ردیف ۴ / ج) ردیف ۳

ردیف	مقدار تقاضا (به کیلو)	مقدار عرضه (به کیلو)	قیمت (به ریال)
۱	۱۴۰۰	۶۰۰	۱۰۰
۲	۱۲۰۰	۸۰۰	۱۱۰
۳	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۲۰
۴	۸۰۰	۱۲۰۰	۱۳۰
۵	۶۰۰	۱۴۰۰	۱۴۰
۶	۴۰۰	۱۶۰۰	۱۵۰

(درس ۵ - تعادل در بازار کالا و خدمات)

پاسخ: گزینه ۱

خودت حل کنی بهتره در هر سطر از جدول میزان عرضه و تقاضا را بررسی کنید. اگر میزان عرضه بیشتر از میزان تقاضا باشد، در آن سطر از جدول، مازاد عرضه یا کمبود تقاضا داریم؛ اما اگر میزان تقاضا بیشتر از میزان عرضه باشد، در آن سطر از جدول، کمبود عرضه یا مازاد تقاضا داریم و اگر میزان تقاضا برابر با میزان عرضه باشد، در آن سطر از جدول، تعادل در بازار را خواهیم داشت.

پاسخ تشریحی الف) در سطح قیمت ۱۲۰ ریال که به ازای آن مقدار عرضه و تقاضا با هم برابرند، بازار به تعادل می‌رسد و در آن کمبود یا

مازاد مشاهده نمی‌شود؛ بنابراین در ردیف ۳ برابری میان عرضه و تقاضا را داریم که به آن «قیمت و مقدار تعادلی» می‌گویند.

ب) در سطح قیمت‌های پایین‌تر از ۱۲۰ ریال (ردیف‌های ۱ و ۲) در بازار با «کمبود عرضه یا مازاد تقاضا» روبه‌رو می‌شویم.

ج) در سطح قیمت‌های بالاتر از ۱۲۰ ریال (ردیف‌های ۴، ۵ و ۶) در بازار با «مازاد عرضه یا کمبود تقاضا» روبه‌رو می‌شویم.

تست و پاسخ ۱۴۹

موارد کدام گزینه به ترتیب تکمیل کننده جاهای خالی عبارات زیر است؟

(الف) کالای ..... مانند ..... به کالایی گفته می شود که با افزایش درآمد، تقاضا برای آن کاهش می یابد.

(ب) نزولی بودن منحنی تقاضا به این معنی است که با ..... قیمت، مقدار تقاضا ..... یافته و در مقابل با ..... قیمت، مقدار تقاضا ..... می یابد.

(ج) اگر در بازار، قیمت کالایی در حال افزایش باشد می گوئیم به دلیل ..... قیمت ..... .

(۱) الف) پست - برنج هندی در مقایسه با برنج ایرانی / ب) افزایش - کاهش - کاهش - افزایش / ج) کمبود عرضه - به سمت قیمت تعادلی پیش می رود

(۲) الف) نرمال - گوشت قرمز در مقایسه با گوشت سفید / ب) افزایش - کاهش - کاهش - افزایش / ج) مازاد عرضه - به سمت قیمت تعادلی پیش می رود

(۳) الف) پست - کالاهای دست دوم در مقایسه با کالاهای نو / ب) کاهش - کاهش - افزایش - افزایش / ج) مازاد عرضه - از قیمت تعادلی فاصله می گیرد

(۴) الف) نرمال - خودرو در مقایسه با لاستیک / ب) کاهش - کاهش - افزایش - افزایش / ج) کمبود عرضه - از قیمت تعادلی فاصله می گیرد

(درس ۵ - فریداران یا تقاضاکنندگان و فرایند تصمیم گیری آن ها، تعادل در بازار کالا و خدمات)

پاسخ: گزینه ۱

(پاسخ تشریحی) الف) کالای «پست» مانند برنج هندی در مقایسه با برنج ایرانی (۱) یا کالاهای دست دوم در مقایسه با کالاهای نو (۲) به کالایی گفته می شود که با افزایش درآمد تقاضا برای آن کاهش می یابد.

مواست باشه کالای پست یعنی کالای نامرغوب، هر کالایی که مرغوبیت کم تری از بقیه داشته باشه، ویژگی کالای پست بودن رو داره.

درس نامه ●● مثال های زیادی برای کالاهای پست وجود دارد. برخی کالاها ممکن است در یک منطقه، «پست» و در منطقه ای دیگر نرمال باشند. با این حال برخی کالاها هستند که در بیشتر کشورها و فرهنگ ها در رده کالاهای «پست» طبقه بندی می شوند. در ادامه برخی از این مثال ها مرور می شوند:

چند مثال مشهور از کالاهای پست در زمینه غذایی، فست فود، نان و سیب زمینی هستند. زمانی که درآمد افراد افزایش پیدا می کند، آن ها به سراغ مصرف کالاهایی با کیفیت تر می روند. از سوی دیگر زمانی که درآمد فرد محدود می شود، تقاضا برای خرید نان، فست فود و سیب زمینی که قیمت کمتری نسبت به سایر غذاها دارند افزایش می یابد.

هم چنین برخی اقتصاددانان، خودروهای ارزان قیمت در کشورهای پیشرفته را در رده کالاهای «پست» قرار داده اند. زمانی که درآمد مصرف کنندگان کاهش می یابد، آن ها خرید خودروهای ارزان تر را ترجیح می دهند. با افزایش درآمد مصرف کننده، تقاضا برای خودروهای ارزان قیمت کاهش و تقاضا برای خودروهای گران قیمت افزایش می یابد؛ بنابراین خودروهای ارزان قیمت در این کشورها، یک نوع کالای «پست» محسوب می شوند.

سرویس اتوبوس بین شهری (یا شهری) نیز مثالی دیگر از کالاهای پست است. این نوع حمل و نقل ارزان تر از سفرهای هوایی یا ریلی است، اما زمان رسیدن به مقصد طولانی تر است. زمانی که درآمد فرد کاهش می یابد، سفر با اتوبوس قابل قبول تر می شود. زمانی که درآمد فرد بیشتر می شود، فرد حمل و نقل سریع تر مانند هواپیما را ترجیح می دهد.

هم چنین به عنوان یک قاعده کلی، کالاهای مستعمل و دست دوم نیز در رده کالاهای پست قرار می گیرند. با افزایش درآمد مصرف کننده، تقاضا برای خرید این نوع کالاها کاهش می یابد و فرد به سراغ خرید کالاهای نو و با کیفیت بهتر می رود.

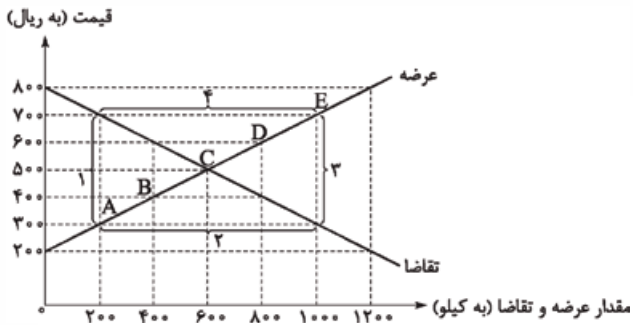
(ب) نزولی بودن منحنی تقاضا، به این معناست که با «افزایش» قیمت، مقدار تقاضا «کاهش» یافته و در مقابل، با «کاهش قیمت»، مقدار تقاضا «افزایش» می یابد.

ج) اگر در بازار، قیمت کالایی در حال افزایش باشد ← به دلیل کمبود عرضه (فزونی تقاضا بر عرضه) قیمت به سمت قیمت تعادلی پیش می‌رود.
اگر در بازار، قیمت کالایی در حال کاهش باشد ← به دلیل مازاد عرضه (فزونی عرضه بر تقاضا) قیمت به سمت قیمت تعادلی پیش می‌رود.

تست و پاسخ ۱۵۰

نمودار زیر، بیانگر مقادیر عرضه و تقاضای یک کالا در قیمت‌های مختلف است. با توجه به آن:

الف) کدام گزینه در خصوص وضعیت بازار در قیمت ۸۰۰ ریال، صحیح است؟

ب) در قیمت: ۴۰۰ ریال و ۷۰۰ ریال، به ترتیب بازار با چه وضعیتی روبه‌روست؟

ج) در کدام سطح از قیمت و مقدار، دریافتی تولیدکننده به حداکثر می‌رسد و مقدار آن کدام است؟

د) کدام عامل موجب از بین رفتن فاصله بین عرضه و تقاضا و

همانگی رفتار اقتصادی تولیدکننده و مصرف‌کننده در سطح قیمت ۶۰۰ ریال می‌شود؟

۱) الف) کمبود تقاضا نسبت به مقدار تقاضای تعادلی ۶۰۰ کیلو است. / ب) ۴۰۰ کیلو کمبود عرضه - ۸۰۰ کیلو مازاد عرضه / ج) ۷۰۰ و ۱۰۰۰ - ۷۰۰,۰۰۰ / د) ۵۰ ریال افزایش قیمت

۲) الف) کمبود تقاضا نسبت به مقدار تقاضای تعادلی ۶۰۰ کیلو است. / ب) ۴۰۰ کیلو مازاد تقاضا - ۸۰۰ کیلو کمبود تقاضا / ج) ۵۰۰ و ۶۰۰ - ۳۰۰,۰۰۰ / د) ۱۰۰ ریال کاهش قیمت

۳) الف) کمبود تقاضا نسبت به مقدار تقاضای تعادلی ۱۲۰۰ کیلو است. / ب) ۸۰۰ کیلو کمبود تقاضا - ۱۰۰ کیلو مازاد تقاضا / ج) ۵۰۰ و ۶۰۰ - ۳۰۰,۰۰۰ / د) ۱۰۰ ریال کاهش قیمت

۴) الف) کمبود تقاضا نسبت به مقدار تقاضای تعادلی ۱۲۰۰ کیلو است. / ب) ۸۰۰ کیلو مازاد عرضه - ۱۰۰ کیلو کمبود عرضه / ج) ۷۰۰ و ۱۰۰۰ - ۷۰۰,۰۰۰ / د) ۵۰ ریال افزایش قیمت

پاسخ: گزینه ۲

(درس ۵ - تعادل در بازار کالا و خدمات)

مشاوره مبحث تعادل در بازار کالا و خدمات، از مباحث مهم کتاب درسیه که هر سال در کنکور سراسری حداقل به سؤال رو به خودش اختصاص داده. این سؤال مشابه سؤال کنکور ۹۷ و ۹۹ سراسریه. با دقت این سؤال و نکاتش رو بررسی کن. برای تمرین بیشتر هم سؤال‌های کتاب اقتصاد خیلی سبز رو حتماً بررسی کن.

پاسخ تشریحی الف) نقطه برخورد دو منحنی عرضه و تقاضا، نقطه تعادل در بازار را نشان می‌دهد که قیمت متناظر با آن، قیمت تعادلی (۵۰۰ ریال) و مقدار متناظر با آن را مقدار تعادلی (۶۰۰ کیلو) در بازار می‌گویند.

کیلو $1200 - 0 = 1200$ = مقدار تقاضا در قیمت ۸۰۰ ریال - مقدار عرضه در قیمت ۸۰۰ ریال = کمبود تقاضا در قیمت ۸۰۰ ریال

کیلو $600 =$ مقدار تقاضای تعادلی

ب) مقدار تقاضای تعادلی - کمبود تقاضا در قیمت ۸۰۰ ریال = مقدار کمبود تقاضا در قیمت ۸۰۰ ریال نسبت به مقدار تعادلی

کیلو $1200 - 600 = 600$

● در سطوح قیمت پایین‌تر از قیمت تعادلی، مصرف‌کنندگان به دلیل ارزان بودن کالا، مایل به خرید تعداد واحد بیشتری از کالا هستند. در این حالت در بازار این کالا، کمبود عرضه یا مازاد تقاضا وجود دارد؛ زیرا به دلیل ارزان بودن کالا، تقاضا برای آن زیاد است. در حالی که تولیدکنندگان برای تولید آن کالا به آن مقدار، انگیزه کافی ندارند؛ در نتیجه تولید و عرضه آن کم می‌شود.

کیلو $400 = 800 - 400 =$ مقدار عرضه در قیمت ۴۰۰ ریال - مقدار تقاضا در قیمت ۴۰۰ ریال = کمبود عرضه (مازاد تقاضا) در قیمت ۴۰۰ ریال
 ● در سطوح قیمت بالاتر از قیمت تعادلی، مصرف‌کنندگان به دلیل قیمت بالا، مایل به خرید تعداد واحد کم‌تری از کالا هستند. در این حالت در بازار این کالا، مازاد عرضه یا کمبود تقاضا وجود دارد؛ زیرا گروهی از تولیدکنندگان برای محصولات خود خریدار پیدا نمی‌کنند. در این حالت به دلیل گران بودن کالا، تولیدکنندگان که به دنبال کسب سود بیشتری هستند، به تولید بیشتر می‌پردازند، در حالی که مصرف‌کنندگان به خرید و مصرف این کالای گران تمایلی نشان نمی‌دهند.

کیلو $800 = 1000 - 200 =$ مقدار تقاضا در قیمت ۷۰۰ ریال - مقدار عرضه در قیمت ۷۰۰ ریال = مازاد عرضه (کمبود تقاضا) در قیمت ۷۰۰ ریال
 ج) در سطح قیمت ۵۰۰ ریال و مقدار ۶۰۰ کیلو تولیدکننده بیشترین دریافتی را دارد.

ریال $500 \times 600 = 300,000 =$

د) در سطوح قیمت بالاتر از قیمت تعادلی، مصرف‌کنندگان به دلیل قیمت بالا، مایل به خرید تعداد واحد کم‌تری از کالا هستند. در این حالت در بازار این کالا، مازاد عرضه یا کمبود تقاضا وجود دارد؛ زیرا گروهی از تولیدکنندگان برای محصولات خود خریدار پیدا نمی‌کنند. در این حالت به دلیل گران بودن کالا، تولیدکنندگان که به دنبال کسب سود بیشتری هستند، به تولید بیشتر می‌پردازند، در حالی که مصرف‌کنندگان به خرید و مصرف این کالای گران تمایلی نشان نمی‌دهند. در صورت ادامه این روند چون گروهی از تولیدکنندگان موفق نمی‌شوند کالایشان را بفروشند، حاضر خواهند بود آن را با قیمتی پایین‌تر به فروش برسانند؛ در نتیجه قیمت پایین می‌آید. در این حالت از یک سو، مصرف‌کنندگان با پایین آمدن قیمت، مقدار خرید خود را افزایش می‌دهند و از سوی دیگر، تولیدکنندگان از مقدار تولید خود می‌کاهند. این کاهش قیمت تا رسیدن به سطح قیمت تعادلی و از بین رفتن فاصله بین عرضه و تقاضا ادامه می‌یابد. بنابراین در سطح قیمت ۶۰۰ ریال، قیمت باید ۱۰۰ ریال کاهش یابد تا به سطح قیمت تعادلی برسیم.

تست و پاسخ (۱۵۱)

هر کدام از موارد زیر به ترتیب به کدام یک از وظایف دولت اشاره دارد؟

- الف) یک بنگاه توانسته با جعل سند، زمین آقای رحیمی را بدون اطلاع او به یک نفر دیگر بفروشد.
 ب) یک شرکت لنت ترمز، با تولید لنت ترمز نامرغوب باعث بروز حوادث زیادی در جاده‌های کشور شده است.
 ج) نبود روشنایی مناسب در یک جاده بین شهری سالانه منجر به تصادفات و مرگ هموطنانمان می‌شود.
 د) آقای منوچهری به تازگی یک آرایشگاه مردانه افتتاح کرده است، اما ناتوانی و مهارت پایین او باعث شده تا بخش زیادی از مراجعه‌کنندگان ناراضی باشند.

۱) الف) تعریف و اجرای حقوق مالکیت / ب) تأیید کیفیت یا عدم کیفیت محصولات توسط سازمان استاندارد / ج) تأمین کالاهای عمومی مورد نیاز مردم / د) جلوگیری از ورود افرادی که صلاحیت‌های لازم به مشاغل مختلف را ندارند.

۲) الف) داوری در میدان فعالیت‌های اقتصادی / ب) ارائه کالاهای عمومی مورد نیاز مردم / ج) قانون‌گذاری و جرمه متخلفان رانندگی / د) تعریف و اجرای حقوق مالکیت

۳) الف) ممنوعیت معاملات زیان‌بار خریداران و فروشندگان / ب) بهبود وضعیت جاده‌های کشور / ج) افزایش خدمات پزشکی و درمانی در کشور / د) ممنوعیت معاملات زیان‌بار خریداران و فروشندگان

۴) الف) تعریف و اجرای حقوق مالکیت / ب) ارائه کالاهای عمومی مورد نیاز مردم / ج) تأمین کالاهای عمومی مورد نیاز مردم / د) جلوگیری از ورود افرادی که صلاحیت‌های لازم به مشاغل مختلف را ندارند.

(درس ۶- وظایف دولت)

پاسخ: گزینه ۱

درس نامه

پاسخ تشریحی

- الف) تعریف و اجرای حقوق مالکیت: دولت با تعریف و اجرای حقوق مالکیت، اجازه نمی‌دهد تا زمانی که فروشنده اثبات نکند که مالک واقعی چیزی است، آن را بفروشد. حضور دولت و عملکرد قوی آن سبب می‌شود افراد به حقوق یکدیگر تعرض نکنند و مثلاً دارایی‌هایی را که متعلق به آن‌ها نیست تصرف نکنند.
- ب) تأیید کیفیت یا عدم کیفیت محصولات توسط سازمان استاندارد: سازمان استاندارد وظیفه دارد کیفیت یا عدم کیفیت محصولات را تأیید کند.
- ج) ارائه کالاهای عمومی مورد نیاز مردم: دولت مسئول ارائه و تأمین کالاها و خدمات عمومی و سرمایه‌گذاری در این حوزه است (صورت سؤال قبلی واضح گفته دلیل تهاذف‌ها، نبود روشناییه، پس پریمه متلف‌ها و افزایش خدمات درمائی مشکلی رو حل نمی‌کنه).
- د) جلوگیری از ورود افرادی که صلاحیت‌های لازم به مشاغل مختلف را ندارند: افراد نمی‌توانند بدون دارابودن صلاحیت‌های لازم به مشاغل مختلف وارد شوند. (این‌ها مشکل اصلی نداشتن مهارت‌ها و نه زیان‌بار بودن خود عمل اقتصادی).

تست و پاسخ ۱۵۲

هر یک از موارد زیر به ترتیب مربوط به کدام شکل از مالیات (مستقیم و غیرمستقیم) است؟

- مالیاتی که امیرعلی به خاطر مصرف نوشیدنی‌های گازدار با خرید خود پرداخت می‌کند.
- خانم گوهری به واسطه فروش خانه خود از طرف دولت پرداخت‌کننده مالیات شناخته شده است.
- شرکت تابان به دلیل دریافت سود از حساب‌های سپرده خود مشمول مالیات شده است.
- فرزندان آقای رحیمی، بعد از فروش خانه پدر مرحومشان به دولت مالیات پرداخت کردند.
- سمیرا برای سفرش به یک کشور خارجی به دولت عوارض پرداخت کرد.

(۱) مستقیم - غیرمستقیم - غیرمستقیم - غیرمستقیم - مستقیم

(۲) غیرمستقیم - مستقیم - مستقیم - مستقیم - غیرمستقیم

(۳) غیرمستقیم - غیرمستقیم - مستقیم - غیرمستقیم - غیرمستقیم

(۴) مستقیم - مستقیم - غیرمستقیم - مستقیم - مستقیم

مشاوره رویه جدید کنکور، طرح سؤال به صورت مثال‌هایی خارج از متن کتاب درسی و به صورت مفهومی است. زمانی می‌تونید به این سؤال‌ها پاسخ بدید که متن کتاب رو به دقت فهمیده باشید، نه این‌که صرفاً حفظ کرده باشید.

درس نامه ••

انواع مالیات	ویژگی	انواع
مالیات مستقیم	مبلغی به عنوان مالیات از درآمد و دارایی افراد دریافت می‌شود.	مالیات بر دارایی مالیات بر درآمد (مهم‌ترین نوع مالیات)
مالیات غیرمستقیم	مالیات به صورت بخشی از قیمت کالا از مشتری گرفته می‌شود.	عوارض گمرکی و خدماتی مالیات بر مصرف مالیات بر ارزش افزوده (VAT)

پاسخ تشریحی • مالیاتی که امیرعلی به خاطر مصرف نوشیدنی‌های گازدار با خرید خود پرداخت می‌کند: غیرمستقیم (هر موقع کلمه «مصرف» رو دیدی یعنی مالیات غیرمستقیمه)

• خانم گوهری به واسطه فروش خانه خود از طرف دولت، پرداخت‌کننده مالیات شناخته شده است: مستقیم (هر موقع پای فرید و فروش به «دارایی مثل فون و ماشین» وسط باشه، مالیات مستقیمه)

• شرکت تابان به دلیل دریافت سود از حساب‌های سپرده خود مشمول مالیات شده است: مستقیم («پول» سپرده بانکی» هم به نوع دارایی مسوب می‌شه، پس مالیات مستقیمه)

• فرزندان آقای رحیمی، بعد از فروش خانه پدر مرحومشان به دولت مالیات پرداخت کردند: مستقیم («ارث» هم به نوع دارایی مسوب می‌شه، پس اینم مالیات مستقیمه)

• سمیرا برای سفرش به یک کشور خارجی به دولت عوارض پرداخت کرد: غیرمستقیم (هر شکل از عوارض، مالیات غیرمستقیم مسوب می‌شن، مثل عوارض فروج از کشور)

تست و پاسخ ۱۵۳

مالک یک معدن، مس استخراجی خود را به ارزش ۷ میلیارد تومان به مجتمع خالص‌سازی می‌فروشد و مجتمع خالص‌سازی، مس‌های دریافتی را به ۵۰ تن مس خالص تبدیل کرده و هر تن را به ارزش ۲۰۰ میلیون تومان به کارخانه فراوری می‌فروشد؛ کارخانه فراوری، مس‌های دریافتی را به ۲۰۰ ورقه مسی تبدیل کرده و هر ورقه را به ارزش ۶۰ میلیون تومان به مجتمع تجهیزات الکتریکی می‌فروشد و مجتمع تجهیزات الکتریکی، کل ورقه‌های مسی را به کابل مسی تبدیل کرده و محصول خود را به ارزش ۳۰ میلیارد تومان به مصرف‌کننده نهایی می‌فروشد. با توجه به این داده‌ها، اگر نرخ مالیات بر ارزش افزوده ۹٪ باشد:

(الف) ارزش افزوده ایجادشده توسط مجتمع خالص‌سازی چه قدر است؟

(ب) مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع‌آوری شده، چه قدر است؟

(ج) قیمت کالای نهایی با احتساب مالیات بر ارزش افزوده چه قدر است؟

(د) مالیات بر ارزش افزوده خالص جمع‌آوری شده توسط کارخانه فراوری چه قدر است؟

(۱) الف) ۸ میلیارد تومان / ب) ۳۲۵۰ میلیون تومان / ج) ۳۷۲۰۰ میلیون تومان / د) ۱۲۰ میلیون تومان

(۲) الف) ۸ میلیارد تومان / ب) ۳۲۵۰ میلیون تومان / ج) ۳۲۷۰۰ میلیون تومان / د) ۱۸۰ میلیون تومان

(۳) الف) ۳ میلیارد تومان / ب) ۲۷۰۰ میلیون تومان / ج) ۳۷۲۰۰ میلیون تومان / د) ۱۲۰ میلیون تومان

(۴) الف) ۳ میلیارد تومان / ب) ۲۷۰۰ میلیون تومان / ج) ۳۲۷۰۰ میلیون تومان / د) ۱۸۰ میلیون تومان

(درس ۶ - مالیات بر ارزش افزوده)

پاسخ: گزینه ۴

درس نامه ●●

برای حل مسائل مالیات بر ارزش افزوده باید جدول زیر را به خاطر بسپارید.

مراحل	توضیحات
قیمت فروش با مالیات بر ارزش افزوده	(نرخ مالیات بر ارزش افزوده $\times$ قیمت کالا در آن مرحله) + قیمت کالا در آن مرحله
مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده توسط فروشنده	نرخ مالیات بر ارزش افزوده $\times$ قیمت کالا در آن مرحله
اعتبار مالیات بر ارزش افزوده‌هایی که در مرحله قبل پرداخت شده	برابر است با مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده توسط فروشنده در مرحله قبل
مالیات بر ارزش افزوده خالص جمع آوری شده	مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده توسط فروشنده در آن مرحله یا نرخ مالیات بر ارزش افزوده $\times$ میزان ارزش افزوده آن مرحله
مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده	مجموع مالیات بر ارزش افزوده خالص جمع آوری شده تمامی مراحل یا مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده توسط فروشنده در مرحله آخر

پاسخ تشریحی (الف) می‌دانیم:

قیمت کالا در مرحله قبلی - قیمت کالا در آن مرحله = میزان ارزش افزوده ایجاد شده در هر مرحله

میلیارد تومان $10 =$ میلیون تومان $10,000 = 50 \times 200 =$ قیمت کالا در مرحله خالص سازی

نکته برای تبدیل میلیون به میلیارد، کافی است عدد مورد نظر را بر 1000 تقسیم کنیم یا به عبارت دیگر سه تا صفر آن را حذف کنیم.

قیمت کالا در مرحله قبلی - قیمت کالا در آن مرحله = میزان ارزش افزوده ایجاد شده توسط مجتمع خالص سازی

میلیارد تومان $3 = 10 - 7 =$

(ب)

مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده توسط فروشنده در مرحله آخر = مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده

نرخ مالیات بر ارزش افزوده $\times$ قیمت کالا در مرحله آخر = مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده توسط فروشنده در مرحله آخر

میلیون تومان $2,700 =$ میلیارد تومان $2/7 = 30 \times \frac{9}{100} =$

نکته برای تبدیل میلیارد به میلیون، کافی است عدد مورد نظر را در 1000 ضرب کنیم.

(ج)

(نرخ مالیات بر ارزش افزوده $\times$ قیمت کالا در آن مرحله) + قیمت کالا در آن مرحله = قیمت فروش با احتساب مالیات بر ارزش افزوده

$$\text{میلیارد تومان } 32/7 = 30 + 2/7 = 30 + (30 \times \frac{9}{100}) = 30 + 2/7 = 32/7$$

$$= 32,700 \text{ میلیون تومان}$$

(د)

$$\text{میلیارد تومان } 12 = \text{میلیون تومان } 12,000 = 200 \times 60 = \text{ارزش محصول در مرحله فرآوری}$$

برای محاسبه مالیات بر ارزش افزوده خالص جمع‌آوری شده توسط کارخانه فرآوری دو راه حل وجود دارد:

راه حل اول:

نرخ مالیات بر ارزش افزوده $\times$ میزان ارزش افزوده آن مرحله = مالیات بر ارزش افزوده خالص جمع‌آوری شده توسط کارخانه فرآوری

$$\text{میلیون تومان } 180 = \text{میلیارد تومان } 0/18 = 2 \times \frac{9}{100} = (12 - 10) \times \frac{9}{100}$$

راه حل دوم:

$$= \text{مالیات بر ارزش افزوده خالص جمع‌آوری شده توسط کارخانه فرآوری}$$

مالیات بر ارزش افزوده جمع‌آوری شده توسط فروشنده در مرحله قبل - مالیات بر ارزش افزوده جمع‌آوری شده توسط فروشنده در آن مرحله

$$\text{میلیون تومان } 180 = \text{میلیارد تومان } 0/18 = 1/08 - 0/9 = 10 \times \frac{9}{100} - (12 \times \frac{9}{100})$$

تست و پاسخ ۱۵۴

ایرادات هر یک از منابع درآمدی ذکر شده برای دولت، کدام است؟

(الف) فروش نفت و گاز

(ب) صدور اوراق مشارکت و فروش آن به مردم

(ج) تأمین مالی ساخت یک نیروگاه برق از سمت مردم و مشارکت آنان در سود این نیروگاه

(د) فروش محصول خام منابع مس شرق کشور

(۱) الف) تحریم پذیر بودن، نوسان قیمتی زیاد و تعلق این دارایی‌ها به مردم و نسل‌های بعد / ب) بالابودن هزینه‌های مالی برای صدور اوراق /

ج) ناپایداری بودن / د) تعلق این دارایی‌ها به مردم و نسل‌های بعد

(۲) الف) ناپایداری بودن، تحریم پذیر بودن، نوسان قیمتی زیاد / ب) ناپایداری بودن / ج) تحریم پذیر بودن / د) هزینه‌های بالای استخراج و

حمل و نقل

(۳) الف) ناپایداری بودن، تحریم پذیر بودن، نوسان قیمتی زیاد / ب) ناپایداری بودن / ج) ناپایداری بودن / د) تعلق این دارایی‌ها به مردم و نسل‌های بعد

(۴) الف) تحریم پذیر بودن، نوسان قیمتی زیاد و تعلق این دارایی‌ها به مردم و نسل‌های بعد / ب) بالابودن هزینه‌های مالی برای صدور اوراق /

ج) تحریم پذیر بودن / د) هزینه‌های بالای استخراج و حمل و نقل

پاسخ: گزینه ۳

(درس ۶ - سایر درآمدهای دولت)

پاسخ تشریحی الف) درآمدهای ناشی از فروش نفت و گاز پایدار نیستند، نوسان زیادی دارند. تحریم پذیرند و متعلق به نسل‌های بعد هم هستند. (مورد «الف» در همه گزینه‌ها درسته، بعضی وقتا تو کنکور ممکنه این اتفاق بیفته.)

ب) ناپایداری بودن (قرض گرفتن از مردم می‌تونه بهترین شکل قرض گرفتن دولت‌ها باشه، ولی درآمد پایدار نیست و حتی ممکنه هزینه بالای انباشت این کار در مقایسه با سود کم اوراق، این کار رو غیر منطقی بکنه.)

ج) ناپایداری بودن (تأمین مالی سافت یک نیروگاه از سمت مردم هم همون قرض گرفتن از مردمه.)

د) تعلق این دارایی‌ها به مردم و نسل‌های بعد (هر منبع تولید ناپزیری تو کشور متعلق به همه مردم و حتی نسل‌های بعده و نمی‌شه صرفاً به خاطر خودمون و

نیازهای امروزمون اون‌ها رو بفروشیم و از بین ببریم.)

تست و پاسخ ۱۵۵

با توجه به جدول زیر، به ترتیب:

۱	مالیات بر مصرف سیگار و مواد دخانی	$\frac{1}{12}$ مالیات بر دارایی
۲	مالیات بر درآمد	۵,۰۰۰ میلیارد تومان
۳	مالیات بر ارث	۲۵۰ میلیارد تومان
۴	مالیات بر دارایی	۲,۴۰۰ میلیارد تومان
۵	عوارض خودرو	$\frac{1}{8}$ مالیات بر دارایی
۶	مالیات بر مصرف	۶۰۰ میلیارد تومان
۷	مالیات بر ارزش افزوده	۱,۲۰۰ میلیارد تومان
۸	عوارض گمرکی و خدماتی	۵۰۰ میلیارد تومان

الف) میزان پرداختی مالیات مستقیم و غیرمستقیم

ب) میزان پرداختی برای مهم‌ترین نوع مالیات

ج) میزان پرداختی برای مهم‌ترین نوع مالیات بر دارایی چند میلیارد تومان است؟

- (۱) الف) ۷۴۰۰ میلیارد تومان - ۲۳۰۰ میلیارد تومان / ب) ۳۰۰۰ میلیارد تومان / ج) ۲۰۰ میلیارد تومان
 (۲) الف) ۷۶۵۰۰ میلیارد تومان - ۲۸۰۰ میلیارد تومان / ب) ۳۰۰۰ میلیارد تومان / ج) ۲۰۰ میلیارد تومان
 (۳) الف) ۷۴۰۰ میلیارد تومان - ۲۳۰۰ میلیارد تومان / ب) ۵۰۰۰ میلیارد تومان / ج) ۲۵۰ میلیارد تومان
 (۴) الف) ۷۶۵۰۰ میلیارد تومان - ۲۸۰۰ میلیارد تومان / ب) ۵۰۰۰ میلیارد تومان / ج) ۲۵۰ میلیارد تومان

(درس ۶ - انواع مالیات)

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ تشریحی قبل از هر چیز به بار با هم هر کدام از انواع مالیات مستقیم و غیرمستقیم رو مرور کنیم:

● مالیات مستقیم:

(۱) مالیات بر دارایی (ارث، انواع دارایی از قبیل خانه، ماشین و ...)

(۲) مالیات بر درآمد (انواع درآمدها مانند مالیات بر حقوق و مالیات بر درآمد املاک و ...)

● مالیات غیرمستقیم:

(۱) عوارض گمرکی و خدماتی (عوارض خودرو، عوارض خانه، عوارض خروج از کشور، تعرفه‌های گمرکی بر واردات یا صادرات کالاها)

(۲) مالیات بر مصرف (هر شکل از مصرف که پوشش مالیات تعلق می‌گیرد.)

(۳) مالیات بر ارزش افزوده

الف) با توجه به این مطلب، فهمیدیم که نیاز نداریم مورد ۱، ۳ و ۵ رو حساب کنیم. چون ارزش مالیات بر مصرف سیگار در بطن مالیات بر مصرف، ارزش مالیات بر ارث در بطن مالیات بر دارایی و ارزش عوارض خودرو در بطن عوارض گمرکی و خدماتی محاسبه شده‌اند و محاسبه مجدد آن‌ها محاسبات مضاعف است و دچار خطای محاسبه می‌شویم. ☹️

مالیات مستقیم: $۷,۴۰۰ = ۲,۴۰۰ + ۵,۰۰۰ =$ مالیات بر دارایی + مالیات بر درآمد = مالیات مستقیم

مالیات غیرمستقیم: عوارض گمرکی و خدماتی + مالیات بر ارزش افزوده + مالیات بر مصرف = مالیات غیرمستقیم

میلیارد تومان $۲,۳۰۰ = ۱,۲۰۰ + ۵۰۰ + ۶۰۰ =$

ب) مهم‌ترین نوع مالیات، همان مالیات بر درآمد است که میزان آن برابر با ۵,۰۰۰ میلیارد تومان است.

ج) مهم‌ترین نوع مالیات بر دارایی، مالیات بر ارث است که میزان آن برابر با ۲۵۰ میلیارد تومان است.

تست و پاسخ ۱۵۶

- وجود چه عاملی در هر یک از کشورهای زیر باعث روی آوردن کشورها به تجارت بین الملل شده است؟
- کشور آلمان توانسته است محلول مؤثری برای کاهش سردردهای میگرنی بسازد و آن را صادر کند.
  - کشور برزیل با کشت قهوه توانسته قطب صادرات این کالا شود.
  - کشور کلمبیا بهترین سنگ زمرد را به کشورهای آسیایی صادر می کند.

- (۱) یکسان نبودن در دسترسی به فناوری - یکسان نبودن منابع و عوامل تولید - یکسان نبودن منابع و عوامل تولید
- (۲) یکسان نبودن منابع و عوامل تولید - تفاوت های اقلیمی - یکسان نبودن در دسترسی به فناوری
- (۳) یکسان نبودن در دسترسی به فناوری - تفاوت های آب و هوایی - یکسان نبودن منابع و عوامل تولید
- (۴) یکسان نبودن منابع و عوامل تولید - یکسان نبودن منابع و عوامل تولید - تفاوت های اقلیمی

(درس ۷ - پرا تبارت با دیگر کشورها موم است؟)

پاسخ: گزینه ۳

درس نامه

عوامل روی آوردن کشورها به مبادله	مثال
یکسان نبودن منابع و عوامل تولید در کشورها	برخی از کشورها از زمین های حاصل خیز و منابع آب کافی، برخی از کشورها از منابع آب زیرزمینی فراوان و برخی از کشورها از نیروی انسانی متخصص بهره مندند.
یکسان نبودن کشورها از نظر دسترسی به فناوری	کشورهای توسعه یافته در سطح فناوری بالاتری نسبت به کشورهای در حال توسعه قرار دارند.
تفاوت های اقلیمی و آب و هوایی	<ul style="list-style-type: none"> • تفاوت های آب و هوایی کشورهای مختلف منجر به دسترسی متفاوت آن ها به محصولات مختلف کشاورزی می شود. • خشکبار در وضعیت آب و هوایی برخی نقاط ایران تولید می شود. • میوه های استوایی در موقعیت آب و هوایی کشورهای استوایی به عمل می آید.

- پاسخ تشریحی**
- ساخت داروها یا محصولات یا تکنولوژی های مختلف نشأت گرفته از تفاوت کشورها در دسترسی به فناوری است.
  - تفاوت در کاشت محصولات مختلف نشأت گرفته از تفاوت اقلیمی یا تفاوت آب و هوایی است.
  - استخراج سنگ، نفت و مواردی این چنینی نشأت گرفته از تفاوت در دسترسی به منابع و عوامل تولید است.

تست و پاسخ ۱۵۷

هر یک از موارد زیر به کدام نوع مزیت اشاره دارد؟

- با فرض ثابت بودن منابع و اشتغال کامل در سه کشور فرضی، کشور A دو برابر کشور C و کشور B ۱/۵ برابر کشور A، کیوی کشت می کند.
  - شخصی روزانه ۳۰ عدد سؤال به صورت دستنویس برای آزمون آزمایشی یک مؤسسه آموزشی طراحی می کند و در ازای هر سؤال ۶۰ هزار تومان دستمزد دریافت می کند؛ اگر سؤالات را تایپ شده تحویل دهد، در ازای هر سؤال ۶۲ هزار تومان دریافت می کند، اما فقط می تواند روزانه ۲۰ سؤال به صورت تایپ شده تحویل دهد؛ پس او سؤالات دستنویس را با هزینه فرصت کم تری نسبت به سؤالات تایپی ارائه می کند.
- (۱) کشور B در کشت کیوی مزیت مطلق دارد. - این شخص در ارائه سؤالات به صورت دستنویس مزیت مطلق دارد.
  - (۲) کشور A در کشت کیوی مزیت نسبی دارد. - این شخص در انجام سؤالات به صورت تایپی مزیت نسبی دارد.
  - (۳) کشور C در کشت کیوی مزیت نسبی دارد. - این شخص در ارائه سؤالات به صورت تایپی مزیت مطلق دارد.
  - (۴) کشور B در کشت کیوی مزیت مطلق دارد. - این شخص در انجام سؤالات دستنویس مزیت نسبی دارد.

(درس ۷ - اصل مزیت مطلق و نسبی در تجارت، مزیت نسبی و هزینه فرصت)

پاسخ: گزینه ۴

مشاوره در حل مسائل مزیت «مطلق» و «نسبی» به این نکته توجه داشته باشید:

- اگر اطلاعات جدول یا مسئله بر اساس هزینه تولید کالاها باشد، کشوری که کالایی را با هزینه تولید کم‌تر تولید کند، در تولید آن کالا مزیت مطلق دارد.
- اگر اطلاعات جدول یا مسئله بر اساس میزان تولید کالاها باشد، کشوری که میزان بیشتری از آن کالا را تولید کند، در تولید آن کالا مزیت مطلق دارد.
- اگر اطلاعات جدول یا مسئله بر اساس میزان هزینه فرصت تولید کالاها باشد، کشوری که هزینه فرصت کم‌تری در تولید آن کالا داشته باشد، در تولید آن کالا مزیت نسبی دارد.

پاسخ تشریحی

● میزان تولید کیوی در کشور $C = x$ واحد

● میزان تولید کیوی در کشور $A = 2$ برابر تولید کشور $C \leftarrow 2x$ واحد

● میزان تولید کیوی در کشور $B = 1/5$ برابر تولید کشور $A \leftarrow 3x$ واحد

پس کشور B از سایر کشورها کیوی بیشتری کشت کرده است و در کشت کیوی مزیت مطلق دارد.

مواضع باشین نزاری در صورت سؤال و طولانی بودن گولتون بزنه. مهم آفرین جمله است که می‌گه سؤالات دستنویس هزینه فرصت کم‌تری نسبت به سؤالات تایپی داره، پس این شخص در نوشتن سؤالات دستنویس مزیت نسبی دارد. فرد در ازای 30 سؤال دستنویس، یک میلیون و هشتصد هزار تومان (هزار تومان $30 \times 60 = 1800$) و در ازای 20 سؤال تایپ شده یک میلیون و دویست و چهل هزار تومان (هزار تومان $1240 = 20 \times 62$) دریافت می‌کند؛ در نتیجه فرد هنگام ارائه سؤالات دستنویس از درآمدی معادل 1240 هزار تومان صرف نظر می‌کند و فرد هنگام ارائه سؤالات به صورت تایپ شده از درآمدی معادل 1800 هزار تومان صرف نظر می‌کند؛ در نتیجه هزینه فرصت سؤالات دستنویس کم‌تر از هزینه فرصت سؤالات به صورت تایپ شده است و در نتیجه فرد در ارائه سؤالات به صورت دستنویس مزیت نسبی دارد.

تست و پاسخ ۱۵۸

کدام گزینه در بردارنده پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

(الف) کدام کشور یا کشورها و در چه سالی برای حمایت از صنعت منسوجات داخلی خود، واردات هر نوع پوشاک با ابریشم ایرانی یا هندی یا چینی به کشور خود را ممنوع اعلام کردند؟

(ب) کدام مورد از نمونه‌های نقض پیمان‌های تجاری بین‌المللی از طرف دولت‌های ایالات متحده آمریکا نیست؟

(ج) چه مسئله‌ای در پشت امضا یا نقض پیمان‌های تجاری وجود دارد؟

(۱) الف) کشور انگلستان در سال 1701 / ب) پیمان جهانی سازمان ملل برای بهبود وضعیت بیماران و گرسنگان / ج) منافع ملی کشورها

(۲) الف) کشورهای آلمان و اروپای شرقی در دوران بین دو جنگ جهانی / ب) توافق آب‌وهوایی پاریس / ج) منافع ملی کشورها

(۳) الف) کشور انگلستان در سال 1701 / ب) توافق برجام / ج) سیاست‌های حمایت‌گرایانه داخلی و خارجی

(۴) الف) کشورهای آلمان و اروپای شرقی در دوران بین دو جنگ جهانی / ب) توافق نامه آسیا - پاسیفیک / ج) سیاست‌های حمایت‌گرایانه داخلی و خارجی

(درس ۷ - دولت‌ها و تجارت بین‌الملل)

پاسخ: گزینه ۱

مشاوره معاهده‌ها و پیمان‌های تجاری در مبحث دولت‌ها و تجارت بین‌الملل در درس ۷ بسیار مهم است، نام کشورها، تاریخ عقد قرارداد و همچنین مفاد هر یک از آن‌ها بسیار مهم است و باید به خاطر بسپارید.

(الف) کشور انگلستان در سال 1701 ، قانونی را در مجلس خود تصویب کرد که براساس آن واردات هر نوع پوشاک با ابریشم

ایرانی یا هندی یا چینی به کشور خود را ممنوع اعلام کرد. این قانون در حمایت از صنعت منسوجات داخلی انگلستان صورت گرفته بود.

(ب) موارد نقض پیمان‌های تجاری توسط آمریکا در دوران اخیر:

(۱) توافق آب‌وهوایی پاریس (۲) توافق نامه آسیا - پاسیفیک (۳) توافق برجام (۴) پیمان جهانی سازمان ملل برای بهبود وضعیت مهاجران و پناهندگان

(ج) آن‌چه پشت سر امضای پیمان‌های تجاری و یا نقض آن بوده است، همان منافع ملی کشورهاست.

تست و پاسخ ۱۵۹

کدام گزینه در بردارنده پاسخ صحیح دو پرسش زیر است؟

الف) کدام گزینه در رابطه با واقعیت نادرست است؟

ب) کدام جمله در مورد پیمان نفتا صحیح است؟

۱) الف) تجارت خارجی و تمرکز بر مزیت‌های مطلق و نسبی، نمی‌تواند به قدرت و استقلال کشور آسیبی زند. / ب) در سال ۱۹۴۴ امضا شد و نتیجه آن تشکیل بانک جهانی توسعه و صندوق بین‌المللی پول بود.

۲) الف) وابستگی در تأمین کالاهای راهبردی و ضروری، حوزه انرژی، صنایع نظامی و دفاعی می‌تواند موجب بهانه‌جویی و سلطه دشمن یا رقیب و ضعف و وابستگی کشور شود. / ب) در سال ۱۹۴۷، بین ۲۳ کشور امضا شد و بعدها به سازمان دائمی تجارت جهانی تبدیل شد.

۳) الف) وابستگی در تأمین کالاهای راهبردی و ضروری مثل دارو موجب شده است تا اقتصاددانان به اهمیت خودکفایی در برخی از تولیدات داخلی و عدم وابستگی برای تأمین آن‌ها از خارج تأکید کنند. / ب) بین سه کشور آمریکا، کانادا و مکزیک در سال ۱۹۹۲ با عنوان پیمان تجارت آزاد امضا شد.

۴) الف) تجارت خارجی و تمرکز بر مزیت‌های مطلق و نسبی، علی‌رغم مزایای فراوان نباید به قدرت و استقلال اقتصادی کشور، آسیبی زند. / ب) در سال ۱۹۴۴ بین ۲۴ کشور برای جلوگیری از اقدامات حمایت‌گرایانه کشورها علیه یکدیگر و حفظ روابط تجاری بین خودشان امضا شد.

پاسخ: گزینه ۲

(درس ۷- دولت‌ها و تجارت بین‌الملل، جنگ‌های تجاری و تفریم‌های اقتصادی)

درس نامه

کشور	سال وضع قرارداد - نام قرارداد	مفاد قرارداد
انگلستان	۱۷۰۱ - ممنوعیت واردات پوشاک	کشور انگلستان ممنوعیت واردات هر نوع پوشاک با ابریشم ایرانی یا هندی یا چینی را اعلام کرد. (هدف: حمایت از صنعت منسوجات داخلی انگلستان)
آلمان، اروپای شرقی و ایالات متحده	اواخر قرن هجدهم و اوایل قرن نوزدهم	تعرفه‌های حمایتی متعددی بر کالاهای وارداتی وضع کردند. (در جهت تقویت و حمایت از صنایع داخلی خود)
ایالات متحده	در دوره بین دو جنگ جهانی	کارگران و تولیدکنندگان، کنگره آمریکا را متقاعد کردند که تعرفه‌های گمرکی را تا ۵۲ درصد افزایش دهد (سایر کشورها نیز به تلافی، تجارت خود با آمریکا را کاهش دادند).
ایالات متحده	در دهه ۷۰ قرن بیستم	ایالات متحده، مجدداً به سیاست‌های حمایت‌گرایانه در مقابل تجارت آزاد روی آورد.
چندین کشور	۱۹۴۴ - کنفرانس پولی و مالی سازمان ملل (برتن وودز)	نتیجه آن تشکیل بانک جهانی توسعه و صندوق بین‌المللی پول بود.
۲۳ کشور	۱۹۴۷ - قرارداد «گات»	۲۳ کشور قراردادی غیررسمی به نام قرارداد گات را امضا کردند (برای جلوگیری از اقدامات حمایت‌گرایانه کشورها علیه یکدیگر و حفظ روابط تجاری بین خودشان). بعدها این قرارداد به سازمان دائمی تجارت جهانی تبدیل شد.
آمریکا و کانادا و مکزیک	۱۹۹۲ - پیمان تجارت آزاد (مشهور به پیمان نفتا)	برای مطالعه: (طبق موافقت‌نامه نفتا تمام محدودیت‌های تجارت و سرمایه‌گذاری میان کانادا، مکزیک و آمریکا در مدت ۱۵ سال به تدریج از بین می‌رفت).

پاسخ تشریحی بررسی قسمت «الف» در گزینه‌ها:

۱) نادرست است؛ تجارت خارجی و تمرکز بر مزیت‌های مطلق و نسبی، علی‌رغم مزایای فراوان نباید به قدرت و استقلال اقتصادی کشور آسیبی زند.

۲) صحیح است.

۳) نادرست است؛ جنگ‌ها و تحریم‌های اقتصادی قرن‌های اخیر و رفتار خودخواهانه برخی کشورها موجب شده تا اقتصاددانان به اهمیت خودکفایی در بعضی از تولیدات داخلی و عدم وابستگی برای تأمین آن‌ها از خارج تأکید کنند.

۴) صحیح است.

(ب) آمریکا، کانادا و مکزیک در سال ۱۹۹۲، پیمان تجارت آزاد، مشهور به پیمان نفتا را امضا کردند.

تست و پاسخ ۱۶۰

عبارات کدام گزینه متضمن پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

(الف) کدام گزینه به راهکارهایی که یک کشور می‌تواند به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی نزدیک شود، اشاره ندارد؟

(ب) کدام گزینه در خصوص اقتصاد تک‌محصولی در فضای جهانی صحیح است؟

(۱) الف) با خلق مزیت‌های جدید اقتصادی، امکان تأمین برخی نیازهای مهم و اساسی را در داخل فراهم آورد. / (ب) به خاطر تخصص‌گرایی و تولید براساس مزیت، اقتصاد تک‌محصولی اقتصادی مقاوم خواهد بود و کشور را به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی نزدیک خواهد کرد.

(۲) الف) در تولید محصولات راهبردی به خودکفایی کامل رسیده و برای داشتن استقلال کامل ورود کالاهای خارجی را محدود کند. / (ب) اقتصاد تک‌محصولی، اقتصادی شکننده و آسیب‌پذیر است؛ زیرا در مواقع بحرانی، امکان تاب‌آوری و انعطاف‌پذیری در مقابل تکانها، مشکلات و تحریم‌ها را ندارد.

(۳) الف) به علم و فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان بیشتر توجه کند. / (ب) به خاطر تخصص‌گرایی و تولید براساس مزیت، اقتصاد تک‌محصولی اقتصادی مقاوم خواهد بود و کشور را به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی نزدیک خواهد کرد.

(۴) الف) راه‌های تأمین کالاهای وارداتی یا بازارهای فروش کالاهای صادراتی‌اش را گوناگون کند. / (ب) اقتصاد تک‌محصولی، اقتصادی شکننده و آسیب‌پذیر است؛ زیرا در مواقع بحرانی، امکان تاب‌آوری و انعطاف‌پذیری در مقابل تکانها، مشکلات و تحریم‌ها را ندارد.

(درس ۷ - مگ‌های تباری و تمریم‌های اقتصادی)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی

الف) راه‌های نزدیک شدن به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی:

(۱) راه‌های تأمین کالاهای وارداتی یا بازارهای فروش کالاهای صادراتی خود را گوناگون کند.

(۲) از وضعیت تک‌محصولی فاصله بگیرد.

(۳) با خلق مزیت‌های جدید اقتصادی امکان تأمین برخی نیازهای مهم و اساسی را در داخل کشور فراهم کند.

(۴) به علم فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان توجه بیشتری داشته باشد.

(ب) هرچند زندگی عموم انسان‌ها در جامعه بشری به خاطر تخصص‌گرایی و تولید براساس مزیت، اقتصادی تک‌محصولی است، اما در فضای جهانی، اقتصاد تک‌محصولی، اقتصادی شکننده و آسیب‌پذیر است؛ زیرا اقتصاد تک‌محصولی در مواقع بحرانی، امکان تاب‌آوری و انعطاف‌پذیری مقابل تکانها، مشکلات و تحریم‌ها را ندارد و در صورتی یک کشور می‌تواند به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی نزدیک شود که از وضعیت تک‌محصولی فاصله بگیرد.

دانلود رایگان تمام آزمون‌های آزمایشی در کانال ما:

@Azmoonha_Azmayeshi

علوی

تمام پایه‌ها و رشته‌ها

آزمون‌ها آزماینتی
T.me/Azmoonha_Azmayeshi

شرکت تعاونی خدمات آموزشی کارکنان
سازمان سنجش آموزش کشور

گزینه دو

مؤسسه آموزشی فرهنگی

آزمون‌ها آزماینتی
T.me/Azmoonha_Azmayeshi

حلقه
سنجی

